

ผลกระทบจากการทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในช่วงเปลี่ยนผ่านการพัฒนา
ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการทำงานพื้นที่ของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน กรณีศึกษาย่าน
ตลาดน้อย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางผังและออกแบบเมือง ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE IMPACT OF ACTIVITY OVERLAPPING ON COMMUNITY PUBLIC SPACES ON THE
BEHAVIOR AND USE OF LOCAL PEOPLE IN TRANSITION PERIOD: A CASE STUDY OF
TALAD NOI NEIGHBOURHOOD

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Urban and Regional Planning in Urban Planning and
Design

Department of Urban and Regional Planning

FACULTY OF ARCHITECTURE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลกระทบจากการทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะ ระดับชุมชนในช่วงเปลี่ยนผ่านการพัฒนา ต่อการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่ของกลุ่มผู้อยู่ อาศัยเดิมในชุมชน กรณีศึกษาย่านตลาดน้อย
โดย	นายทัตพล วงศ์สามัคคี
สาขาวิชา	การวางผังและออกแบบเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจฤดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภัคดีสุขเจริญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติศักดิ์ ธรรมาภรณ์พิลาศ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีรดร แก้วลาย)

ทัตพล วงศ์สามัคคี : ผลกระทบจากการทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในช่วง
เปลี่ยนผ่านการพัฒนา ต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่ของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมใน
ชุมชน กรณีศึกษาย่านตลาดน้อย. (THE IMPACT OF ACTIVITY OVERLAPPING ON
COMMUNITY PUBLIC SPACES ON THE BEHAVIOR AND USE OF LOCAL PEOPLE IN
TRANSITION PERIOD: A CASE STUDY OF TALAD NOI NEIGHBOURHOOD) อ.ที่ปรึกษาหลัก :
ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์

งานวิจัยฉบับนี้ศึกษาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากเกิดขึ้นของนโยบายพัฒนา
ฟื้นฟูเมืองในช่วงเปลี่ยนผ่านการพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัย
เดิมในชุมชน จากการเกิดขึ้นของกิจกรรมใหม่โดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวบนพื้นที่
สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย ด้วยวิธีการสำรวจการใช้งานเพื่อวิเคราะห์การทับซ้อนของ
กิจกรรมเพื่อจำแนกระดับของผลกระทบ ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์ความ
แตกต่างของทัศนคติที่มีต่อการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้น ผ่านการประยุกต์จากทฤษฎีสินค้าสาธารณะ
(Public Goods)

ผลการสำรวจการทับซ้อนกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนพบว่า กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน
ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยมีระดับของผลกระทบ
ตั้งแต่ในระดับต่ำหรือสามารถใช้งานพื้นที่ร่วมกันได้ ผลกระทบในระดับปานกลางหรือการใช้งานที่เป็นอุปสรรค
ต่อกัน จนไปถึงผลกระทบสูงหรือผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนต้องหยุดทำกิจกรรมและเลี่ยงการใช้งานในบริเวณนั้น ซึ่ง
ความแตกต่างของระดับผลกระทบนี้ยังสะท้อนถึงความหลากหลายของกิจกรรมในบริบทพื้นที่สาธารณะระดับ
ชุมชนประเภทต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อการใช้งานและผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพบว่า กลุ่มผู้อยู่
อาศัยเดิมในชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ส่วนใหญ่ มีทัศนคติต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนสอดคล้อง
กันในรูปแบบ พื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจะไม่สามารถกีดกัน
ผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงมักพบผลกระทบระหว่างกลุ่มผู้ใช้งาน เนื่องจากการขาดกฎระเบียบ
เพื่อควบคุมความเหมาะสม ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในรูปแบบพื้นที่
สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) ทัศนคติในลักษณะดังกล่าวทำให้สามารถตัดสินใจในการเลือกใช้งาน
พื้นที่สาธารณะชุมชนทุกจุดได้อย่างอิสระ และยังแสดงออกในด้านพฤติกรรมโดยไม่มีข้อจำกัด สอดคล้องกับผล
วิเคราะห์ในข้างต้นที่พบว่า กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนได้รับผลกระทบจากการเข้ามาใช้พื้นที่ของกลุ่มอื่น ๆ

สาขาวิชา การวางผังและออกแบบเมือง
ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6370066525 : MAJOR URBAN PLANNING AND DESIGN

KEYWORD: Talad Noi community, Identity, Community's Public Space, Overlaid Activities, Gentrification

Tatpol Wongsamakkee : THE IMPACT OF ACTIVITY OVERLAPPING ON COMMUNITY PUBLIC SPACES ON THE BEHAVIOR AND USE OF LOCAL PEOPLE IN TRANSITION PERIOD: A CASE STUDY OF TALAD NOI NEIGHBOURHOOD. Advisor: PORNAN VICHIENTPRADIT, Ph.D.

This thesis examines emerging conflicts over public spaces at the community level of Talat Noi community caused by urban regeneration policies during the transitioning period. The objective is to study impacts on local residents within the community and the emerging activities led by creative entrepreneurs and tourists. The methods applied in this thesis are surveying usage of the public spaces from the targeted population, analyzing overlapped activities, together with interviewing the targeted population. The work observes impacts referring the Public Goods theorem.

Survey results of overlapping activities among targeted population who engage in community's public spaces show that the group of local residents in the community were affected by activities from the group of creative entrepreneurs and the group of tourists with different levels of impacts, ranging from low-level (able to use public spaces cooperatively), moderate-level (uses of public spaces that interferes with each other), and high-level (local residents have to give up activities and avoid using those areas).

Interview results show that attitudes toward community's public spaces of the group of local residents in the community and the group of creative entrepreneurs are identical, as "common goods", but attitude of the group of tourists seems to be different that they take public spaces as "public goods". This perception leads tourists use any public spaces without privacy concerns, and sometimes causes conflicts between groups, conforming to survey results.

Field of Study: Urban Planning and Design Student's Signature

Academic Year: 2020 Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะสำเร็จลุล่วงไม่ได้หากไม่ได้รับความกรุณาในการถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษา และแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำตลอดการทำวิทยานิพนธ์เสมอมา จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชศรี ภักดีสุขเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติศักดิ์ ธรรมาภรณ์พิลาศ และรองศาสตราจารย์ ดร.พีรดร แก้วลาย ที่ให้ความกรุณามาเป็นประธานและคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอขอบพระคุณกลุ่มผู้อาศัยในชุมชนย่านตลาดน้อย กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ตลอดจนกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา พร้อมทั้งขอขอบพระคุณทีมงานกลุ่มปิ่นเมือง ที่ช่วยติดต่อประสานงานกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อย

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่สาว ที่คอยสนับสนุนและเป็นแรงผลักดันในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ทัตพล วงศ์สามัคคี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญรูปภาพ.....	ฏ
สารบัญแผนภูมิ.....	ด
สารบัญแผนที่.....	ต
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามของงานวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐาน.....	3
1.4 วัตถุประสงค์.....	4
1.5 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	4
1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
1.7 นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2	7
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7

2.1 แนวคิดการฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal)	7
2.2 แนวคิดเจนทริฟิเคชัน (Gentrification)	10
2.3 แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Space)	12
2.3.1 ประเภทของพื้นที่สาธารณะ	13
2.3.2 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน	15
2.3.3 การแสดงออกด้านพฤติกรรมและกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะ	15
2.4 ทฤษฎีสินค้าสาธารณะ (Public Goods)	17
2.4.1 การจำแนกประเภทของสินค้า	18
2.4.2 แนวคิดสินค้าสาธารณะ (Public Goods)	20
2.5 กรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
2.5.1 การฟื้นฟูเมืองในประเทศไทย	21
2.5.2 ปรากฏการณ์เจนทริฟิเคชันในประเทศไทย	23
2.5.3 พื้นที่สาธารณะในบริบทประเทศไทย	24
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	28
บทที่ 3	30
ระเบียบวิธีวิจัย	30
3.1 กระบวนการวิจัย	30
3.2 กลุ่มประชากรในงานวิจัย	31
3.3 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องและหน่วยวิจัย	33
3.4 วิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย	33
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	37
3.6 ข้อจำกัดของงานวิจัย	41
บทที่ 4	42
ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	42

4.1 ข้อมูลทั่วไปของย่านตลาดน้อย	42
4.1.1 ประวัติความเป็นมาของย่านตลาดน้อย	42
4.1.2 ลักษณะทางกายภาพของย่านตลาดน้อย	47
4.1.3 ประชากรและชุมชนในย่านตลาดน้อย	48
4.1.4 รูปแบบเศรษฐกิจของย่านตลาดน้อย.....	50
4.2 นโยบายและโครงการพัฒนาย่านตลาดน้อย	51
4.2.1 นโยบายการพัฒนาและโครงการพัฒนาย่านตลาดน้อย	51
4.2.2 การรวมกลุ่มการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมในย่านตลาดน้อย	56
4.2.3 การเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากการพัฒนาย่านตลาดน้อย.....	59
4.3 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย	61
4.3.1 การจำแนกพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย	61
4.3.2 พื้นที่การศึกษาของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย.....	63
บทที่ 5	70
การวิเคราะห์ผลการสำรวจพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน	70
5.1 การจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานและประเภทกิจกรรมจากการสำรวจ	70
5.2.1 จำนวนกิจกรรมและผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วง วันและเวลาที่สำรวจ.....	72
5.2.2 จำนวนกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตาม พื้นที่สำรวจ	74
5.3 ผลการสำรวจจำนวนกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ของกลุ่มประชากร เป้าหมาย.....	78
5.4 การวิเคราะห์การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ของกลุ่ม ประชากรเป้าหมาย.....	82
5.5 ผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่ อาศัยเดิมในชุมชน	127

บทที่ 6 130

การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย 130

6.1 ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์ 130

6.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์..... 130

6.1.2 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย..... 133

6.1.3 มุมมองด้านการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน..... 138

6.2 การวิเคราะห์ทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่
สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย..... 144

6.2.1 ทัศนคติต่อพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร (พื้นที่ A)..... 144

6.2.2 ทัศนคติต่อพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน (พื้นที่
B)..... 147

6.2.3 ทัศนคติต่อพื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างเอนกประสงค์และลานกิจกรรม (พื้นที่ C)
..... 149

6.2.4 ทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่
สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย 151

6.3 มุมมองด้านการบริหารจัดการ และข้อเสนอแนะในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของ
ชุมชนย่านตลาดน้อย 153

บทที่ 7 155

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการพื้นที่ 155

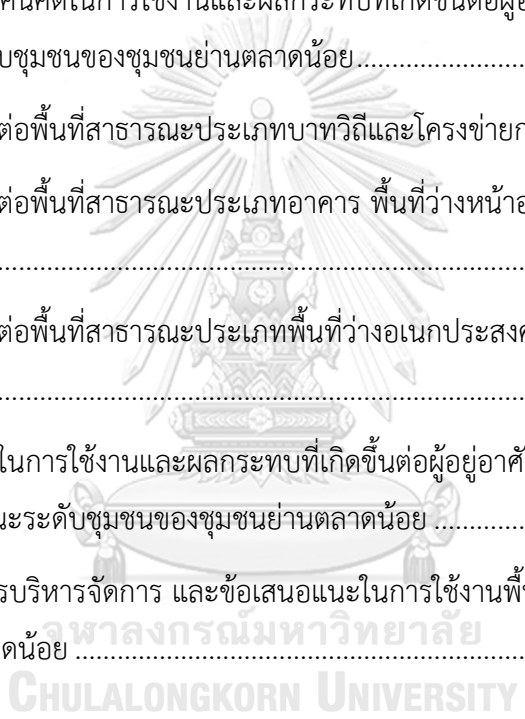
7.1 สรุปผลการศึกษา 155

7.1.1 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อย..... 156

7.1.2 ผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อยของกลุ่ม
ผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน 159

7.2 อภิปรายผลการศึกษา 164

7.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 167

7.3.1. การจัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน.....	167
7.3.2 การกำหนดกฎระเบียบในการใช้งานและพฤติกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจาก กลุ่มนักท่องเที่ยวและบุคคลภายนอก	168
7.3.3 การกำหนดรูปแบบของกิจกรรมและขอบเขตของการดำเนินกิจกรรมจากกลุ่ม ผู้ประกอบการสร้างสรรค์	168
7.3.4 การปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน.....	169
7.3.5 การสร้างความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน	170
7.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต.....	171
บรรณานุกรม.....	172
ภาคผนวก.....	176
ภาคผนวก ก แบบสำรวจในงานวิจัย	177
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ในงานวิจัย	180
ภาคผนวก ค กรณีศึกษาเพิ่มเติม: ผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนโดยกลุ่ม ผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในย่านตลาดน้อย	185
ประวัติผู้เขียน.....	188

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้ใช้งานจากการสำรวจพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย	35
ตารางที่ 2 ช่วงวันที่สำรวจพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย	36
ตารางที่ 3 ตัวอย่างตารางบันทึกบันทึกรายละเอียดพฤติกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน	36
ตารางที่ 4 การจำแนกทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ดัดแปลงจากการจำแนกประเภทของสินค้า (four types of goods).....	39
ตารางที่ 5 ตัวชี้วัดในการจำแนกทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมใน ชุมชน	40
ตารางที่ 6 สถิติจำนวนประชากรและครัวเรือนแขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ ปี พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2562.....	48
ตารางที่ 7 รายละเอียดพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ที่เลือกทำการศึกษา.....	65
ตารางที่ 8 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง	71
ตารางที่ 9 การจำแนกประเภทของกิจกรรมที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง.....	71
ตารางที่ 10 จำนวนกิจกรรมและผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วงวัน และเวลาที่สำรวจ	72
ตารางที่ 11 จำนวนกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตาม พื้นที่สำรวจ	75
ตารางที่ 12 จำนวนกิจกรรมของกลุ่มประชากรเป้าหมาย ในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง	78
ตารางที่ 13 เงื่อนไขของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1	82
ตารางที่ 14 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1 จำแนกตามช่วงเวลาที่ยสำรวจ .	83
ตารางที่ 15 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1	84
ตารางที่ 16 เงื่อนไขพื้นที่จุดตัดทางสัญจรซอยวานิช 2 ซอยเจริญกรุง 22 และซอยเจ้าสัวสอน (A2)87	

ตารางที่ 17	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A2 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	88
ตารางที่ 18	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A2	89
ตารางที่ 19	เงื่อนไขพื้นที่จุดตัดทางสัญจรภายในซอยดวงตะวัน (A3)	92
ตารางที่ 20	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A3 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	93
ตารางที่ 21	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A3	94
ตารางที่ 22	เงื่อนไขพื้นที่จุดตัดทางสัญจรหน้าศาลเจ้าโรงเกือก (A4)	97
ตารางที่ 23	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A4 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	98
ตารางที่ 24	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A4	99
ตารางที่ 25	เงื่อนไขพื้นที่ทางสัญจรหน้าอาคารร้านกาแฟ Mother Roaster (A5)	102
ตารางที่ 26	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A5 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	103
ตารางที่ 27	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A5	104
ตารางที่ 28	เงื่อนไขพื้นที่ศาลเจ้าโจวซือกง (B1)	107
ตารางที่ 29	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B1 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	108
ตารางที่ 30	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B1	109
ตารางที่ 31	เงื่อนไขพื้นที่ศาลเจ้าโรงเกือก (B2)	112
ตารางที่ 32	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B2 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	113
ตารางที่ 33	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B2	114
ตารางที่ 34	เงื่อนไขของพื้นที่ว่างซอยดวงตะวัน (C1)	117
ตารางที่ 35	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C1 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	118
ตารางที่ 36	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C1	119
ตารางที่ 37	เงื่อนไขของพื้นที่ลานกิจกรรมชุมชน (C2)	122
ตารางที่ 38	กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C2 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	123
ตารางที่ 39	การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C2	124

ตารางที่ 40 ระดับผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน	128
ตารางที่ 41 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน	131
ตารางที่ 42 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์	132
ตารางที่ 43 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จากกลุ่มนักท่องเที่ยว	133
ตารางที่ 44 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน	134
ตารางที่ 45 เงื่อนไขในการใช้งานและการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน	135
ตารางที่ 46 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์.....	136
ตารางที่ 47 เงื่อนไขในการใช้งานและการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์	137
ตารางที่ 48 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มนักท่องเที่ยว	138
ตารางที่ 49 การเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน	139
ตารางที่ 50 การเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์... ..	141
ตารางที่ 51 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากกลุ่มนักท่องเที่ยว.....	143
ตารางที่ 52 ทศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพื้นที่ A	145
ตารางที่ 53 ทศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพื้นที่ B	147
ตารางที่ 54 ทศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพื้นที่ C	149

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ประเภทของสินค้าสาธารณะ (Four types of Goods).....	19
ภาพที่ 2 บรรยากาศเมืองท่าบริเวณย่านตลาดน้อยในอดีต	43
ภาพที่ 3 บรรยากาศย่านตลาดน้อยบริเวณถนนเจริญกรุงในอดีต.....	44
ภาพที่ 4 บรรยากาศเทศกาลกินเจบริเวณศาลเจ้าโจวซือกง ภายในชุมชนย่านตลาดน้อย	46
ภาพที่ 5 ลักษณะทางกายภาพย่านตลาดน้อย	47
ภาพที่ 6 รูปแบบเศรษฐกิจของย่านตลาดน้อย.....	50
ภาพที่ 7 ภาพตัวอย่างกิจกรรมและสื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่ตลาดน้อย จากโครงการย่านเงินถิ่นบางกอก	52
ภาพที่ 8 ผังแม่บทอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง	53
ภาพที่ 9 ภาพตัวอย่างการพัฒนาพื้นที่จากผังแม่บทการอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านตลาดน้อย	54
ภาพที่ 10 บรรยากาศเทศกาล Awakening Bangkok (ข้าวบन).....	56
ภาพที่ 11 ภาพตัวอย่างกิจกรรมในพื้นที่จากกลุ่มชมรมคนรักตลาดน้อย.....	57
ภาพที่ 12 ภาพตัวอย่างกิจกรรมในพื้นที่จากกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวย่านตลาดน้อย	58
ภาพที่ 13 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A1 จากกลุ่มเป้าหมาย.....	85
ภาพที่ 14 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A1 จากกลุ่มเป้าหมาย.....	85
ภาพที่ 15 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A1 จากกลุ่มเป้าหมาย	86
ภาพที่ 16 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A2 จากกลุ่มเป้าหมาย.....	90
ภาพที่ 17 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A2 จากกลุ่มเป้าหมาย.....	90
ภาพที่ 18 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A2 จากกลุ่มเป้าหมาย	91

ภาพที่ 38 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C2 จากกลุ่มเป้าหมาย..... 125

ภาพที่ 39 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C2 จากกลุ่มเป้าหมาย
..... 126

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	29
แผนภูมิที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย.....	31
แผนภูมิที่ 3 จำนวนกิจกรรมรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	73
แผนภูมิที่ 4 จำนวนผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วงเวลาที่สำคัญ	74
แผนภูมิที่ 5 จำนวนกิจกรรมรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามพื้นที่และกลุ่ม ผู้ใช้งาน	77
แผนภูมิที่ 6 จำนวนผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามพื้นที่และกลุ่ม ผู้ใช้งาน	77

สารบัญแนที่

	หน้า
แผนผังที่ 1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา.....	5
แผนผังที่ 2 ขอบเขตชุมชนในพื้นที่ศึกษา.....	49
แผนผังที่ 3 กลุ่มสถานประกอบการใหม่และจุดท่องเที่ยวสำคัญของย่านตลาดน้อย.....	60
แผนผังที่ 4 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย.....	63
แผนผังที่ 5 ตำแหน่งพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ที่เลือกทำการศึกษา.....	64
แผนผังที่ 6 จำนวนกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มประชากรเป้าหมาย.....	79
แผนผังที่ 7 จำนวนผู้ใช้งานในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มประชากรเป้าหมาย.....	80

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม กลุ่มที่พักอาศัยชั่วคราว และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ประโยชน์จากบริบทและสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ มักเกิดขึ้นและแทรกตัวอยู่ท่ามกลางบริบทชุมชนดั้งเดิมของเมือง ธุรกิจดังกล่าวได้รับความนิยมและสามารถพบเห็นได้ในหลายพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร ปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า เป็นการเกิดขึ้นของการเปลี่ยนผ่านภายในย่าน ทั้งในมิติของกลุ่มคน กิจกรรม และลักษณะทางกายภาพของย่าน เสมือนเป็นการสร้างคุณค่าใหม่จากการเข้าใช้ประโยชน์ในย่านเก่าที่มีศักยภาพ โดยส่วนมากเกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนใจกลางเมืองที่มีการใช้งานอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ การเปลี่ยนผ่านลักษณะนี้ทำให้เกิดการผสมผสานไปตามพฤติกรรมและรสนิยมของกลุ่มคนที่ไม่เหมือนเดิม โดยปรากฏการณ์ดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากค่านิยมการท่องเที่ยวแบบ Nostalgia Tourism (Russell, 2008) ซึ่งสร้างแนวคิดด้านการท่องเที่ยวที่โหยหาอดีตในบริบทสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับกระแสนิยมเรื่อง Instagrammable (Jennings, 2019) ที่มีเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ เป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความแพร่หลายของรูปแบบธุรกิจและกิจกรรมที่มีความใกล้เคียงกันในพื้นที่ ซึ่งได้รับการผลักดันจากกลุ่มชนชั้นความคิดสร้างสรรค์ (Creative Class) (Florida, 2002) โดยเป็นกลุ่มคนทั้งจากภายนอกและคนในชุมชนเองที่มีความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และทุนในการบริหารจัดการ

ธุรกิจและกิจกรรมรูปแบบใหม่ที่เข้ามาในพื้นที่ชุมชน มักเป็นธุรกิจและกิจกรรมที่มีความเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กันของกลุ่มนักลงทุนและผู้ประกอบการ โดยมากมักเป็นสถานประกอบการประเภทร้านอาหารและเครื่องดื่ม อาทิ คาเฟ่ บาร์ สถานประกอบการที่พักอาศัยชั่วคราวสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ ที่พักราคาประหยัดสำหรับนักท่องเที่ยว (Hostel) พื้นที่ทางศิลปะ แกลลอรี่ ร้านค้าที่รวบรวมงานฝีมือของศิลปิน ประกอบกับกิจกรรมงานเทศกาลทางศิลปะต่าง ๆ โดยรูปแบบธุรกิจและกิจกรรมดังกล่าว ยังมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงอย่างเห็นได้ชัด ดังเช่น ในด้านมูลค่าตลาดของธุรกิจประเภทคาเฟ่และบาร์ในประเทศไทย ที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยที่ร้อยละ 4.3 ต่อปี รวมไปถึงอัตราการเติบโตของสถานประกอบการประเภทที่พักอาศัยชั่วคราว ประเภท Short-terms Rentals ที่มีการจดทะเบียนเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 ต่อปี (Dusit Thani College, 2019)

การเข้ามาของธุรกิจและกิจกรรมรูปแบบใหม่ในชุมชนดั้งเดิมของเมืองที่มีศักยภาพแต่มีการใช้งานอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนนั้นถูกฟื้นฟูจากความชบเซา เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมรูปแบบใหม่ที่สร้างชีวิตชีวาให้กับพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันยังเกิดปรากฏการณ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในหลายมิติ ที่เกิดจากการเข้ามาของคนกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneur) และนักท่องเที่ยวในพื้นที่อีกด้วย (Howkins, 2001) โดยมีปรากฏการณ์ที่สำคัญสอดคล้องกับนิยามของ Gentrification (Smith, 2005) คือการถูกแทนที่จากการพัฒนาโดยกลุ่มคนและชนชั้นที่เข้ามาใหม่ องค์ประกอบต่าง ๆ ถูกสร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของกลุ่มคนดังกล่าว คนในพื้นที่ไม่มีส่วนร่วมและไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างที่ควรจะเป็น ในขณะเดียวกัน การเข้ามาตั้งธุรกิจในพื้นที่ ส่งผลให้มูลค่าของพื้นที่บริเวณนั้นสูงตามไปด้วย มีความเสี่ยงที่ชุมชนจะถูกรื้อถอนเพื่อพัฒนาโครงการใหม่ ๆ จากแรงจูงใจด้านมูลค่า (Huabcharoen & Ellsmore, 2017) และในด้านของการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของชุมชน ภายใต้วิถีของ Instagrammable จะทำให้เกิดการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ในพื้นที่อย่างฉาบฉวย เพื่อให้ย่านนั้น ๆ สามารถชิงพื้นที่สื่อออนไลน์และขายได้ในเชิงธุรกิจโดยไม่สนใจบริบทของชุมชน (Jennings, 2019)

พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากจากปรากฏการณ์ดังกล่าวคือพื้นที่สาธารณะของชุมชน ซึ่งหมายถึงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ที่มีการใช้ประโยชน์ภายในชุมชน อาจแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ชุมชน ในกลุ่มอาคาร หรือเกาะตัวตามโครงข่ายการสัญจรย่อยภายในชุมชน (ชรีดา ชาตรีกุล, 2555) โดยการเข้ามาของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวนี้ จะบริโภครทรัพยากรของชุมชน และส่วนหนึ่งยังมีการใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนร่วมกันกับคนในชุมชน โดยสามารถพบเห็นกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมการค้า การพักผ่อน การเที่ยวชมและถ่ายภาพในบริเวณที่แสดงถึงอัตลักษณ์และลักษณะเฉพาะของชุมชนเก่า จากกิจกรรมดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากคนกลุ่มใหม่บนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่มีอยู่อย่างจำกัดทำให้เกิดการทับซ้อนของกิจกรรมกับกลุ่มผู้ใช้งานเดิม และเกิดปัญหาในการใช้งานร่วมกันจากการขยายตัวของกลุ่มผู้ใช้งานใหม่ในพื้นที่ นำไปสู่ผลกระทบต่อการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นในการศึกษาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกิจกรรมที่มีอยู่เดิม และกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่บนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในช่วงเปลี่ยนผ่านการพัฒนา ซึ่งจะสามารถแสดงประเด็นปัญหาระหว่างกลุ่มคนได้อย่างประจักษ์ โดยการศึกษานี้จะนำมาซึ่งแนวทางจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเป็นสำคัญ และยังเป็นส่วนหนึ่งภายใต้การดำเนินนโยบายการพัฒนาและฟื้นฟูเมือง ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงการจัดการผลกระทบที่

เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะอย่างชัดเจน โดยมีพื้นที่ที่เกิดปรากฏการณ์การเปลี่ยนผ่านการพัฒนาของชุมชนซึ่งผู้วิจัยนำมาเป็นพื้นที่กรณีศึกษาคือ พื้นที่ย่านตลาดน้อย แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความสำคัญโดย (1) พื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของชุมชนประวัติศาสตร์อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มเขตการวางผังที่ 1 จากจำนวน 9 เขต โดยสำนักงานการวางผังและพัฒนาเมือง (2) พื้นที่นี้ ได้รับการผลักดันให้เป็น “ย่านสร้างสรรค์กรุงเทพฯ” (Creative district) โดยมูลนิธิเพื่อการพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ และศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) ซึ่งได้ก่อตั้งโครงการฟื้นฟูย่าน ประกอบกับการจัดเทศกาลงานศิลปะหลายครั้ง (3) เป็นย่านอุบัติใหม่ จากกระแสนิยมในปัจจุบันโดยเป็นย่านที่ถูกกล่าวถึงในสื่อออนไลน์บ่อยครั้ง ดังตัวอย่างจากการค้นหาคำว่า “Cafe” “ย่านฮิป” “จุด check-in” ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และ (4) เกิดปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับนิยามของ Gentrification และการเข้ามาของกลุ่ม Creative Class ในพื้นที่ ซึ่งมีการศึกษาในพื้นที่เจริญกรุง-ตลาดน้อย โดย Huabcharoen & Ellsmore (2017) โดยการเกิดขึ้นขององค์กรประกอบและปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทำให้อ่านมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่มีสีสันและน่าสนใจท่ามกลางบริบทชุมชนดั้งเดิม เกิดการแข่งขันและการพัฒนาของธุรกิจในพื้นที่ กระตุ้นให้เกิดรวมกลุ่มของเหล่าบุคลากรสร้างสรรค์ และดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเข้าสู่พื้นที่ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน จากการทับซ้อนกันของกิจกรรมและการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนร่วมกัน

1.2 คำถามของงานวิจัย

1. ปัจจุบันพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อย มีการใช้งานในลักษณะใด
2. การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ในการประกอบกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนย่านตลาดน้อยอย่างไร

1.3 สมมติฐาน

1. พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทุกจุดในย่านตลาดน้อย มีการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น เกิดการทับซ้อนของกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนและกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ ในทิวบริเวณย่าน

2. การเข้ามาประกอบธุรกิจและกิจกรรมในพื้นที่ของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว จะสร้างข้อจำกัดในด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

1.4 วัตถุประสงค์

1. ศึกษาสภาพและองค์ประกอบของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย
2. ศึกษาพฤติกรรมและการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของผู้ประกอบการสร้างสรรค์ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน และกลุ่มอื่น ๆ ที่มีนัยสำคัญต่อการใช้งานพื้นที่
3. ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน จากการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาการทับซ้อนของกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย (1) กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (2) กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และ (3) กลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยแบ่งเป็นการศึกษาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
2. ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทับซ้อนกันจากใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
3. ศึกษาทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในจุดต่าง ๆ ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจในการใช้งานพื้นที่ และเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาจากการทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

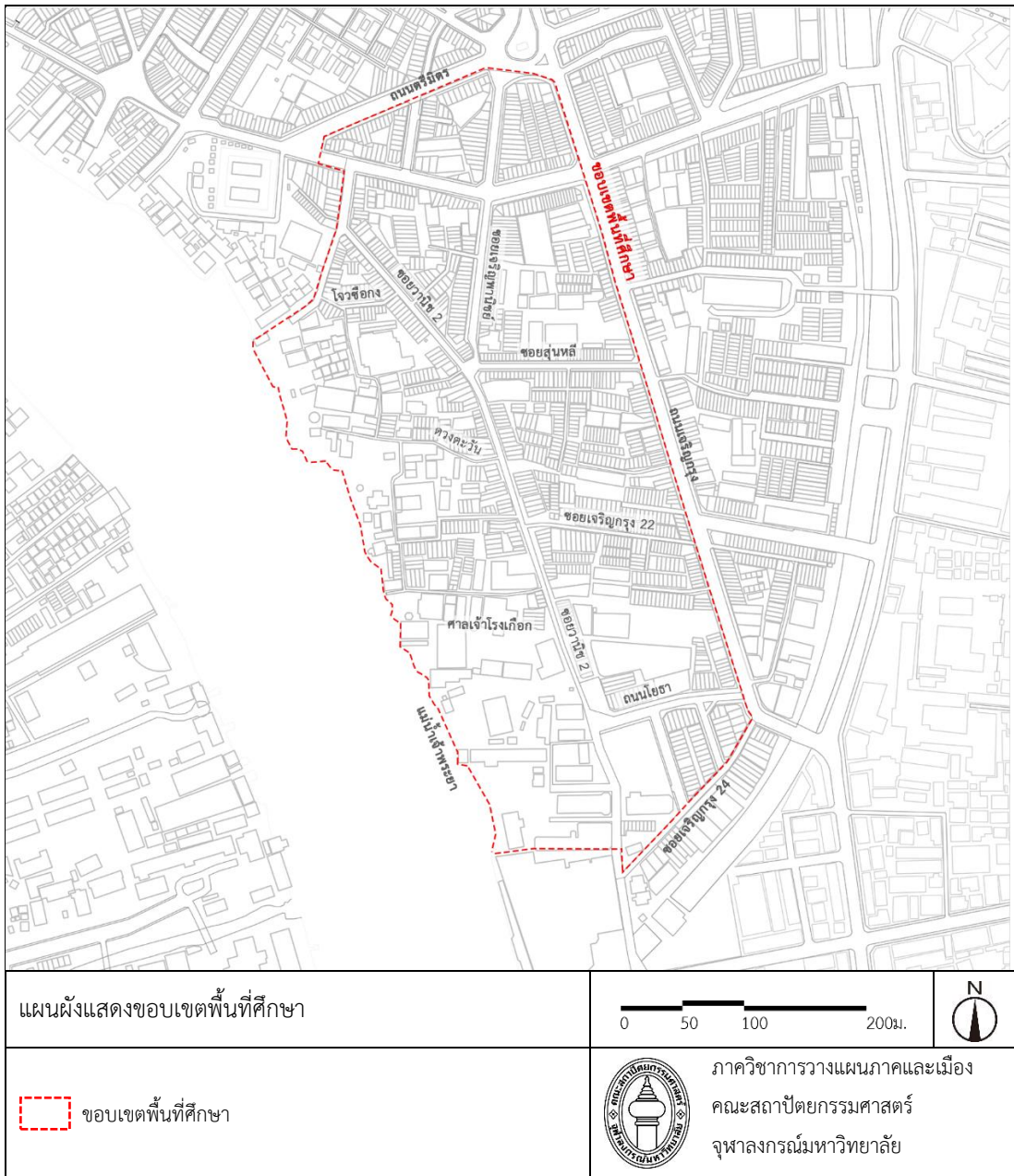
ขอบเขตพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยคือพื้นที่บางส่วนของชุมชนย่านตลาดน้อย แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ขนาดพื้นที่ศึกษาประมาณ 150,000 ตร.ม. (93.75 ไร่) ดังแผนผังที่ 1

ทิศเหนือ จรด ถนนทรงวาด แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์

ทิศใต้ จรด ถนนเจริญกรุง 24 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์

ทิศตะวันออก จรด ถนนเจริญกรุง แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์

ทิศตะวันตก จรด แม่น้ำเจ้าพระยา

แผนผังที่ 1 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา: กำหนดโดยผู้วิจัย, 2563

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงบทบาทของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่มีต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่
2. เพื่อทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทับซ้อนกันของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากมุมมอง ทั้งกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิม ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และกลุ่มนักท่องเที่ยว
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการพื้นที่สาธารณะในชุมชนอย่างเหมาะสมกับบริบทของย่านที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

1.7 นิยามศัพท์

1. พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน หมายถึง พื้นที่ที่มีการใช้งานโดยสาธารณะ ซึ่งแทรกตัวอยู่ในชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ มีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างหลากหลายบนพื้นที่ พื้นที่ดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบทั้งพื้นที่ว่างอเนกประสงค์ ลานกิจกรรม โครงข่ายการสัญจร อาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน เป็นต้น
3. ช่วงเปลี่ยนผ่าน หมายถึง ช่วงเวลาหนึ่งในการพัฒนาพื้นที่ เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนทั้งมิติในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
4. เจนตรีฟิเคชัน (Gentrification) หรือ การแทนที่ทางชนชั้น หมายถึง การแทนที่ของกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมเฉพาะ ที่เข้ามาบริโภคทรัพยากรของชุมชนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมและบริบทชุมชนดั้งเดิมในหลายมิติ

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำความเข้าใจในนิยาม แนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้แบ่งหมวดหมู่ในการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

1. แนวคิดการฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal)
2. แนวคิดเจนตรีฟิเคชัน (Gentrification)
3. แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere)
4. ทฤษฎีสินค้าสาธารณะ (Public Goods)
5. กรณีสึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal)

การฟื้นฟูเมือง (Urban Renewal) คือ การพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมภายในเมือง ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาดังกล่าวครอบคลุมถึงการปรับปรุงจากองค์ประกอบเดิมหรือการพัฒนาพื้นที่รกร้างว่างเปล่า มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาสภาพของชุมชนเมืองในด้านต่าง ๆ อาทิ การแก้ปัญหาให้เกิดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ให้ได้ผลลัพธ์และคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ การพัฒนาเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและระบบสุขอนามัยที่ดี มีมาตรฐานความเป็นอยู่และสภาพสังคมที่ดี โดยการฟื้นฟูเมืองต้องมีการวิเคราะห์หาพื้นที่ที่มีความเหมาะสมโดยไม่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขทั้งหมดในเมือง (ฐานิตา แก้วกลัด, 2561)

การฟื้นฟูเมือง เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายในเมืองในหลายมิติ โดยมีประเด็นสำคัญที่ทำให้เกิดการฟื้นฟูเมือง (Millward, 1971) ดังนี้

- 1) การขาดการวางแผนการพัฒนาเมือง
- 2) ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจไม่สามารถคาดการณ์ได้
- 3) ขาดเงินทุนและทรัพยากรในการพัฒนา
- 4) การขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็วในพื้นที่จำกัด
- 5) การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในเมือง

6) ปัญหาด้านการควบคุมจำนวนประชากรและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

โดยการฟื้นฟูเมืองสามารถทำได้โดยหลายวิธี ซึ่งโดยรวมสามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1) การอนุรักษ์ (Urban Conservation) หมายถึง การรักษาพื้นที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง และป้องกันไม่ให้เกิดการพัฒนาหรือการขยายตัวของเมืองเข้าไปทำลายพื้นที่เหล่านั้น รวมถึงการเก็บรักษาและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์และกายภาพของย่านเก่า ให้มีระเบียบและสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ในปัจจุบัน

2) การแก้ไขปรับปรุงพื้นที่ (Urban Rehabilitation) หมายถึง การปรับปรุง พื้นที่หรือบริเวณเดิมให้ดีขึ้น มีการใช้งานที่หลากหลายขึ้น โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงที่น้อยมากและคงสภาพเดิมไว้เป็นส่วนใหญ่ อาทิ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและการใช้สอยของอาคาร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของการใช้งานในพื้นที่นั้น ๆ

3) การพัฒนาแบบรื้อสร้างใหม่ (Urban Redevelopment) หมายถึง การปรับปรุงพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ หรือที่มีสภาพที่รกร้างและเสื่อมโทรม ให้มีสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมโดยรวมที่ดีขึ้น การพัฒนาอาจเป็นในรูปแบบการรื้อถอนอาคารและโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิม เพื่อสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อตอบรับวัตถุประสงค์และการใช้งานในพื้นที่นั้น ๆ

ในการฟื้นฟูเมืองนอกเหนือจากวิธีการฟื้นฟูเมืองแล้ว ยังประกอบไปด้วยแนวคิดในการฟื้นฟูเมือง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถชี้้นำการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย แนวคิดหนึ่งที่เป็นที่นิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายฟื้นฟูเมืองของพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยคือ แนวคิดเมืองสร้างสรรค์และย่านสร้างสรรค์ (Creative City)

โดยแนวคิดเมืองสร้างสรรค์และย่านสร้างสรรค์ (Creative City) ได้ถูกนำเสนอโดย Charles Landry จากการศึกษาถึงเหตุผลในการประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของการเปลี่ยนแปลงช่วง 2 ทศวรรษ (ค.ศ.1980-2000) ต่อมา Landry ได้พัฒนาแนวคิดและคำจำกัดความของเมืองสร้างสรรค์ผ่านหนังสือ The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators ซึ่งได้แสดงความหมายของเมืองสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นการวางแผนชุมชนเมืองในเชิงกลยุทธ์ และพิจารณาถึงวิธีการที่ผู้คนใช้ความคิดวางแผน และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ภายในเมือง รวมถึงวิธีการที่จะทำให้เมืองน่าอยู่ น่าดึงดูด และสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนที่มีความสนใจใกล้เคียงกัน

ซึ่งสามารถฝึกฝน และบ่มเพาะจินตนาการ รวมถึงยังสามารถดึงความสร้างสรรค์นั้นออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ (Landry, 2000)

แนวคิดเมืองสร้างสรรค์และย่านสร้างสรรค์ (Creative City) เป็นส่วนหนึ่งในการฟื้นฟูเมืองที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากตั้งแต่ในอดีต โดยเป็นแผนนโยบายในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ในหลายประเทศ ได้รับการขับเคลื่อนโดยภาครัฐเป็นแกนหลัก เช่น กลุ่มสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา โดยแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 1990 ซึ่งมีกระแสการปฏิรูปเศรษฐกิจโลก เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาดให้กับเมืองโดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ แนวคิดเมืองสร้างสรรค์มีจุดประสงค์ที่ว่า สร้างบรรยากาศของเมืองให้มีเสน่ห์และแรงดึงดูด และเปี่ยมล้นไปด้วยแรงบันดาลใจที่ทำให้คนที่มีความคิดสร้างสรรค์เข้ามาอยู่ในเมือง ซึ่งการสร้างสภาพแวดล้อม และองค์ประกอบของเมืองให้เอื้อต่อการประกอบกิจกรรมและประกอบการในเชิงสร้างสรรค์ จะช่วยส่งเสริมการสร้างนักคิดและบ่มเพาะให้กลายเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์ต่อไปได้ (สรวิศ รุ่งโรจนารักษ์, 2562)

นิยามของเมืองสร้างสรรค์ยังกล่าวได้ว่า เป็นแนวคิดที่เน้นการสร้างและส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายของเมือง และมีส่วนสำคัญที่ผลักดันระบบเศรษฐกิจและสังคมภายในเมืองนั้น ๆ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์อาจเป็นพื้นที่เมืองที่ประกอบไปด้วยต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม มีการรวมกลุ่มกันของคนทำงานสร้างสรรค์อย่างหนาแน่นและมีบรรยากาศของพื้นที่ที่เหมาะสมในการเกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ โดยกลุ่มคนที่ต้องการส่งเสริมแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ ได้ทำการเผยแพร่หลักการพัฒนาเมือง ไว้ดังนี้

- 1) พัฒนากลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์รูปแบบใหม่
- 2) สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการสร้างประสิทธิภาพสำหรับบุคลากร
- 3) เพิ่มโครงสร้างพื้นฐานที่ดึงดูดและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ แรงบันดาลใจ และเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่
- 4) สร้างชุมชนที่รับมือกับการเปลี่ยนแปลงของเมืองในด้านต่างๆ และตอบรับกับวิถีการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของคนในเมือง
- 5) สนับสนุนและสร้างโครงข่ายการเรียนรู้อย่างครอบคลุม (พนิต ภูจินดา & ยศพล บุญสม, 2559)

การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์หรือย่านสร้างสรรค์ ควรได้รับการผลักดันโดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ หรือที่เรียกว่ากลุ่มชนชั้นความคิดสร้างสรรค์ (Creative Class) (Florida, 2002) โดยเป็นกลุ่มคนทั้งจากภายนอกและคนในชุมชนเอง ที่มีความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และทุนในการบริหารจัดการ ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจภายในของเมืองสร้างสรรค์ และดึงดูดกลุ่มคนที่มีเอกลักษณ์และความสนใจที่คล้ายคลึงกันเข้ามาในพื้นที่

ในปัจจุบัน ย่านตลาดน้อยเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ภายใต้นโยบายการฟื้นฟูเมือง ที่มีเป้าหมายในการฟื้นฟูย่านจากความชบเซาทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) เป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนา ซึ่งดำเนินการภายใต้หน่วยงานจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งจากการศึกษาแนวคิดการฟื้นฟูเมืองและแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ในข้างต้น เป็นกรอบในการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญจากนโยบายการฟื้นฟูเมืองและแนวคิดเมืองสร้างสรรค์ ที่ทำให้อ่านตลาดน้อยเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายมิติ ประกอบกับการศึกษากลุ่มประชากรที่เข้ามามีบทบาทในย่านตลาดน้อย หรือกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Creative Class) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผลักดันการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ภายใต้นโยบายการฟื้นฟูเมืองและแนวคิดเมืองสร้างสรรค์

2.2 แนวคิดเจนทริฟิเคชัน (Gentrification)

เจนทริฟิเคชัน (Gentrification) มีความหมายที่หลากหลายตามมุมมองของผู้กล่าว ซึ่งโดยรวมสามารถให้ความหมายได้ว่า การแทนที่ทางชนชั้นหรือกระบวนการผลักดันชุมชน ซึ่งถูกนำมาใช้ครั้งแรกในปี 1964 โดย Ruth Glass นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษ เพื่ออธิบายถึงโครงสร้างทางสังคมและที่อยู่อาศัยที่เปลี่ยนไปในพื้นที่ของชนชั้นแรงงานกลางกรุงลอนดอน โดยมีการรุกรานของชนชั้นกลางการมาแทนที่ชนชั้นแรงงาน (Thompson, 2018)

การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ดังกล่าวสามารถตามช่วงเวลาได้ โดยในระยะเริ่มต้นมีการบุกเบิกโดยกลุ่มคนที่ต้องการปรับปรุงพื้นที่ว่างจากการเสื่อมสภาพในเมือง กลุ่มผู้บุกเบิกนี้ทำให้พื้นที่กลายเป็นจุดดึงดูดผู้ประกอบการและนักลงทุนที่เข้ามาปรับปรุงอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่เพื่อการขายต่อหรือให้เช่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นนี้ยังแพร่หลายเป็นวงกว้าง เกิดธุรกิจต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่ และทำให้ที่ดินมีราคาสูงขึ้น ในระยะที่สามพื้นที่กลายเป็นที่อยู่อาศัยและสถานประกอบการของกลุ่มคนที่ฐานะในเมือง เกิดช่องว่างทางฐานะกับกลุ่มคนเดิมในพื้นที่ และระยะสุดท้าย คือพื้นที่กลายเป็นสถานที่ยอด

นิยม มีผู้เยี่ยมชมเข้ามาสัมผัสบรรยากาศ ย่านกลายเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะกับผู้มีรายได้น้อย และผลักไสกลุ่มคนดังกล่าวออกจากย่านจากการเปลี่ยนแปลงในด้านมูลค่าและชนชั้น

ปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชัน และสิ่งที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ได้ว่าเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ของเมือง โดยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางชนชั้นในสังคม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านกายภาพในสภาพแวดล้อมเมือง ลักษณะที่เกิดขึ้นสามารถแบ่งดังนี้

- 1) ชนชั้นกลางเข้ามาแทนที่ผู้มีรายได้น้อยและชนชั้นล่างในเมือง
- 2) อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้รับการปรับปรุงโดยผู้อยู่อาศัยใหม่หรือนักลงทุน
- 3) พื้นที่โดยรอบมีมูลค่าที่ดินเพิ่มขึ้น และเป็นแรงจูงใจให้คนย้ายถิ่นฐานหรือเข้ามาประกอบการในพื้นที่ (Huyakorn, 2018)

เจนตรีฟิเคชันเป็นการปรับปรุงเมืองในมุมมองของเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมุ่งเน้นในการพัฒนาพื้นที่เพื่อสร้างมูลค่าให้กับอสังหาริมทรัพย์ โดยไม่ให้ความสนใจกับคนในพื้นที่เท่าที่ควร กระบวนการนี้เกิดจากคนภายนอกที่มีต้นทุนทางเศรษฐกิจและอำนาจมากกว่าคนในพื้นที่ หรือมีการศึกษาและรายได้ที่สูงกว่าคนดั้งเดิมในพื้นที่นั้น ๆ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีความสามารถในการดึงดูดของที่ตั้งในเขตเมืองชั้นในหรือใจกลางเมือง การอยู่ใกล้แหล่งงานหรือสถานที่สำคัญ รวมถึงการได้ประโยชน์จากสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น อยู่ริมน้ำ อยู่ในพื้นที่ใกล้สวนสาธารณะขนาดใหญ่ รวมถึงอยู่ในพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมสูง ทั้งนี้มีข้อเสียที่เกิดขึ้นคือทำให้เกิดการต่อต้านจากคนในพื้นที่ชุมชนเดิม รวมทั้งวิถีชีวิตเดิมเปลี่ยนไปจากการเข้ามาของวัฒนธรรมภายนอก

เจนตรีฟิเคชันเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่ หรือเกิดขึ้นตามหลังนโยบายของการฟื้นฟูเมืองในทางปฏิบัติ โดยจาดูรงค์ได้ทำการศึกษาความหมายของปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในบริบทประเทศไทย จากกรณีผลกระทบทางสังคมในพื้นที่เมืองเก่าของกรุงเทพมหานคร ซึ่ง จาดูรงค์ ให้ข้อเสนอว่า การอธิบายเกี่ยวกับเจนตรีฟิเคชันเป็นเรื่องยาก เพราะเป็นผลจากทฤษฎีและพื้นฐานทางการเมืองที่แตกต่างกันตามผู้วิจัยที่ทำการศึกษา ที่มาของปรากฏการณ์ดังกล่าวมีเหตุจากหลายปัจจัย และมีเบื้องหลังที่แตกต่างกัน ทั้งการพูดถึงการอนุรักษ์ชุมชนและต้นทุนทางประวัติศาสตร์เดิม การเข้าถือครองหรือฟื้นฟูอาคารในย่านเก่า การแทนที่และการผลักไสคนในชุมชนออกไปด้วยแรงทุน ชนชั้น และวัฒนธรรมใหม่ ๆ แต่ทั้งหมดผูกโยงกับเรื่องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ของชุมชนเมือง และการใช้ชีวิตที่เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของย่านพักอาศัย (จาดูรงค์ โปะคะรัตน์ศิริ, 2556)

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของย่านตลาดน้อยจากนโยบายการฟื้นฟูเมือง มีข้อสังเกตหลายประการที่บ่งชี้ถึงการเกิดปรากฏการณ์ที่สอดคล้องกับนิยามของเจนตรีฟิเคชัน โดยเฉพาะในด้านการแทนที่ของกลุ่มคนใหม่ที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมภายในย่าน เพื่อตอบสนองความต้องการในการดำเนินกิจกรรมบนฐานทรัพยากรของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการพัฒนาเมืองในย่านเมืองเก่าเจริญกรุงผ่านกลุ่มชนชั้นสร้างสรรค์ (Huabcharoen & Ellsmore, 2017) ที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากเดิมที่มีเพียงกลุ่มคนในชุมชน กลับกลายเป็นคนกลุ่มใหม่ที่เข้ามาแทรกตัวภายในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยว ซึ่งคนกลุ่มดังกล่าวได้สร้างผลกระทบต่อทรัพยากรของชุมชนเป็นวงกว้าง

การเกิดขึ้นของปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในย่านตลาดน้อย เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชนโดยเฉพาะด้านการเปลี่ยนแปลงบนกายภาพของพื้นที่ชุมชน โดยในงานวิจัยฉบับนี้ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาคือพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนภายในย่านตลาดน้อย ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญที่ได้รับผลกระทบสูงจากปรากฏการณ์ดังกล่าว และยังคงเป็นช่องว่างในการศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในเชิงลึก จากปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในบริบทประเทศไทย

2.3 แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Space)

ศุภชัย ชัยจันทร์ และณรงพน ไส้ประกอบทรัพย์ ได้กล่าวสรุปแนวคิดพื้นที่สาธารณะ ได้ว่าเป็นพื้นที่รวมตัวของกลุ่มคนที่สามารถเข้าถึงพื้นที่ได้ โดยพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกิจกรรมและวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันของปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่ โดยจะสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของชุมชน การให้นิยามของพื้นที่สาธารณะนั้นต้องกล่าวไปถึงพัฒนาการ ลักษณะการใช้งาน การแสดงตัวตน คุณค่าในด้านสังคม และลักษณะการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคสมัย โดยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า มิติทางสังคมจะมีผลเป็นอย่างมากในการให้นิยามของการเป็นพื้นที่สาธารณะ

ลักษณะของพื้นที่สาธารณะจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดกิจกรรมที่แตกต่างกัน โดยลักษณะดังกล่าว ประกอบไปด้วย

1) รูปร่างและบริเวณของพื้นที่สาธารณะ โดยรูปร่างของพื้นที่สาธารณะมีหลากหลายชนิดตามกายภาพพื้นที่ หรืออาจมีรูปร่างที่ไม่แน่นอนแล้วแต่สภาวะการเกิดขึ้น รวมถึงยังมาจากจุดประสงค์ที่ก่อให้เกิดพื้นที่นั้น ๆ

2) ขอบเขตของพื้นที่สาธารณะ โดยองค์ประกอบทางสามมิติจะเป็นสิ่งที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่ทั้งในด้านกายภาพ และกิจกรรม โดยแบ่งเป็น

2.1) ระนาบผนัง หรือระนาบตั้ง (The panel, Wall, or Frame) เป็นโครงสร้าง หรือวัตถุที่กำหนดพื้นที่ด้านข้าง อาทิ แนวรั้ว แนวเสา หลังคา

2.2) ระนาบพื้น หรือระนาบทางแนวนอน (The Floor) เป็นองค์ประกอบที่กำหนด พื้นที่ทางราบ อาทิ ทางเท้า แนวถนน พื้นผิววัสดุพื้น

2.3) ระนาบเพดาน หรือระนาบเหนือศีรษะ (The Ceiling) โดยมากมีขอบเขตที่ไม่ แน่นนอน อาจมีการเปิดโล่งหรือครอบคลุมเหนือศีรษะ อาทิ หลังคาทางเดิน แนวร่มไม้ (ศุภชัย ชัย จันทร & และณรงพน ไส้ประกอบทรัพย์, 2559)

3) ตำแหน่งที่ตั้งของพื้นที่สาธารณะ โดยตำแหน่งที่ตั้งจะแสดงให้เห็นถึงการใช้งานที่มีความสัมพันธ์กับสถานที่ โดยสามารถสรุปตำแหน่งของพื้นที่สาธารณะ ดังนี้

3.1) บริเวณใจกลางเมือง ตั้งอยู่พื้นที่ศูนย์กลางที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเมือง

3.2) บริเวณที่เป็นจุดตัดของถนน อยู่บริเวณสี่แยกหรือวงเวียนของถนนสายหลัก อาจมีความสัมพันธ์กับพื้นที่บริเวณใจกลางเมือง

3.3) บริเวณรอบอาคารสาธารณะที่สำคัญ โดยมักเป็นพื้นที่ที่อยู่บริเวณทางเข้าอาคารนั้น

3.4) บริเวณประตูทางเข้า โดยมากมักเกิดในสมัยยุคกลาง มีการใช้งานร่วมกับการ เป็นพื้นที่การค้าและจุดเปลี่ยนถ่ายสินค้าจากนอกเมืองสู่อินเมือง (ธนกร จูดาศรี, 2558)

พื้นที่สาธารณะ ตามนิยามของ Habermas นักสังคมศาสตร์ชาวเยอรมนี ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่เปิดกว้างให้คนทุกคนเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมักเป็นการพูดถึงการปกครองและนโยบายสาธารณะของฝ่ายรัฐ โดยทั้งหมดเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม พื้นที่สาธารณะจึงมีบทบาทเชื่อมโยงระหว่างสังคมกับรัฐ ได้โดยตรง พื้นที่สาธารณะมีความเกี่ยวข้องกับ “ความรู้สึกเป็นส่วนรวม” (sense of public) บุคคล จะใช้ความรู้และแสดงออกทางความคิดอย่างเปิดเผยในที่สาธารณะ ทุกคนจะมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกันในเรื่องการตัดสินใจ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบอภิปรายโต้แย้งกันด้วยการใช้เหตุใช้ผล เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ดีที่สุ่ตรงร่วมกัน (Habermas, 1989)

2.3.1 ประเภทของพื้นที่สาธารณะ

การแบ่งประเภทของพื้นที่สาธารณะตามลักษณะการครอบครองพื้นที่ สามารถแบ่งประเภท ของพื้นที่ว่างสาธารณะออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับพื้นที่ส่วนตัว (Public space) เป็นที่ว่างหน้าอาคารที่เข้าถึงได้เพียงบางส่วนจากบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นเหมือนอาณาบริเวณเฉพาะของผู้ใช้งานที่อยู่ในจุดดังกล่าว เช่น พื้นที่หน้าบ้านพักอาศัย

2) ระดับพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi – public space) เป็นพื้นที่ที่อยู่นอกเขตอาคาร หรือมีการใช้ประโยชน์เพื่อสาธารณะ กลุ่มคนภายนอกสามารถเข้าถึงได้ แต่อาจมีข้อกำหนดหรือข้อบังคับในการควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้ครอบครองพื้นที่ พื้นที่นี้เป็นการสอดผสานระหว่างพื้นที่ส่วนตัว และพื้นที่สาธารณะ เช่น ลานว่างภายในศาสนสถาน

3) ระดับพื้นที่สาธารณะ (Public space) เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้งานได้อย่างอิสระ โดยไม่มีข้อจำกัดหรือข้อห้ามในการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ เช่น เส้นทางสัญจร (มีัญชุต้า กัญชนะ)

ส่วนการแบ่งประเภทของพื้นที่สาธารณะตามวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ สามารถแบ่งพื้นที่ว่างสาธารณะออกเป็น 4 ประเภท ประกอบไปด้วย

1) พื้นที่สาธารณะประเภทถนน บาทวิถี (linear open space system) มีลักษณะเป็นแนวยาว มีการใช้งานตามขอบเขตของพื้นที่ ส่วนมากเป็นพื้นที่ทางสัญจร เช่น ถนน ลำคลอง ทำหน้าที่เชื่อมโยงและนำการเข้าถึงสู่พื้นที่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่อยู่ในรูปแบบการคมนาคมและการสัญจร แต่ยังรวมถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนทางสัญจรอื่น ๆ เช่น การค้าขาย การเดินเล่นผ่อนคลาย เป็นต้น

2) พื้นที่สาธารณะประเภทลานว่าง (The square Plaza) มีลักษณะเป็นลานว่างสามารถเข้าถึงโดยเส้นทางคมนาคมของเมือง พื้นที่ที่มีการใช้งานเป็นจุดรวมพลและมีความเป็นพื้นที่อเนกประสงค์อย่างหลากหลาย มีความสำคัญในด้านการกำหนดโครงสร้างเมือง เช่น พื้นที่ลานจัตุรัสของเมือง เป็นต้น

3) พื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ที่ถูกปิดล้อมด้วยมวลาอาคาร (Courtyard) เป็นที่ว่างที่ถูกปิดล้อมด้วยสิ่งก่อสร้างหรือมวลาอาคาร และมีด้านหนึ่งติดถนนอย่างน้อยหนึ่งด้าน มีการใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายตามแต่สภาพแวดล้อม เช่น การนั่งคอย การนั่งพัก การเล่นกันของเด็ก เป็นต้น

4) พื้นที่สาธารณะประเภทสวน (Park) เป็นพื้นที่ว่างสาธารณะที่มีขอบเขตพื้นที่อย่างชัดเจน มีลักษณะเป็นพื้นที่สีเขียวทั้งจากการสร้างขึ้นโดยมนุษย์และเกิดขึ้นเองตาม

สภาพแวดล้อมของพื้นที่ วัดอุประสงค์ของพื้นที่ใช้ในการประกอบกิจกรรมด้านการผ่อนคลายของคนเมือง เช่น สวนสาธารณะระดับเมือง สวนสาธารณะละแวกบ้าน เป็นต้น (ชริตา ชาตรีกุล, 2555)

2.3.2 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (Public open space of a community level) เป็นพื้นที่ที่แทรกตัวตามโครงข่ายการสัญจรภายในชุมชน โดยถูกรอบครองและยึดใช้โดยคนในชุมชนเพื่อประโยชน์ในการทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ พื้นที่ดังกล่าวบางส่วนยังเป็นที่ว่างเพื่อการอนุเคราะห์ประสงค์ เช่น การจัดตลาด การจัดเทศกาล กิจกรรมโดยส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมักเป็นกิจกรรมทางสังคมระหว่างกลุ่มคนในชุมชนเอง โดยกลุ่มคนที่ใช้งานพื้นที่มีแนวโน้มที่จะรู้จักกันหรือมีความสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันในลักษณะหนึ่ง บางครั้งอาจพบคนต่างถิ่นเข้ามาใช้งานในพื้นที่ดังกล่าว เช่น เพื่อการท่องเที่ยว แต่มักเป็นส่วนน้อยกว่าการใช้งานโดยคนในชุมชนเอง

พื้นที่สาธารณะยังเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของชุมชน โดยชุมชนแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์เป็นของตนเองจากภาพรวมขององค์ประกอบภายในชุมชน ที่มีลักษณะเฉพาะและชัดเจน ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการความรู้ต่อสถานที่ โดยในองค์ประกอบที่มีลักษณะเฉพาะจะทำให้ชุมชนมีความแตกต่าง เช่น กลุ่มอาคาร โครงข่ายถนน สถานที่สำคัญ เป็นต้น (ปราณระฟ้า พรหมประวัตติ, 2550)

2.3.3 การแสดงออกด้านพฤติกรรมและกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะ

โดยการศึกษาของ Marcus (1990) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของกลุ่มผู้ใช้งานในการทำกิจกรรมนันทนาการบนพื้นที่สาธารณะ โดยแบ่งได้ดังนี้

1) ช่วงวัย โดยในช่วงวัยของผู้ใช้งานแต่ละกลุ่มจะส่งผลถึงความแตกต่างด้านพฤติกรรมในการใช้งาน เช่น วัยเด็กต้องการความปลอดภัยจึงต้องมีขอบเขตของพื้นที่ที่ชัดเจน วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงมีความต้องการในการใช้งานพื้นที่สาธารณะในการรวมกลุ่มหรือทำกิจกรรมร่วมกับกับผู้ใช้งานในช่วงวัยเดียวกัน วัยผู้สูงอายุ ต้องการใช้งานพื้นที่สาธารณะเพื่อพบปะพูดคุยกับเพื่อนฝูง หรือต้องการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนคนกลุ่มใหม่ในพื้นที่

2) เพศ จากการศึกษาพบว่าเพศหญิงจะใช้งานพื้นที่สาธารณะน้อยกว่าผู้ใช้งานเพศชาย เนื่องจากมีความอ่อนไหวในการเลือกใช้งานพื้นที่สาธารณะ และเพศหญิงมักดำเนินกิจกรรมทางสังคมในด้านการพบปะพูดคุยมากกว่าผู้ใช้งานเพศชายที่มักใช้งานเพียงลำพัง

3) กระแสนิยม จากการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้เกิดการออกแบบพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และชี้นำรูปแบบการใช้งานไปในทิศทางเดียวกัน

4) ผู้ร่วมใช้งาน โดยการใช้งานในพื้นที่สาธารณะจะมีการแบ่งกลุ่มผู้ใช้จากหลักเกณฑ์ทางจิตวิทยาของมนุษย์ตามธรรมชาติ โดยในแต่ละกลุ่มผู้ใช้งานจะมีพื้นที่เฉพาะของตนเอง และเลือกทำกิจกรรมที่สอดคล้องกันภายในกลุ่ม แต่ผู้ใช้บางกลุ่มก็สามารถใช้งานพื้นที่ร่วมกันกับผู้ใช้กลุ่มอื่น ๆ ได้ (นพนันท์ อินสุข, 2554)

ในด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะ สามารถสรุปถึงความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภายนอกกับสภาพแวดล้อม ได้ว่า

1) การมีอาณาเขตครอบครอง (Territoriality) เป็นการกำหนดอาณาเขตที่มีลักษณะทั้งชั่วคราวและถาวร ประกอบกับการควบคุมระยะระหว่างกันและกัน และคงไว้ซึ่งการดำรงชีวิตท่ามกลางสภาพแวดล้อมในพื้นที่บริเวณนั้น เช่น การใช้งานในพื้นที่สาธารณะจุดเดิมอย่างบ่อยครั้ง จะทำให้รู้สึกว่าเป็นเจ้าของพื้นที่และครอบครองพื้นที่นั้นชั่วคราวในขณะที่กำลังใช้งานอยู่

2) พฤติกรรมเว้นที่ว่างส่วนบุคคล (Personal Space Behavior) เป็นการแสดงออกของพฤติกรรมการครอบครองอาณาเขต แต่เป็นในลักษณะของอาณาเขตรอบตัวที่เคลื่อนที่พร้อมกับเจ้าของอาณาเขตตลอดเวลา การเว้นที่ว่างส่วนบุคคลยังสอดคล้องกับระยะห่างที่เหมาะสมกับการกระทำจากบุคคลอื่น ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระยะ ประกอบไปด้วย ระยะใกล้ชิด ระยะส่วนบุคคล ระยะสังคม และระยะสาธารณะ

3) ภาวะเป็นส่วนตัว (Privacy) เป็นการแยกตัวออกท่ามกลางผู้คนโดยพยายามรักษาความเป็นส่วนตัวในระดับที่เหมาะสม รวมถึงการแยกตัวสันโดษจากผู้อื่นโดยรอบด้วยเหตุผลใดเหตุผลหนึ่ง เช่น ผู้ใช้งานเลือกตั้งบริเวณที่อยู่ห่างจากทางสัญจรโดยมีความเงียบสงบมากกว่า

4) ความแออัดในสภาพแวดล้อม (Crowding in Environment) เป็นการตอบสนองด้านจิตวิทยาจากความรู้สึกทางลบที่มีต่อความแออัดและหนาแน่นในสภาพแวดล้อม ความแออัดดังกล่าวสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 สภาวะ ประกอบไปด้วย ความหนาแน่นทางสังคม ความหนาแน่นด้านพื้นที่ สภาวะจำกัดทางกายภาพของพื้นที่ และสภาวะการรับรู้ความแออัด (อัครพล ธิญญเกษตร, 2559)

นอกจากลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกบนพื้นที่สาธารณะ การศึกษายังรวมไปถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะ โดยสามารถแบ่งประเภทกิจกรรมกลางแจ้งบนพื้นที่สาธารณะ 3 ประเภทประกอบไปด้วย

1) กิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน (Necessary activities) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นและทำเป็นประจำทุกวันเป็นประจําอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดินทางไปทำงาน การหยุดรถโดยสาร เป็นต้น โดยส่วนใหญ่กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะมีทางเลือกไม่มาก และมีความจำเป็นต้องทำสิ่งนั้นในพื้นที่สาธารณะบริเวณดังกล่าว

2) กิจกรรมทางเลือก (Optional activities) เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการที่จะดำเนินขึ้น มีความเหมาะสมในด้านเงื่อนไขและรูปแบบทางกายภาพ กิจกรรมดังกล่าวจะมีตัวเลือกให้สามารถเลือกทำตามความต้องการ เช่น การเดินออกกำลังกาย การนั่งพักผ่อนบริเวณใต้ต้นไม้ใหญ่ เป็นต้น

3) กิจกรรมทางสังคม (Social activities) เป็นกิจกรรมที่มีผู้ดำเนินกิจกรรมตั้งแต่สองคนขึ้นไป และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมนั้น โดยมากรูปแบบกิจกรรมจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบพื้นที่สาธารณะบริเวณดังกล่าว เช่น การเล่นกีฬา ร่วมกันในสวนสาธารณะ การร่วมวงสังสรรค์บริเวณลานชุมชน เป็นต้น (Gehl, 1987)

ซึ่งในการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้ ได้เลือกทำการศึกษาบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มผู้ใช้งาน กิจกรรม และพฤติกรรมบนพื้นที่ที่เกิดขึ้นในระหว่างปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชัน ซึ่งพื้นที่สาธารณะในระดับชุมชนของย่านตลาดน้อยจะแทรกตัวอยู่ในชุมชนในรูปแบบพื้นที่ถนนหรือบาทวิถี ลานว่าง และอาคาร ส่วนใหญ่ถูกครอบครองและมีการใช้งานโดยกลุ่มคนในชุมชนเป็นหลัก โดยมีแนวทางในการศึกษาในด้านการดำเนินกิจกรรม และการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมของกลุ่มผู้ใช้งาน ซึ่งเป็นผลให้เกิดการทับซ้อนกันของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ใช้งานเดิม และกลุ่มผู้ใช้งานและรูปแบบกิจกรรมใหม่

2.4 ทฤษฎีสินค้าสาธารณะ (Public Goods)

สินค้าสาธารณะ (Public Goods) เป็นส่วนหนึ่งในรูปแบบสินค้า 4 ประเภท โดยมีปัจจัยในการแบ่งสินค้าแต่ละประเภทออกจากกันตามลักษณะของสินค้า ดังนี้

2.4.1 การจำแนกประเภทของสินค้า

การพิจารณาประเภทของสินค้าตามปรากฏในหนังสือ Principles of microeconomics มีปัจจัยในการจำแนกสินค้าประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1) การกีดกันการบริโภคออกจากกัน (Exclusion principle) เป็นความสามารถในการกีดกันผู้บริโภครายใหม่หรือกลุ่มคนอื่น ให้ไม่สามารถเข้ามาบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งได้

สินค้าที่มีความสามารถในการกีดกันการบริโภคออกจากกันได้ มักเป็นสินค้าที่มีครอบครองและบริหารจัดการโดยคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากต้องการบริโภคต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือปฏิบัติตามระเบียบของการบริโภคนั้น ส่วนสินค้าที่ไม่สามารถกีดกันการบริโภคออกจากกันได้ โดยบุคคลทั่วไปสามารถบริโภคสินค้าประเภทดังกล่าวได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนหรืออยู่ภายใต้กฎระเบียบใด ๆ ด้วยลักษณะนี้ซึ่งอาจเกิดปัญหาจากการบริโภคเกินขอบเขตความพอดีเนื่องจากไม่มีข้อจำกัดเพื่อควบคุมความเหมาะสมหรือความแออัดของผู้บริโภค หรือกล่าวได้ว่า การใช้โดยบุคคลหนึ่งหรือหลายคนจะส่งผลกระทบต่อผู้อื่นที่ต้องใช้สิ่งนี้ร่วมกัน การแก้ปัญหาในลักษณะนี้จึงจำเป็นต้องมีข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการใช้งานบางอย่าง เพื่อควบคุมให้เกิดการบริโภคอย่างสมดุล

2) ลักษณะการเป็นปรปักษ์ในการบริโภค (Rival consumption) โดยการเพิ่มขึ้นของผู้บริโภครายใหม่ ทำให้ความพึงพอใจของผู้บริโภคเดิมลดน้อยลง หรือส่งผลกระทบต่อระหว่างกัน

สินค้าที่การบริโภคโดยผู้บริโภครายหนึ่งไม่ปรปักษ์ในการบริโภคต่อกลุ่มผู้บริโภครายอื่น มักเป็นสินค้าที่มีจำนวนและคุณภาพเพียงพอต่อจำนวนกลุ่มผู้บริโภค ส่วนสินค้าที่การบริโภคโดยผู้บริโภครายหนึ่งจะเป็นปรปักษ์ในการบริโภคต่อกลุ่มผู้บริโภครายอื่น โดยมากมักเป็นสินค้าที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งหากมีผู้บริโภครายมากขึ้นแต่การผลิตสินค้านั้นไม่เพิ่มขึ้น จะทำให้ผู้บริโภครายอื่น ๆ ได้รับความทุกข์จากปริมาณสินค้าในระบบที่น้อยลง การจัดการสินค้าในลักษณะนี้จึงต้องมีการกำหนดจำนวนผู้บริโภคที่มีความต้องการบริโภคสินค้าดังกล่าวเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อจำนวนสินค้าภาพรวมในระบบ รวมถึงการผลิตสินค้าที่เพียงพอต่อความต้องการตามสถานการณ์อย่างเหมาะสม (Mankiw, 1998)

หากพิจารณาสินค้าสาธารณะดังกล่าวตามปัจจัย 2 ด้าน สามารถจำแนกประเภทของสินค้าได้เป็น 4 ประเภท (Four types of Goods) ดังนี้ (ภาพที่ 1)

1) สินค้าเอกชน (Private Goods) หรือสินค้าส่วนตัว เป็นสินค้าที่สามารถกีดกันการใช้งาน (Rival in Consumption) จากผู้บริโภครายอื่น และการใช้งานร่วมกันกับผู้บริโภคอื่นยังเป็นปรปักษ์ต่อกัน (Excludable) เช่น การซื้ออาหาร เมื่อมีผู้บริโภคใหม่เข้ามาอาจทำให้ปริมาณอาหารที่ผู้บริโภคเดิมได้รับลดน้อยลง และผู้ขายยังสามารถหยุดการซื้อขายกับผู้บริโภคใหม่ได้หากไม่พึงพอใจที่ขาย

2) สินค้าสาธารณะ (Public Goods) เป็นสินค้าที่ไม่สามารถกีดกันการใช้งาน (Non-rival in Consumption) จากผู้บริโภคอื่น และในขณะเดียวกันยังการใช้งานร่วมกันกับผู้บริโภคอื่นยังไม่เป็นปรปักษ์ต่อกัน (Non-excludable) เช่น สัญญาณเตือนภัยภายในเมือง ผู้บริโภคไม่สามารถป้องกันให้ผู้อื่นไม่ได้ยินได้ ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อผู้บริโภคแรกได้รับประโยชน์จากสัญญาณเตือนดังกล่าว ไม่ได้ทำให้ผู้บริโภคอื่นลดประสิทธิภาพลง

3) สินค้าส่วนรวม (Common Goods) เป็นสินค้าที่ไม่สามารถกีดกันการใช้งาน (Non-rival in Consumption) จากผู้บริโภคอื่น แต่การใช้งานร่วมกันกับผู้บริโภคอื่นจะเป็นปรปักษ์ต่อกัน (Excludable) เช่น การตกปลาในแม่น้ำสาธารณะ ผู้บริโภคแรกไม่สามารถกีดกันผู้บริโภคอื่นเข้ามาตกปลาในแม่น้ำสาธารณะได้ แม้ว่าเมื่อมีผู้บริโภคอื่นเข้ามาจะทำให้ผู้บริกรายแรกตกปลาได้จำนวนน้อยลงก็ตาม

4) สินค้าเฉพาะกลุ่ม (Club Goods) เป็นสินค้าที่สามารถกีดกันการใช้งาน (Rival in Consumption) จากผู้บริโภคอื่น แต่การใช้งานร่วมกันกับผู้บริโภคอื่นก็ไม่เป็นปรปักษ์ต่อกัน (Non-excludable) เช่น การให้บริการสวนสัตว์ เมื่อผู้บริกรายหนึ่งเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่สวนสัตว์ ต้องเสียค่าบริการในการเข้า แต่การใช้งานโดยผู้บริกรายอื่นก็ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้บริกรายเดิม

	Excludable	Non-Excludable
Rivalrous	Private Goods food, clothing, cars, personal electronics	Common Goods fish stocks, timber, coal
Non-Rivalrous	Club Goods cinemas, private parks, satellite tv	Public Goods air, national defense

ภาพที่ 1 ประเภทของสินค้าสาธารณะ (Four types of Goods)

ที่มา: <https://courses.lumenlearning.com/boundless-economics/chapter/public-goods/>

2.4.2 แนวคิดสินค้าสาธารณะ (Public Goods)

สินค้าสาธารณะ (Public Good) เป็นการบริการกลุ่มที่มีลักษณะพิเศษ โดยเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริโภคทุกคนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน และเมื่อคนหนึ่งบริโภคสิ่งนั้นไปแล้ว ส่วนที่เหลือสำหรับผู้บริโภคกลุ่มอื่น ๆ ก็ไม่ได้ลดลงไป สินค้าสาธารณะมีความเชื่อมโยงระหว่าง “ราคา” และ “ปริมาณที่บริโภคแล้วความพึงพอใจที่ได้รับ” ด้วยรูปแบบดังกล่าว สินค้าสาธารณะส่วนใหญ่จึงต้องผลิตภายใต้การดำเนินการของภาครัฐ โดยใช้เงินส่วนกลางหรือภาษีเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิต ซึ่งในกรณีดังกล่าวหมายถึง “ราคา”

ประเด็นที่ควรคำนึงถึงในเชิงนโยบายการผลิตสินค้าสาธารณะ คือ

- 1) หลักเกณฑ์ในการกำหนดปริมาณในการผลิต ที่จะตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้และใช้ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด
- 2) รสนิยมและความต้องการในการบริโภคสินค้าของผู้บริโภคมีความแตกต่างกัน แต่ปริมาณสินค้าและรูปแบบที่รัฐผลิตมีความเหมือนกันและจำนวนเท่ากัน จึงเกิดปัญหาด้านความคุ้มค่าที่แต่ละคนจะได้รับจากสินค้านั้น ๆ
- 3) อุปสงค์ของสินค้าสาธารณะมีความยืดหยุ่นมากน้อยเพียงใด ต้องพิจารณาถึงการตอบสนองจากผู้บริโภคที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงราคา และการเปลี่ยนแปลงด้านความต้องการในการบริโภค (อัศวพล ธัญญเกษตร, 2559)

ซึ่งในการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย โดยการเปรียบเทียบระหว่างทฤษฎีสินค้าสาธารณะ ในกระบวนการการจำแนกประเภทของสินค้า กับพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะเป็นการจำแนกประเภทของพื้นที่สาธารณะตามลักษณะการกีดกันหรือการสร้างข้อจำกัดในการใช้งาน ประกอบกับการเป็นปรปักษ์หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะจากการใช้งานร่วมกัน ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันของพื้นที่สาธารณะ 4 รูปแบบจากการใช้งานโดยกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มต่าง ๆ

2.5 กรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วยการศึกษาด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเมืองในประเทศไทย การศึกษาปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในประเทศไทย และการศึกษาพื้นที่สาธารณะในบริบทประเทศไทย ดังนี้

2.5.1 การฟื้นฟูเมืองในประเทศไทย

นพนนท์ ตาปนานนท์ ได้กล่าวถึงการฟื้นฟูเมืองกับบริบทประเทศไทยได้ว่า จากปัญหาจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในเขตชานเมืองมากกว่าเขตชั้นใน การพัฒนาในลักษณะดังกล่าวทำให้สูญเสียพื้นที่เกษตรกรรมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และยังเป็นทำให้ภาครัฐสิ้นเปลืองด้านงบประมาณจากการขยายโครงสร้างพื้นฐาน ให้ครอบคลุมพื้นที่เมืองที่ขยายตัวไป รวมถึงยังมีความจำเป็นต้องเดินทางไกลจากชานเมืองเข้าสู่แหล่งงานในย่านพาณิชยกรรมศูนย์กลางเมือง ทำให้เกิดปัญหาด้านการจราจรและมลพิษขึ้น

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตลอดจนเมืองขนาดใหญ่โดยทั่วไปในประเทศไทย โดยการเพิ่มความหนาแน่นของการอยู่อาศัยในกลางเมืองหรือกรุงเทพฯ ขึ้นอย่างเหมาะสม การฟื้นฟูเมืองนี้จึงมีความจำเป็นและมีบทบาทเป็นอย่างมาก โดยอาศัยบทบัญญัติทางกฎหมายเป็นเครื่องมือหลัก ซึ่งนอกจากกฎหมายผังเมืองซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่อาจนำมาใช้เพื่อการฟื้นฟูเมือง โดยการศึกษาข้อกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เราทราบถึงช่องว่าง ข้อจำกัด เพื่อนำมาพัฒนาหรือการกำหนดบทบัญญัติขึ้นใหม่เพื่อการฟื้นฟูเมืองที่มีความเหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไป (นพนนท์ ตาปนานนท์, 2550)

สฤณี ดิยะวงศ์สุวรรณ ได้ทำการศึกษาปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดจากการฟื้นฟูเมืองของประเทศไทยไว้ว่า กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมีขนาดของประชากรมากกว่าเมืองอันดับสองของประเทศไทยมากกว่า 10 เท่า กรุงเทพฯจึงมีประชากรที่ย้ายจากพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก และทำให้ความหนาแน่นของประชากรเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก จากปรากฏการณ์การฟื้นฟูเมืองแบบไล้รื้อของภาครัฐตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา แม้ว่าจะมีข้อขัดแย้งและหาทางออกร่วมกันจนก่อเกิดโครงการบ้านมั่นคงจากการแก้ไขปัญหาความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย จากการศึกษาแสดงให้เห็นปัญหาด้านการครอบครองที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการผลิต ไม่ได้มีเพียง

ระดับการเลือ้อชุมชนที่มีความหนาแน่นและแออัดเพียงพอนี้ โดยสามารถสังเกตได้จาก 2 กรณีศึกษาได้แก่

ชุมชนแฟลตดินแดง

แม้ว่าภาครัฐจะชี้ให้เห็นถึงปัญหาด้านโครงสร้างของตัวอาคารที่มีการอยู่อาศัยมาเป็นเวลาหลายสิบปี แต่ในกระบวนการวางแผนฟื้นฟูเมืองด้านที่อยู่อาศัยของพื้นที่แห่งนี้ มีลักษณะเป็นการฟื้นฟูเมืองโดยได้รับความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับนักลงทุน (Public-Investor Partnership) เท่านั้น ลักษณะของผู้มีส่วนได้เสียที่เกิดขึ้น จึงไม่มีชุมชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการดำเนินการ จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดความขัดแย้งและต่อต้านโครงการฟื้นฟูเมือง จากกลุ่มชุมชนดินแดงจนนำไปสู่การมีส่วนร่วมของชุมชนดินแดงในกระบวนการฟื้นฟูเมืองกับการเคหะแห่งชาติ

ชุมชนเวียงนครเขมขม

ชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่ยุคก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการตั้งถิ่นฐานของชุมชนตั้งแตในอดีตถึงปัจจุบันมากกว่าสามชั่วอายุคน พื้นที่แห่งนี้ตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพ ทั้งนี้ชุมชนเวียงนครเขมขมไม่ใช่ชุมชนแออัด แต่ปัญหาของพื้นที่นี้คือเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นเอกชนที่ชุมชนนี้เช่าที่ดินมานาน ซึ่งกำลังจะหมดสัญญาเช่าที่ดินของชุมชนในเดือนกันยายน พ.ศ. 2555 ทั้งนี้ทางเจ้าของที่ดินจะไม่ต่อสัญญา และมีโครงการฟื้นฟูพื้นที่ดังกล่าวร่วมกับภาคเอกชน และถึงแม้ว่าชุมชนจะสามารถรวมกลุ่มเป็นนิติบุคคลเพื่อขอเจรจาในการขอซื้อที่ดินให้เป็นกรรมสิทธิ์ของชุมชนในราคาที่เกินกว่าการประเมินราคากลางของที่ดิน แต่อย่างไรก็ตาม การเจรจานี้ได้ถูกปฏิเสธในเวลาต่อมา สำหรับกรณีชุมชนเวียงนครเขมขมยังไม่มีข้อสรุปในกระบวนการวางแผนฟื้นฟูเมือง ว่าชุมชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการของภาคเอกชนได้หรือไม่ และอย่างไร (สฤชดี ดิยะวงศ์สุวรรณ, 2555)

จากการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า ในบริบทประเทศไทยมักไม่ให้คุณค่ากับความสำคัญของประชาชนเท่าที่ควร ประชาชนไม่มีส่วนร่วมต่อการจัดการทรัพยากรที่เป็นสาธารณะ ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับพื้นที่เท่าที่ควร ความเป็นชุมชนเมืองจึงลดลงตามยุคสมัย และภาครัฐยังขาดกลไกรองรับในการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนฟื้นฟูเมืองของประชาชน ที่ครอบคลุมถึงทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประกอบกับการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยไม่คำนึงถึงความล่มสลายของสังคม ปรากฏจากการให้คุณค่าในด้านศีลธรรม สิทธิมนุษยชน และสิทธิการตั้งถิ่นฐาน

2.5.2 ปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในประเทศไทย

1) การศึกษาเรื่องปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในย่านเจริญกรุง

การศึกษาเรื่อง ชนชั้นสร้างสรรค์และการพัฒนาเมืองแบบเจนตรีฟิเคชันในย่านเก่าเจริญกรุง ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองในย่านเมืองเก่าเจริญกรุงผ่านกลุ่มชนชั้นสร้างสรรค์ โดยในพื้นที่นี้มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มายาวนาน มีสภาพแวดล้อมที่เป็นจุดดึงดูดกลุ่มคนต่าง ๆ เข้ามาในพื้นที่ ประกอบกับแนวโน้มการพัฒนาที่เอื้อผลประโยชน์ให้กลุ่มคนรุ่นใหม่และชนชั้นสร้างสรรค์เข้ามาหาผลประโยชน์ในพื้นที่ได้ง่าย จากการมีองค์ประกอบในย่านต่าง ๆ ที่สนับสนุน เช่น การมีศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) ที่จะเปลี่ยนแปลงย่านให้เป็นพื้นที่แสดงออกทางศิลปะและย่านสร้างสรรค์ของกรุงเทพมหานคร จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามและสมมติฐานในงานวิจัยฉบับนี้ที่ว่า คนกลุ่มใหม่หรือชนชั้นสร้างสรรค์ ซึ่งเข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์ในพื้นที่เจริญกรุง จะบริโภคและสร้างผลกระทบต่อทรัพยากรทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่และทำการศึกษาโดยการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของย่านจากการดำเนินนโยบายการฟื้นฟู โดยนำเสนอเหตุการณ์ตามช่วงเวลาที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชัน โดยมีกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์เป็นตัวแปรที่สำคัญในการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นในย่านเจริญกรุงคือรัฐไม่มีมาตรการส่งเสริมการอนุรักษ์ เช่น ในเรื่องของการจ่ายภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง หรือภาษีอื่น ๆ ที่เป็นแรงจูงใจในการอนุรักษ์ ทำให้เจ้าของไม่มีความสามารถในการดูแลและครอบครอง ส่วนหนึ่งเห็นว่ามีมูลค่าที่เพิ่มสูงขึ้นและไม่มีความสนใจในการอนุรักษ์ ทำให้เป็นโอกาสในการขายเพื่อเปลี่ยนพื้นที่เป็นโครงการพัฒนาหรือการเข้าใช้ประโยชน์ที่เปลี่ยนบริษัทไปจากเดิม ผลกระทบที่กล่าวมาข้างต้นหากยังไม่ได้รับการแก้ไขก็ยิ่งทำให้เมืองเสียพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ไป และกลายเป็นพื้นที่ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยไม่เหลือความเป็นย่านประวัติศาสตร์เดิม การพัฒนาที่ดีจึงจำเป็นต้องมีมาตรการต่าง ๆ ที่ได้รับความร่วมมือของทุกฝ่ายในการอนุรักษ์พื้นที่ควบคู่ไปด้วย ภาครัฐต้องเป็นส่วนหนึ่งในการดูแลทรัพย์สินร่วมกับเอกชน และมีมาตรการที่ควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในบริบทเดิมโดยไม่ลดทอนหรือเบียดเบียนเบียดภาคเอกชนและเจ้าของกรรมสิทธิ์นั้น ๆ (Huabcharoen & Ellsmore, 2017)

2) การศึกษาเรื่องการแทนที่ทางชนชั้นในจังหวัดเชียงใหม่

Huyakorn, Y, C. ได้ทำการศึกษาการเกิดขึ้นของพื้นที่สำหรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบของที่พักอาศัยในช่วงเวลาสิบปีที่ผ่านมาของพื้นที่เมืองเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการ

เกิดขึ้นของคนกลุ่มนี้เป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง โดยการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มที่พักอาศัยชั่วคราวในช่วงระยะเวลา 10 ปี ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในงานวิจัย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้กรอบแนวคิดของเจนตรีฟเคชันว่าสถานการณ์ดังกล่าวถือเป็นเจนตรีฟเคชันอย่างไร ประกอบกับอภิปรายข้อค้นพบร่วมกับแรงขับเคลื่อนเชิงสถาบันและเชิงเศรษฐกิจสังคมที่ทำให้การเกิดเจนตรีฟเคชันอาจรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากการวิเคราะห์เชิงพื้นที่และเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า คนในชุมชนในเมืองเก่าเชียงใหม่มีการเปลี่ยนชนชั้นทางสังคมจากคนท้องถิ่นไปสู่นักท่องเที่ยวในอัตราที่ค่อนข้างเร็ว และสวนมากเกิดจากการสร้างโรงแรมและเกสต์เฮาส์ในขณะที่โฮสเทลและห้องพักของ Airbnb ยังไม่สร้างผลกระทบที่นับว่าเป็นเจนตรีฟเคชันได้ชัดเจน ส่วนแนวโน้มในอนาคต จะมีโรงแรมขนาดใหญ่เกิดขึ้นในขณะที่ที่พักอาศัยรวมราคาถูก เช่น หอพัก แต่จะไม่สามารถเพิ่มขึ้นได้ด้วยข้อจำกัดของกฎหมายเทศบัญญัติ ซึ่งอาจทำให้ที่อยู่อาศัยของชนชั้นแรงงานได้รับผลกระทบและเกิดเจนตรีฟเคชันในระดับที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีข้อค้นพบว่าพฤติกรรมของผู้ถือครองที่พักอาศัยรวมนั้นยังไม่มีเจตนาที่จะเปลี่ยนกิจการไปเพื่อสนองอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และชาวบ้านในหลายชุมชนมีความยึดติดกับถิ่นที่อยู่ซึ่งอาจเป็นแรงยับยั้งการขยายตัวของเจนตรีฟเคชันได้ (Huyakorn, 2018)

2.5.3 พื้นที่สาธารณะในบริบทประเทศไทย

1) การศึกษาเรื่องการแบ่งประเภทของพื้นที่สาธารณะในกรุงเทพมหานคร

ชมพูนุท คงพูนพิน และภาวิณี เอี่ยมตระกูล ได้ทำการศึกษาปัจจัยหลัก 4 ด้านประกอบไปด้วย ความเป็นเมือง ความสร้างสรรค์ อัตลักษณ์ และความยั่งยืน เพื่อทำการจัดกลุ่มประเภทพื้นที่สาธารณะเมืองในบริบทของไทย ผ่านการประยุกต์ใช้เครื่องมือสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียงเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตัวแทนผู้เชี่ยวชาญด้านจำนวน 80 คน โดยมีพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นกรณีศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่สาธารณะเมืองในบริบทของไทยสามารถแบ่งได้ 5 ประเภท

1. พื้นที่สาธารณะในย่านเมือง ซึ่งจะตั้งอยู่ใจกลางเมือง สามารถเข้าถึงได้ง่าย และรองรับกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้งานที่หลากหลาย
2. พื้นที่สาธารณะในศูนย์กลางชุมชน มักเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน คือ ที่อยู่อาศัย สถานศึกษา และศาสนสถาน

3. พื้นที่สาธารณะในย่านเมืองเก่า เป็นพื้นที่ศูนย์กลางเมืองตั้งแต่อดีต มีการใช้งานโดยกลุ่มคนดั้งเดิมเป็นหลัก

4. พื้นที่สาธารณะที่เป็นพื้นที่โล่ง มักเป็นพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรโดยภาครัฐ เพื่อประโยชน์กับประชาชน

5. พื้นที่สาธารณะศูนย์กลางชุมชนเมือง ตั้งอยู่นอกเมืองในบริเวณใกล้เคียงกับที่อยู่อาศัย (ชมพูนุท คงพูนพิน & ภาวิณี เอี่ยมตระกูล, 2563)

โดยพื้นที่สาธารณะในงานวิจัยนี้ แม้จะตั้งอยู่ในย่านเดียวกัน แต่มีบทบาทและประเภทต่างกัน ดังเช่นพื้นที่สาธารณะในศูนย์กลางชุมชน พื้นที่สาธารณะในย่านเมืองเก่า และพื้นที่สาธารณะที่เป็นพื้นที่โล่ง มักตั้งอยู่ในใจกลางเมืองเก่าของกรุงเทพมหานคร แต่มีลักษณะของพื้นที่และกลุ่มผู้ใช้งานต่างกัน ส่งผลให้เกิดเป็นย่านขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงกัน และมีความหลากหลายบทบาทและกิจกรรมในพื้นที่

2) การศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดพื้นที่สาธารณะในบริบทชุมชนไทย

จุฬาลักษณ์ ไพบูลย์ฟุ้งเฟื่อง และต้นข้าว ปาณินท์ ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการก่อรูปของพื้นที่สาธารณะในย่านชุมชนเก่า กรณีศึกษาชุมชนพาดสาย ย่านเยาวราช โดยการสำรวจพฤติกรรมการใช้พื้นที่สาธารณะของคนในชุมชนตามทฤษฎีความสัมพันธ์ของ “ความเป็น-อยู่-คือ” ของพื้นที่ (perceived-conceived -lived) ที่กล่าวถึงการก่อกำเนิดพื้นที่ทางสังคม (Social space) ในบริเวณชุมชนพาดสาย ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนในย่านเยาวราช เนื่องจากเป็นย่านชาวจีนที่มีลักษณะทางกายภาพ สังคม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับภาพรวมของชุมชนในย่านเยาวราช และทำการศึกษาสภาพทางกายภาพและพฤติกรรมในการใช้งานของคนในชุมชน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีการประกอบอาชีพ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา โดยใช้วิธีการสำรวจเชิงกายภาพ และเชิงพฤติกรรม เพื่อนามาประเมินผลเปรียบเทียบว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการก่อรูปของพื้นที่สาธารณะนั้นๆ มากกว่ากัน

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านพฤติกรรมที่เกิดจากสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลต่อลักษณะและการก่อรูปของพื้นที่สาธารณะในชุมชนเก่ามากกว่าปัจจัยทางด้านกายภาพ โดยเฉพาะชุมชนที่มีอัตลักษณ์ เช่นชุมชนชาวจีนย่านเยาวราช ที่คนส่วนใหญ่มีลักษณะเฉพาะร่วมกัน กล่าวคือ เป็นกลุ่มคนสูงอายุเพศชาย ที่มีความเชื่อและศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงกับการประสบความสำเร็จในการค้าขาย มีกิจกรรมที่ทำยามว่างคล้ายคลึงกัน มีรสนิยมในการแต่งกาย การรับประทานอาหาร การใช้ชีวิตประจำวัน เป็นไปในทางเดียวกัน ดังนั้น การที่จะหา

แนวทางในการพัฒนาพื้นที่สาธารณะในชุมชนที่มีลักษณะเช่นนี้ ควรคำนึงถึงพฤติกรรมของคนในชุมชนที่ส่งผลมาจากสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นหลัก (จุฬาลักษณ์ ไพบูลย์ฟุ้งเฟื่อง & ต้นข้าว ปาณินท์, 2562)

3) การศึกษาพื้นที่สาธารณะในเขตกรุงเทพฯ ชั้นใน

Sustaining Urban Spatial Network of Historical Communities through the Reuse of Temple Grounds and Social Space – A Case Study of Rattanakosin เป็นการศึกษาเรื่องพื้นที่สาธารณะในย่านเกาะรัตนโกสินทร์ร่วมกับการศึกษาชุมชนประวัติศาสตร์ในกรุงเทพมหานคร โดยในพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมาตั้งแต่ในอดีต มีชุมชนดั้งเดิมตั้งอยู่หลายแห่ง ประกอบกับมีความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมกับพื้นที่สูง ในด้านกายภาพลักษณะของเมืองมีโครงสร้างที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ เช่น รูปแบบของบล็อกอาคาร โครงข่ายถนน พื้นที่สาธารณะในรูปแบบที่หลากหลาย จากในช่วงยุคสมัยที่เปลี่ยนไป องค์ประกอบของพื้นที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการใช้ประโยชน์จากกลุ่มคน ผู้ศึกษาจึงทำการหาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเก่าที่มีผู้อยู่อาศัยเดิมซึ่งเป็นคนท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว มีปฏิสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะของย่านอย่างไร รวมถึงการศึกษาพื้นที่วัดซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางทางสังคมของชุมชนในอดีต โดยจากการศึกษาพื้นที่เหล่านี้แล้ว จะสามารถพัฒนาพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพแต่ไม่ถูกใช้งานไปในแนวทางไหนได้ในบริบทปัจจุบัน การศึกษาใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะและวิเคราะห์ผ่านวิธีการ Visual Graph Analysis (VGA) ประกอบการจัดรูปแบบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่นั้น ๆ

ผลการศึกษาพบว่า การใช้พื้นที่สาธารณะของกลุ่มชุมชนเดิมมักเลือกใช้ “ทางลัด” หรือพื้นที่ที่มีความคุ้นเคยเดิมเป็นหลัก เพื่อหลีกเลี่ยงความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในจุดอื่น ๆ ซึ่งทำให้เกิดความไร้ชีวิตชีวาและรกร้างในส่วนที่ไม่ถูกใช้งาน ในด้านการใช้พื้นที่ของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก จะอยู่ในรูปแบบพื้นที่เปิดโล่งขนาดใหญ่หรือพลาซ่า สอดคล้องกับความต้องการการใช้พื้นที่ที่มีความอบอุ่นและแสงแดดในประเทศต้นกำเนิด ส่วนแนวทางการพัฒนาและใช้พื้นที่ในอนาคตเพื่อรักษาความมีชีวิตชีวาของชุมชนและย่าน จะทำได้โดยการรวมพื้นที่เปิดโล่งและพื้นที่สาธารณะขนาดเล็กต่าง ๆ ให้เป็นโครงข่ายที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย แนวทางดังกล่าวนี้ยังรวมถึงพื้นที่วัดที่สามารถเข้าถึงได้โดยการเดินเท้าในโครงข่ายนี้ด้วย การพัฒนาในรูปแบบนี้จะทำให้ความเป็นย่านประวัติศาสตร์ได้ถูกกลับมาใช้งานในงานอย่างเต็มประสิทธิภาพและมีความสมดุลกันระหว่างผู้ใช้งานและพื้นที่ (Paksukcharern, 2016)

4) การศึกษาพฤติกรรมในพื้นที่สาธารณะของบริบทชุมชนไทย

กนกวรรณ คชสิทธิ์ และ เอกกรินทร์ อนุกุลยุทธธน ได้ศึกษามิติการใช้พื้นที่สาธารณะและบทบาทความเป็นชุมชนดั้งเดิมในเมืองเชียงใหม่ ผ่านการสำรวจพื้นที่ระดับกว้างเพื่อเก็บข้อมูลในพื้นที่ชุมชน และการสำรวจระดับละเอียดเพื่อเก็บข้อมูลด้านกายภาพ การใช้พื้นที่ กิจกรรมพฤติกรรม ด้วยวิธีการสังเกตและการสัมภาษณ์ และใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยตีความข้อมูลด้วยการอธิบายปรากฏการณ์แบบเชื่อมโยงและเป็นเหตุเป็นผลกัน

พื้นที่สาธารณะมีบทบาทเป็นกลไกในการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน รวมถึงเป็นองค์ประกอบหลักเพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รวมถึงยังเป็นเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพชีวิตของผู้คนที่สำคัญ และเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้ชุมชนเกิดกิจกรรม สร้างเอกลักษณ์ และวิถีประจำวันผ่านการใช้พื้นที่ มีความยืดหยุ่นเชื่อมต่อกัน มีการใช้งานที่หลากหลาย ปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไขทางกายภาพและสังคม การใช้พื้นที่สาธารณะมีอยู่ 2 มิติหลัก คือ พื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่ทางสังคม มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น มิติของพื้นที่จึงมีการซ้อนทับกันอยู่ในแต่ละชุมชนมีความหมายและหน้าที่ทางสังคมสอดแทรกอยู่กับมิติทางกายภาพเสมอ ซึ่งส่งผลให้แต่ละพื้นที่มีอัตลักษณ์และความสัมพันธ์แตกต่างกัน

ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันชุมชนดั้งเดิมในเมืองเชียงใหม่ มีบทบาทหลักเป็นชุมชนท้องถิ่นที่เป็นหน่วยพื้นฐานการพึ่งพาของสังคมมีศักยภาพในการจัดให้มีกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในด้านต่าง ๆ ของคนในชุมชนทั้งในด้านการพัฒนาทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและจิตใจ จึงมีทั้งบทบาทในความคาดหวังของสังคม บทบาทตามการรับรู้และบทบาทตามสถานการณ์ เกิดบทบาทหน้าที่ในหลาย ๆ ด้านทับซ้อนกัน ส่งผลต่อการปรับตัวของการใช้พื้นที่ทางกายภาพที่เกิดขึ้นในพื้นที่จำกัดของชุมชนในเมือง โดยมีรูปแบบการใช้พื้นที่ทางกายภาพ 3 ลักษณะ คือ มีการใช้พื้นที่วัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรมและพื้นที่ทางสัญจรเป็นพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่า พื้นที่ทางสังคมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้เกิดความเป็นชุมชนและส่งผลต่อพื้นที่ทางใจ การที่ชุมชนจะดำรงรักษาให้การใช้พื้นที่สาธารณะในมิติดังกล่าวให้เกิดความยั่งยืนได้จึงควรมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการจัดการโดยต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่แต่ละแห่ง โดยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความต้องการใช้พื้นที่ในวิถีชีวิต กิจกรรมและการเข้าถึงในปัจจุบัน (กนกวรรณ คชสิทธิ์ & เอกกรินทร์ อนุกุลยุทธธน, 2562)

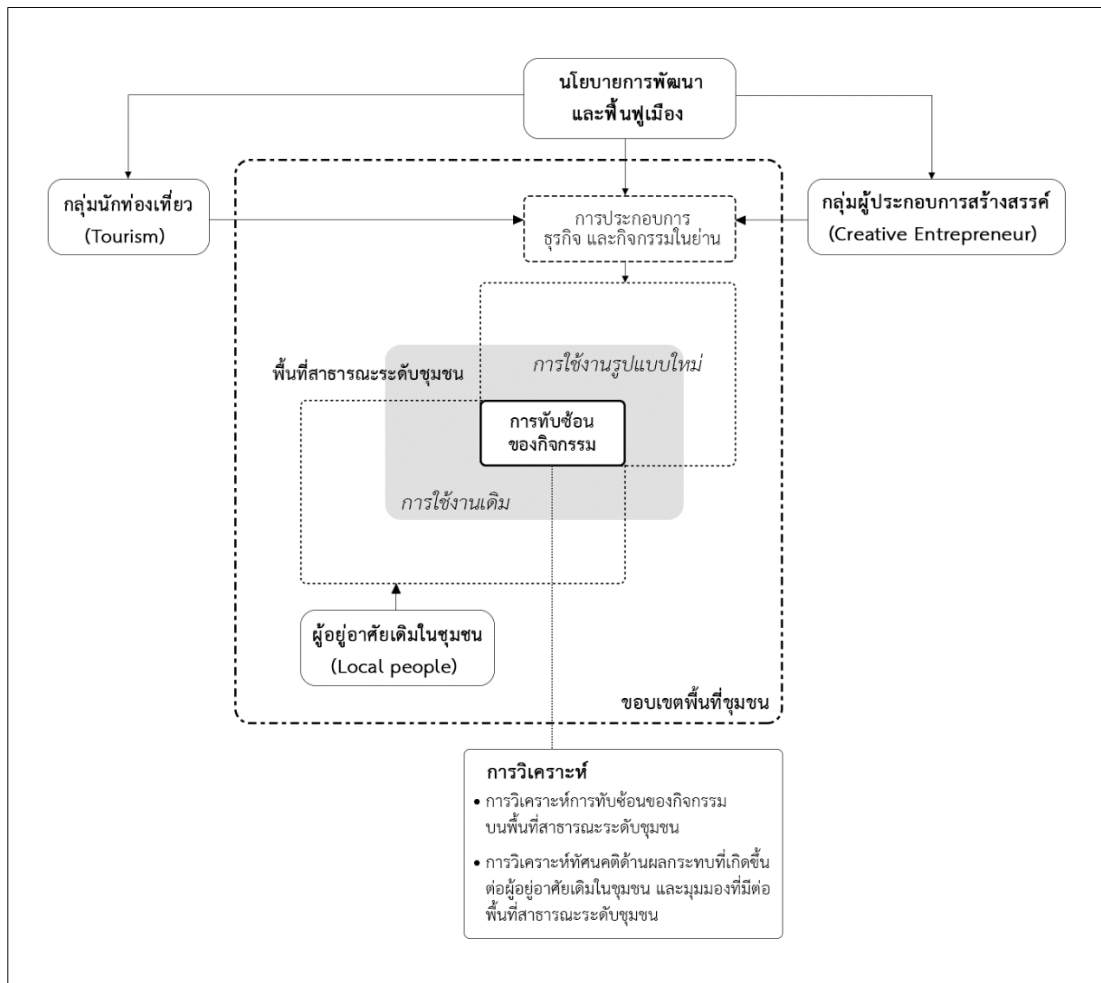
จากการศึกษากรณีศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเมืองในประเทศไทย การศึกษาปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในประเทศไทย และการศึกษาพื้นที่สาธารณะในบริบท

ประเทศไทย ซึ่งทั้งหมดเป็นการศึกษาเฉพาะด้านในแต่ละประเด็น แสดงให้เห็นถึงช่องว่างในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาที่เกิดขึ้นของนโยบายการพัฒนาและฟื้นฟูเมือง ปรากฏการณ์เจนตรifikasi ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อชุมชนในมิติด้านพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนอย่างประจักษ์ จึงนำมาซึ่งความสนใจในประเด็นดังกล่าวและโอกาสในการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้

2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนในย่านตลาดน้อย โดยมีปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงจากนโยบายการพัฒนาและฟื้นฟูย่านที่ทำให้ย่านตลาดน้อยเข้าสู่ช่วงเปลี่ยนผ่านและเกิดปรากฏการณ์การแทนที่ทางชนชั้น สอดคล้องกับนิยามของแนวคิดเจนตรifikasi (Gentrification) และนำไปสู่การเข้ามาของกลุ่มคนภายนอกเพื่อแสวงหาผลประโยชน์บนฐานทรัพยากรของชุมชน ผ่านการดำเนินธุรกิจ กิจกรรม และการใช้งานที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะบนพื้นที่สาธารณะชุมชน

ซึ่งงานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นในการศึกษากิจกรรม การใช้งาน และพฤติกรรมจากผู้ใช้งานกลุ่มใหม่ คือ กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้งานเดิม ผ่านการจำแนกกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะใน 3 ประเภท ประกอบไปด้วย กิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน กิจกรรมทางเลือก และกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการศึกษาในด้านผลกระทบจากการทับซ้อนของกิจกรรมและการใช้งานที่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนภายนอกต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชน ประกอบกับการวิเคราะห์ด้านทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะจากการเปรียบเทียบกับทฤษฎีสินค้าสาธารณะ (Public goods) ในรูปแบบการจำแนกประเภทของสินค้า (four types of goods) เพื่อแสดงความแตกต่างของมุมมองผู้ใช้งานแต่ละกลุ่ม ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเรื่องผลกระทบในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มผู้อาศัยเดิม จากการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่จากการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนย่านตลาดน้อย แสดงระเบียบวิธีวิจัยได้ดังนี้

3.1 กระบวนการวิจัย

กระบวนการวิจัยในงานวิจัยฉบับนี้ แบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องการฟื้นฟูเมือง แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนผ่านและเจนตรีฟิเคชัน แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ และงานวิจัยด้านการศึกษาพฤติกรรมการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. การศึกษากิจกรรมและการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนในย่านตลาดน้อย ประกอบไปด้วยการสำรวจพื้นที่ใน 2 ระดับ ดังนี้

2.1 การสำรวจภาคสนามในข้างต้น จากการสำรวจด้านกายภาพของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน และองค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งาน รวมถึงการสำรวจด้านพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะของคนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อย

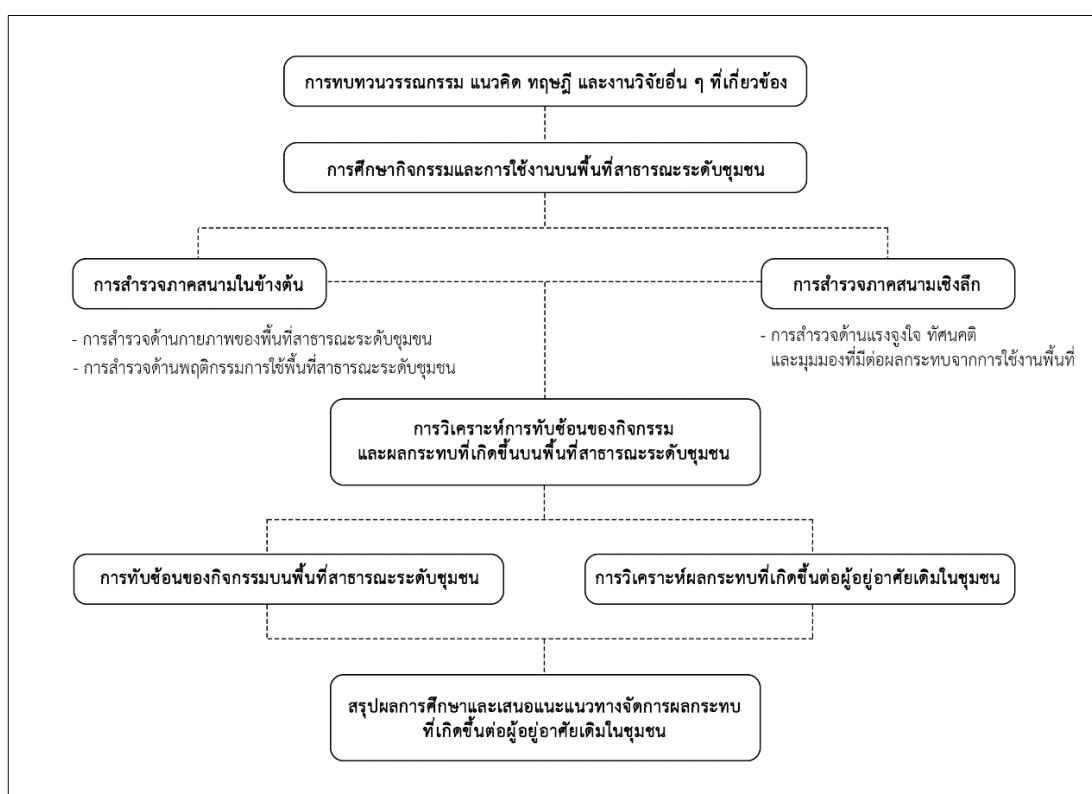
2.2 การสำรวจภาคสนามในเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ด้านแรงจูงใจ ทศนคติ และมุมมองที่มีต่อผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะชุมชน จากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ได้จำแนก

3. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการทับซ้อนของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ใช้งาน และผลกระทบที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนในย่านตลาดน้อย ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ 2 ส่วน ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์การทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากการใช้งานโดยกลุ่มผู้ใช้งานที่สัมพันธ์กับกลุ่มประชากรที่ได้จำแนกในงานวิจัย

3.2 การวิเคราะห์ทัศนคติด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน และมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

4. การสรุปผลการศึกษาและเสนอแนะแนวทางจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจากการทับซ้อนของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยว

CHULALONGKORN UNIVERSITY แผนภูมิที่ 2 ระเบียบวิธีวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

3.2 กลุ่มประชากรในงานวิจัย

กลุ่มประชากรในงานวิจัยแบ่งเป็นออก 3 กลุ่มหลัก ประกอบไปด้วย

1) กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Local residents) เป็นกลุ่มคนที่อาศัยในชุมชนตลาดน้อย มีความสัมพันธ์กันทั้งในมิติด้านความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มิติทางสังคมและวัฒนธรรม มีความรู้สึกในด้านการครอบครองและเป็นเจ้าของพื้นที่ในชุมชน

กลุ่มประชากรประเภทผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน จะรวมไปถึง (1) กลุ่มผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมที่ตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งปัจจุบันยังคงมีคนในชุมชนบางส่วนที่สืบทอดเชื้อสายบรรพบุรุษในยุคสมัย

ริเริ่มก่อตั้งชุมชนในย่านตลาดน้อย และ (2) กลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาหลังจากที่กลุ่มคนในชุมชนดั้งเดิมย้ายออกจากพื้นที่ อันเนื่องมาจากการเข้ามาเพื่อประกอบอาชีพ การทำกิจการการค้า การดำเนินธุรกิจ หรือการอยู่อาศัยในพื้นที่ (การเปลี่ยนแปลงของของประชากรในย่านตลาดน้อย แสดงเพิ่มเติมในหัวข้อที่ 4.1.3)

2) กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ (Creative Entrepreneurs) กลุ่มคนที่สามารถรวบรวมองค์ความรู้ทักษะทางเทคโนโลยีและสุนทรียภาพจากวัฒนธรรม นำมาแปรเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณค่าและความแตกต่าง ผู้ประกอบการกลุ่มนี้จะเข้ามาในพื้นที่โดยการดำเนินธุรกิจ หรือกิจกรรมที่ใช้ประโยชน์จากบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งอาจเป็นทั้งผู้ประกอบการที่ได้รับผลประโยชน์ทางธุรกิจ หรือกลุ่มผู้ให้ผลประโยชน์ต่อสังคมก็ได้

กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ในย่านตลาดน้อย จะมีความแตกต่างจากกลุ่มผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวทั่วไปที่เข้ามาดำเนินธุรกิจในย่านตลาดน้อยในช่วงก่อนการดำเนินนโยบายฟื้นฟูย่านทั้งในด้านของวิธีการดำเนินธุรกิจ รูปแบบกิจกรรม และกลุ่มเป้าหมาย (ผู้ประกอบการเดิมบางส่วนอาจปรับตัวเป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์) โดยลักษณะของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ในย่านตลาดน้อยที่เด่นชัดจะมุ่งเน้นการดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับการสร้างสรรค์ทางสุนทรียภาพสอดคล้องกระแสนิยมในปัจจุบัน ประกอบกับการดำเนินกิจกรรมที่ใช้สภาพแวดล้อมและทรัพยากรของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กิจกรรมนั้นสามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งโดยมากเป็นกลุ่มคนที่มีความต้องการทางด้านสุนทรียภาพที่ใกล้เคียงกัน การดำเนินกิจกรรมจากผู้ประกอบการสร้างสรรค์ เช่น การดำเนินงานเทศกาลศิลปะที่แทรกตัวในชุมชน การดำเนินธุรกิจร้านกาแฟจากการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์อาคารภายในชุมชน เป็นต้น

3) กลุ่มนักท่องเที่ยว (Tourists) เป็นกลุ่มคนที่เดินทางมาจากภายนอกพื้นที่เพื่อเที่ยวชมอัตลักษณ์และชุมชนประวัติศาสตร์ภายในย่าน รวมถึงการเข้าใช้งานทรัพยากรและองค์ประกอบต่างๆ ของชุมชน บางกลุ่มยังเป็นผู้บริโภคที่เข้ามาเป็นกลุ่มลูกค้าในธุรกิจหรือกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

กลุ่มนักท่องเที่ยวในย่านตลาดน้อย ประกอบไปด้วย (1) กลุ่มนักท่องเที่ยวเดิมที่เข้ามาใช้ประโยชน์ในชุมชนตั้งแต่ก่อนการก่อนการดำเนินนโยบายฟื้นฟูย่าน เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาทำพิธีกรรมในศาลเจ้าโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลต่าง ๆ ของชาวจีน กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในย่านเพื่อมาร้านอาหารที่มีชื่อเสียง และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเที่ยวชมบรรยากาศในชุมชน เป็นต้น และ (2) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาภายหลังก่อนการดำเนินนโยบายฟื้นฟูย่าน โดยมากเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่มาร่วมเทศกาลศิลปะ

ประจำปี กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ตามรอยเส้นทางท่องเที่ยวและจุดถ่ายภาพในชุมชน รวมถึงกลุ่มผู้ใช้บริการสถานประกอบการของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ เป็นต้น

3.3 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องและหน่วยวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง รวมถึงการสำรวจข้อมูลภาคสนาม ในช่วงต้น สามารถจำแนกตัวแปรต้นและตัวแปรตามในงานวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะการใช้งานและกิจกรรมพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม ได้แก่ การทับซ้อนกันของการใช้งาน และการได้รับผลกระทบจากการใช้งานโดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

หน่วยวิเคราะห์สำหรับการชี้วัดผลที่เกิดขึ้นในชุมชนย่านตลาดน้อย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย เป็นการชี้วัดการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จากการวิเคราะห์ด้านกิจกรรมและการทำงานของชุมชนผู้ใช้บนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

2) กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนในย่านตลาดน้อย เป็นการชี้วัดการได้รับผลกระทบจากการใช้งานโดยชุมชนอื่น ประกอบกับเปลี่ยนแปลงในด้านการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากการวิเคราะห์ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

3.4 วิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยได้ทำการจำแนกพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 3 ประเภท ได้แก่ พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร พื้นที่สาธารณะประเภทที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม และพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน (แสดงเพิ่มเติมในหัวข้อที่ 4.3.1) เพื่อทำการเก็บข้อมูลด้านกายภาพของพื้นที่สาธารณะ ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะของคนกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อย และข้อมูลด้านแรงจูงใจทัศนคติ และมุมมองที่มีต่อผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะชุมชน โดยมีวิธีการเก็บข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. การสำรวจและเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้ในการเก็บข้อมูลทางกายภาพที่สามารถแยกแยะได้ด้วย การมองเห็นและสัมผัส โดย ใช้การจดบันทึกลงแบบบันทึก ซึ่งมีรายละเอียดในการจดบันทึก ดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ประกอบไปด้วย ข้อมูลการเข้าถึงพื้นที่ ขอบเขตพื้นที่ ขนาดและระยะของพื้นที่ และวัตถุประสงค์หลักของพื้นที่

1.2 องค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งาน ประกอบไปด้วย แสงสว่าง รมเงา Street Furniture

1.3 องค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคในการใช้งาน

1.4 องค์ประกอบเพิ่มเติมที่ดึงดูดการใช้งาน

2. การสำรวจและเก็บข้อมูลด้วยการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้พื้นที่สาธารณะและบันทึกแบบสำรวจ โดยมีเครื่องมือคือแบบสำรวจพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย (แสดงเพิ่มเติมในภาคผนวก ก) ที่พัฒนาขึ้นจากแบบสำรวจ System for Observing Play and Recreation in Communities (SOPARC) (McKenzie, Cohen, Sehgal, Williamson, & Golinelli, 2006) ร่วมกับแนวคิดในวิธีการศึกษาชีวิตสาธารณะ (Gehl, 2013) โดยเครื่องมือดังกล่าว มีรายละเอียดในการบันทึก ดังนี้

2.1 การบันทึกกลุ่มผู้ใช้งานลงแบบสำรวจ โดยจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้ใช้งานจากการสำรวจพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย

กลุ่มผู้ใช้งาน	คำอธิบาย	ข้อสังเกตในการจำแนก
กลุ่ม ก	กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน	เป็นกลุ่มคนที่คุ้นเคยพื้นที่ มีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย โดยในการใช้งานมักเกิดขึ้นในตำแหน่งเดิมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน
กลุ่ม ข	กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และกลุ่มนักท่องเที่ยว	กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์จะเป็นกลุ่มคนที่คุ้นเคยพื้นที่ มีจุดพำนักหรือดำเนินกิจกรรมเป็นหลักแหล่ง กลุ่มนักท่องเที่ยวโดยมากจะเป็นกลุ่มคนที่ไม่คุ้นเคยพื้นที่ มีการใช้งานพื้นที่เป็นครั้งคราว ไม่มีหลักแหล่งที่ชัดเจน และมักใช้งานพื้นที่เป็นกลุ่มคณะ
กลุ่ม ค	กลุ่มคนอื่น ๆ ที่มีนัยในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ	เป็นทั้งกลุ่มคนที่คุ้นเคยพื้นที่และคนที่ไม่คุ้นเคยพื้นที่ โดยมีการใช้งานพื้นที่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และมักเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในตำแหน่งเดิมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน
กลุ่ม ง	กลุ่มผู้ใช้งานหรือผู้สัญจรที่ไม่สามารถจำแนกประเภท	โดยมากเป็นกลุ่มคนที่ใช้งานเพียงบนเส้นทางสัญจร ทั้งจากการเดินหรือใช้พาหนะ โดยการใช้งานเกิดขึ้นในช่วงเวลาเพียงชั่วขณะ

ที่มา: การจำแนกโดยผู้วิจัย, 2563

2.2 การบันทึกจำนวนผู้ใช้งานในแต่ละกิจกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

2.3 การบันทึกช่วงอายุจากการสังเกตกลุ่มผู้ใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

2.4 การบันทึกรายละเอียดพฤติกรรมและการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของแต่ละกิจกรรมโดยผู้ใช้งาน 4 กลุ่มที่ได้จำแนก

การสำรวจพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย มีกลุ่มตัวอย่างในการบันทึกคือกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) หรือผู้ใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทุกกลุ่มตามที่ได้จำแนก และทำการสำรวจใน 2 ช่วงวัน แบ่งเป็น (1) ช่วงวันธรรมดา (วันอังคาร - วันพฤหัสบดี) (2) ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ (วันเสาร์ - วันอาทิตย์) ช่วงวันละ 3 ช่วงเวลา ได้แก่ (1) ช่วงเช้า (8.00 – 9.00 น.) (2) ช่วงกลางวัน (12.00 – 13.00 น.) (3) ช่วงเย็น (16.00 – 17.00 น.)

โดยใช้เวลาสำรวจทั้งสิ้นรอบละ 15 นาทีต่อพื้นที่ ซึ่งได้ทำการสำรวจในวันเสาร์ที่ 6 และวันอังคารที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ช่วงวันที่สำรวจพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย

ช่วงเวลา	ช่วงวันธรรมดา	ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์
ช่วงเช้า (8.00 – 9.00น.)	วันอังคารที่ 9 ก.พ.	วันเสาร์ที่ 6 ก.พ.
ช่วงกลางวัน (12.00 – 13.00น.)	วันอังคารที่ 9 ก.พ.	วันเสาร์ที่ 6 ก.พ.
ช่วงเย็น (16.00 – 17.00น.)	วันอังคารที่ 9 ก.พ.	วันเสาร์ที่ 6 ก.พ.

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2564

การบันทึกรายละเอียดพฤติกรรมและการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จะใช้วิธีการนับจำนวนกิจกรรมและจำนวนผู้ใช้งานผ่านการสังเกตด้วยสายตาจากการตั้งด่านในบริเวณพื้นที่สำรวจแต่ละจุด (แสดงเพิ่มเติมในหัวข้อที่ 4.3.2) ซึ่งในการนับจะนับทุกการใช้งานที่เกิดขึ้นในพื้นที่สำรวจ โดยจะระบุกลุ่มผู้ใช้งาน จำนวนผู้ร่วมใช้งาน ช่วงอายุของผู้ใช้งาน และพฤติกรรมหรือการใช้งานโดยจำแนกออกเป็น 3 ประเภทกิจกรรม (แสดงเพิ่มเติมในหัวข้อที่ 3.5) โดยมีตัวอย่างการบันทึกดังนี้

ตารางที่ 3 ตัวอย่างตารางบันทึกบันทึกรายละเอียดพฤติกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

กลุ่มผู้ใช้งาน (CODE)	จำนวนคนในกลุ่ม (คน)	จำนวนคนตามช่วงอายุ (คน)				พฤติกรรมและการใช้งาน (ระบุกิจกรรม)		
		เด็ก	วัยรุ่น	ผู้ใหญ่	ผู้สูงอายุ	กิจกรรมประจำวัน (Necessary activities)	กิจกรรมทางเลือก (Optional activities)	กิจกรรมทางสังคม (Social activities)
กลุ่ม ก	2	-	-	1	1	-	-	การพบปะพูดคุยกัน

ที่มา: การจัดทำโดยผู้วิจัย, 2563

3. การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อหาข้อเท็จจริงด้านแรงจูงใจ ทศนคติ และมุมมองที่มีต่อผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการใช้งานพื้นที่และสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ด้วยเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์ ด้วยเทคนิคลูกโซ่ (Snowball) โดยโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์

พฤติกรรมการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย (แสดงเพิ่มเติมในภาคผนวก ข) แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ชุดคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ชุดคำถามเรื่องการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

ส่วนที่ 3 ชุดคำถามเรื่องการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

ส่วนที่ 4 ชุดคำถามเรื่องผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

การสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างด้านแรงจูงใจ ทัศนคติ และมุมมองที่มีต่อผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะชุมชน มีกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์คือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) หรือผู้นำ ผู้เชี่ยวชาญ และตัวแทนของผู้ใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย โดยมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 15 คน แบ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรเป้าหมาย 3 กลุ่มตามที่ได้จำแนกกลุ่มละ 5 คน และได้ทำการสัมภาษณ์ในช่วงวันที่ 1 มิถุนายน - 14 มิถุนายน พ.ศ. 2564

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยแบ่งเป็นการวิเคราะห์ 2 ส่วน ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์การทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากการใช้งานโดยกลุ่มผู้ใช้งานที่สัมพันธ์กับกลุ่มประชากรที่ได้จำแนกในงานวิจัย และการวิเคราะห์ทัศนคติด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจากการเปลี่ยนแปลงของกิจกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของพื้นที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์การทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากการใช้งานโดยกลุ่มผู้ใช้งานที่สัมพันธ์กับกลุ่มประชากรที่ได้จำแนกในงานวิจัย

ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บสำรวจในด้านกายภาพของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน และข้อมูลด้านจำนวนในจากข้อมูลเชิงสถิติ ทั้งจากจำนวนกิจกรรม จำนวนผู้ใช้งาน และช่วงวัยของผู้ใช้งาน ประกอบกับรูปแบบพฤติกรรมและกิจกรรมที่เกิดขึ้น โดยอ้างอิงการจำแนกรูปแบบดังกล่าวจากทฤษฎี Three Types of Outdoor Activities (Gehl, 1987) ซึ่งแบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

1.1 กิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน (Necessary activities) เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นและทำเป็นกิจวัตรเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เช่น การไปทำงาน การเดินซื้อของ การรอรถโดยสาร

1.2 กิจกรรมทางเลือก (Optional activities) เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการที่จะดำเนินขึ้น มีความเหมาะสมในด้านเงื่อนไขและรูปแบบทางกายภาพ เช่น การเดินเล่น ปั่นจักรยานเล่น การพักผ่อน

1.3 กิจกรรมทางสังคม (Social activities) เป็นกิจกรรมที่มีผู้ดำเนินกิจกรรมตั้งแต่สองคนขึ้นไป และมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในการทำกิจกรรมนั้นเช่น การเล่นกันของกลุ่มเด็ก การพูดคุยระหว่างผู้คน การเล่นกีฬาด้วยกัน

โดยข้อมูลดังกล่าวจะนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อแสดงผ่านชุดข้อมูลเชิงสถิติ และรูปแบบของพฤติกรรมและกิจกรรมที่ทับซ้อนกันในรายพื้นที่จากผู้ใช้งานในกลุ่มประชากรที่ได้ ประกอบกับการจำแนกระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนจากการใช้งานโดยคนผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งจะแสดงผลการวิเคราะห์ผ่านตารางแจกแจงระดับผลกระทบ

2. การวิเคราะห์ทัศนคติด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน จากมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

ประกอบไปด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับทฤษฎีสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ในรูปแบบการจำแนกประเภทของสินค้า (Four types of Goods) (Daly, 1996 อ้างใน Mankiw, 1998) เพื่อแสดงทัศนคติของผู้ใช้งานในด้านการกีดกันการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน และในด้านการเป็นปรปักษ์ต่อการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ซึ่งทัศนคติของกลุ่มประชากรตัวอย่างจะถูกแทนด้วยสัญลักษณ์และจำแนกตามตำแหน่งในช่องตาราง 4 ช่อง (ตารางที่ 4) โดยมีตัวชี้วัดในการจำแนกจากการสำรวจพื้นที่ (ตารางที่ 5) และอภิปรายผลทางด้านทัศนคติดังกล่าวจากการเปรียบเทียบมุมมองที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มผู้ใช้งาน และสนับสนุนผลการเก็บสำรวจด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชน

ตารางที่ 4 การจำแนกทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน
ดัดแปลงจากการจำแนกประเภทของสินค้า (four types of goods)

	การใช้งานเป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Rival in Consumption)	การใช้งานไม่เป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Non - rival in Consumption)
สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (excludable)	<p>พื้นที่สาธารณะที่เป็นส่วนตัว (Private goods)</p> <p>เป็นพื้นที่ที่สามารถกีดกันการใช้งานจาก คนบางกลุ่มได้ โดยกิจกรรมบางอย่างอาจ ส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน</p>	<p>พื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club goods)</p> <p>เป็นพื้นที่ที่สามารถกีดกันการใช้งานจากคน บางกลุ่มได้ โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นจะไม่ส่งผล กระทบต่อกัน</p>
ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non - excludable)	<p>พื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods)</p> <p>เป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถกีดกันการใช้งาน จากคนทุกกลุ่ม โดยกิจกรรมบางอย่างอาจ ส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน</p>	<p>พื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public goods)</p> <p>เป็นพื้นที่ที่เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มเข้ามาใช้ งานได้ และไม่ส่งผลกระทบต่อกันจาก กิจกรรมที่เกิดขึ้น</p>

ที่มา: ดัดแปลงโดยผู้วิจัย, 2563 (four types of goods โดย Mankiw, 1998)

ตารางที่ 5 ตัวชี้วัดในการจำแนกทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ตัวชี้วัด	เป็น/สามารถ	ไม่เป็น/ไม่สามารถ
ความเป็นปรปักษ์	<ul style="list-style-type: none"> - การได้รับผลกระทบทางตรงจากการใช้งานโดยกลุ่มคนอื่น เช่น พื้นที่ใช้งานน้อยลง ใช้งานได้ไม่สะดวก - การได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการใช้งานโดยกลุ่มคนอื่น เช่น การถูกรบกวนด้วยเสียง สายตา การถ่ายภาพ - การใช้งานโดยกลุ่มคนอื่นจะเป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน - การใช้งานโดยกลุ่มคนอื่นทำให้ต้องหยุดหรือเลี่ยงการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน - การใช้งานที่ทำให้พื้นที่หรือองค์ประกอบชุมชนเกิดความเสื่อมโทรมและเสียหาย - การใช้งานที่ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านภาพลักษณ์ต่อพื้นที่และผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ได้รับผลกระทบจากการใช้งานทั้งทางตรงและทางอ้อมจากการใช้งานโดยกลุ่มคนอื่น - การใช้งานโดยกลุ่มคนอื่นไม่ส่งผลกระทบต่อการทำกิจกรรมของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน - การใช้งานไม่ทำให้พื้นที่และองค์ประกอบชุมชนเสื่อมโทรมและเสียหาย - การใช้งานที่ไม่ทำให้เกิดความเสียหายทางด้านภาพลักษณ์ต่อพื้นที่และผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน
ความสามารถในการกีดกัน	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้งานต้องอนุญาตเจ้าของหรือผู้ดูแลพื้นที่ - การใช้งานต้องเสียค่าใช้จ่าย - สามารถใช้งานได้เพียงในช่วงเวลาที่จำกัด - สามารถใช้งานได้ในบางกิจกรรมเท่านั้น - มีกฎหรือข้อบังคับในการใช้งานพื้นที่ - เมื่อใช้งานอาจได้รับการตักเตือนหรือห้ามใช้โดยผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ต้องขออนุญาตในการเข้าใช้งานพื้นที่ - ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้งานพื้นที่ - สามารถใช้งานได้ตลอดทุกช่วงเวลา - สามารถใช้งานได้ในทุกกิจกรรม - ไม่มีกฎหรือข้อบังคับในการใช้งาน - ไม่มีการตักเตือนหรือห้ามใช้จากผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

3.6 ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ได้ทำการศึกษาในช่วงเดียวกับการเกิดเหตุการณ์โรคระบาด ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งในบางช่วงเวลาที่มีการระบาดของโรคสูงจะไม่สามารถลงพื้นที่สำรวจได้ หรือในช่วงที่ลงสำรวจพบจำนวนกลุ่มผู้ใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่อาจจะมีจำนวนน้อยกว่าสถานการณ์ปกติ ประกอบกับการวางแผนในการเก็บข้อมูลกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ มีบางกิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกจึงไม่สามารถเก็บข้อมูลบางประการได้ และในการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่ง มาเป็นการสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์เนื่องจากเหตุผลด้านความปลอดภัย

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้ ได้ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มผู้อาศัยเดิม จากการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านความเป็นมาของชุมชนย่านตลาดน้อย ปัจจัยและสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ส่งผลการเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคมและกายภาพของชุมชน และศึกษาประเภทของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยเพื่อคัดเลือกพื้นที่กรณีศึกษาในการเก็บสำรวจข้อมูล โดยมีรายละเอียดในการศึกษา ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของย่านตลาดน้อย

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของย่านตลาดน้อย

พัฒนาการของย่านตลาดน้อยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2325-2398)

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ได้บันทึกการตั้งถิ่นฐานในย่านตลาดน้อยริเริ่มมาตั้งแต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยการก่อตั้งชุมชนในช่วงแรกมีประชากรเป็นกลุ่มชาวจีนเป็นหลัก ซึ่งย้ายบ้านเรือนตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกในการตั้งพระนครใหม่จากเดิมชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณพระบรมมหาราชวังในปัจจุบัน ไปยังพื้นที่บริเวณตั้งแต่คลองไต้วัดสามปลื้ม (วัดจักรวรรดิราชาวาส) จรดคลองเหนือวัดสำเพ็ง (วัดปทุมคงคา) โดยเรียกชุมชนดังกล่าวโดยรวมว่า “ชุมชนสำเพ็ง” อาณาเขตพื้นที่ดังกล่าวครอบคลุมย่านตลาดน้อยในปัจจุบัน

เดิมนานตลาดน้อยเป็นที่รู้จักในชื่อ “บ้านโรงกระทะ” ซึ่งมาจากประกอบอาชีพช่างตีเหล็กของคนในชุมชนเป็นจำนวนมาก ส่วนชื่อเรียก “ตลาดน้อย” ในปัจจุบัน มาจากคำเรียกชื่อย่านการค้าแห่งใหม่ของชุมชนชาวจีนจากการขยายตัวจากตลาดสำเพ็งลงมาทางตอนใต้ ซึ่งการพัฒนาพื้นที่ด้วยการค้าดังกล่าวทำให้มีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งรกรากและอยู่อาศัยในย่านเป็นจำนวนมาก โดยเป็นทั้งชาวจีนที่มาจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ และกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลจากประเทศจีน เมื่อมีการอพยพย้ายถิ่นฐานมายังพื้นที่กลุ่มชาวจีนดังกล่าวมีการจัดตั้งชุมชนขึ้นในแต่ละกลุ่มที่มาและภาษาของตน อาทิ ชาวจีนฮกเกี้ยน ชาวจีนฮากกา และในแต่ละกลุ่มมีการพัฒนาชุมชนของตน รวมถึงการแสดงออก

ทางวัฒนธรรมผ่านการสร้างศาสนสถาน และสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ การอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในพื้นที่ของชาวจีนในช่วงแรกจะประกอบอาชีพด้านการค้าขาย การขนส่งสินค้าทางเรือ และการรับซ่อมเครื่องยนต์เพื่อการขนส่งสินค้าเป็นหลัก โดยในพื้นที่เป็นแหล่งแรงงานขนาดใหญ่และมีความหนาแน่นของประชากรสูง

ในย่านตลาดน้อยไม่เพียงแต่ปรากฏการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชาวยุโรป อาทิ โปรตุเกส ฝรั่งเศส ซึ่งเป็นอิทธิพลมาจากการขยายตัวของย่านชาวยุโรปในพื้นที่บางรัก โดยมีพื้นที่ทางศาสนาสำคัญคือวัดกาลหว่าร์ ที่ได้รับการก่อตั้งโดยชาวโปรตุเกสบนที่ดินพระราชทาน ต่อมากลุ่มบาทหลวงชาวฝรั่งเศสได้เข้ามาปกครองโบสถ์ดังกล่าว และเข้ามามีบทบาทในการริเริ่มเผยแพร่ศาสนาคริสต์แก่ชาวจีน ซึ่งปรากฏมีชาวจีนส่วนหนึ่งในย่านตลาดน้อยหันมายึดถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ส่งผลให้วัดกาลหว่าร์กลายเป็นศูนย์กลางของชาวจีนคาทอลิกของกรุงเทพฯ ตั้งแต่ในสมัยนั้น

ภาพที่ 2 บรรยากาศเมืองท่าบริเวณย่านตลาดน้อยในอดีต
ที่มา: https://www.silpa-mag.com/history/article_12832

พัฒนาการของย่านตลาดน้อยในช่วงสนธิสัญญาบาวริง (พ.ศ.2398-2461)

จากการพัฒนาการค้าสำเภาของประเทศ ส่งผลให้ย่านการขนส่งสินค้าทางน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ มีความรุ่งเรืองมาก รวมถึงย่านตลาดน้อยที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งแรงงานด้านการขนส่งสินค้าที่ใหญ่ที่สุดของกรุงเทพฯ ในเวลาต่อมา รัฐบาลสยามในสมัยนั้นได้ลงนามในสนธิสัญญาบาวริง ในปี

2398 การค้าและขนส่งสินค้าโดยเรือสำเภาได้ถูกแทนที่จากเรือกำปั่นและเรือกลไฟ ประกอบกับการเปิดการค้าเสรี จึงทำให้เกิดการขยายตัวทางขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่เมืองท่า พร้อมกับนโยบายพัฒนาเมืองการขุดคลองผดุงกรุงเกษมและการตัดถนนเจริญกรุงเพื่อขยายและเชื่อมต่อพื้นที่เมืองชุมชนย่านตลาดน้อยจึงขยายตัวจากบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามายังพื้นที่ชั้นในมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาสถานประกอบการและอุตสาหกรรม อาทิ โรงเลื่อย โรงสีข้าว โรงงานน้ำแข็ง

การพัฒนาและขยายตัวของพื้นที่ดังกล่าวยัง ทำให้กลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลกลุ่มสำคัญอย่างชาวจีนแต้จิ๋ว ซึ่งมาจากทางตอนใต้ของจีน อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านแรงงานของเมืองท่าและประกอบกิจการในย่านการค้าบริเวณโดยรอบพื้นที่ตลาดน้อย ซึ่งต่อมาได้เกิดการรวมตัวของกลุ่มชาวจีนกลุ่มต่าง ๆ เพื่อก่อตั้งเป็นสมาคมการค้า โดยมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับเมืองเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 3 บรรยากาศย่านตลาดน้อยบริเวณถนนเจริญกรุงในอดีต

ที่มา: [https://www.facebook.com/Charoen1948/photos/](https://www.facebook.com/Charoen1948/photos/pcb.1463202100396395/1463201343729804/)

[pcb.1463202100396395/1463201343729804/](https://www.facebook.com/Charoen1948/photos/pcb.1463202100396395/1463201343729804/)

พัฒนาการของย่านตลาดน้อยภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง (พ.ศ.2461-2515)

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศจีนได้เผยแพร่อุดมการณ์ชาตินิยมในหมู่ชาวจีน ซึ่งอุดมการณ์ดังกล่าวส่งผลมายังชาวจีนสยามอย่างกว้างขวาง จึงมีการก่อตั้งโรงเรียนจีนในกรุงเทพฯ

หลายแห่ง รวมถึงการก่อตั้งโรงเรียน “ป่งกู่ย” (โรงเรียนกุหลาบวิทยา) ในปี 2459 บริเวณวัดกาลหวารุ์ ถึงแม้โรงเรียนดังกล่าวจะเป็นโรงเรียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสอนชาวจีน แต่กลับมีบาทหลวงชาวฝรั่งเศสเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนจึงมีรูปแบบของการศึกษาทางตะวันตกมากกว่าความเป็นชาวจีน และสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ท่ามกลางกระแสการต่อต้านการเรียนภาษาจีนในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงเรียนแห่งนี้จึงมีความสำคัญกับย่านตลาดน้อยเนื่องจากเป็นที่พึ่งของเด็กในชุมชนที่ครอบครัวอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อเข้ามาเป็นแรงงานในพื้นที่

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงเรียนป่งกู่ยต้องเปลี่ยนแปลงจากโรงเรียนจีนเป็นโรงเรียนไทย เนื่องจากนโยบายการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล จึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนให้สอดคล้องกับการศึกษาของสังคมไทย ละให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษมากกว่าภาษาจีน ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียน “กุหลาบวิทยา” และ “กุหลาบวัฒนา” สืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ในช่วงเวลาดังกล่าว ตลาดน้อยเป็นแหล่งสถานประกอบการและอุตสาหกรรมที่สำคัญของเมือง กลุ่มชาวจีนที่เป็นแรงงานส่วนหนึ่งได้เก็บเศษเหล็กจากโรงงานมาขายและสร้างรายได้มากกว่าการเป็นแรงงาน ด้วยเหตุนี้ทำให้ตลาดน้อยกลายเป็นศูนย์กลางการรับซื้อเครื่องยนต์ เครื่องจักร และเศษเหล็ก หรือที่รู้จักกันในชื่อ “เซียงกง” ความรุ่งเรืองดังกล่าวเกิดขึ้นโดยเฉพาะช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จากการค้ายานพาหนะและยุทธโปกรณ์ของเหล่าทหาร ส่งผลให้พ่อค้าชาวจีนและชาวไทยในย่านมีรายได้และผลกำไรเป็นจำนวนมาก ตลาดน้อยจึงมีความคึกคักและขยายตัวอย่างรวดเร็ว

นอกเหนือจากการค้า ธุรกิจ และสถานประกอบการอุตสาหกรรมในย่าน พื้นที่ตลาดน้อยยังอุดมไปด้วยกลุ่มช่างฝีมือ ที่มีความรู้และความสามารถในการซ่อมแซม ออกแบบและผลิต เช่น ช่างตีเหล็ก ช่างกลึง ช่างเย็บผ้า ช่างตัดเสื้อ ดังเห็นได้จากการก่อตั้งโรงเรียน “ช่างฝีมือสตรี” ขึ้นในย่าน และต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการในชื่อ “โรงเรียนการช่างสตรี”

พัฒนาการของย่านตลาดน้อยในมหานครยุคใหม่ (พ.ศ.2515-2553)

ย่านตลาดน้อยในช่วงยุคใหม่ เป็นย่านที่มีความรุ่งเรืองในระดับเทียบเคียงกับย่านเยาวราช ซึ่งมีการขยายตัวของชุมชนและที่อยู่อาศัยไปยังพื้นที่โดยรอบอย่างหนาแน่น ต่อมาเจ้าของที่ดินต้องการพัฒนาที่ดินที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงพัฒนาพื้นที่โดยการสร้างตึกขึ้นแทนพื้นที่อยู่อาศัยขนาดเล็กและแออัด ด้วยเหตุนี้ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนบางส่วนต้องแยกย้ายออกไปยังพื้นที่อื่น เนื่องจากพื้นที่เดิมมีค่าเช่าที่สูงขึ้น

ภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารและการปกครองของกรุงเทพฯ ตลาดน้อยกลายเป็นส่วนหนึ่งของเขตสัมพันธวงศ์ ในตำแหน่ง “แขวงตลาดน้อย” ซึ่งต่อมาได้มีการก่อสร้างที่ว่าการเขตสัมพันธวงศ์เป็นอาคารยุคใหม่ทดแทนอาคารหลังเดิมที่ถูกเพลิงไหม้ ในระยะต่อมาย่านตลาดน้อยเกิดการพัฒนากลุ่มอาคารขนาดใหญ่ขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ศูนย์การค้าริเวอร์ซิตี้ แพลตทรีพาร์ค อาคารสี่พระยา ริเวอร์วิว เป็นต้น

ภาพที่ 4 บรรยากาศเทศกาลกินเจบริเวณศาลเจ้าโจวซือชิง ภายในชุมชนย่านตลาดน้อย
ที่มา: <https://www.facebook.com/thestandardth/photos/pcb.1980267182266164/>

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ท่ามกลางการพัฒนาพื้นที่ภายในย่านตลาดน้อย และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่บทบาทของชาวจีน และกลุ่มคนดั้งเดิมในย่านตลาดน้อยยังคงเด่นชัดและดำเนินอยู่ต่างต่อเนื่อง ดังเห็นประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ เช่น สถาปัตยกรรม วิถีชีวิต อาหาร หรือการประกอบพิธีกรรมในช่วงเทศกาลที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สร้างความโดดเด่นให้กับย่าน และเป็นจุดดึงดูดที่ทำให้ย่านมีความคึกคักและดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องจวบจนถึงปัจจุบัน (ภูมิ ภูติมหาตมะ, 2558)

4.1.2 ลักษณะทางกายภาพของย่านตลาดน้อย

ลักษณะภูมิประเทศของย่านตลาดน้อยเป็นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีระดับความลาดเอียงของระดับพื้นดินจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ตามกระแสการไหลของแม่น้ำเจ้าพระยา มีคลองผดุงกรุงเกษมเป็นเส้นแบ่งอาณาเขตระหว่างย่านตลาดน้อยและย่านบางรัก ภายในย่านตลาดน้อยมีถนนสายสำคัญที่เชื่อมโยงย่านการค้าของย่าน ประกอบไปด้วย ถนนเจริญกรุง ซอยวานิช 2 ซอยเจริญกรุง 22 ซอยเจริญพานิชย์ และถนนโยธา

ในด้านสิ่งปลูกสร้างส่วนใหญ่เป็นที่อยู่อาศัยในลักษณะอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวตั้งอยู่บริเวณถนนสายสำคัญของย่านตามรูปแบบย่านการค้าของชุมชนชาวจีน ส่วนภายในตรอกซอกซอยหรือในเขตชุมชนชั้นในเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยในลักษณะอาคารพาณิชย์ขนาดเล็กสลับกับบ้านเดี่ยวทั้งในประเภทที่พักอาศัยชั่วคราวและถาวร โดยมีอาคารหลายแห่งเป็นอาคารเก่าที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ประกอบกับการมีอาคารศาสนสถานสำคัญแทรกตัวอยู่ในพื้นที่ชุมชน

ภาพที่ 5 ลักษณะทางกายภาพย่านตลาดน้อย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

4.1.3 ประชากรและชุมชนในย่านตลาดน้อย

จากการอพยพย้ายถิ่นฐานของกลุ่มคนเป็นจำนวนมากในย่านตลาดน้อย ทำให้พื้นที่มีประชากรเข้ามาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในอดีต แต่ในปัจจุบันประชากรในย่านตลาดน้อยมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องจากปัจจัยด้านความเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย โดยเฉพาะค่านิยมด้านการอยู่อาศัยและประกอบกิจการของประชากรรุ่นใหม่ ทำให้ประชากรรุ่นใหม่ย้ายออกไปประกอบอาชีพและพำนักนอกพื้นที่ ดังแสดงตามสถิติประชากรและจำนวนครัวเรือนในพื้นที่แขวงตลาดน้อยในช่วงปี พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2562 ตามตารางที่ 6

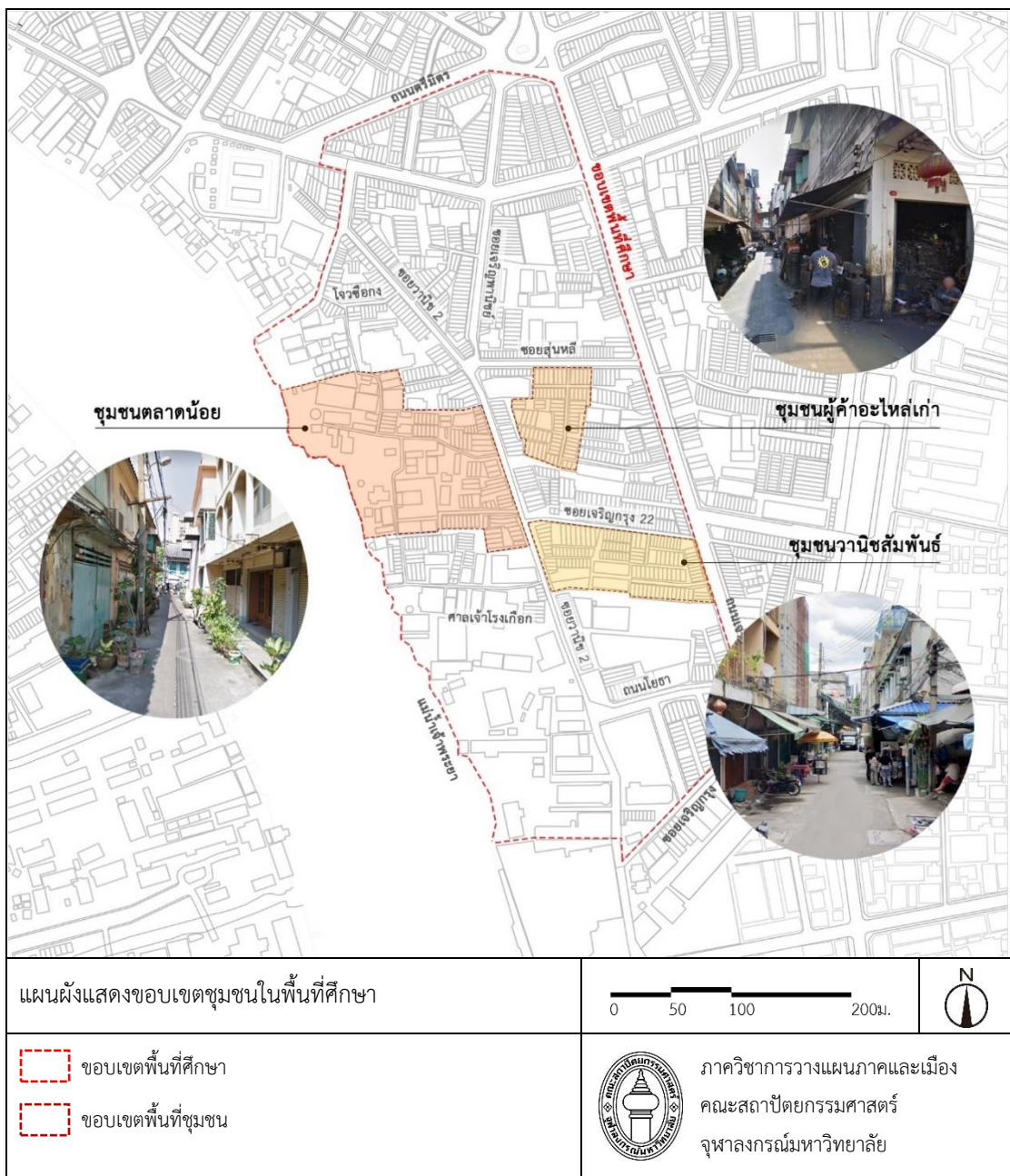
ตารางที่ 6 สถิติจำนวนประชากรและครัวเรือนแขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ ปี พ.ศ. 2551 – พ.ศ. 2562

ปี พ.ศ.	ประชากรชาย	ประชากรหญิง	ประชากรรวม	จำนวนครัวเรือน
2551	4,401	4,740	9,141	3,749
2552	4,271	4,641	8,912	3,759
2553	4,155	4,570	8,725	3,759
2554	4,083	4,484	8,567	3,756
2555	4,029	4,429	8,458	3,759
2556	3,958	4,376	8,334	3,754
2557	3,949	4,336	8,285	3,755
2558	3,903	4,233	8,136	3,753
2559	3,768	4,136	9,340	2,755
2560	3,676	4,055	7,731	3,753
2561	3,625	3,968	7,593	3,753
2562	3,497	3,739	7,236	3,747

ที่มา: จำนวนประชากรและครัวเรือนรายตำบล สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562

ในย่านตลาดน้อยมีชุมชนเกิดขึ้นหลายแห่ง โดยมีปัจจัยในการแบ่งแยกและก่อตั้งชุมชนขึ้นจากถิ่นที่มาและกลุ่มภาษา จากกิจกรรมและการประกอบอาชีพ รวมถึงจากกายภาพและ

สภาพแวดล้อมของพื้นที่ โดยในปัจจุบันยังคงเหลือชุมชนในย่านตลาดน้อยที่สำคัญ 3 แห่งที่ยังคงสืบทอดมาตั้งแต่ในอดีต ประกอบด้วย ชุมชนตลาดน้อย ชุมชนผู้ค้าอะไหล่เก่า และชุมชนวานิชสัมพันธ์ ซึ่งทั้ง 3 ชุมชนถูกจัดอยู่ในประเภทชุมชนเมืองตามตามระเบียบกรุงเทพมหานคร โดยสามารถแสดงที่ตั้งและขอบเขตของชุมชน ตามแผนผังที่ 2

แผนผังที่ 2 ขอบเขตชุมชนในพื้นที่ศึกษา

ที่มา: การศึกษาโดยผู้วิจัย, 2563

4.1.4 รูปแบบเศรษฐกิจของย่านตลาดน้อย

รูปแบบเศรษฐกิจในปัจจุบันของย่านตลาดน้อย เป็นย่านการค้าระดับย่านที่เชื่อมโยงกับย่านการค้าอื่น ๆ โดยรอบ ประกอบกับการเป็นแหล่งสถานประกอบการการค้าเครื่องยนต์ เครื่องจักร และเศษเหล็กที่สำคัญของเมือง โดยบทบาททางเศรษฐกิจนี้ได้รับอิทธิพลและสืบทอดมาตั้งแต่ในอดีต การประกอบอาชีพของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยมากจึงมีความเกี่ยวข้องกับการค้าขาย ธุรกิจสถานประกอบการร้านอาหาร สถานประกอบการและอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่เกี่ยวข้องกับเครื่องจักร และการขนส่งสินค้า

ภาพที่ 6 รูปแบบเศรษฐกิจของย่านตลาดน้อย

ที่มา: ผู้วิจัย, 2563

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากรูปแบบธุรกิจของย่านตลาดน้อยดังกล่าว มีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจของย่านเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบัน มีการเกิดขึ้นของธุรกิจและกิจกรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์อย่างแพร่หลาย อันเนื่องมาจากนโยบายการพัฒนาย่านที่ส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของคนกลุ่มใหม่ที่เข้ามา มีบทบาทกับพื้นที่ในหลายมิติ และเป็นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง (แสดงเพิ่มเติมในหัวข้อที่ 4.2.3)

4.2 นโยบายและโครงการพัฒนาย่านตลาดน้อย

ย่านตลาดน้อยมีศักยภาพจากการเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์กลางการค้าของกรุงเทพฯ ในอดีต พื้นที่จึงมีสภาพแวดล้อมในด้านธุรกิจและสถานประกอบการที่ยังคงหลงเหลือ ประกอบกับการมีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ผสมผสานอย่างหลากหลาย

จากจุดเปลี่ยนของย่านมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นหลายครั้ง เช่น การเกิดเพลิงไหม้บริเวณชุมชนตลาดน้อย การไร้สื่อที่อยู่อาศัยแออัดเดิม การลดลงของธุรกิจเดิมจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการค้า ทำให้พื้นที่มีประชากรลดลงจากเดิม ประกอบกับการเปลี่ยนผ่านทางช่วงวัยและแนวความคิดของกลุ่มคนรุ่นใหม่ เป็นผลให้ประชากรได้ย้ายออกเพื่อประกอบกิจการในพื้นที่อื่น ๆ ย่านตลาดน้อยจึงเกิดความซบเซาในพื้นที่เนื่องจากการดำเนินธุรกิจหลายประเภทในพื้นที่เริ่มหดหายไป ขาดการพัฒนาและต่อยอดองค์ประกอบในชุมชน และเกิดความเสื่อมโทรมในหลายจุด

เนื่องจากศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ดังกล่าว จึงทำให้เกิดแนวความคิดในการฟื้นฟูย่านขึ้นหลายประการจากกลุ่มผู้เล็งเห็นถึงช่องทางในการพัฒนา ประกอบกับนโยบายส่งเสริมการพัฒนาเมืองของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นผลให้เกิดนโยบายและโครงการพัฒนาทั้งในระดับย่านและในระดับพื้นที่ รวมถึงการรวมกลุ่มการพัฒนาเพื่อดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ตลาดน้อย โดยสามารถแสดงการพัฒนาตามช่วงเวลาในระยะ 10 ปีที่ผ่านมาได้ดังนี้

4.2.1 นโยบายการพัฒนาและโครงการพัฒนาย่านตลาดน้อย

ย่านตลาดน้อยมีการดำเนินฟื้นฟูและพัฒนาทั้งในระดับแผนนโยบาย และโครงการพัฒนา ระดับพื้นที่ที่สำคัญหลายโครงการ จากความร่วมมือทั้งหน่วยของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และคนในพื้นที่ตลาดน้อย แสดงได้ดังนี้

1) โครงการย่านเงินถิ่นบางกอก

เป็นโครงการที่ดำเนินงานโดยกลุ่ม “ปั้นเมือง” ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2555 มีวัตถุประสงค์ในการฟื้นฟูย่านเก่าเขตสัมพันธวงศ์หรือไชน่าทาวน์ ด้วยการสร้างพื้นที่สาธารณะด้วยการมีส่วนร่วมจากชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถเติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

โดยการดำเนินโครงการในพื้นที่ตลาดน้อย มีการจัดกิจกรรมเฉพาะในตลาดน้อยเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น นิทรรศการเกี่ยวกับเทศกาลกินเจที่ศาลเจ้าโจวซือกง เพื่อแนะนำถึงความสำคัญของเทศกาลกินเจกับชาวตลาดน้อย ในปัจจุบันได้มีการจัดทำแอปพลิเคชัน walk.in.th โดยเป็นระบบนำทางและแผนที่รวมสถานที่ที่น่าสนใจของย่านเยาวราช – ตลาด

น้อย ซึ่งในแต่ละเส้นทางจะมีการระบุตำแหน่งของร้านค้า ร้านอาหาร สถานที่สำคัญ โดยมีข้อมูล
 เกียรติความรู้ของสถานที่ต่าง ๆ ในย่าน เพื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่ผ่านสื่อที่เข้าถึงได้อย่างสะดวก รวมถึง
 ยังมีโครงการที่ดำเนินการร่วมกับคนในชุมชนเกิดขึ้นอีกหลายโครงการ

ภาพที่ 7 ภาพตัวอย่างกิจกรรมและสื่อประชาสัมพันธ์พื้นที่ตลาดน้อย จากโครงการย่านจีนถิ่นบางกอก

ที่มา: <https://walk.in.th/>

2) โครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง

ดำเนินการโดยสำนักผังเมืองกรุงเทพมหานคร และสถาบันอาศรมศิลป์ ในปีพ.ศ.
 2558 โดยมีวัตถุประสงค์คือการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนเก่าตามนโยบายมหานครแห่งความสุข ของ
 กรุงเทพฯ ด้วยการพัฒนาที่ยังคงเอกลักษณ์ของพื้นที่ตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบ และมี
 เป้าหมายในการจัดทำผังแม่บทอนุรักษ์และฟื้นฟูย่านตลาดน้อย ผังรายละเอียดโครงการและพื้นที่
 นำร่อง มาตรการทางผังเมืองและข้อเสนอในการปฏิบัติ รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พื้นที่
 ตลาดน้อยโครงการดังกล่าวมีกระบวนการตั้งแต่การกำหนดทิศทางทางการพัฒนาย่านโดยอาศัยความ
 ร่วมมือจากหน่วยงานของภาค หน่วยงานพัฒนาเมือง และการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่เป็นสำคัญ
 (ธงชัย เลิศกฤษฎาพร & สุวัฒนา ธาดานิติ, 2563)

ภาพที่ 8 ผังแม่บทอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง

ที่มา: <http://cmc.bangkok.go.th/bmaitev/web/uploads/21.pdf>

จากผังแม่บทในข้างต้น มีโครงการพัฒนาในระดับพื้นที่ทั้งสิ้นจำนวน 18 โครงการ โดยในจำนวนโครงการดังกล่าวมีโครงการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ศึกษาย่านตลาดน้อยทั้งสิ้น 5 โครงการ ประกอบไปด้วย

1. โครงการปรับปรุงฟนฟูพื้นที่ท่าหน้าสุริย
2. โครงการปรับปรุงท่าเรือกรมเจ้าท่า
3. โครงการปรับปรุงท่าเรือสี่พระยา
4. โครงการปรับปรุงสวนศิลป์ อ.ปวย อิงภากรณ์
5. โครงการปรับปรุงฟนฟูพื้นที่ทางเดินที่เชื่อมโยงสุริยแม่น้ำ

ซึ่งโครงการจากผังแม่บทได้รับการพัฒนาและดำเนินการไปแล้วบางส่วนในปัจจุบัน เช่น การปรับปรุงสภาพแวดล้อมบริเวณท่าหน้าสุริย การปรับปรุงภูมิทัศน์ของสวนศิลป์ อ.ปวย อิงภากรณ์ และการเพิ่มองค์ประกอบส่งเสริมการท่องเที่ยวในบริเวณจุดต่าง ๆ ที่สำคัญ

ภาพที่ 9 ภาพตัวอย่างการพัฒนาพื้นที่จากผังแม่บทการอนุรักษ์ธรรมชาติและฟื้นฟูย่านตลาดน้อย

ที่มา: <http://cmc.bangkok.go.th/bmaitev/web/uploads/21.pdf>

3) นโยบายเมืองสร้างสรรค์ย่านเจริญกรุงและพื้นที่ต่อเนื่อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) มีทิศทางการพัฒนาโดยเน้นการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และทักษะของท้องถิ่นผสมผสานเข้ากับการพัฒนาเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์ในระบบอุตสาหกรรมเพื่อก้าวไปสู่การพัฒนา “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์หรือ “เมืองสร้างสรรค์”

แผนดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ในพื้นที่บางรัก ซึ่งมีย่านตลาดน้อยเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่พัฒนา โดยมีจุดเริ่มต้นจากการย้ายที่ทำการศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) เข้ามาตั้งที่อาคารไปรษณีย์กลางบางรัก ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนอาคารประวัติศาสตร์ให้มีการใช้งานอย่างร่วมสมัย สร้างมูลค่าต่อพื้นที่ประกอบกับพัฒนาพื้นที่ให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และแหล่งค้นคว้าข้อมูลด้านการออกแบบและการใช้ความคิดสร้างสรรค์

ต่อมา ได้มีการจัดทำโครงการสร้างสรรค์เจริญกรุง (Co-Creatе Charoenkrung) ขึ้นในระหว่างปีพ.ศ. 2558 – 2559 โดยความร่วมมือระหว่าง TCDC และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อการทำให้บางรักและพื้นที่โดยรอบ เป็นต้นแบบของการพัฒนาย่านสร้างสรรค์แห่งแรกของไทย ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสแก่ภาคประชาชนให้ร่วมเสนอความคิดและสร้างสรรค์องค์ประกอบให้กับย่าน ภายใต้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ หรือ Design Thinking โดยวางแนวคิดในการพัฒนา 3 แนวคิดหลัก คือ

1. การพลิกฟื้น (Revival) ชูชีวิตให้พื้นที่ในบางส่วนที่ไม่ได้ใช้งาน พัฒนาอาคารร้างเสื่อมโทรม และชีวิตให้กับพื้นที่ผ่านกิจกรรมใหม่
2. การสร้างโครงข่ายทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Relink) เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนกับชุมชน ย่านกับย่าน เช่น พัฒนาโครงข่ายพื้นที่สีเขียวให้กับย่านผ่านการปรับปรุงพื้นที่ว่าง
3. การสร้างการรับรู้ใหม่ (Rebrand) พัฒนาสื่อและองค์ประกอบที่ส่งเสริมการเป็นย่านสร้างสรรค์ ทั้งป้ายบอกทางและป้ายข้อมูลสถานที่สำคัญ

การเกิดขึ้นของโครงการดังกล่าว ยังเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการพัฒนาโครงการขึ้นอีกหลายโครงการในย่านบางรักและย่านตลาดน้อย รวมถึงยังเป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมและเทศกาลที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปีมาถึงปัจจุบัน เช่น เทศกาล BUKRUK II Urban Arts Festival เทศกาล Awakening Bangkok และเทศกาล Bangkok Design Week ที่นำเสนอผลงานออกแบบ งานศิลปะ และผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์และคุณภาพชีวิต จากกลุ่มนักคิด นักสร้างสรรค์ และผู้ผลิตต่าง ๆ ทั้งจากในพื้นที่และนอกพื้นที่ (สรวิศ รุ่งโรจนารักษ์, 2562)

ภาพที่ 10 บรรยากาศเทศกาล Awakening Bangkok (ซ้ายบน)

Bangkok Design Week 2020 (ซ้ายล่าง) และ BU KRUK II Urban Arts Festival (ขวา)

บริเวณย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง

ที่มา: <https://thestandard.co/awakening-bangkok/>

<https://themomentum.co/bangkok-design-week-at-charoenkrung-talad-noi/>

<https://www.dooddot.com/recap-bukruk-ii-urban-arts-festival/>

4.2.2 การรวมกลุ่มการพัฒนาและการดำเนินกิจกรรมในย่านตลาดน้อย

จากการเกิดขึ้นของนโยบายและโครงการพัฒนาที่สำคัญของย่าน ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาจากเครือข่ายภาคประชาชนของชุมชนในย่านตลาดน้อย ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่ โดยมีกลุ่มและเครือข่ายภาคประชาชนที่สำคัญของย่าน ดังนี้

1) กลุ่มชมรมคนรักตลาดน้อย

เป็นการรวมอาสาสมัครในชุมชนต่าง ๆ ย่านตลาดน้อย โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนและย่านนำไปสู่ความยั่งยืน โดยชมรมก่อตั้งในปี พ.ศ.2555 เดิมมีสมาชิกหลักเป็นกลุ่มแม่บ้านที่ใช้เวลาร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งในเวลาต่อมาจึงได้มีสมาชิกเป็นกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในภายหลังเป็นจำนวนกว่า 200 คน

ในปัจจุบัน ชมรมคนรักตลาดน้อยมีความสำคัญในการผลักดันนโยบายการพัฒนาโดยอาศัยความร่วมมือในหลายภาคส่วนหลากหลายสาขาอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมกลุ่มเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนต่อหน่วยงานภาครัฐ โดยโครงการที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น

- กิจกรรมตลาดนัดออแกนิก “ตะลั๊กเกียะ Urban Organic Market” เป็นการดำเนินกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ และกลุ่มปิ่นเมือง โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นตลาดที่มีการขายสินค้าออแกนิกจากทั้งคนในชุมชนและคนนอกชุมชน ซึ่งเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวชุมชน โดยพื้นที่กิจกรรมเดิมมีหลายจุด เช่น บริเวณศาลเจ้าโรงเกือก สวนศิลป์ อ.ป้วย สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ หรือบริเวณเส้นทางสัญจรภายในชุมชน เป็นต้น

- กิจกรรม “พาเพื่อนเที่ยวบ้านตลาดน้อย” เป็นการท่องเที่ยวด้วยการเดินเดินลัดเลาะตรอกซอยในย่านตลาดน้อย เพื่อสัมผัสเสน่ห์ย่านเก่าในเมืองกรุง และมีการนำเที่ยวโดยผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยมีการใช้งานโดยการท่องเที่ยวในเส้นทางสัญจรภายในเขตชุมชนชั้นใน หรือตามตรอกซอกซอยต่าง ๆ

- กิจกรรม “เบิกฟ้าปัจจุ...รับพรสวรรค์ที่ตลาดน้อย” ซึ่งการแนะนำเกร็ดความรู้ด้านเอกลักษณ์และสิ่งที่น่าสนใจของชุมชนตลาดน้อย เพื่อเตรียมตัวมาเดินเที่ยวและไหว้เจ้าในวันเทศกาลง่วนเซียว โดยสถานที่จัดกิจกรรมอยู่ในบริเวณศาลเจ้าภายในชุมชนย่านตลาดน้อย

ภาพที่ 11 ภาพตัวอย่างกิจกรรมในพื้นที่จากกลุ่มชมรมคนรักตลาดน้อย

ที่มา: <https://web.facebook.com/talakkia.friendlymarket/photos/>

a.1283573061779902/1286217071515501/ และ shorturl.asia/PJk0W

2) กลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวย่านตลาดน้อย

เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งโดยคนในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนผ่านสื่อออนไลน์ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในย่านตลาดน้อย โดยเป็นการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชนทั้งการเปิดพื้นที่เพื่อเข้าเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ การนำเที่ยวโดยคนในชุมชน รวมถึงการทำกิจกรรมเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ การจัดกิจกรรมดังกล่าวเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน และยังเป็นการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของชุมชนผ่านการท่องเที่ยว

การประชาสัมพันธ์ของเครือข่ายการท่องเที่ยวย่านตลาดน้อย ส่วนหนึ่งได้จัดทำเว็บไซต์ “<http://journey.ta-lad-noi.com>” และเพจประชาสัมพันธ์ใน facebook เพื่อรวบรวมแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการภายในย่านตลาดน้อย เช่น ร้านกาแฟ ร้านอาหาร กลุ่มที่พัก ชั่วคราวในย่าน สินค้าของชุมชน รวมถึงยังประชาสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในชุมชนในแต่ละครั้ง โดยจะมุ่งเน้นการท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นลักษณะของกลุ่มการนำเที่ยว เช่น

- กิจกรรม "เดินเที่ยวห้วงเวียงตลาดน้อย 64" จัดขึ้นในช่วงเทศกาลตรุษจีนสำหรับผู้ที่ชื่นชอบด้านกรไหว้เจ้าและขอพรจากเทพเจ้า เป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบกลุ่มในเส้นทางสัญจรภายในเขตชุมชน และการเข้าประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในบริเวณศาลเจ้า
- กิจกรรมเปิดบ้าน "ไท้จวนเองก็" บ้านจีนเก่าแก่อายุกว่าร้อยปี เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนในชุมชนผ่านอาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่ของชุมชน

ภาพที่ 12 ภาพตัวอย่างกิจกรรมในพื้นที่จากกลุ่มเครือข่ายการท่องเที่ยวย่านตลาดน้อย

ที่มา: <https://web.facebook.com/taladnoijourney/photos/>

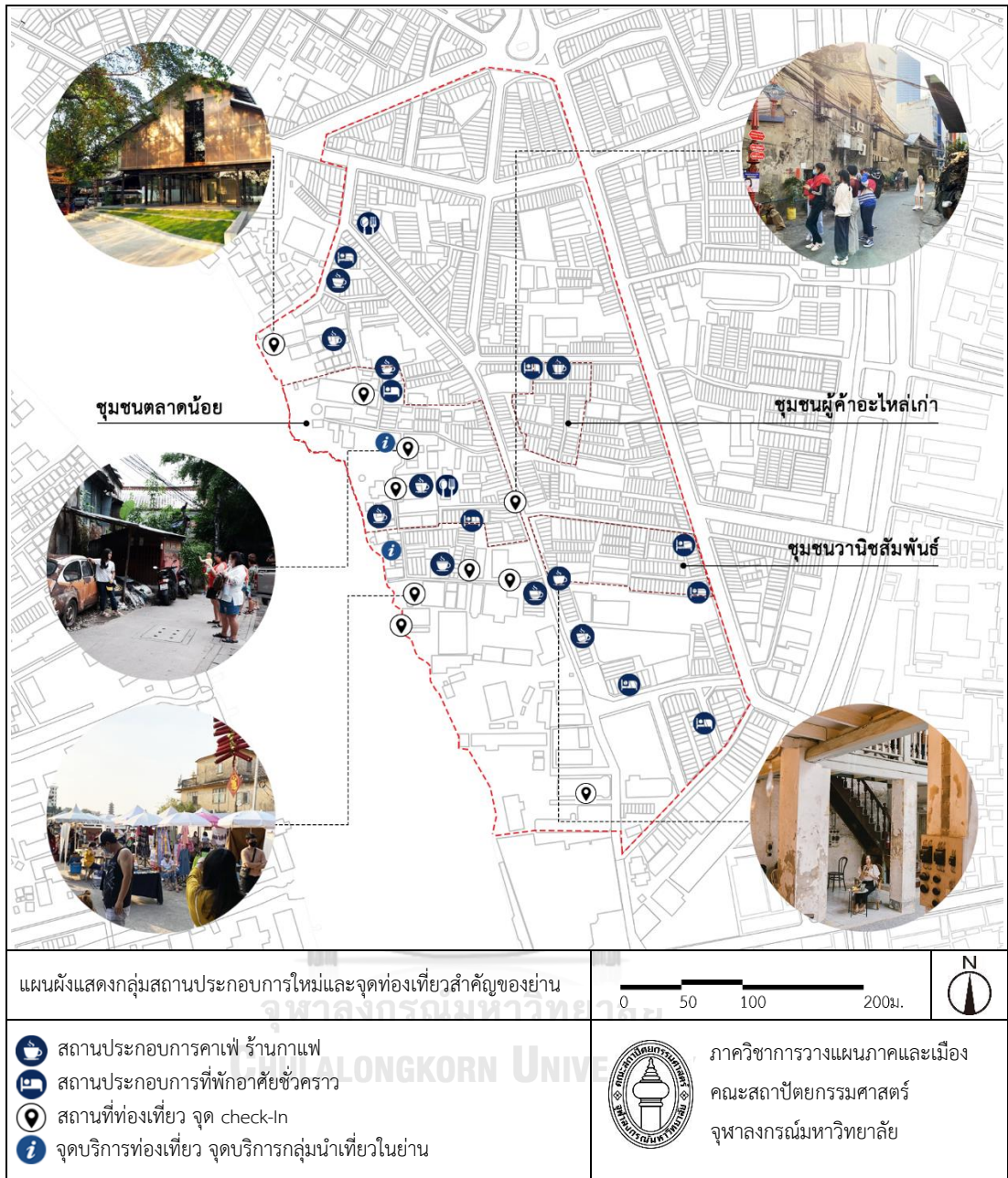
4.2.3 การเปลี่ยนแปลงของชุมชนจากการพัฒนาย่านตลาดน้อย

จากนโยบายและโครงการพัฒนาทั้งในระดับย่านและระดับพื้นที่ ประกอบกับความร่วมมือของหลายหน่วยงานทั้งจากกลุ่มคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนย่านตลาดน้อย ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่และบรรยากาศที่มีสีสันและน่าดึงดูดในชุมชน เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมรูปแบบใหม่ที่พัฒนาพื้นที่สอดคล้องกับกระแสนิยมในปัจจุบัน

ในขณะเดียวกัน ชุมชนย่านตลาดน้อยได้เกิดพลวัตการเปลี่ยนแปลงของชุมชนในหลายมิติ ในด้านกายภาพ องค์ประกอบของชุมชนบางส่วนถูกสร้างขึ้นใหม่เพื่อตอบรับกับการท่องเที่ยว เช่น การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของพื้นที่เพื่อเป็นจุดถ่ายรูปหรือจุด check-in การพัฒนากลุ่มอาคารและสิ่งปลูกสร้างเก่าแก่โดยการเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว การเพิ่มองค์ประกอบที่สนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชน เช่น จุดประชาสัมพันธ์โครงการท่องเที่ยว องค์ประกอบถนน เป็นต้น

ในด้านการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจ โดยเฉพาะหลังการเกิดขึ้นของนโยบายการฟื้นฟูภายใต้แนวคิดเมืองสร้างสรรค์ ได้เกิดธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม คาเฟ่ กลุ่มที่พักอาศัยชั่วคราว หรือพื้นที่แสดงออกของคนกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ที่ใช้เอกลักษณ์ของชุมชนนำมาเป็นจุดเด่นของสถานประกอบการนั้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์จากภายนอกพื้นที่แทบทั้งสิ้น โดยการเกิดขึ้นของการประกอบการและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์นี้ โดยมากเกิดขึ้นในบริเวณเขตชุมชนและแทรกตัวอย่างท่ามกลางสภาพแวดล้อมของชุมชน (แผนผังที่ 3) ซึ่งในปัจจุบัน สถานประกอบการดังกล่าวเป็นที่นิยมของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และทำให้ย่านเป็นที่รู้จักจากกลุ่มสถานประกอบการที่สามารถดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคนอกเข้ามาภายในชุมชน

ในด้านการเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคมและวิถีชีวิต กลุ่มคนที่เข้ามาดำเนินธุรกิจหรือกิจกรรมในชุมชนจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และมีบทบาทมากขึ้นต่อทิศทางการพัฒนาพื้นที่ และยังมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาพื้นที่ได้ ส่วนวิถีชีวิตของคนในชุมชนบางส่วนมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ตอบรับกับมิติการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เช่น การปรับเปลี่ยนอาชีพให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว การปรับตัวของกลุ่มร้านค้าและร้านอาหารให้ตอบรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงมีกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นทายาทของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจำนวนหนึ่ง เล็งเห็นโอกาสและกลับเข้ามาประกอบกิจการในรูปแบบของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ เป็นต้น ทำให้ชุมชนมีความหลากหลายของกลุ่มคนและสังคมรูปแบบใหม่อย่างชัดเจน

แผนผังที่ 3 กลุ่มสถานประกอบการใหม่และจุดท่องเที่ยวสำคัญของย่านตลาดน้อย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

4.3 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

จากการศึกษาแนวคิดพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จึงได้ทำการจำแนกพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อยเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสำรวจพื้นที่จุดต่าง ๆ ภายในพื้นที่ศึกษา (แผนผังที่ 4) ดังนี้

4.3.1 การจำแนกพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนในย่านตลาดน้อยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ตามลักษณะทางกายภาพและวัตถุประสงค์ในการใช้งาน ประกอบไปด้วย

1) พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร เป็นพื้นที่ที่อยู่ในเส้นทางโครงข่ายการสัญจรทั้งในระดับย่านและระดับพื้นที่ ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะมีการใช้งานโดยการสัญจรของทั้งคนในชุมชน และผู้สัญจรทั่วไปทั้งจากการขับขี่ยานพาหนะและการเดินเท้า ประกอบกับบางส่วนมีการใช้งานเป็นพื้นที่การค้าริมทางและประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้า เช่น ร้านอาหาร หาบเร่แผงลอย การค้าและขนส่งสินค้า เป็นต้น

พื้นที่ดังกล่าวในย่านตลาดน้อย มีบทบาทของพื้นที่ที่หลากหลายตามแต่ละเส้นทาง แต่เดิมนบนเส้นทางหลักมีการใช้งานเพื่อเชื่อมโยงย่านการค้าโดยรอบเข้าด้วยกัน และมีการใช้งานเพื่อประกอบอาชีพโดยเฉพาะการค้าของกลุ่มคนในพื้นที่ ส่วนในเส้นทางสัญจรย่อยภายในชุมชน ในอดีตบางส่วนเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากท่าเรือบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาเชื่อมต่อสู่ถนนหลัก ประกอบกับเป็นเส้นทางเพื่อการสัญจรของกลุ่มผู้อาศัยเดิมในชุมชน โดยพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจรของย่านตลาดน้อย ยังเป็นพื้นที่สำคัญที่รองรับการจัดกิจกรรมตามเทศกาลของชาวจีนตั้งแต่ในอดีต ซึ่งในปัจจุบันยังคงดำเนินกิจกรรมเทศกาลดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเกิดขึ้นของการท่องเที่ยวภายในชุมชนและการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ภายหลังการดำเนินนโยบายฟื้นฟูย่าน โดยมีการใช้งานบริเวณเส้นทางสัญจรย่อยภายในชุมชนเป็นเส้นทางท่องเที่ยวและพื้นที่จัดงานหลักของย่าน ซึ่งทำให้พื้นที่ทางสัญจรเดิมในชุมชนต้องรองรับการเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้ใช้งานเป็นอย่างมาก

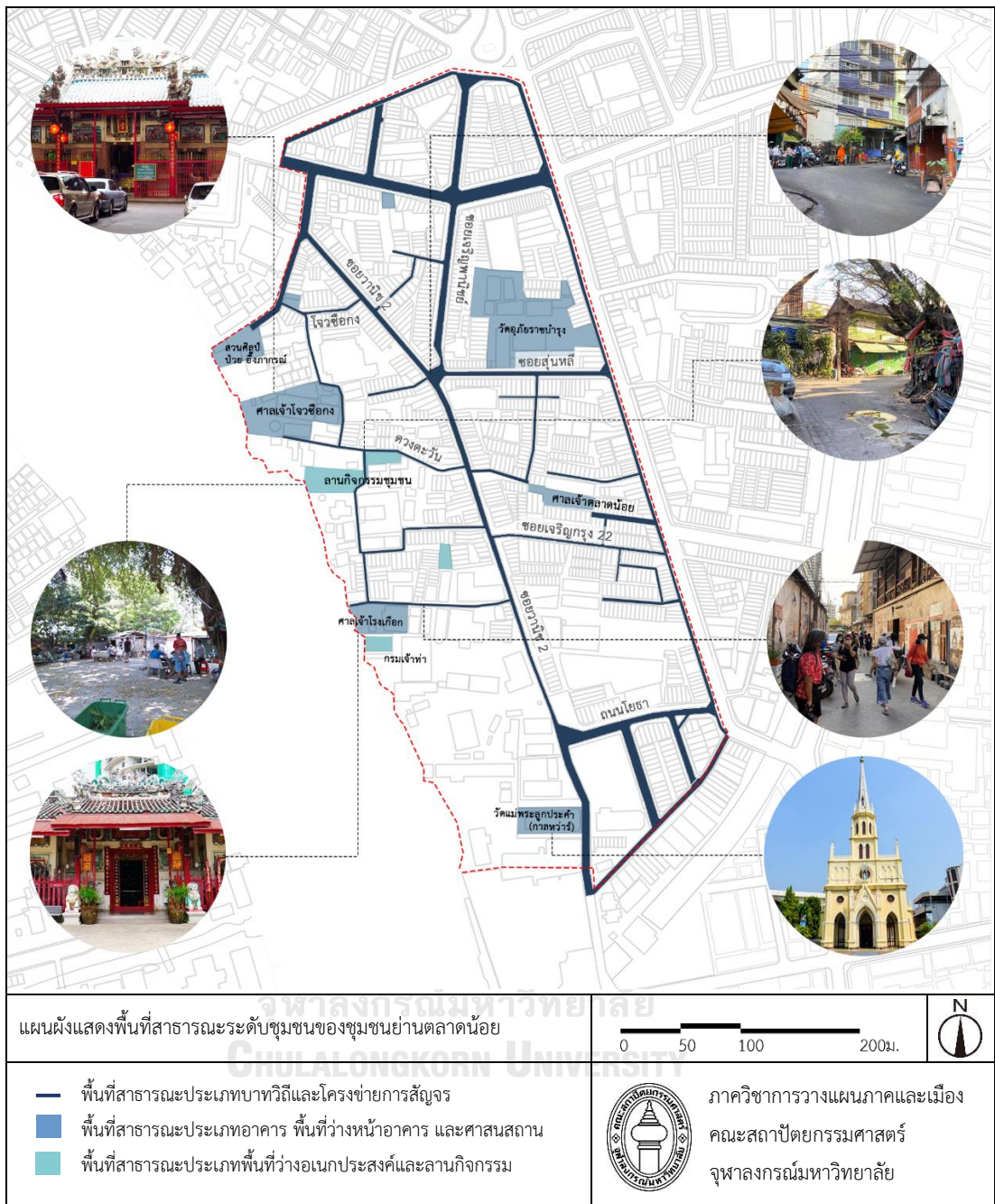
2) พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน พื้นที่ดังกล่าวจะเป็นสถานที่ที่ผู้อาศัยในชุมชนรวมถึงบุคคลภายนอกเข้าใช้งานได้ โดยพื้นที่สาธารณะประเภทอาคารส่วนใหญ่จะมีการใช้งานที่เกี่ยวข้องกับการบริการในชุมชน พื้นที่ว่างหน้าอาคารจะเป็นพื้นที่ว่างที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานอย่างหลากหลายมากกว่าเพียงการสัญจรเข้าและออกจากอาคาร และ

พื้นที่ศาสนสถาน เป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานอย่างหนาแน่นทั้งในด้านการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การท่องเที่ยว หรือการจัดเทศกาลต่าง ๆ

พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถานในพื้นที่ย่านตลาดน้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ศาสนสถาน หรือสถานที่เคารพทางศาสนาที่มีความหลากหลายจากความแตกต่างทางเชื้อชาติของกลุ่มประชากรตั้งแต่ในอดีต ประกอบไปด้วย ศาลเจ้า โบสถ์ และวัด พื้นที่ดังกล่าวในอดีตมีการใช้งานเป็นสถานที่ทำพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ บางส่วนมีการจัดกิจกรรมตามเทศกาลตามศาสนาโดยมีผู้ร่วมงานเป็นทั้งกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวจากภายนอก โดยในปัจจุบันหลังจากการเข้ามาจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว พื้นที่ดังกล่าวมักเป็นจุดสำคัญในการดำเนินกิจกรรมและการท่องเที่ยวเสมอ โดยเฉพาะพื้นที่ศาลเจ้าที่มักมีการใช้พื้นที่เพื่อการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์อย่างบ่อยครั้ง ซึ่งทำให้บทบาทและกลุ่มผู้ใช้งานของพื้นที่ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงจากเดิม และเป็นที่รู้จักในด้านสถานที่ท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์ของย่านตลาดน้อย

3) พื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม เป็นพื้นที่ว่างที่ตั้งอยู่ในแนวโครงข่ายทางสัญจร พื้นที่ดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นลานที่อาจขนาบข้างด้วยทางเท้าหรือถนน มีการใช้งานโดยผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่ทางสังคมที่เชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนจากการพบปะพูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือพื้นที่บริการของชุมชน (service zone)

พื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรมของย่านตลาดน้อย จะเป็นพื้นที่ว่างที่แทรกตัวอย่างภายในชุมชน โดยมากมีกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง แต่มีการใช้งานอย่างสาธารณะโดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเป็นหลัก พื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่บริการ (Service Zone) ของชุมชน โดยใช้งานในการจอดรถยนต์ การเก็บของ หรือจุดทิ้งขยะ ประกอบกับพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่พบปะและสังสรรค์กันภายในชุมชน พื้นที่ดังกล่าวพบการเปลี่ยนแปลงภายหลังการดำเนินนโยบายฟื้นฟูย่านไม่มากนัก เนื่องจากเดิมมีการใช้งานของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก บุคคลภายนอกจึงไม่สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา

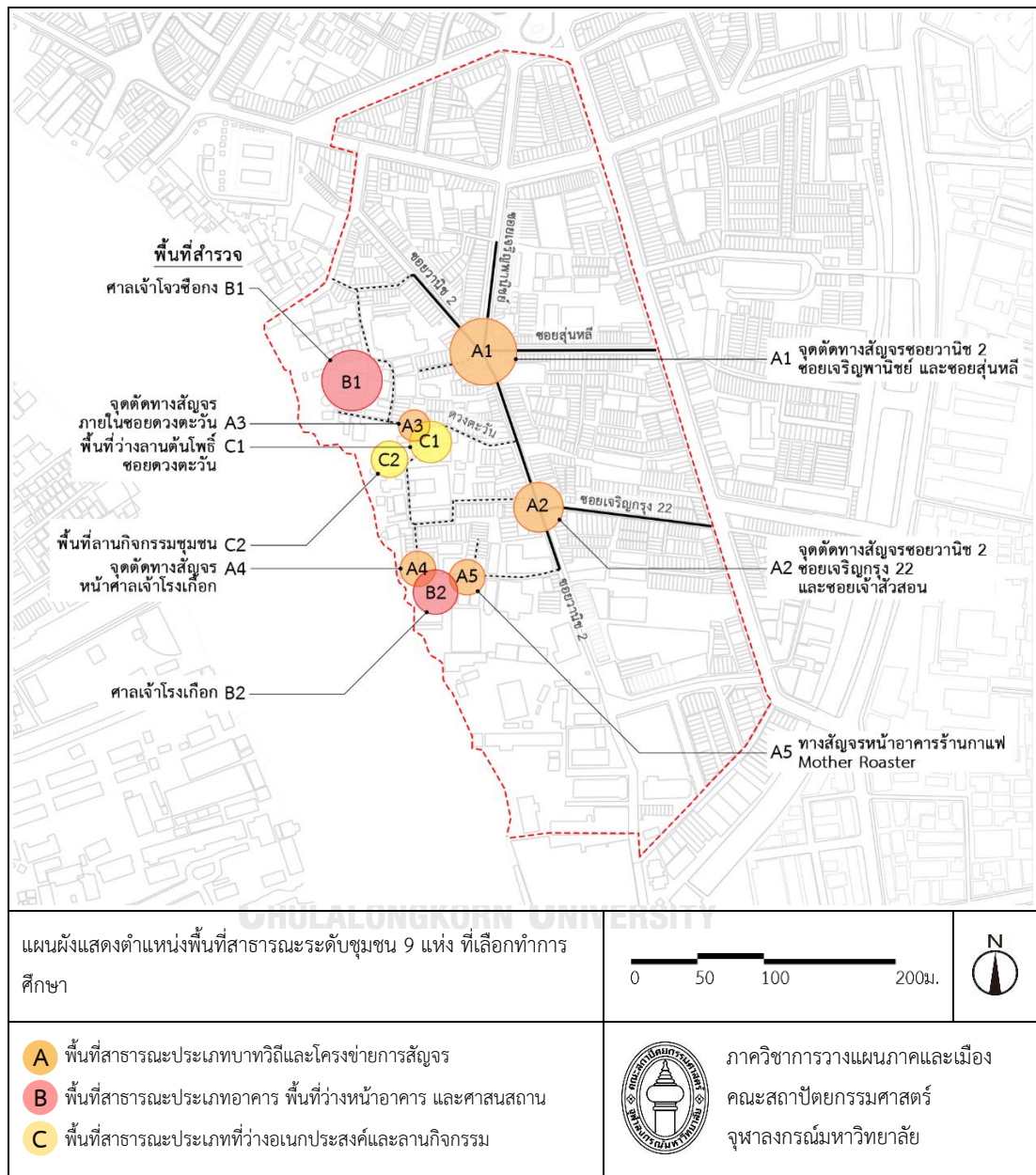
แผนผังที่ 4 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

4.3.2 พื้นที่การศึกษาของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในชุมชนย่านตลาดน้อยที่ผู้วิจัยเลือกนำมาเป็นพื้นที่สำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของผู้ใช้กลุ่มต่าง ๆ ประกอบไปด้วยพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทั้งสิ้น 9 แห่ง ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือกพื้นที่จากการสำรวจพื้นที่เบื้องต้นของผู้วิจัย โดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมใน

บริเวณพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่อยู่ภายในพื้นที่ศึกษา และเลือกเฉพาะพื้นที่ที่มีการใช้งานโดยกลุ่มประชากรเป้าหมาย 3 กลุ่มอย่างหนาแน่น โดยมีตำแหน่งของพื้นที่ศึกษา ดังแผนผังที่ 5

แผนผังที่ 5 ตำแหน่งพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ที่เลือกทำการศึกษา

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่ได้ทำการศึกษาในแต่ละจุด มีความแตกต่างกันของกิจกรรมและการใช้งานที่เกิดขึ้นตามแต่วัตถุประสงค์ของพื้นที่ ความแตกต่างดังกล่าวยังรวมไปถึงกลุ่มผู้ใช้งานที่หลากหลาย โดยรายละเอียดเบื้องต้นของพื้นที่แต่ละจุด สามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 7 รายละเอียดพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ที่เลือกทำการศึกษา

ภาพประกอบพื้นที่	เงื่อนไขและรายละเอียดของพื้นที่เบื้องต้น
 	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: A1</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: จุดตัดทางสัญจรซอยวานิช 2 ซอยเจริญพานิชย์ และซอยสุน หลี</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นจุดตัดห้าแยกที่เชื่อมโยงระหว่างถนนสายหลักของย่านและถนนสายสำคัญโดยรอบ ซึ่งแนวถนนเป็นเขตทางขนาด 1 ช่องการจราจร มีทางมีอาคารพาณิชย์ตลอดแนวถนน</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: เนื่องจากเป็นจุดตัดที่เชื่อมโยงย่านสำคัญโดยรอบ จึงมีการใช้งานอย่างหนาแน่นโดยรถยนตร์จักรยานยนต์ การเดินเท้า และกิจกรรมการค้า</p>
 	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: A2</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: จุดตัดทางสัญจรซอยวานิช 2 ซอยเจริญกรุง 22 และซอยเจ้าสัวสอน</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นจุดตัดสี่แยกโดยมีซอยวานิช 2 เป็นแกนแกนหลัก ประกอบกับมีซอยเจ้าสัวสอนเป็นทางสัญจรที่เชื่อมโยงเขตชุมชนชั้นในกับย่านโดยรอบ</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: มีการใช้งานหลักโดยรถจักรยานยนต์และการเดินเท้า ตลอดเส้นทางมีกิจกรรมการค้าอย่างต่อเนื่อง รวมถึงพื้นที่มีจุดถ่ายภาพยอดนิยม (กองเครื่องยนต์) ที่ดึงดูดการใช้งานของนักท่องเที่ยว</p>

ภาพประกอบพื้นที่	เงื่อนไขและรายละเอียดของพื้นที่เบื้องต้น
	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: A3</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: จุดตัดทางสัญจรภายในซอยดวงตะวัน</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นพื้นที่ทางสัญจรหลักเพื่อเข้าสู่เขตชุมชน กลุ่มสถานประกอบการ และสถานที่ท่องเที่ยว และเป็นเขตทางสัญจรที่มีระยะจำกัดเพียง 2-4 เมตร</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: เนื่องจากเป็นทางสัญจรหลักของชุมชน และทางสัญจรมีขนาดเล็ก จึงมีการใช้งานร่วมกันของคนทุกกลุ่ม และทุกพาหนะที่สัญจรตั้งแต่รถยนต์ รถจักรยานยนต์ และการเดินเท้า</p>
	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: A4</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: จุดตัดทางสัญจรหน้าศาลเจ้าโรงเกือก</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นพื้นที่บริเวณจุดตัดหน้าศาลเจ้าโรงเกือก ซึ่งเป็นจุดที่มีการสัญจรเพื่อเข้าถึงชุมชนชั้นในและศาลเจ้าสำคัญ และมีร้านค้าและร้านอาหารริมทางในพื้นที่</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: มีการใช้งานอย่างหนาแน่นจากกลุ่มคนในชุมชน และกลุ่มนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน</p>

ภาพประกอบพื้นที่	เงื่อนไขและรายละเอียดของพื้นที่เบื้องต้น
	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: A5</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: ทางสัญจรหน้าอาคารร้านกาแฟ Mother Roaster</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่าง หน้าอาคาร และศาสนสถาน</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นพื้นที่ทางสัญจรบริเวณหน้าอาคารร้านกาแฟที่มีชื่อเสียงของย่าน พื้นที่ดังกล่าวเป็นเส้นทางสัญจรหลักของชุมชน รวมถึงมีจุด Check-in ถ่ายรูปของนักท่องเที่ยวบริเวณหน้าร้าน</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: มีการใช้งานจากนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าใช้บริการและถ่ายภาพบริเวณหน้าร้านเป็นจำนวนมาก</p>
	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: B1</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: ศาลเจ้าโจวซือกง</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่าง หน้าอาคาร และศาสนสถาน</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นศาลเจ้าขนาดใหญ่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เข้าถึงได้โดยเส้นทางสัญจรย่อย พื้นที่ประกอบไปด้วยกลุ่มอาคารโดยรอบและลานโล่งบริเวณหน้าอาคาร</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: มีการใช้งานจากคนหลายกลุ่ม ทั้งผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนและนักท่องเที่ยว ที่เดินทางเข้ามาประกอบพิธีกรรมในศาลเจ้า โดยเฉพาะช่วงเทศกาลชาวจีน</p>

ภาพประกอบพื้นที่	เงื่อนไขและรายละเอียดของพื้นที่เบื้องต้น
	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: B2</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: ศาลเจ้าโรงเกือก</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นศาลเจ้าริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีอาคารศาลและพื้นที่ลานหน้าอาคาร บริเวณศาลเจ้าเชื่อมต่อกับท่าเรือสถานีกรมเจ้าท่า</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: พื้นที่ดังกล่าวเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญเนื่องจากมีทัศนียภาพที่สวยงามจากการตั้งอยู่ริมแม่น้ำ จึงมีกลุ่มนักท่องเที่ยวใช้งานมาก รวมถึงพื้นที่มีการสัญจรผ่านหนาแน่นในบางช่วงเวลาจากบริเวณท่าเรือ</p>
	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: C1</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: พื้นที่ว่างซอยดวงตะวัน</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นพื้นที่ว่างที่ตั้งอยู่บริเวณจุดตัดกลางซอยดวงตะวัน ลักษณะเป็นพื้นที่ลานที่ขนาบด้วยทางสัญจรและอาคาร มีจุดเด่นด้วยต้นไม้ทรงขนาดใหญ่</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: มีการใช้งานเป็นที่จอดรถยนต์ของคนในชุมชน ประกอบกับมีพื้นที่บางส่วนเป็นจุด Check-in ถ่ายรูปของนักท่องเที่ยวจากความเก่าแก่ของอาคารและองค์ประกอบพื้นที่</p>

ภาพประกอบพื้นที่	เงื่อนไขและรายละเอียดของพื้นที่เบื้องต้น
	<p>สัญลักษณ์พื้นที่: C2</p> <p>ตำแหน่งพื้นที่: พื้นที่ลานกิจกรรมชุมชน</p> <p>ประเภทพื้นที่: พื้นที่สาธารณะประเภทที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม</p> <p>กายภาพของพื้นที่: เป็นพื้นที่ว่างที่ตั้งอยู่บริเวณทางสัญจรภายในชุมชนชั้นใน พื้นที่ลานยกระดับจากทางสัญจร มีสิ่งอำนวยความสะดวกจากร่มเงาผ้าใบ และชุดโต๊ะหินอ่อน</p> <p>การใช้งานหลักในพื้นที่: เป็นพื้นที่ลานกิจกรรมที่มีการใช้งานทั้งหมดโดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก เป็นจุดที่เกิดกิจกรรมทางสังคมของชุมชนจากการพบปะสังสรรค์</p>

ที่มา: การศึกษาโดยผู้วิจัย, 2563

จากพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ที่เลือกทำการศึกษา โดยจะสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลด้านกายภาพ ข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่ปรากฏในพื้นที่ศึกษา ประกอบกับการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายในบริเวณพื้นที่สำรวจและพื้นที่ต่อเนื่องโดยรอบ เพื่อเก็บข้อมูลที่สอดคล้องที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะชุมชน ดังแสดงรายละเอียดในบทที่ 3

บทที่ 5

การวิเคราะห์ผลการสำรวจพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

จากการสำรวจข้อมูลกิจกรรมและการใช้งาน กลุ่มผู้ใช้งาน และข้อมูลเชิงพฤติกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษาทั้งสิ้น 9 แห่งในชุมชนย่านตลาดน้อย พบว่ามีการใช้งานเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก โดยผลการศึกษาจะแสดงข้อมูลการจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานและประเภทกิจกรรมจากการสำรวจ จำนวนกิจกรรมและผู้ใช้งานในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ข้อมูลพฤติกรรมและกิจกรรมของกลุ่มประชากรเป้าหมาย การวิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยสามารถแสดงได้ดังนี้

5.1 การจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานและประเภทกิจกรรมจากการสำรวจ

ในการสำรวจพื้นที่ พบกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในชุมชนย่านตลาดน้อย จึงจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานที่พบเป็น 4 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (ก) กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์หรือกลุ่มนักท่องเที่ยว (ข) กลุ่มคนอื่น ๆ ที่มีนัยยะในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ (ค) และ กลุ่มผู้ใช้งาน หรือผู้สัญจรที่ไม่สามารถจำแนกประเภทได้ (ง) ซึ่งมีรายละเอียดของการจำแนกตามตารางที่ 8 และได้จำแนกประเภทกิจกรรมที่ทำการสังเกตออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน (Necessary activities) กิจกรรมทางเลือก (Optional activities) และ กิจกรรมทางสังคม (Social activities) โดยมีรายละเอียดของการจำแนกตามตารางที่ 9 ดังนี้

ตารางที่ 8 การจำแนกกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง

กลุ่มผู้ใช้งาน	คำอธิบาย	กลุ่มผู้ใช้งานจากการสำรวจ
ก	กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน	คนในชุมชน, ผู้ประกอบการดั้งเดิมในชุมชน, เจ้าของร้านค้า - พาณิชยกรรมรูปแบบอื่น ๆ
ข	กลุ่มผู้ประกอบการ สร้างสรรค์หรือกลุ่ม นักท่องเที่ยว	ผู้ประกอบการธุรกิจใหม่, พนักงานและแรงงานในธุรกิจใหม่, นักท่องเที่ยว, กลุ่มทัวร์ - การนำเที่ยว, นักเดินทาง, ผู้เดินทางเข้ามาศาสนสถาน
ค	กลุ่มคนอื่น ๆ ที่มีนัยยะใน การใช้งานพื้นที่สาธารณะ	หาบเร่ - แผงลอย, รถเข็นขายสินค้า, คนรับ - ส่งสินค้า, พนักงานและแรงงานในสถานประกอบการดั้งเดิมในชุมชน
ง	กลุ่มผู้ใช้งาน หรือผู้สัญจรที่ ไม่สามารถจำแนกประเภทได้	ผู้ใช้งานที่ไม่สามารถระบุประเภท, ผู้สัญจรโดยพาหนะทุกชนิด, คนเดินเท้า

ที่มา: การจำแนกโดยผู้วิจัย, 2563

ตารางที่ 9 การจำแนกประเภทของกิจกรรมที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง

ประเภทของกิจกรรม และคำอธิบาย	การจำแนกจากการสำรวจในพื้นที่
กิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน	กิจกรรมที่ทำเป็นปกติ หรือมีความจำเป็นต้องใช้งานในพื้นที่นั้น อาทิ การสัญจรผ่าน การเดินซื้อของ การรอรถโดยสาร
กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมที่สามารถเลือกให้เกิดขึ้น หรือต้องการให้เกิดขึ้น อาทิ การเดินเล่น ออกกำลังกาย การพักผ่อน
กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมที่ทำเป็นปกติ หรือสามารถเลือกให้เกิดขึ้น และมีจำนวนผู้ร่วมกิจกรรมมากกว่า 1 คนขึ้นไป เช่น การล้อมวงทานข้าว การพูดคุยระหว่างผู้คน การเล่นเกมร่วมกัน

ที่มา: การจำแนกโดยผู้วิจัย, 2563

5.2 ผลการสำรวจจำนวนกิจกรรมและผู้ใช้งานในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง

5.2.1 จำนวนกิจกรรมและผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วงวันและเวลาที่สำรวจ

จากการสำรวจพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลตัวอย่างทั้งในเชิงปริมาณและเชิงพฤติกรรม ในวันเสาร์ที่ 6 และวันอังคารที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 โดยได้ทำการสำรวจในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทั้ง 9 แห่ง ซึ่งในช่วงเวลาสำรวจพบจำนวนกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 2,630 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 3,857 คน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนกิจกรรมและผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วงวันและเวลาที่สำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน								รวมกลุ่มผู้ใช้	
		กลุ่ม ก		กลุ่ม ข		กลุ่ม ค		กลุ่ม ง			
		กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน
วันธรรมดา	ช่วงเช้า	28	41	2	2	9	12	316	366	355	421
	ช่วงกลางวัน	32	38	19	42	14	20	287	346	352	446
	ช่วงเย็น	25	45	44	85	4	4	320	393	393	527
	รวม	85	124	65	129	27	36	923	1,105	1,100	1,394
วันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	35	46	22	71	6	6	376	442	439	565
	ช่วงกลางวัน	25	36	116	309	4	4	340	420	485	769
	ช่วงเย็น	30	51	236	646	3	3	337	429	606	1129
	รวม	90	133	374	1,064	13	13	1,053	1,291	1,530	2463
รวมกลุ่มผู้ใช้ทั้งสิ้น		175	257	439	1,193	40	49	1,976	2,396	2,630	3,857

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

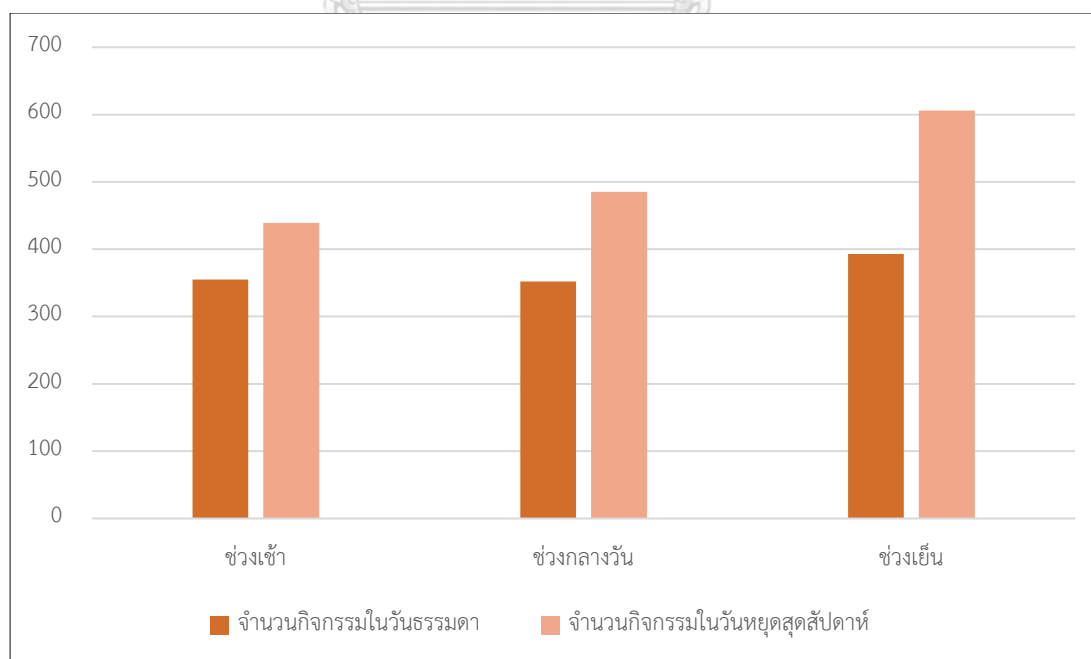
ช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมจำนวน 1,100 กิจกรรม (ร้อยละ 41.8 ของกิจกรรมทั้งหมด) และผู้ใช้งานจำนวน 1,394 คน (ร้อยละ 36.1 ของผู้ใช้งานทั้งหมด) โดยช่วงเย็นมีกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้งานสูงสุด ส่วนจำนวนกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่ม ง เป็นจำนวนกิจกรรมที่สูงที่สุดถึง 923 กิจกรรม (ร้อยละ 83.9) จำนวนกิจกรรมที่รองลงมาคือ กลุ่ม ก จำนวน 85 กิจกรรม (ร้อยละ

7.7) กลุ่ม ข จำนวน 65 กิจกรรม (ร้อยละ 6.0) และกลุ่ม ค จำนวน 27 กิจกรรม (ร้อยละ 2.4) ตามลำดับ

ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น 1,530 กิจกรรม (ร้อยละ 58.2 ของกิจกรรมทั้งหมด) และจำนวนผู้ใช้งาน 2,463 คน (ร้อยละ 63.9 ของผู้ใช้งานทั้งหมด) โดยมีผู้ใช้งานกลุ่ม ง มีจำนวนกิจกรรมที่สูงถึง 1,053 กิจกรรม (ร้อยละ 68.8) จำนวนที่กิจกรรมรองลงมา ได้แก่ กลุ่ม ข จำนวน 374 กิจกรรม (ร้อยละ 24.4) กลุ่ม ก จำนวน 90 กิจกรรม (ร้อยละ 5.9) และกลุ่ม ค จำนวน 13 กิจกรรม (ร้อยละ 0.9) ตามลำดับ

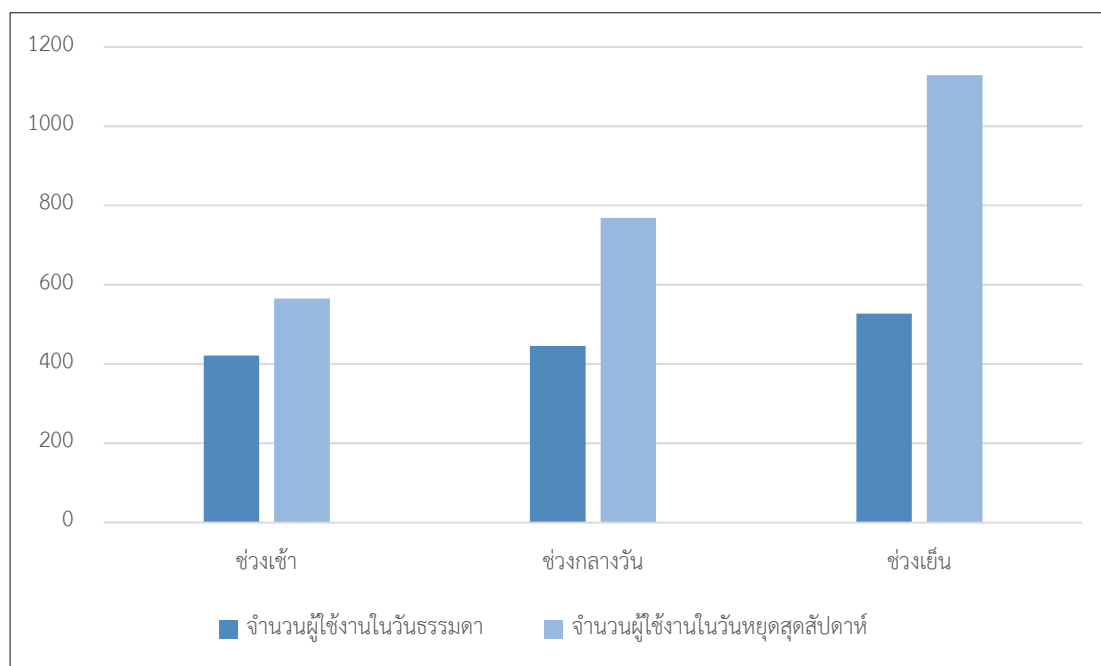
หากเปรียบเทียบช่วงวันในการสำรวจทั้งสองช่วง จะพบว่าจำนวนกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์มีมากกว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงวันธรรมดา (ร้อยละ 58.2 ต่อร้อยละ 41.8 ตามลำดับ) โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเย็นจะมีจำนวนมากที่สุดของทั้งสองช่วงวัน (แผนภูมิที่ 3) เช่นเดียวกับจำนวนผู้ใช้งานในช่วงเย็นโดยเฉพาะวันหยุดสุดสัปดาห์ ที่มีจำนวนมากกว่าช่วงวันธรรมดา ถึง 2 เท่า (ช่วงวันธรรมดามีผู้ใช้งาน 527 คน และช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์มีผู้ใช้งาน 1,129 คน) (แผนภูมิที่ 4)

แผนภูมิที่ 3 จำนวนกิจกรรมรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วงเวลาที่สำรวจ

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

แผนภูมิที่ 4 จำนวนผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามช่วงเวลาสำรวจ

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

5.2.2 จำนวนกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามพื้นที่สำรวจ

จำนวนกิจกรรมและผู้ใช้งานในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในชุมชนย่านตลาดน้อย จากการจำแนกพื้นที่สำรวจ โดยกำหนดสัญลักษณ์ A แทนพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร สัญลักษณ์ B แทนพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน สัญลักษณ์ C แทนพื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม ผลการสำรวจสามารถแสดงจำนวนกิจกรรมที่เกิดขึ้น ดังตารางที่

ตารางที่ 11 จำนวนกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามพื้นที่สำรวจ

พื้นที่สำรวจ	พื้นที่	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน								รวมกลุ่มผู้ใช้	
		กลุ่ม ก		กลุ่ม ข		กลุ่ม ค		กลุ่ม ง		กิจกรรม	คน
		กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน		
วันธรรมดา	A1	15	16	9	14	10	12	444	519	478	561
	A2	8	9	17	38	7	11	346	425	378	483
	A3	5	8	4	6	0	0	59	66	68	80
	A4	14	25	3	7	3	5	19	22	39	59
	A5	6	8	18	41	2	2	25	30	51	81
	B1	15	18	2	2	3	4	10	14	30	38
	B2	5	6	10	19	0	0	13	20	28	45
	C1	4	4	1	1	0	0	0	0	5	5
	C2	13	30	1	1	2	2	7	9	23	42
	รวม	85	124	65	129	27	36	923	1,105	1,100	1,394
วันหยุดสุดสัปดาห์	A1	13	15	33	84	3	3	518	635	567	737
	A2	6	6	73	181	5	5	438	544	522	736
	A3	0	0	49	132	0	0	60	69	109	201
	A4	23	30	39	109	1	1	10	11	73	151
	A5	5	6	49	140	1	1	12	16	67	163
	B1	17	22	20	42	1	1	6	6	44	71
	B2	4	5	62	202	1	1	3	4	70	212
	C1	1	3	12	35	0	0	0	0	13	38
	C2	21	46	37	101	1	1	6	6	65	154
	รวม	90	133	374	1026	13	13	1,053	1,291	1,530	2,463

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

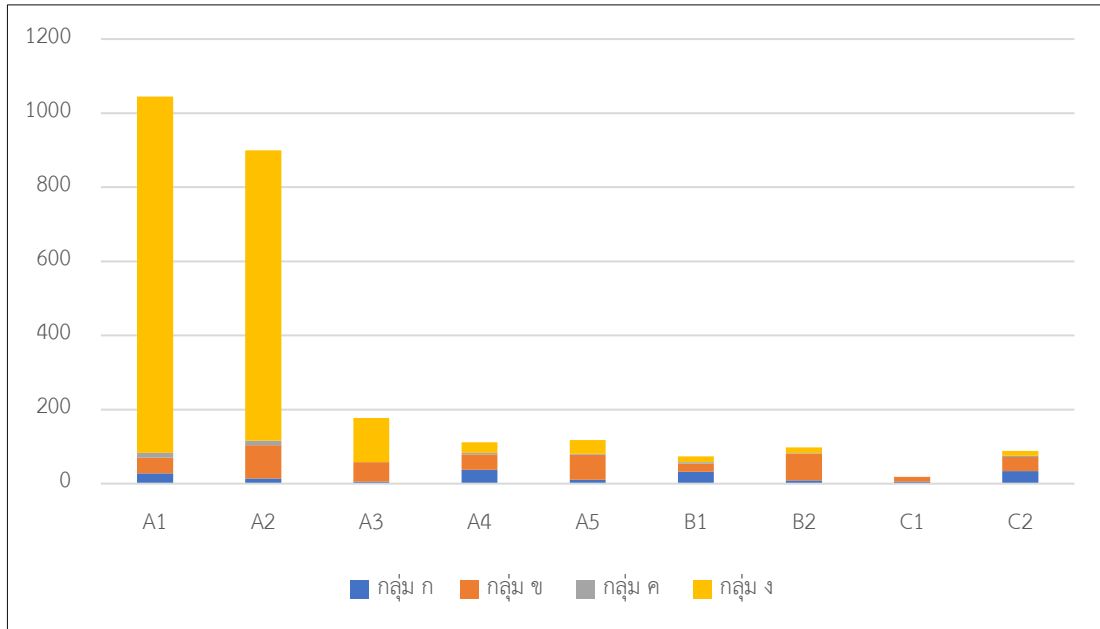
พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่มีการใช้งานสูงทั้งสองช่วงวันสำรวจ คือพื้นที่บริเวณ A1 (ช่วงวันธรรมดา 478 กิจกรรม ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ 567 กิจกรรม) ลำดับถัดมาคือ A2 (ช่วงวันธรรมดา 378 กิจกรรม ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ 522 กิจกรรม) และ A3 (ช่วงวันธรรมดา 68 กิจกรรม ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ 109 กิจกรรม) ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นเส้นทางสัญจร การใช้งานส่วนใหญ่จึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมโดยพาหนะรูปแบบต่าง ๆ ส่วนพื้นที่ที่มีการใช้งานน้อยที่สุด คือพื้นที่ C1 (ช่วงวันธรรมดา 5 กิจกรรม ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ 13 กิจกรรม) เนื่องจากเป็นพื้นที่ลานขนาดเล็กและไม่มีกิจกรรมที่หลากหลาย

หากเปรียบเทียบกันระหว่างพื้นที่ จะแสดงถึงจำนวนกิจกรรมและกลุ่มผู้ใช้งานที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณ A1 และ A2 ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ที่มีจำนวนกิจกรรมสูงกว่า 500 กิจกรรม หากรวมกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั้งสองพื้นที่จะเป็นสัดส่วนจำนวนกิจกรรมที่สูงถึงร้อยละ 70 ของกิจกรรมในพื้นที่ทั้งหมดของช่วงวันสำรวจดังกล่าว ซึ่งทั้งสองพื้นที่นี้ ยังมีจำนวนผู้ใช้ใกล้เคียงกันที่ 737 และ 736 คน โดยทั้งหมดเป็นกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่ม ง หรือกลุ่มคนภายนอกที่สัญจรผ่านพื้นที่

ส่วนพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันของการใช้งานและจำนวนผู้ใช้ของ 2 ช่วงวันสูงสุด คือพื้นที่ B2 หรือบริเวณศาลเจ้าโรงเกือก ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของย่าน โดยในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีจำนวนกิจกรรมสูงกว่าในช่วงวันธรรมดาที่ 2.5 เท่า (ช่วงวันธรรมดา 28 กิจกรรม ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ 70 กิจกรรม) และมีจำนวนผู้ใช้งานสูงกว่าในช่วงวันธรรมดาถึง 4.7 เท่า (ช่วงวันธรรมดา 45 คน ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ 212 คน) โดยมีกลุ่ม ข หรือนักท่องเที่ยว เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของจำนวนการใช้งานและจำนวนผู้ใช้ในพื้นที่บริเวณนี้

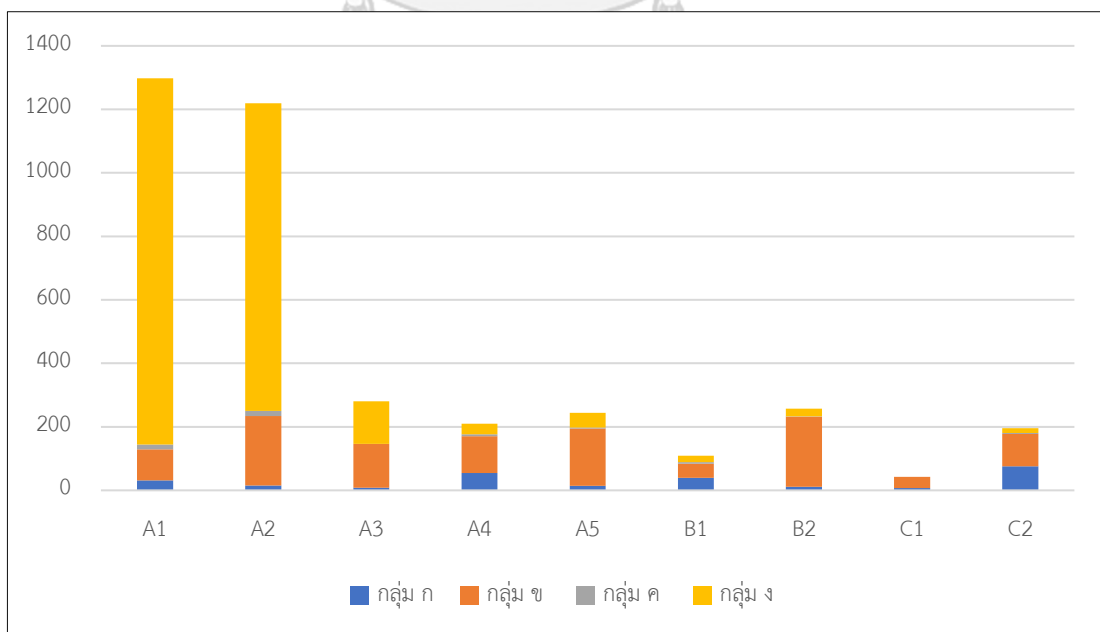
หากพิจารณาโดยจำแนกกลุ่มผู้ใช้งานตามพื้นที่สำรวจ จะพบว่ากลุ่มผู้ใช้งานกลุ่ม ง มีสัดส่วนของกิจกรรมและจำนวนผู้ใช้งานมากในทุกพื้นที่ โดยรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นล้วนเป็นการสัญจรผ่านภายในพื้นที่ของกลุ่มคนภายนอก ซึ่งหากนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์อาจเกิดความคลาดเคลื่อนต่อภาพรวมและวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ประกอบกับผู้ใช้งานกลุ่ม ค หรือกลุ่มคนอื่น ๆ ที่มีนัยในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ มีการใช้งานในแต่ละพื้นที่ในสัดส่วนที่น้อย โดยมากเป็นกลุ่มคนภายนอกชุมชนที่เข้ามาใช้ประโยชน์เพียงชั่วคราว ทำให้ไม่มีผลกับการวิเคราะห์ (แผนภูมิที่ 5 และแผนภูมิที่ 6) ผู้วิจัยจึงเลือกพิจารณาถึงกลุ่มผู้ใช้งานและกิจกรรมที่เกิดขึ้นของกลุ่ม ก และกลุ่ม ข เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ในลำดับถัดไป

แผนภูมิที่ 5 จำนวนกิจกรรมรวมในพื้นที่สาธารณสุขระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามพื้นที่และกลุ่มผู้ใช้งาน

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

แผนภูมิที่ 6 จำนวนผู้ใช้งานรวมในพื้นที่สาธารณสุขระดับชุมชน 9 แห่ง จำแนกตามพื้นที่และกลุ่มผู้ใช้งาน

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

5.3 ผลการสำรวจจำนวนกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ของกลุ่มประชากร เป้าหมาย

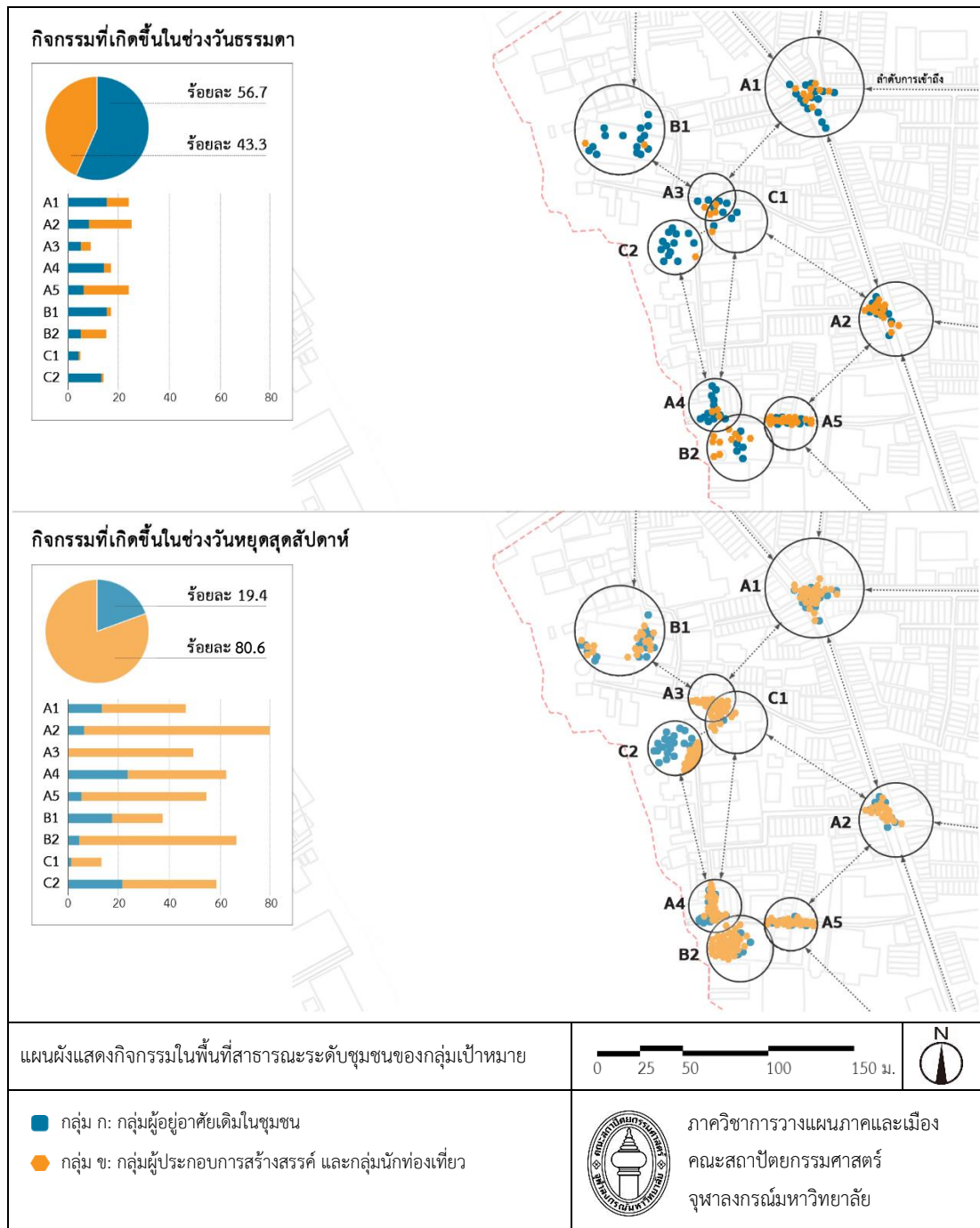
เนื่องด้วยกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยคือประชากร 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบกับการเลือกพิจารณาถึงชุดข้อมูลที่มีนัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกพิจารณาจำนวนกิจกรรมและการใช้งานของผู้ใช้งาน กลุ่ม ก และผู้ใช้งานกลุ่ม ข โดยการพิจารณาผลสำรวจของกลุ่มประชากรเป้าหมาย พบจำนวนกิจกรรมทั้งสิ้น 614 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดจากผู้ใช้งานกลุ่ม ก จำนวน 175 กิจกรรม (ร้อยละ 28.5 ของกิจกรรมจากกลุ่มเป้าหมาย) และกิจกรรมที่เกิดจากผู้ใช้งานกลุ่ม ข จำนวน 439 กิจกรรม (ร้อยละ 71.5 ของกิจกรรมจากกลุ่มเป้าหมาย) ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนกิจกรรมของกลุ่มประชากรเป้าหมาย ในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง

พื้นที่สำรวจ		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวมทุกกลุ่มผู้ใช้	
		กลุ่ม ก		กลุ่ม ข			
		กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน	กิจกรรม	คน
วันธรรมดา	A1	15	16	9	14	24	30
	A2	8	9	17	38	25	47
	A3	5	8	4	6	9	14
	A4	14	25	3	7	17	32
	A5	6	8	18	41	24	49
	B1	15	18	2	2	17	20
	B2	5	6	10	19	15	25
	C1	4	4	1	1	5	5
	C2	13	30	1	1	14	31
	รวม	85	124	65	129	150	253
วันหยุดสุดสัปดาห์	A1	13	15	33	84	46	99
	A2	6	6	73	181	79	187
	A3	0	0	49	132	49	132
	A4	23	30	39	109	62	139
	A5	5	6	49	140	54	146
	B1	17	22	20	42	37	64
	B2	4	5	62	202	66	207
	C1	1	3	12	35	13	38
	C2	21	46	37	101	58	147
	รวม	90	133	374	1,026	464	1,159
รวมกลุ่มผู้ใช้ทั้งสิ้น		175	257	439	1,155	614	1,412

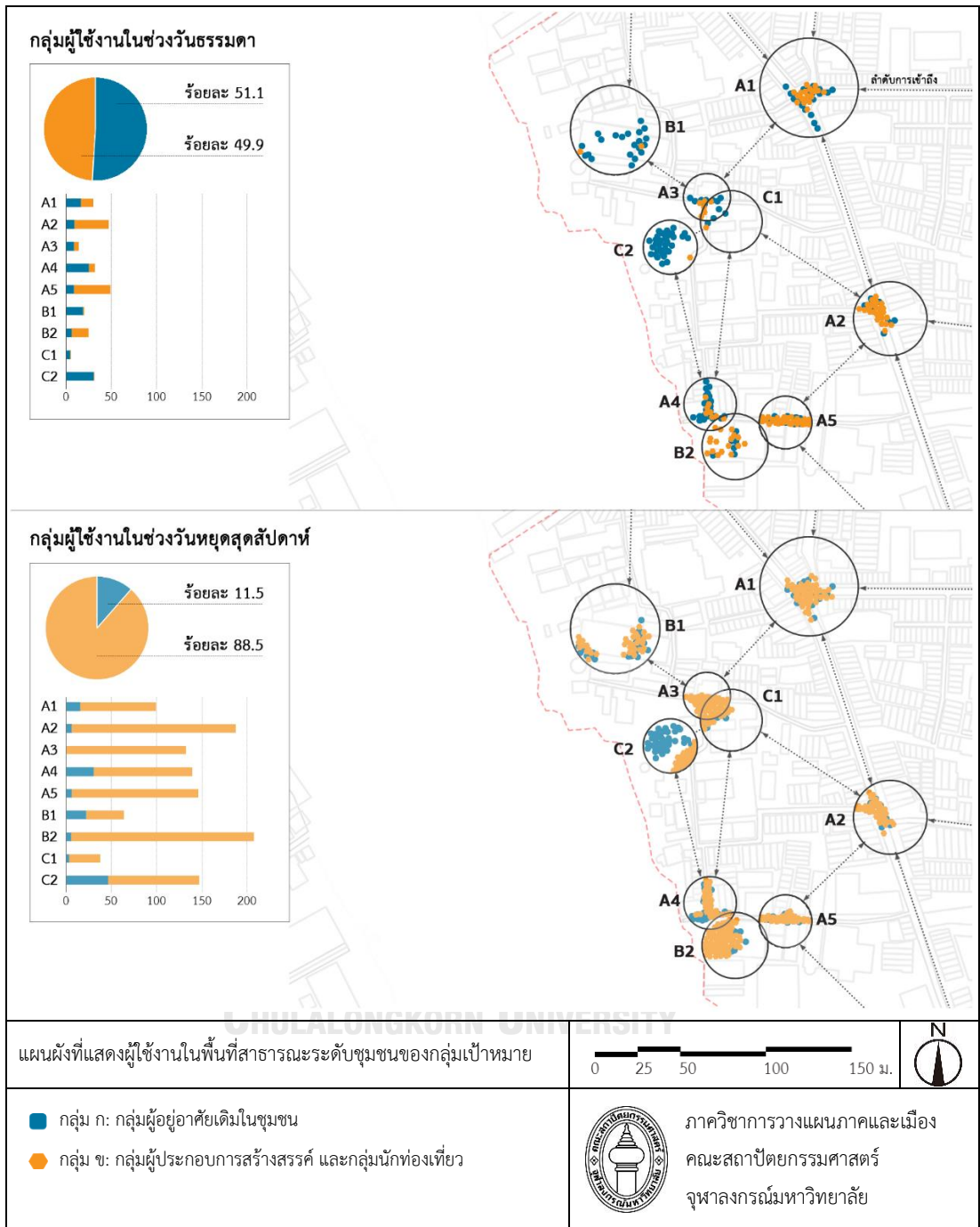
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จากข้อมูลในข้างต้น ผู้วิจัยได้จัดทำแผนผังบันทึกกิจกรรมจำแนกตามกลุ่มผู้ใช้งาน (แผนผังที่ 6) ประกอบกับ แผนผังแสดงจำนวนผู้ใช้งานในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง (แผนผังที่ 7) เพื่อแสดงความหนาแน่นและตำแหน่งที่เกิดขึ้นของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง

แผนผังที่ 6 จำนวนกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จากแผนภูมิดังกล่าว แสดงผลสำรวจของทั้งสองช่วงวันมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นช่วงวันธรรมดามีจำนวนทั้งสิ้น 150 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมจากผู้ใช้งานกลุ่ม ก จำนวน 85 กิจกรรม (ร้อยละ 56.7 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นจากผู้ใช้งานกลุ่ม ข ที่มีจำนวน 65 กิจกรรม (ร้อยละ 43.3 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ในขณะที่ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมทั้งสิ้น 464 กิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมจากผู้ใช้งานกลุ่ม ก มีจำนวน 90 กิจกรรม (ร้อยละ 19.4 ของกิจกรรมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) และจำนวนกิจกรรมที่เกิดขึ้นของผู้ใช้งานกลุ่ม ข มีมากถึง 374 กิจกรรม (ร้อยละ 80.6 ของกิจกรรมในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) ซึ่งมากกว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นจากผู้ใช้งานกลุ่ม ก ถึง 4 เท่า (แผนผังที่ 6)

ส่วนในด้านจำนวนผู้ใช้งานในช่วงวันธรรมดามีจำนวนผู้ใช้งานทั้งสิ้น 253 คน โดยผู้ใช้งานทั้งสองกลุ่มมีจำนวนผู้ใช้งานที่ใกล้เคียงกัน โดยกลุ่ม ก มีจำนวน 16 คน (ร้อยละ 51.1 ของผู้ใช้งานในช่วงวันธรรมดา) กลุ่ม ข จำนวน 14 คน (ร้อยละ 49.9 ของผู้ใช้งานในช่วงวันธรรมดา) และในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์มีจำนวนผู้ใช้งานทั้งสิ้น 1,159 คน แบ่งเป็นผู้ใช้งานจากกลุ่ม ก จำนวน 257 คน (ร้อยละ 11.5 ของผู้ใช้งานในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) และผู้ใช้งานกลุ่ม ข มีจำนวน 1,155 คน (ร้อยละ 88.5 ของผู้ใช้งานในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) โดยผู้ใช้งานกลุ่ม ข มีมากกว่าผู้ใช้งานกลุ่ม ก ถึง 8 เท่า (แผนผังที่ 7)

ความแตกต่างของการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทั้ง 9 แห่งใน 2 ช่วงเวลาสำรวจนี้ เหตุผลหนึ่งมาจากพื้นที่ชุมชนในย่านตลาดน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และมีสถานประกอบการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับบางแห่งเปิดทำการในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นหลัก จึงทำให้การสำรวจพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อยพบจำนวนผู้ใช้งานที่เป็นผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวใช้งานพื้นที่เป็นจำนวนมากในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงในแต่ละพื้นที่ยังมีความแตกต่างกันทั้งในด้านจำนวนการใช้งานและรูปแบบของกิจกรรมตามแต่วัตถุประสงค์ของพื้นที่นั้น โดยรายละเอียดจะแสดงการวิเคราะห์ในข้อถัดไป

5.4 การวิเคราะห์การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ของกลุ่ม ประชากรเป้าหมาย

จากการสำรวจเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณที่แสดงรายละเอียดในข้างต้น ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการบันทึกรายละเอียดการใช้งานและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทั้ง 9 แห่ง ซึ่งจากการสำรวจพบความหลากหลายของกิจกรรมที่แตกต่างตามแต่ละวัตถุประสงค์ของพื้นที่ ดังนี้

1) พื้นที่จุดตัดทางสัญจรซอยวานิช 2 ซอยเจริญพานิชย์ และซอยสุนทรี (A1)

พื้นที่เป็นจุดตัดถนน 5 แยกที่เชื่อมโยงระหว่างถนนสายหลักของย่านและถนนสายสำคัญโดยรอบ วัตถุประสงค์หลักพื้นที่คือการสัญจร มีการใช้งานอย่างหนาแน่นโดยรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และการเดินเท้าร่วมกันบนเขตทาง โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เงื่อนไขของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายหลัก ขนาดพื้นที่: ระยะเวลาความกว้างเขตทาง 4 เมตร
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟทาง 5 จุด ร่มเงา: จากอาคารโดยรอบพื้นที่
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	มีกิจกรรมการค้าและการขนส่งบนเขตทาง, ไม่มีการแบ่งการใช้งานบนเขตทาง
จุดดึงดูดการใช้งาน	ร้านค้าริมทาง, หาบเร่แผงลอย, ร้านอาหาร, ร้านค้าเครื่องยนต์

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร โดยเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานได้จากถนนสายหลัก มีองค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งานจากไฟทางและร่มเงาจากอาคารตึกแถวโดยรอบ ประกอบกับมีจุดดึงดูดในการใช้งานเป็นพาณิชยกรรมขนาดเล็กชุมชน อาทิ ร้านค้าริมทาง หาบเร่แผงลอย ร้านอาหาร และร้านค้าเครื่องยนต์ ในด้านอุปสรรคของพื้นที่ มีกิจกรรมการค้าและการขนส่งสินค้าบนเขตทางที่ส่งผลกระทบต่อการใช้งาน

1.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด A1 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 70 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 129 คน โดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 24 กิจกรรม (ร้อยละ 34.3 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 46 กิจกรรม (ร้อยละ 65.7 ของกิจกรรมทั้งหมด) หากจำแนกกลุ่มผู้ใช้งาน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 28 กิจกรรม (ร้อยละ 40) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 42 กิจกรรม (ร้อยละ 60) ตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1 จำแนกตามช่วงเวลาที่สามารถ

ช่วงวัน/เวลา	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)	
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ		
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	6 (7)	1. การค้า/ซ่อมเครื่องยนต์ 2. การค้าขายริมทาง 3. การขนส่งสินค้า	0	-	6 (7)
	ช่วง กลางวัน	5 (5)	1. การค้า/ซ่อมเครื่องยนต์ 2. การค้าขายริมทาง 3. การพบปะพูดคุย	6 (9)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. ซื้อสินค้าริมทาง	11 (14)
	ช่วงเย็น	4 (4)	1. การค้า/ซ่อมเครื่องยนต์ 2. การขนส่งสินค้า	3 (5)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	7 (9)
	รวม		15 (16)		9 (14)	24 (30)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	5 (7)	1. การค้า/ซ่อมเครื่องยนต์ 2. การพบปะพูดคุย 3. การขนส่งสินค้า	0	-	5 (7)
	ช่วง กลางวัน	4 (4)	1. การค้า/ซ่อมเครื่องยนต์ 2. การค้าหน้าอาคาร	10 (26)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. หยุดหาเส้นทาง	14 (30)
	ช่วงเย็น	4 (4)	1. การค้า/ซ่อมเครื่องยนต์ 2. การพบปะพูดคุย	23 (58)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. หยุดหาเส้นทาง	27 (62)
	รวม		13 (15)		33 (84)	46 (99)
รวมทั้งสิ้น		28 (31)		42 (98)	70 (129)	

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงกลางวันจำนวน 11 กิจกรรม (ร้อยละ 45.8 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 27 กิจกรรม (ร้อยละ 58.7 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) โดยพฤติกรรมและการใช้งานจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบกิจกรรมการค้าและซ่อมเครื่องยนต์ การค้าขายริมทาง และพบปะพูดคุยระหว่างกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชน ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข พบการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว การถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ และการหยุดดูแผนที่และหาเส้นทาง

ส่วนการจำแนกประเภทของกิจกรรมที่พบในการสำรวจ แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 9 กิจกรรม (ร้อยละ 12.9) กิจกรรมทางเลือก 33 กิจกรรม (ร้อยละ 47.1) และกิจกรรมทางสังคม 28 กิจกรรม (ร้อยละ 40) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 21.4 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมด ซึ่งโดยมากเป็นกิจกรรมการค้า ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางเลือกสูงที่สุดที่ 41.4 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว แสดงดังตารางที่ 15

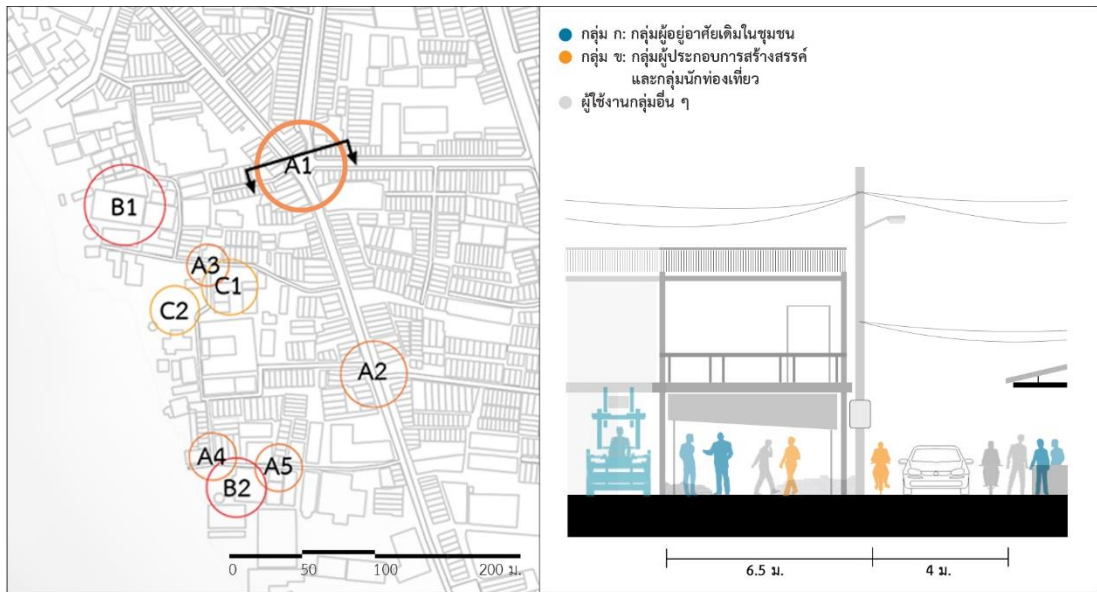
ตารางที่ 15 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	3	2	10	0	2	7	24
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	6	2	5	0	27	6	46
รวมทั้งสิ้น	9	4	15	0	29	13	70

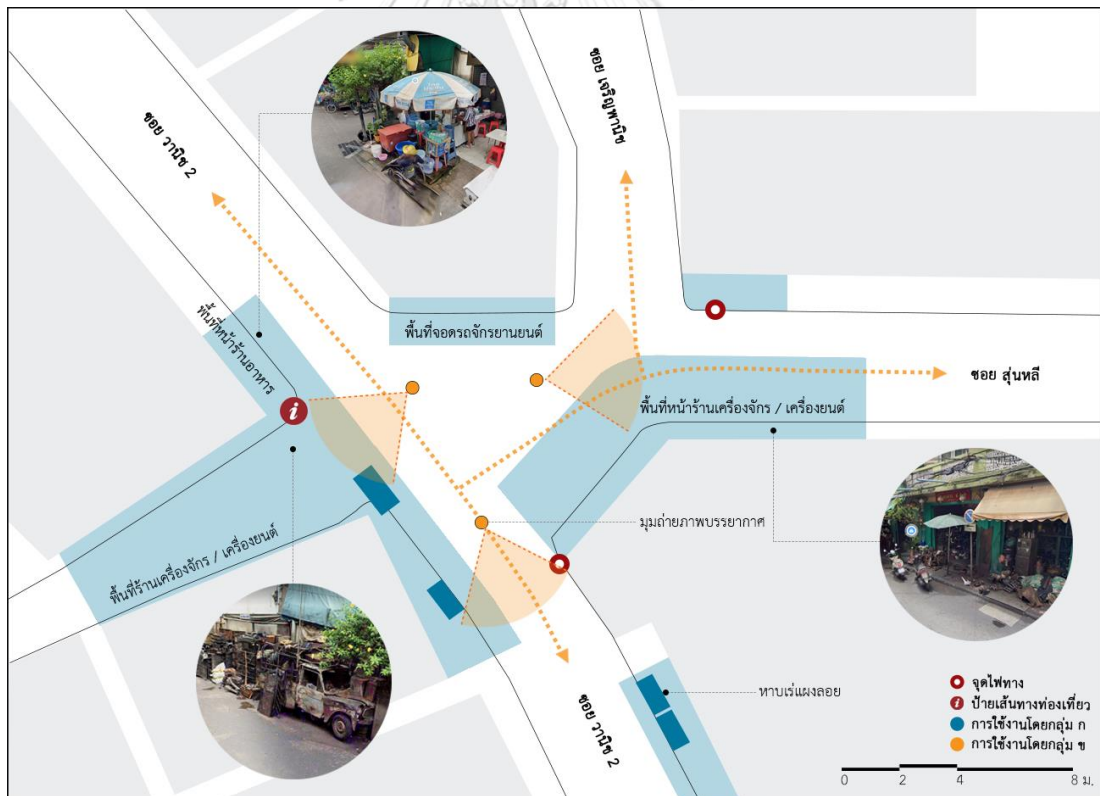
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

1.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A1

จากการใช้งานที่เกิดจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยมาก เป็นกิจกรรมทางสังคมจากการประกอบอาชีพ โดยมีกิจกรรมการค้าและรับซ่อมเครื่องจักรจากบริเวณสถานประกอบการเครื่องจักร ประกอบกับกิจกรรมการค้าริมทางจากหาบเร่แผงลอยและร้านอาหาร ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นบนเขตทางในบริเวณเดียวกันกับการใช้งานเพื่อการสัญจร ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ และหยุดดูแผนที่เพื่อหาเส้นทางในเส้นทางท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว ดังภาพที่ 13 และภาพที่ 14

ภาพที่ 13 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A1 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 14 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A1 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จากกิจกรรมใหม่ที่ทับซ้อนกับกิจกรรมเดิมในพื้นที่ บางส่วนส่งผลให้การใช้งานพื้นที่ สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนเดิมไม่สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ โดย ผลกระทบเกิดขึ้นในระดับที่เป็นอุปสรรคต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของผู้อยู่อาศัย เดิมในชุมชน อาทิ นักท่องเที่ยวถ่ายรูปกับพื้นที่ในช่วงที่มีการขนส่งสินค้าหน้าสถานประกอบการ เครื่องจักรและเครื่องยนต์ ทำให้กิจกรรมจากผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนถูกรบกวนในบางครั้ง โดยเฉพาะ ช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์ที่มีการใช้งานอย่างหนาแน่นจากนักท่องเที่ยว แต่ในบางกิจกรรม การ ใช้งานจากนักท่องเที่ยวบางกิจกรรมเพียงชั่วขณะกลับไม่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมอื่น ๆ หรืออยู่ใน ระดับที่ยังสามารถใช้งานร่วมกันได้ เนื่องจากในพื้นที่ดังกล่าวมีระยะเขตทางค่อนข้างกว้าง แสดงดัง ภาพที่ 15

ภาพที่ 15 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A1 จากกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

2) จุดตัดทางสัญจรซอยวานิช 2 ซอยเจริญกรุง 22 และซอยเจ้าสัวสอน (A2)

พื้นที่เป็นจุดตัดถนน 4 แยกโดยมีซอยเจริญกรุง 22 เป็นทางเข้าหลักของย่าน วัดฤๅษะสงฆ์หลักพื้นที่คือการทำสัญจร มีการใช้งานหลักโดยรถจักรยานยนต์และการเดินเท้า รวมถึงมีกิจกรรมการค้าอย่างต่อเนื่องตลอดเส้นทาง โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เงื่อนไขพื้นที่จุดตัดทางสัญจรซอยวานิช 2 ซอยเจริญกรุง 22 และซอยเจ้าสัวสอน (A2)

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายหลัก ขนาดพื้นที่: ระยะความกว้างเขตทาง 4 เมตร
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟทาง 2 จุด ร่มเงา: จากอาคารโดยรอบพื้นที่
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	ไม่มีการแบ่งการใช้งานบนเขตทาง
จุดดึงดูดการใช้งาน	จุด Check-in ของนักท่องเที่ยว, ป้ายบอกสถานที่ท่องเที่ยว, ร้านค้าริมทาง, หาบเร่แผงลอย, ร้านอาหาร, ร้านค้าเครื่องยนต์

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร และเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานได้จากถนนสายหลัก มีองค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งานจากไฟทางและร่มเงาจากอาคารตึกแถวโดยรอบ และมีจุดดึงดูดในการใช้งานโดยพื้นที่จุดนี้เป็นส่วนหนึ่งการท่องเที่ยวจากการมีเอกลักษณ์ความเป็นย่านเก่าแก่ ทั้งจากกองเครื่องยนต์เก่าและอาคารดั้งเดิมประกอบกับมีสถานประกอบการขนาดเล็กของชุมชน อาทิ ร้านค้าริมทาง หาบเร่แผงลอย ร้านอาหาร ส่วนอุปสรรคของพื้นที่คือการใช้งานบนเขตทางที่ขาดการจัดการและแบ่งเขตทางชัดเจน

2.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A2

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด A2 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 104 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 234 คน โดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 25 กิจกรรม (ร้อยละ 24 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 79 กิจกรรม (ร้อยละ 76 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยกิจกรรมทั้งหมดแบ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 14 กิจกรรม (ร้อยละ 13.5) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 90 กิจกรรม (ร้อยละ 86.5) แสดงดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A2 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	2 (3)	1. การค้า/ช้อปปิ้งออนไลน์ 2. การขนส่งสินค้า	0	-	2 (3)
	ช่วง กลางวัน	4 (4)	1. การค้า/ช้อปปิ้งออนไลน์ 2. การค้าขายริมทาง 3. ซื้ออาหารหน้าร้าน	4 (11)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	8 (15)
	ช่วงเย็น	2 (2)	1. การค้า/ช้อปปิ้งออนไลน์ 2. การขนส่งสินค้า	13 (27)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. หยุดหาเส้นทาง	15 (29)
	รวม		8 (9)		17 (38)	25 (47)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	1 (1)	1. การค้า/ช้อปปิ้งออนไลน์	3 (6)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	4 (7)
	ช่วง กลางวัน	3 (3)	1. การค้า/ช้อปปิ้งออนไลน์ 2. การขนส่งสินค้า	33 (79)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. ซื้อสินค้าริมทาง	36 (82)
	ช่วงเย็น	2 (2)	1. การค้า/ช้อปปิ้งออนไลน์	37 (39)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. หยุดหาเส้นทาง	39 (98)
	รวม		6 (6)		73 (181)	79 (187)
รวมทั้งสิ้น			14 (15)		90 (219)	104 (234)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

โดยในช่วงวันธรรมดาที่มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงเย็น 15 กิจกรรม (ร้อยละ 60 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 29 กิจกรรม (ร้อยละ 49.7 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) โดยพฤติกรรมและการใช้งานที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบกิจกรรมการค้าและซ่อมแซมเครื่องยนต์ การขนส่งสินค้า และรออาหารหน้าร้านอาหารชุมชน ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข พบการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว การถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ และการหยุดดูแผนที่และหาเส้นทางท่องเที่ยว เป็นต้น

การจำแนกประเภทของกิจกรรมที่พบในการสำรวจ แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 1 กิจกรรม (ร้อยละ 1) กิจกรรมทางเลือก 67 กิจกรรม (ร้อยละ 64.4) กิจกรรมทางสังคม 36 กิจกรรม (ร้อยละ 34.6) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 10.6 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากกิจกรรมการค้า การขนส่งสินค้า ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางเลือกสูงที่สุดที่ 62.5 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว ดังตารางที่ 18

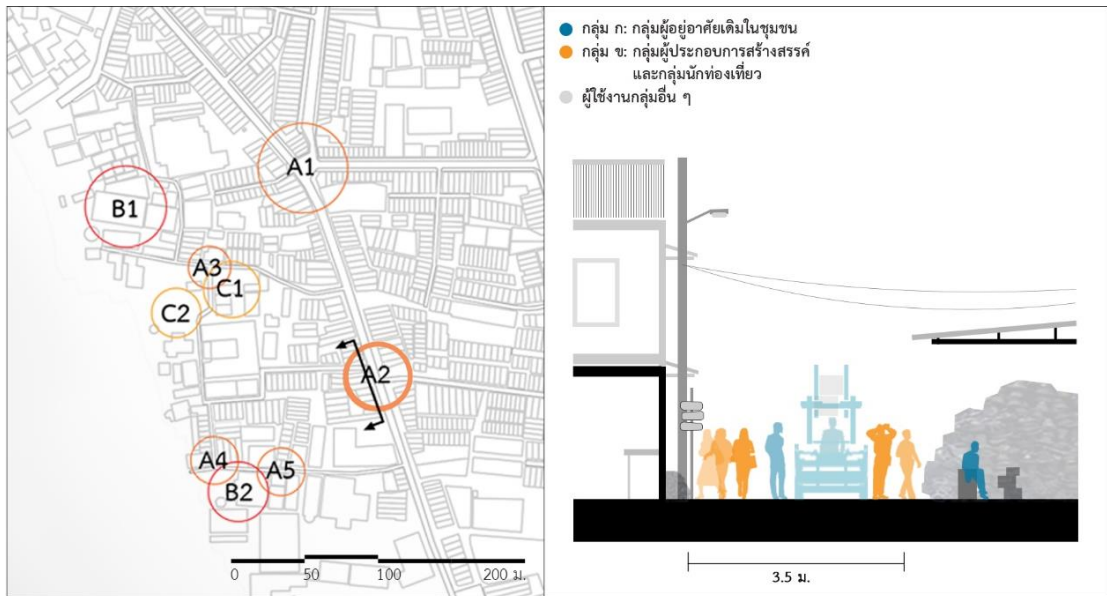
ตารางที่ 18 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A2

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	0	2	6	0	9	8	25
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	1	0	5	0	56	17	79
รวมทั้งสิ้น	1	2	11	0	65	25	104

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

2.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A2

การใช้งานจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจะเป็นในลักษณะของกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวันและกิจกรรมทางสังคม โดยมากเป็นกิจกรรมการค้าริมทาง การจับจ่ายใช้สอย และการประกอบอาชีพที่ต้องการใช้พื้นที่ อาทิ การซ่อมแซมเครื่องยนต์และการขนส่งสินค้า กิจกรรมเหล่านี้มักเกิดขึ้นบนเขตทางสัญจร ส่วนนักท่องเที่ยวมีการดำเนินกิจกรรมทางเลือกและกิจกรรมทางสังคมด้านการท่องเที่ยว และถ่ายรูปร่วมกับพื้นที่โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ เนื่องจากพื้นที่จุดดังกล่าวเป็นจุดถ่ายรูปยอดนิยมของย่านตลาดน้อย ดังภาพที่ 16 และภาพที่ 17

ภาพที่ 16 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 17 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ในด้านผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งมีการใช้งานพื้นที่จุดดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว โดยถ่ายรูปแบบบรรยากาศของสถานประกอบการซ่อมแซมเครื่องยนต์ ที่เป็นจุดเด่นของย่าน รวมถึงอาคารเก่าแก่ในบริเวณดังกล่าว ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมบางส่วนของผู้ประกอบการและผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องหยุดกิจกรรมชั่วคราว อาทิ การหยุดชะงักของกิจกรรมการขนถ่ายสินค้าด้วยรถขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ในขณะที่นักท่องเที่ยวกำลังถ่ายรูปกับพื้นที่ และผลกระทบดังกล่าวยังส่งผลไปถึงผู้สัญจรทั่วไปที่ใช้งานในเส้นทางดังกล่าวอีกด้วย เนื่องจากทั้งหมดเกิดขึ้นบนเขตทางที่ขาดการจัดการและแบ่งการใช้งานอย่างชัดเจน จากผลกระทบดังกล่าวสามารถสะท้อนให้เห็นถึง ปัญหาของกิจกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัด แสดงดังภาพที่ 18

ภาพที่ 18 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

3) จุดตัดทางสัญจรภายในซอยดวงตะวัน (A3)

พื้นที่เป็นถนนสายย่อยในเขตชุมชนชั้นใน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการเข้าถึงและสัญจรภายในชุมชน รวมถึงสถานประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน มีการใช้งานหลักโดยการเดินเท้า และรถจักรยานยนต์ โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 เงื่อนไขพื้นที่จุดตัดทางสัญจรภายในซอยดวงตะวัน (A3)

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายรอง ขนาดพื้นที่: ระยะความกว้างเขตทาง 2.5 เมตร
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟทาง 1 จุด ร่มเงา: จากเงาร่มไม้
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	มีเสาไฟฟ้าตั้งขวางอยู่บนเขตทาง
จุดดึงดูดการใช้งาน	ร้านค้าชุมชนบริเวณใกล้เคียง

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร โดยเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานได้จากถนนสายรอง หรือซอยดวงตะวัน พื้นที่ดังกล่าวมีไฟทาง ร่มเงาจากต้นไม้เก่าแก่ขนาดใหญ่ รวมถึงเก้าอี้ม้านั่งเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งาน ประกอบกับมีจุดดึงดูดในการใช้งานจากการมีร้านค้าชุมชนในบริเวณใกล้เคียง แต่ในด้านอุปสรรคของการใช้งานบนเขตทาง มีเสาไฟที่ตั้งขวางทางเดินทำให้ส่งผลกระทบต่อการใช้งาน ทำให้การใช้งานไม่สะดวกในช่วงเวลาที่มีการใช้งานอย่างหนาแน่น

3.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A3

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด A3 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 58 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 146 คน โดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 9 กิจกรรม (ร้อยละ 15.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) ในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 49 กิจกรรม (ร้อยละ 84.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 5 กิจกรรม (ร้อยละ 8.6) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 53 กิจกรรม (ร้อยละ 91.4) แสดงดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A3 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	2 (4)	1. พบปะพูดคุย	0	-	2 (4)
	ช่วง กลางวัน	0	-	0	-	0
	ช่วงเย็น	3 (4)	1. พบปะพูดคุย 2. เดินเล่นผ่อนคลาย	4 (6)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	7 (10)
	รวม	5 (8)		4 (6)		9 (14)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	0	-	5 (11)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. วึ่งออกกำลังกายผ่าน	5 (11)
	ช่วง กลางวัน	0	-	13 (33)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	13 (33)
	ช่วงเย็น	0	-	31 (88)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. หยุดหาเส้นทาง	31 (88)
	รวม	0		49 (132)		49 (132)
รวมทั้งสิ้น		5 (8)		53 (138)		58 (146)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงเย็น 7 กิจกรรม (ร้อยละ 77.8 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 31 กิจกรรม (ร้อยละ 63.3 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานที่พบจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบการพบปะร่วมคุยกันของผู้อยู่อาศัยในชุมชน ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข การสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว การถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ การหยุดหาเส้นทางจากโทรศัพท์ และการวิ่งออกกำลังกายผ่านพื้นที่ เป็นต้น

ในด้านประเภทของกิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 1 กิจกรรม (ร้อยละ 1.7) กิจกรรมทางเลือก 46 กิจกรรม (ร้อยละ 79.3) และกิจกรรมทางสังคม 11 กิจกรรม (ร้อยละ 19) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 6.9 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากกิจกรรมการค้า การขนส่งสินค้า ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางเลือกสูงที่สุดที่ 79.3 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว ดังตารางที่ 21

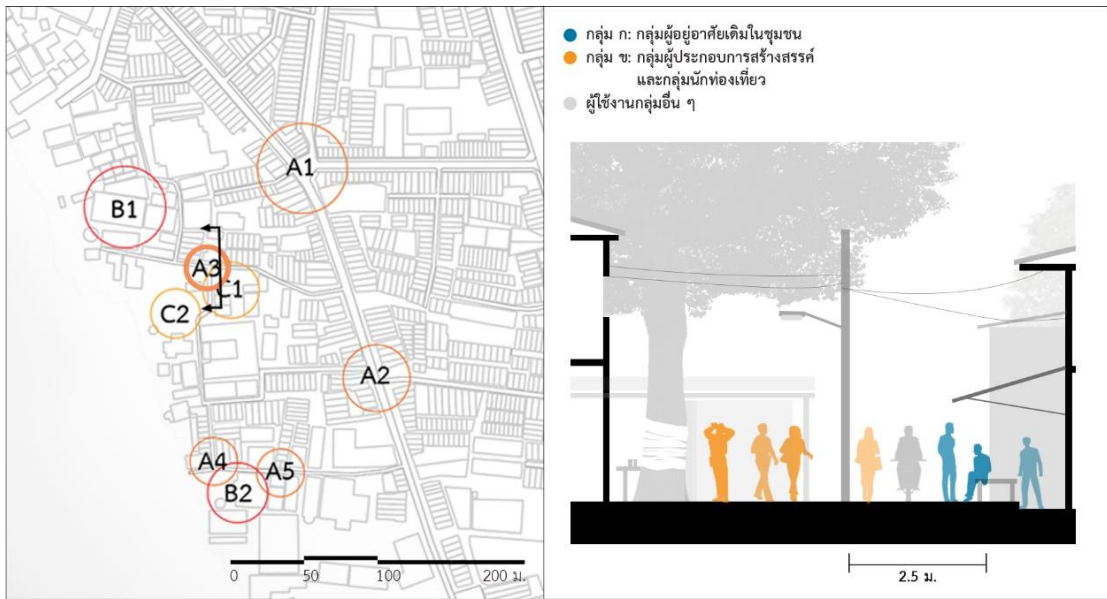
ตารางที่ 21 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A3

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	0	1	4	0	3	1	9
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	0	0	0	0	43	6	49
รวมทั้งสิ้น	1	0	4	0	46	7	58

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

3.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A3

การใช้งานจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพบกิจกรรมทางสังคมจากการพบปะพูดคุยกันในบริเวณเก้าอี้ม้านั่งริมทางสัญจรหน้าอาคารที่อยู่อาศัย ส่วนนักท่องเที่ยวมีการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และถ่ายรูปร่วมกับพื้นที่ในจุดที่เป็นที่ตั้งของอาคารเก่าแก่บริเวณทางแยก รวมถึงยังพบกิจกรรมการวิ่งออกกำลังกายผ่านพื้นที่ ซึ่งกิจกรรมที่เกิดจากนักท่องเที่ยวจะเป็นกิจกรรมทางเลือกเป็นหลัก ดังภาพที่ 19 และภาพที่ 20

ภาพที่ 19 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A3 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 20 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A3 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ผลกระทบที่เกิดจากการใช้งานในกิจกรรมใหม่ของกลุ่มนักท่องเที่ยวบางกิจกรรมโดยเฉพาะในช่วงเย็นของวันธรรมดาที่มีผู้ใช้งานทั้งสองกลุ่มพร้อมกัน จะส่งผลต่อการแสดงออกในด้านพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยวและถ่ายรูปในบริเวณใกล้เคียงจะทำให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนต้องจำกัดการแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่อยู่ในสายตาของกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนในด้านผลกระทบอื่น ๆ เนื่องจากพื้นที่มีระยะเขตทางที่ใช้เพื่อการสัญจรแยกส่วนกับพื้นที่พบปะพูดคุยของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมชุมชนค่อนข้างชัดเจน รวมถึงยังมีพื้นที่ลานว่างบริเวณใกล้เคียงที่สามารถใช้เพื่อการสัญจรผ่านแทนเขตทางได้ ทำให้กิจกรรมดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อกัน หรืออยู่ในระดับที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ แสดงดังภาพที่ 21

ภาพที่ 21 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A3 จากกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

4) จุดตัดทางสัญจรหน้าศาลเจ้าโรงเกือก (A4)

พื้นที่ตั้งอยู่บริเวณจุดตัดทางสัญจรหน้าศาลเจ้าโรงเกือก มีวัตถุประสงค์เพื่อการสัญจรภายในชุมชน รวมถึงเพื่อเข้าถึงศาลเจ้าและสถานประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน มีการใช้งานหลักโดยการเดินเท้า โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 เงื่อนไขพื้นที่จุดตัดทางสัญจรหน้าศาลเจ้าโรงเกือก (A4)

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายย่อย ขนาดพื้นที่: ระยะความกว้างเขตทาง 3.2 เมตร
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟทาง 1จุด ร่มเงา: จากอาคารโดยรอบและหลังคาบางส่วน Street Furniture: ชุดโต๊ะหินอ่อน เก้าอี้ม้านั่ง
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	มีความเสื่อมโทรมของพื้นที่ จุดจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์
จุดดึงดูดการใช้งาน	ร้านอาหาร, ร้านค้าชุมชนบริเวณใกล้เคียง, งานศิลปะบนผนัง

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร และเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานได้จากถนนสายย่อยที่ใช้สัญจรภายในชุมชน มีองค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งานจากไฟทาง ไฟใต้หลังคา ร่มเงาจากอาคารตึกแถวและหลังคา ประกอบกับมีโต๊ะหินอ่อนสามารถใช้งานได้ พื้นที่นี้ยังมีร้านอาหาร ร้านค้าชุมชน และงานศิลปะบนผนังอาคารตึกแถว เป็นจุดดึงดูดการใช้งานที่สำคัญ แต่เนื่องจากพื้นที่มีความเก่าแก่และใช้งานมาเป็นเวลานาน ทำให้มีความเสื่อมโทรมตามสภาพการใช้งาน และจุดจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ที่ทำให้ระยะเขตทางถูกจำกัดการใช้งาน

4.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการทำงานในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A4

พื้นที่จุด A4 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 79 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 171 คน โดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 17 กิจกรรม (ร้อยละ 21.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 62 กิจกรรม (ร้อยละ 78.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 37 กิจกรรม (ร้อยละ 46.8) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 42 กิจกรรม (ร้อยละ 53.2) ดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A4 จำแนกตามช่วงเวลาที่สามารถ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	4 (9)	1. เดินเล่นผ่อนคลาย 2. พบปะพูดคุย	0	-	4 (9)
	ช่วง กลางวัน	4 (4)	1. พบปะพูดคุย 2. จัดเตรียมร้านอาหาร	0	-	4 (4)
	ช่วงเย็น	6 (12)	1. พบปะพูดคุย 2. เดินเล่นผ่อนคลาย 3. ร่วมวงสังสรรค์	3 (7)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	9 (19)
	รวม		14 (25)		3 (7)	17 (32)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	11 (12)	1. พบปะพูดคุย 2. เดินเล่นผ่อนคลาย 3. ร่วมวงสังสรรค์	1 (1)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	12 (13)
	ช่วง กลางวัน	5 (5)	1. พบปะพูดคุย	17 (51)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. ชื้อของร้านขายของชำ	22 (56)
	ช่วงเย็น	7 (13)	1. เดินเล่นผ่อนคลาย 2. ร่วมวงสังสรรค์ 3. ร้านอาหารเก็บร้าน	21 (57)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	28 (70)
	รวม		23 (30)		39 (109)	62 (139)
รวมทั้งสิ้น			37 (55)		42 (116)	79 (171)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงเย็น 9 กิจกรรม (ร้อยละ 52.9 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 28 กิจกรรม (ร้อยละ 45.2 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) โดยพฤติกรรมและการใช้งานที่พบจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบการพบปะกันของผู้อยู่อาศัยในชุมชน การเดินเล่นผ่อนคลาย และร่วมวงทานอาหารและดื่มสังสรรค์ ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข การสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว การถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ และซื้อของที่ร้านขายของชำในบริเวณใกล้เคียง เป็นต้น

การจำแนกประเภทของกิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 9 กิจกรรม (ร้อยละ 11.4) กิจกรรมทางเลือก 29 กิจกรรม (ร้อยละ 36.7) และกิจกรรมทางสังคม 41 กิจกรรม (ร้อยละ 51.9) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 22.8 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการพบปะพูดคุยร่วมกัน ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมเช่นเดียวกันที่ ร้อยละ 29.1 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการท่องเที่ยวและเก็บภาพบรรยากาศเป็นกลุ่ม ดังตารางที่ 24

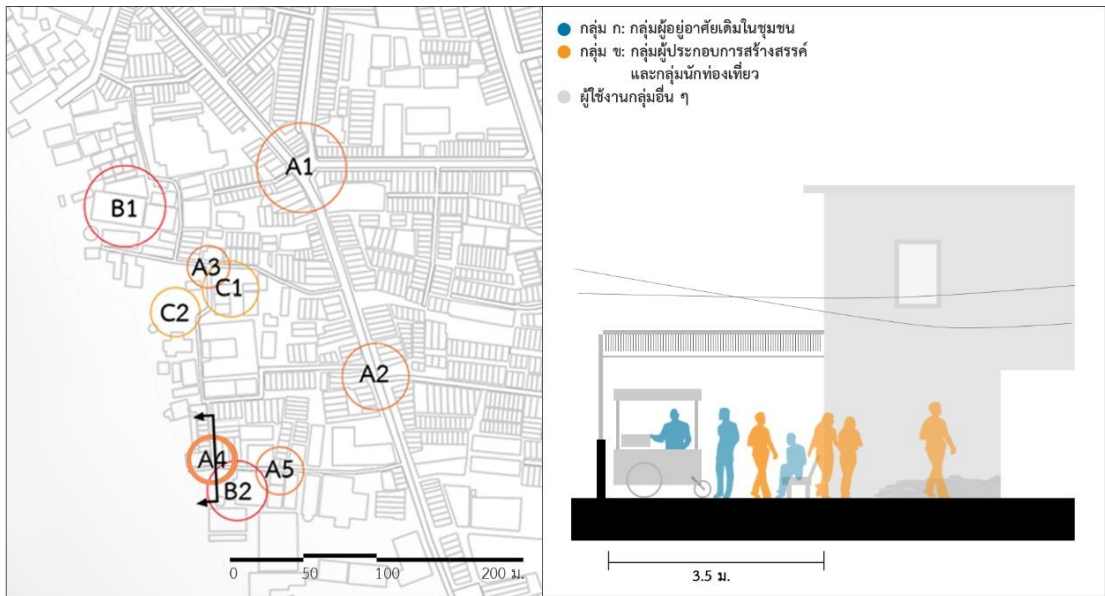
ตารางที่ 24 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A4

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	3	3	8	0	1	2	17
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	6	7	10	0	18	21	62
รวมทั้งสิ้น	9	10	18	0	19	23	79

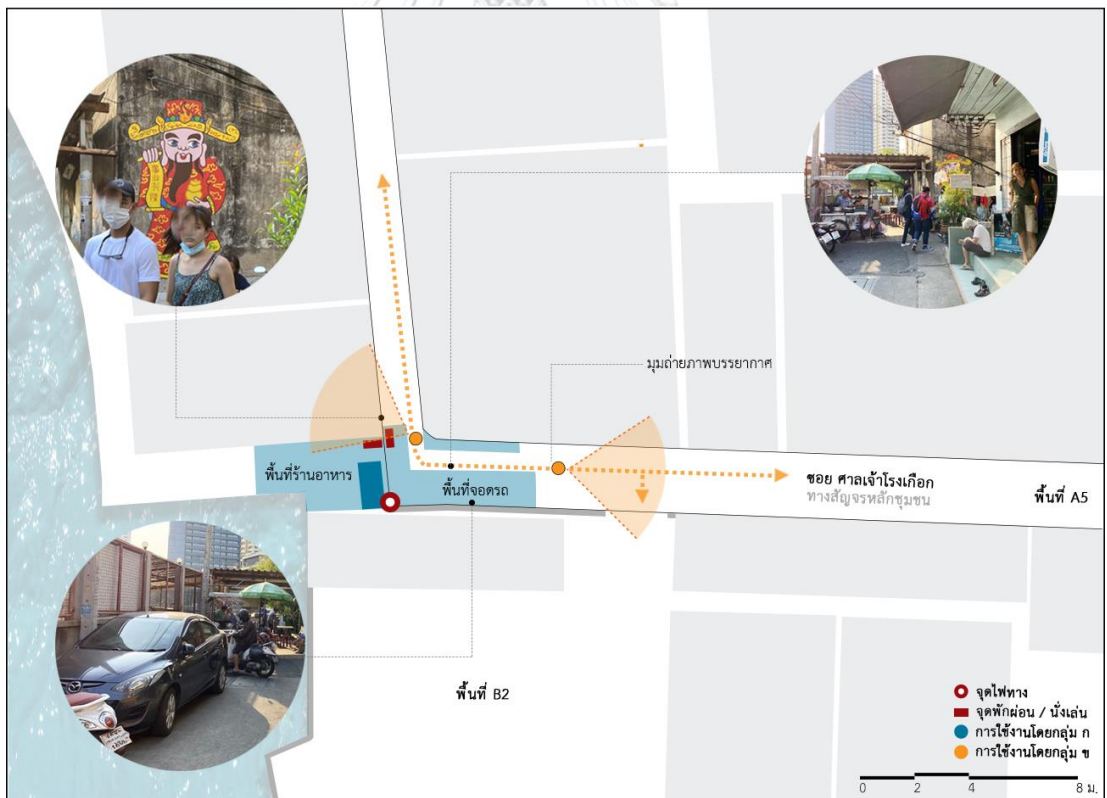
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

4.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A4

การใช้งานส่วนใหญ่ของผู้อยู่อาศัยในชุมชน อยู่ในรูปแบบกิจกรรมทางสังคมและเกิดขึ้นระหว่างผู้อยู่อาศัยในชุมชนกันเองเป็นหลัก เนื่องจากพื้นที่มีร้านอาหารชุมชนตั้งอยู่บริเวณจุดตัดของทางสัญจร และมีกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนเข้ามาซื้ออาหารและร่วมพูดคุยหรือร่วมวงสังสรรค์อยู่บ่อยครั้ง ส่วนการใช้งานของนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมทางสังคมจากการถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่บริเวณผนังอาคารติดแถวซึ่งเป็นที่ตั้งของงานศิลปะบนผนัง ประกอบกับกิจกรรมทางเลือกจากการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว แสดงดังภาพที่ 22 และภาพที่ 23

ภาพที่ 22 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A4 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 23 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A4 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

การทับซ้อนกันของกิจกรรมระหว่างกลุ่มผู้ใช้งาน ในช่วงเวลาสำรวจการทับซ้อนที่ชัดเจนที่สุดเกิดขึ้นในช่วงร้านอาหารชุมชนกำลังเปิดบริการ เนื่องจากพื้นที่จุดตัดของทางสัญจรมีระยะเขตทางค่อนข้างแคบ เมื่อผู้ซื้ออาหารต้องยืนรอหน้าร้าน และยังมีการจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ที่ทำให้ระยะเขตทางถูกจำกัดการใช้งาน ประกอบกับเมื่อมีการใช้งานเพื่อการสัญจรและการถ่ายรูปในบริเวณดังกล่าวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงกลางวัน และช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์ ทำให้กิจกรรมดังกล่าวของผู้ใช้งานทั้งสองกลุ่ม ส่งผลกระทบและเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานระหว่างกัน ดังภาพที่ 24

ภาพที่ 24 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A4 จากกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

5) ทางสัญจรหน้าอาคารร้านค้าแฟ Mother Roaster (A5)

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ทางสัญจรบริเวณหน้าอาคารร้านค้าแฟที่มีชื่อเสียง โดยวัตถุประสงค์หลักคือการสัญจรภายในชุมชน และยังมีการใช้งานเป็นจุด Check-in ถ่ายรูปของนักท่องเที่ยว โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 เงื่อนไขพื้นที่ทางสัญจรหน้าอาคารร้านค้าแฟ Mother Roaster (A5)

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายย่อย ขนาดพื้นที่: ระยะความกว้างเขตทาง 4 เมตร
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟทาง 1 จุด ร่มเงา: จากอาคารโดยรอบและหลังคาบางส่วน Street Furniture: เก้าอี้ม้านั่งสำหรับถ่ายภาพ
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	เป็นจุดจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์
จุดดึงดูดการใช้งาน	ร้านค้าชุมชนบริเวณใกล้เคียง, งานศิลปะบนผนัง, จุด Check-in ของนักท่องเที่ยว

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร โดยเป็นพื้นที่สาธารณะที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานได้จากถนนสายย่อยที่ใช้สัญจรภายในชุมชน มีไฟทาง เก้าอี้ม้านั่งสำหรับถ่ายภาพ และร่มเงาจากอาคารและหลังคาบางส่วนที่ส่งเสริมการใช้งาน ส่วนการดึงดูดการใช้งาน มีร้านค้าชุมชนบริเวณใกล้เคียง และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทั้งจากอาคารเก่าแก่และงานศิลปะที่ทำให้มีการใช้งานจากนักท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น ในด้านอุปสรรค พื้นที่นี้มีการจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์ซึ่งทำให้เขตทางมีการใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

5.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A5

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด A5 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 78 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 195 คน โดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 24 กิจกรรม (ร้อยละ 30.8 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 54 กิจกรรม (ร้อยละ 69.2 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 11 กิจกรรม (ร้อยละ 14.1) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 67 กิจกรรม (ร้อยละ 85.9) แสดงดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A5 จำแนกตามช่วงเวลาสำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	1 (1)	1. เดินเล่นผ่อนคลาย	1 (1)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	2 (3)
	ช่วง กลางวัน	2 (2)	1. เข้าและออกจากบ้าน	5 (14)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบริเวณหน้าร้าน	7 (16)
	ช่วงเย็น	3 (4)	1. เข้าและออกจากบ้าน	12 (26)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. เข้า - ออกจากคาเฟ่ 3. ถ่ายรูปบริเวณหน้าร้าน	15 (30)
	รวม		6 (8)		18 (41)	24 (49)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	1 (1)	1. เข้าและออกจากบ้าน	3 (5)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	4 (6)
	ช่วง กลางวัน	0	-	12 (38)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. เข้า - ออกจากคาเฟ่ 3. ถ่ายรูปบริเวณหน้าร้าน	12 (38)
	ช่วงเย็น	4 (5)	1. เข้าและออกจากบ้าน 2. พบปะพูดคุย	34 (97)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. เข้า - ออกจากคาเฟ่ 3. ถ่ายรูปบริเวณหน้าร้าน	38 (102)
	รวม		5 (6)		49 (140)	54(146)
รวมทั้งสิ้น			11 (14)		67 (181)	78 (195)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงเย็น 15 กิจกรรม (ร้อยละ 62.5 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 38 กิจกรรม (ร้อยละ 70.4 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) โดยพฤติกรรมและการใช้งานที่พบจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบการเข้าและออกจากที่อยู่อาศัยผ่านพื้นที่ดังกล่าว การพบปะพูดคุย และการเดินเล่นผ่อนคลาย ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข การสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว การเข้าและออกจากร้านกาแฟ Mother Roaster การถ่ายรูปกับงานศิลปะหน้าอาคาร เป็นต้น

ในด้านประเภทของกิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 8 กิจกรรม (ร้อยละ 10.3) กิจกรรมทางเลือก 37 กิจกรรม (ร้อยละ 47.4) และกิจกรรมทางสังคม 33 กิจกรรม (ร้อยละ 42.3) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวันสูงที่สุดที่ร้อยละ 10.3 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการสัญจรทั่วไป ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางเลือกสูงที่สุดที่ร้อยละ 46.2 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว ดังตารางที่ 27

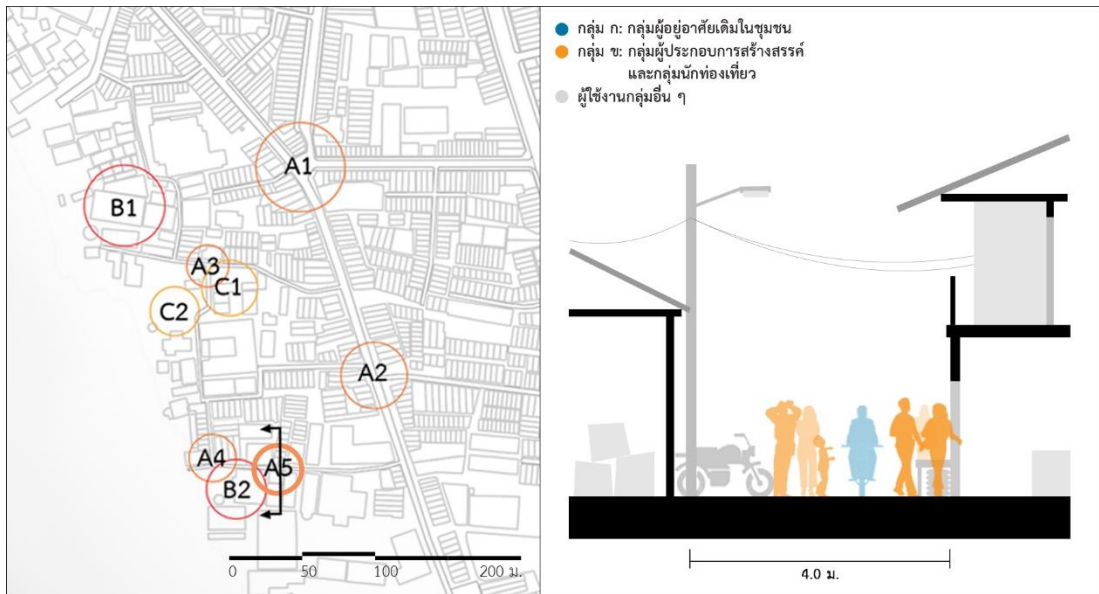
ตารางที่ 27 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A5

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	5	1	0	0	9	9	24
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	3	0	2	0	27	22	54
รวมทั้งสิ้น	8	1	2	0	36	31	78

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

5.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด A5

ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนมีการใช้งานในกิจกรรมในชีวิตประจำวันจากการสัญจรเพื่อเข้าและออกจากที่อยู่อาศัยเนื่องจากเส้นทางดังกล่าวเป็นเส้นทางสัญจรหลักของชุมชน ประกอบกับกิจกรรมทางสังคมจากการพบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านบริเวณหน้าที่พักอาศัย รวมถึงยังมีการเดินเล่นผ่อนคลายผ่านจุดดังกล่าว ส่วนการใช้งานของนักท่องเที่ยว จะเป็นการสัญจรเพื่อเข้าและออกจากสถานประกอบการร้าน Mother Roaster และถ่ายรูปบริเวณหน้าร้าน รวมถึงมีการสัญจรผ่านในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน ดังภาพที่ 25

ภาพที่ 25 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A5 จากกลุ่มเป้าหมาย

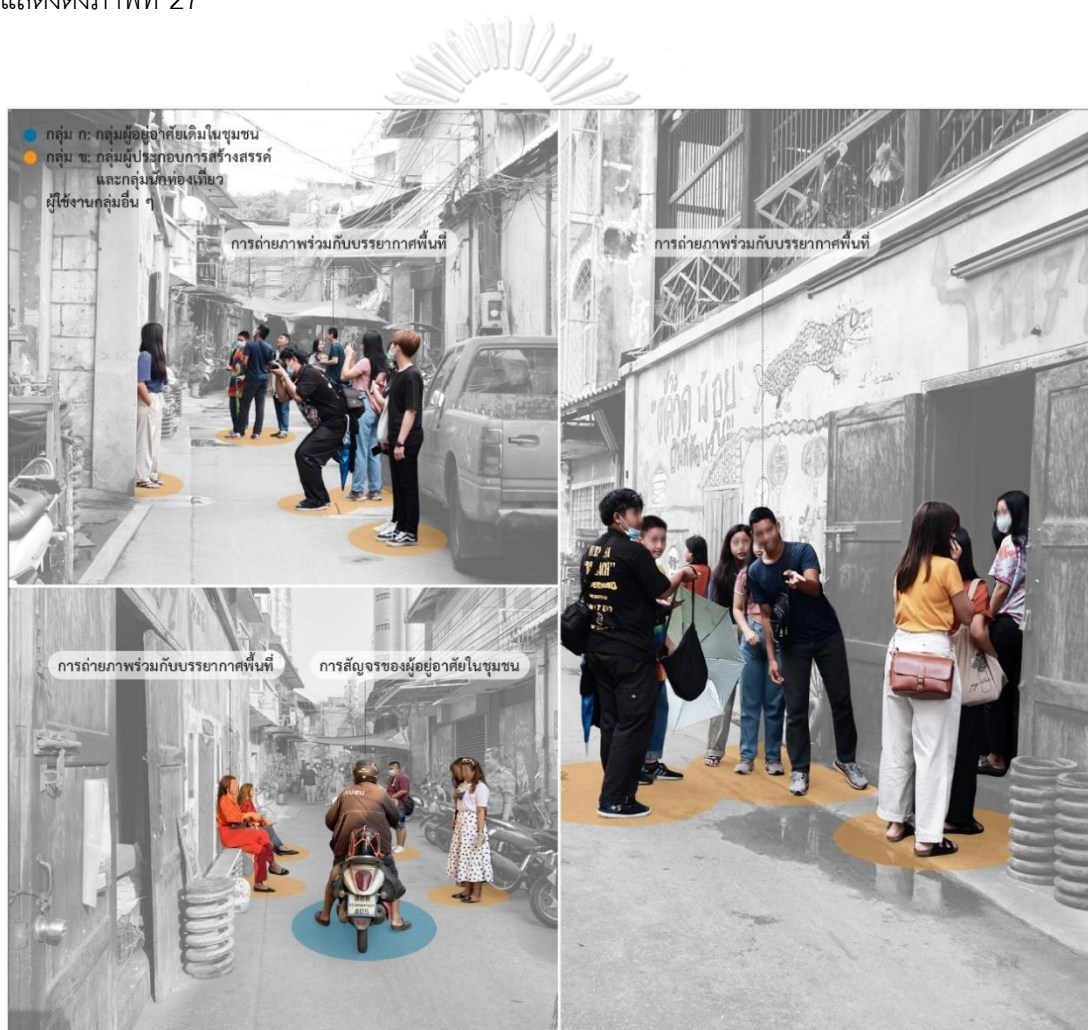
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 26 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A5 จากกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

การทับซ้อนจากกิจกรรมใหม่ในพื้นที่ เกิดจากจุดดึงดูดสำคัญอย่างสถานประกอบการร้านค้ากาแฟที่มีชื่อเสียงของย่าน ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้งานเป็นจำนวนมาก โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นเส้นทางสำคัญของชุมชนที่มีการใช้งานของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเดิม ประกอบกับพื้นที่มีระยะเขตทางที่แคบและยังมีการจอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์บนเขตทาง ทำให้เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้งานอย่างหนาแน่นโดยเฉพาะช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์ กิจกรรมการถ่ายรูปกับบรรยากาศบริเวณหน้าสถานประกอบการบนเขตทางจะส่งผลต่อการใช้งานบนเส้นทางสัญจรต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชน ในบางกรณีผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องหยุดการสัญจรเพื่อให้นักท่องเที่ยวดำเนินดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง แสดงดังภาพที่ 27

ภาพที่ 27 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ A5 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

6) ศาลเจ้าโจวซือกง (B1)

พื้นที่เป็นศาสนสถานตามความเชื่อของชาวจีน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประกอบพิธีกรรม เช่น ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และจัดงานตามเทศกาล มีการใช้งานทั้งจากกลุ่มคนภายนอกและผู้อยู่อาศัยในชุมชนเอง โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 เงื่อนไขพื้นที่ศาลเจ้าโจวซือกง (B1)

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่กึ่งสาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายย่อย ขนาดพื้นที่: 30 x 65 เมตร ขอบเขตพื้นที่: เป็นพื้นที่ปิดล้อมโดยกลุ่มอาคาร และแม่น้ำ
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟใต้หลังคา ไฟอาคาร ร่มเงา: จากหลังคาขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่ศาล Street Furniture: ศาลา ชุดโต๊ะหินอ่อน เก้าอี้ม้านั่ง
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	มีรถยนต์เข้า - ออกมากจากการเป็นลานจอดรถยนต์
จุดดึงดูดการใช้งาน	ศาลเจ้า, ร้านค้าชุมชน

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน มีลักษณะเป็นอาคารและลานว่างหน้าอาคาร โดยเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ภายในช่วงเวลาที่ยากัด และเข้าถึงได้จากถนนสายย่อยที่ใช้สัญจรภายในชุมชน ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ปิดล้อมด้วยกลุ่มอาคาร และขอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาด้านหนึ่ง องค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งานในพื้นที่ประกอบไปด้วย แสงไฟจากไฟใต้หลังคา ไฟอาคาร ร่มเงาจากหลังคาคลุมศาลเจ้า และศาลาพร้อมโต๊ะหินอ่อน และมีศาลเจ้าและร้านค้าชุมชนเป็นจุดดึงดูดการใช้งาน ในด้านอุปสรรคของพื้นที่ เนื่องจากบริเวณลานว่างหน้าอาคารศาลถูกใช้ในการจอดรถยนต์ ทำให้มีรถยนต์เข้าและออกจากบริเวณดังกล่าวหลายครั้งในระหว่างวัน

6.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B1

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด B1 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 54 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 84 คนโดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 17 กิจกรรม (ร้อยละ 31.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 37 กิจกรรม (ร้อยละ 68.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 32 กิจกรรม (ร้อยละ 59.3) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 22 กิจกรรม (ร้อยละ 40.7) แสดงดังตารางที่ 29

ตารางที่ 29 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B1 จำแนกตามช่วงเวลาสำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	5 (7)	1. พบปะพูดคุย 2. นั่งเล่นพักผ่อน	0	-	5 (7)
	ช่วง กลางวัน	6 (7)	1. พบปะพูดคุย 2. เตรียมงานศาลเจ้า	2 (2)	1. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า	8 (9)
	ช่วงเย็น	4 (4)	1. พบปะพูดคุย 2. นั่งเล่นพักผ่อน	0	-	4 (4)
	รวม	15 (18)		2 (2)		17 (20)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	6 (8)	1. นั่งเล่นพักผ่อน 2. พบปะพูดคุย	0	-	6 (8)
	ช่วง กลางวัน	7 (8)	1. พบปะพูดคุย 2. นั่งเล่นพักผ่อน	6 (14)	1. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า 2. ถ่ายรูปบรรยากาศ พื้นที่	13 (20)
	ช่วงเย็น	4 (6)	1. พบปะพูดคุย 2. นั่งเล่นพักผ่อน	14 (28)	1. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า 2. ถ่ายรูปบรรยากาศ พื้นที่	18 (34)
	รวม	17 (22)		20 (42)		37 (64)
รวมทั้งสิ้น		32 (40)		22 (44)		54 (84)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงกลางวัน 8 กิจกรรม (ร้อยละ 47.1 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 18 กิจกรรม (ร้อยละ 48.6 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) โดยมีพฤติกรรมและการใช้งานที่พบจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบการพบปะพูดคุย การนั่งเล่นผ่อนคลาย และการเตรียมงานศาลเจ้า ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข การทำพิธีกรรมในศาลเจ้า และการถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่ เป็นต้น

ในด้านประเภทของกิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 6 กิจกรรม (ร้อยละ 11.2) กิจกรรมทางเลือก 24 กิจกรรม (ร้อยละ 44.4) และกิจกรรมทางสังคม 24 กิจกรรม (ร้อยละ 44.4) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 24.1 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการพบปะพูดคุยร่วมกัน ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางเลือกสูงที่สุดที่ร้อยละ 22.2 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการประกอบพิธีกรรมในศาลเจ้า ดังตารางที่ 30

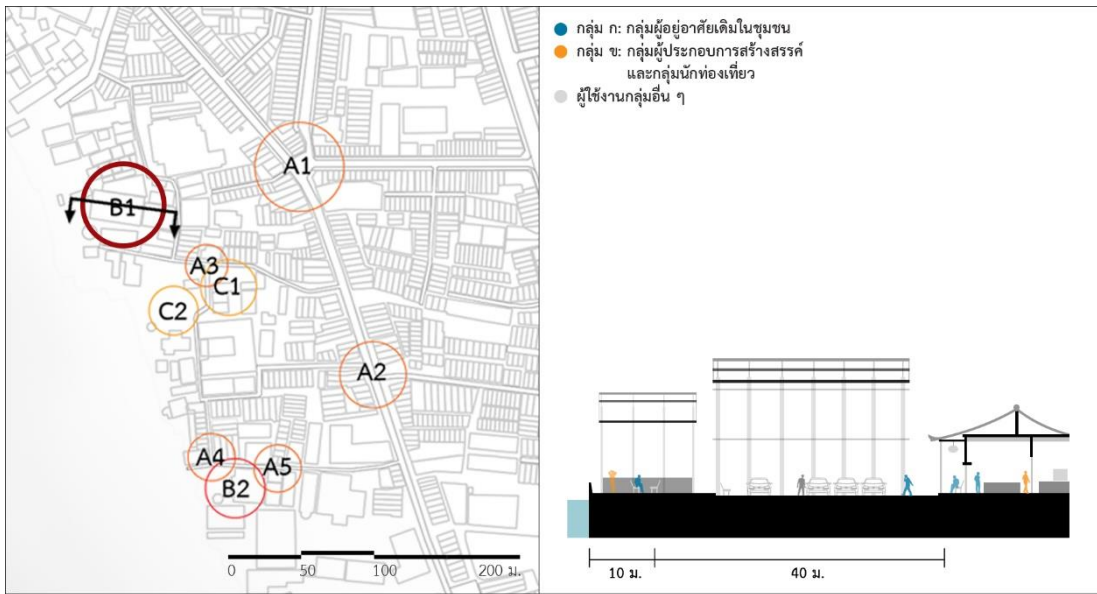
ตารางที่ 30 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B1

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	2	5	8	0	2	0	17
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	4	7	5	0	10	11	37
รวมทั้งสิ้น	6	12	13	0	12	11	54

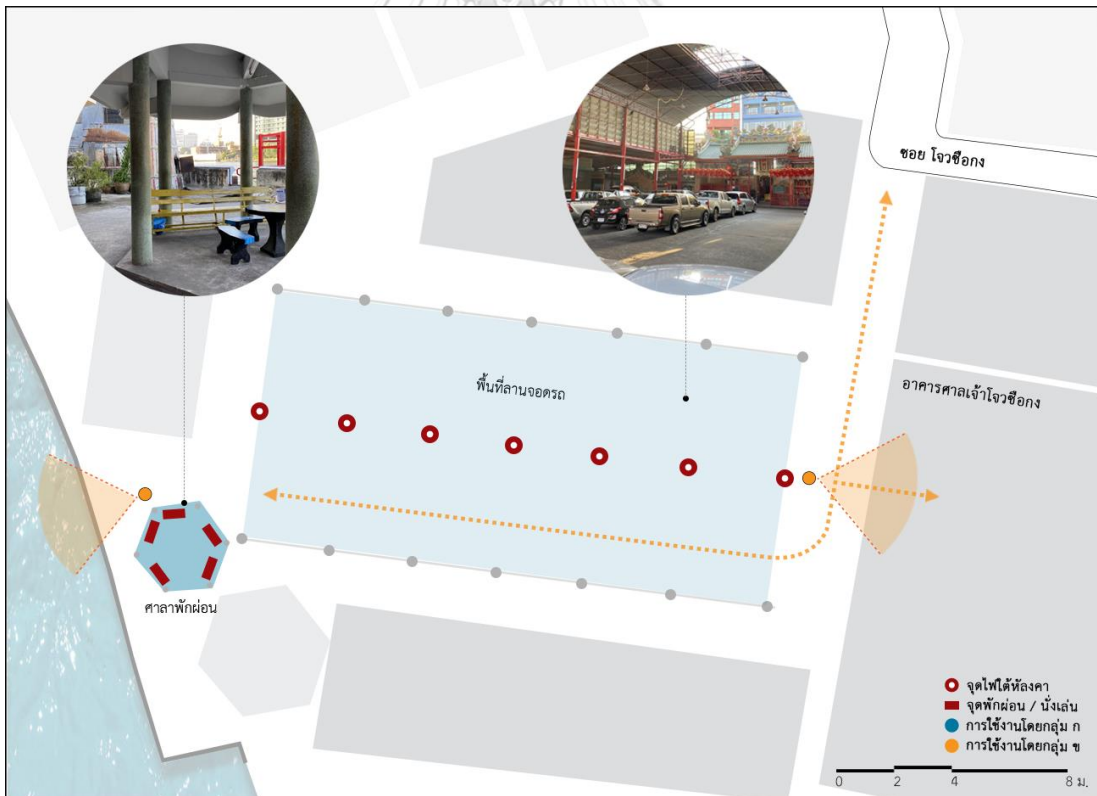
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

6.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B1

กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าวของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน เป็นกิจกรรมทางสังคมจากการพบปะพูดคุยร่วมกันของคนในชุมชน มีกิจกรรมทางเลือกจากการนั่งเล่นพักผ่อนบริเวณศาลานั่งพักริมน้ำ และบางส่วนเตรียมงานเทศกาลศาลเจ้าในบริเวณพื้นที่อาคารศาล ส่วนกิจกรรมจากนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเลือกจากการเข้ามาประกอบพิธีกรรมในบริเวณอาคารศาล และบางส่วนมีการทำกิจกรรมทางสังคมจากการถ่ายรูปร่วมกันกับพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ริมน้ำ ดังภาพที่ 28

ภาพที่ 28 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ B1 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 29 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ B1 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่ดังกล่าว จะมีผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของนักท่องเที่ยวต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนค่อนข้างน้อย ถึงในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบเลย เนื่องจากการประกอบพิธีกรรมในศาลของนักท่องเที่ยวไม่ใช้กิจกรรมใหม่ที่เกิดขึ้น แต่เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพื้นที่ รวมถึงการถ่ายรูปหรือเดินชมท่องเที่ยวในบริเวณศาลและจุดอื่น ๆ ในพื้นที่ แม้เกิดขึ้นในช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์ซึ่งมีการใช้งานมากที่สุด แต่ไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเนื่องจากพื้นที่ศาลมีขนาดกว้าง สามารถรองรับการใช้งานและกิจกรรมที่หลากหลายได้ แสดงดังภาพที่ 30

ภาพที่ 30 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ B1 จากกลุ่มเป้าหมาย

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

7) ศาลเจ้าโรงเกือก (B2)

พื้นที่เป็นศาสนสถานตามความเชื่อของชาวจีน มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประกอบพิธีกรรมและ เช่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ พื้นที่นี้ยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญเนื่องจากมีทัศนียภาพที่สวยงามจากการ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา จึงมีการใช้งานจากนักท่องเที่ยวสูง โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่

31

ตารางที่ 31 เงื่อนไขพื้นที่ศาลเจ้าโรงเกือก (B2)

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่กึ่งสาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายย่อย ขนาดพื้นที่: 17 x 30 เมตร ขอบเขตพื้นที่: เป็นพื้นที่ปิดล้อมโดยกลุ่มอาคาร กำแพง และแม่น้ำ
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: ไฟอาคาร ร่มเงา: จากหลังคาจากที่จอดรถยนต์บางส่วน Street Furniture: ชูตโต๊ะหินอ่อน เก้าอี้มานั่ง
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	ไม่มี
จุดดึงดูดการใช้งาน	ศาลเจ้า, ร้านค้าชุมชน, พื้นที่จัดเทศกาลศิลปะ, ทางลัดไปยังท่าเรือ

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน มีลักษณะเป็นอาคารและลานว่างหน้าอาคาร โดยเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะที่คนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ภายในเวลาที่จำกัด สามารถเข้าถึงได้จากถนนสายย่อยที่ใช้สัญจรภายในชุมชน พื้นที่นี้ถูกปิดล้อมด้วยอาคาร กำแพง และแม่น้ำขนานบึงหนึ่งของลาน รวมถึงมีไฟอาคารและร่มเงาจากหลังคาบางส่วนของลานที่ส่งเสริมการใช้งาน ในด้านจุดดึงดูดการใช้งาน เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจึงทำให้เป็นพื้นที่ที่เนกประสงค์ในการจัดกิจกรรมและเทศกาลอยู่บ่อยครั้ง ประกอบกับมีร้านค้าชุมชนตั้งอยู่ใกล้เคียง และพื้นที่นี้ยังเป็นทางลัดที่สามารถผ่านไปยังท่าเรือได้

7.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B2

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด B2 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 81 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 222 คน โดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 15 กิจกรรม (ร้อยละ 18.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 66 กิจกรรม (ร้อยละ 81.5 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 9 กิจกรรม (ร้อยละ 11.1) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 72 กิจกรรม (ร้อยละ 88.9) แสดงดังตารางที่ 32

ตารางที่ 32 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B2 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	1 (1)	1. เก็บของบริเวณศาลเจ้า	1 (1)	1. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	2 (2)
	ช่วง กลางวัน	3 (3)	1. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า 2. เข้า - ออกศาลเจ้า	2 (6)	1. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 2. นั่งเล่นพักผ่อน	5 (9)
	ช่วงเย็น	1 (2)	1. พบปะพูดคุย	7 (12)	1. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 2. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า	8 (14)
	รวม		5 (6)		10 (19)	15 (25)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	1 (1)	1. เดินเล่นพักผ่อน	5 (39)	1. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 2. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า	6 (40)
	ช่วง กลางวัน	1 (2)	1. พบปะพูดคุย	13 (42)	1. การค้าในงานเทศกาล 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า	14 (44)
	ช่วงเย็น	2 (2)	1. พบปะพูดคุย 2. เข้า - ออกศาลเจ้า 3. เดินดูสินค้างานเทศกาล	44 (121)	1. การค้าในงานเทศกาล 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. ทำพิธีกรรมในศาลเจ้า	46 (123)
	รวม		4 (5)		62 (202)	66 (207)
รวมทั้งสิ้น			9 (11)		72 (221)	81 (232)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงเย็น 8 กิจกรรม (ร้อยละ 53.3 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 46 กิจกรรม (ร้อยละ 69.7 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานที่พบจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบการพบปะพูดคุย การเข้าและออกจากบริเวณศาลเจ้า และการเดินเล่นดูสินค้าในงานเทศกาล ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข พบกิจกรรมการค้าขายในงานเทศกาล การถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่ และการทำพิธีกรรมในศาลเจ้า เป็นต้น

ในด้านประเภทของกิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 3 กิจกรรม (ร้อยละ 3.7) กิจกรรมทางเลือก 9 กิจกรรม (ร้อยละ 11.1) และกิจกรรมทางสังคม 69 กิจกรรม (ร้อยละ 85.2) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 6.2 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการพบปะพูดคุย ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 79 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการค้าขายในงานเทศกาล ดังตารางที่ 33

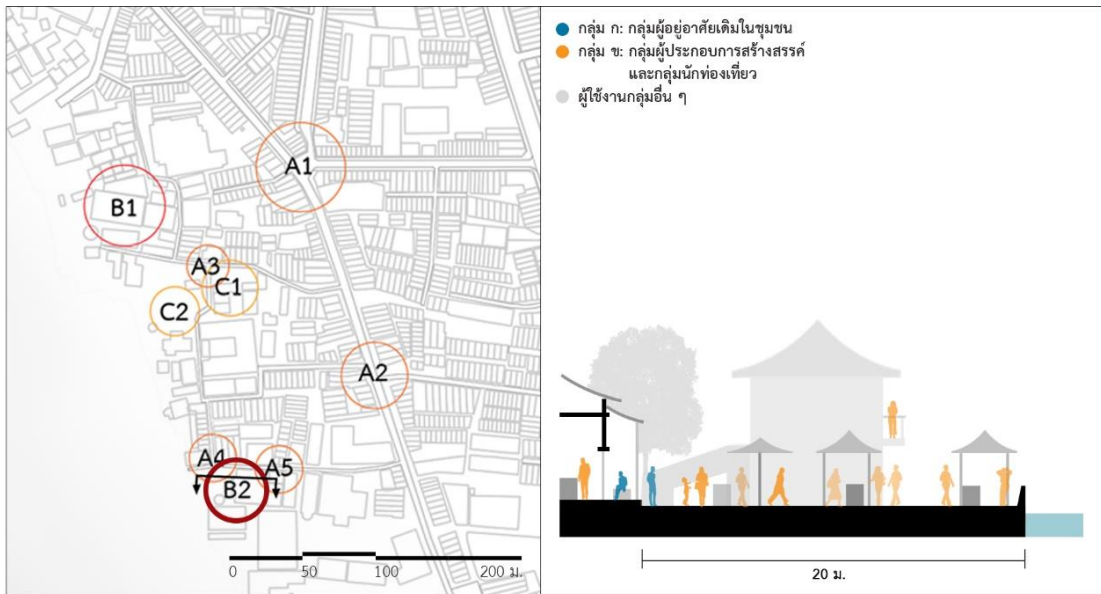
ตารางที่ 33 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B2

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	2	0	3	0	2	8	15
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	1	1	2	0	6	56	66
รวมทั้งสิ้น	3	1	5	0	8	64	81

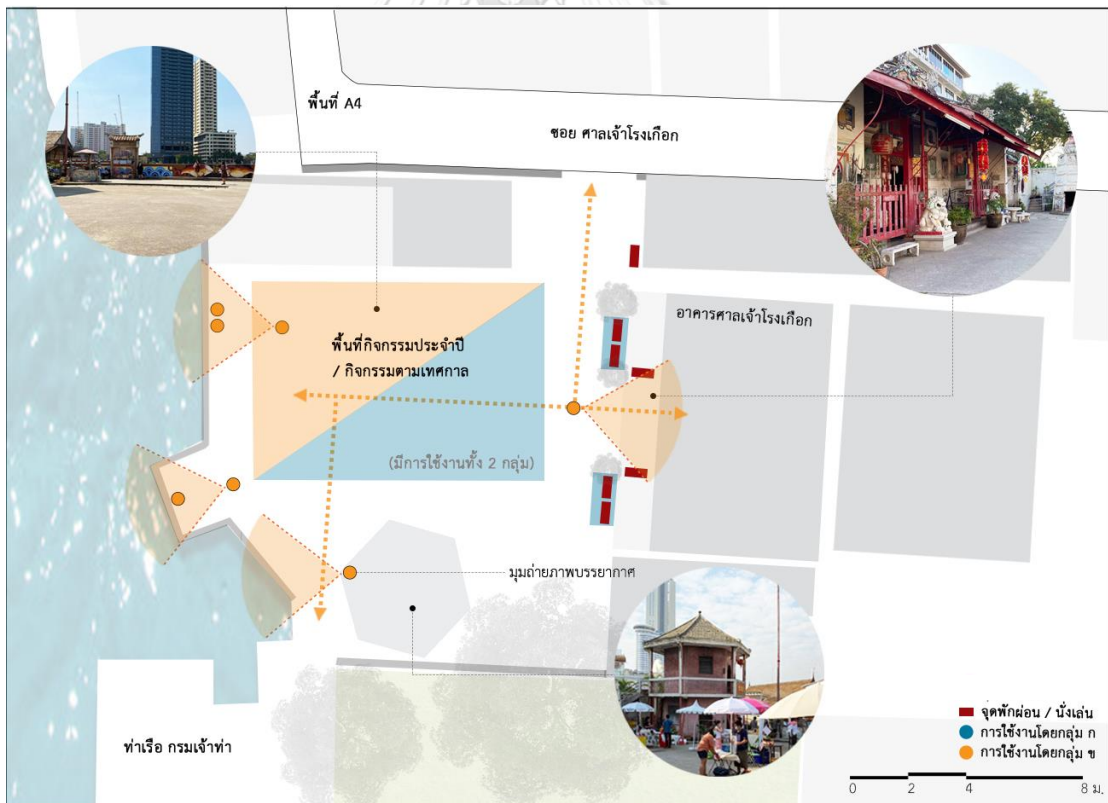
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

7.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด B2

การใช้งานของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนที่มักได้รับผลกระทบ เป็นกิจกรรมทางสังคมจากการพบปะพูดคุยร่วมกันของคนในชุมชนโดยเฉพาะในช่วงวันธรรมดา ประกอบกับการเดินเล่นพักผ่อนบนลานว่างหน้าอาคาร ส่วนกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยว เนื่องจากในช่วงเวลาสำรวจมีการจัดเทศกาลตลาดงานศิลปะและงานฝีมือ การใช้งานจึงเป็นกิจกรรมทางสังคมจากการค้าขายในงาน การถ่ายรูปกับบรรยากาศของงานและพื้นที่จุดต่าง ๆ บริเวณในศาลเจ้า รวมถึงยังมีกิจกรรมทางเลือกจากการประกอบพิธีกรรมในบริเวณอาคารศาลเจ้า แสดงดังภาพที่ 31

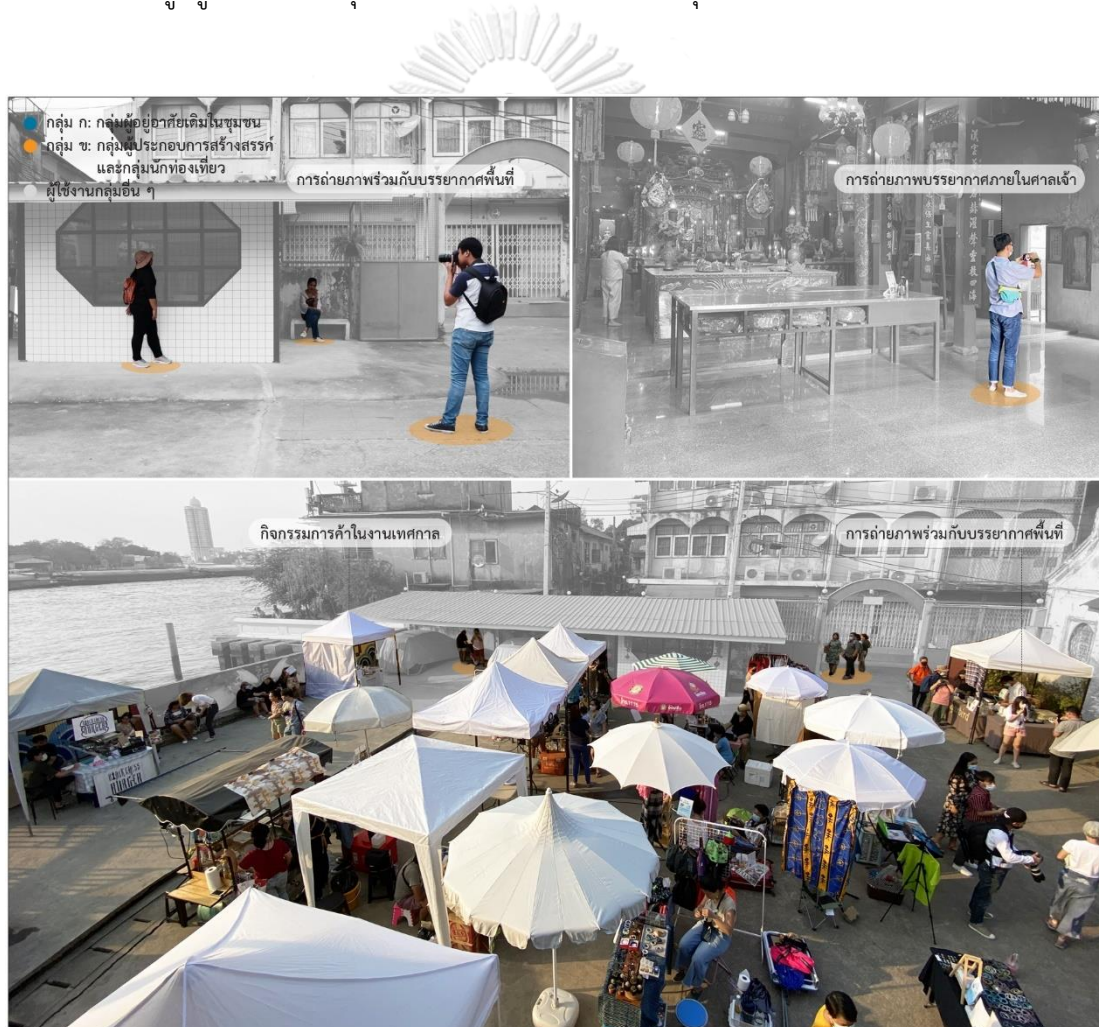

ภาพที่ 31 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ B2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 32 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ B2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

การทับซ้อนกันของกิจกรรมระหว่างผู้ใช้งานสองกลุ่ม โดยมากมาจากกิจกรรมงานเทศกาล ศิลปะที่จัดโดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ และมีการใช้งานของนักท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น ทำให้กลุ่ม ข เป็นผู้ใช้งานหลักในพื้นที่ศาลเจ้าอย่างครอบคลุมทั่วบริเวณในช่วงเวลาที่จัดเทศกาลดังกล่าว ส่งผลให้พื้นที่ทางสังคมของผู้อยู่อาศัยในชุมชนถูกแทนที่ด้วยกิจกรรมใหม่ ประกอบกับในช่วงสำรวจพบการจัดงานค้าขายในวันหยุดสุดสัปดาห์จากกลุ่มคนภายนอก ทำให้พบกิจกรรมจากผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเป็นจำนวนน้อย ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ของนักท่องเที่ยวในช่วงที่ไม่มีการจัดงานหรือเทศกาล พบกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนคือการถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ในบริเวณพื้นที่นั่งพักผ่อน ทำให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนต้องขยับเลี่ยงตัวออกจากจุดดังกล่าว ดังภาพที่ 33

ภาพที่ 33 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ B2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

8) พื้นที่ว่างชอยดวงตะวัน (C1)

พื้นที่เป็นลานว่างที่ตั้งอยู่บริเวณจุดตัดกลางชอยดวงตะวัน มีวัตถุประสงค์หลักเป็นที่จอดรถยนต์ในปัจจุบัน และเป็นที่ตั้งของศาลต้นไทรที่อยู่คู่ชุมชนมานาน ประกอบกับจุดดังกล่าวมีพื้นที่บางส่วนเป็นจุด Check-in ถ่ายรูปของนักท่องเที่ยวจากความเก่าแก่ของอาคารและองค์ประกอบพื้นที่โดยมีเงื่อนไของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 34

ตารางที่ 34 เงื่อนไของพื้นที่ว่างชอยดวงตะวัน (C1)

เงื่อนไของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทที่ว่างเอนกประสงค์และลานกิจกรรม
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่กึ่งสาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายรอง ขนาดพื้นที่: 18 x 20 เมตร ขอบเขตพื้นที่: เป็นพื้นที่ปิดล้อมบางส่วนโดยกลุ่มอาคาร และถนนสายรอง
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟทาง 1 จุด ร่มเงา: จากเงาร่มไม้
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	เป็นจุดจอดรถยนต์
จุดดึงดูดการใช้งาน	จุด Check-in ของนักท่องเที่ยว

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทที่ว่างเอนกประสงค์และลานกิจกรรม โดยเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะที่มีกรรมสิทธิ์โดยผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเป็นเจ้าของพื้นที่ แต่ปัจจุบันมีการใช้งานจากบุคคลทั่วไปโดยสามารถเข้าถึงได้จากถนนสายรองในชุมชน พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่ปิดล้อมบางส่วนโดยกลุ่มอาคารและขนาดด้วยถนนสายรอง มีแสงไฟจากไฟทาง และร่มเงาของต้นไม้ใหญ่ที่ส่งเสริมการใช้งาน ประกอบกับมีจุด Check-in ของนักท่องเที่ยวโดยเป็นที่ตั้งของรถยนต์โบราณที่มีชื่อเสียงอยู่บริเวณพื้นที่ด้านหนึ่งของลานดังกล่าว ในด้านอุปสรรค มีการใช้งานโดยจอดรถยนต์ซึ่งในบางช่วงเวลามีจำนวนรถมากและทำให้ลานเหลือพื้นที่ใช้งานได้เพียงบางส่วน

8.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C1

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด C1 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 18 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 43 คน แบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 5 กิจกรรม (ร้อยละ 27.8 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 13 กิจกรรม (ร้อยละ 72.2 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 5 กิจกรรม (ร้อยละ 27.8) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 13 กิจกรรม (ร้อยละ 72.2) โดยในด้านประเภทของกิจกรรม แสดงดังตารางที่ 35

ตารางที่ 35 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C1 จำแนกตามช่วงเวลาสำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	2 (2)	1. เดินเล่นผ่อนคลาย	0	-	2 (2)
	ช่วง กลางวัน	2 (2)	2. จัดของข้างลาน 2. นำสัตว์เลี้ยงมาเดินเล่น	0	-	2 (2)
	ช่วงเย็น	0	-	1	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	1 (1)
	รวม	4 (4)		1 (1)		5 (5)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	0	-	2 (2)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	2 (2)
	ช่วง กลางวัน	0	-	4 (9)	1. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่	4 (9)
	ช่วงเย็น	1 (3)	1. พบปะพูดคุย	6 (24)	1. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 2. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	7 (27)
	รวม	1 (3)		12 (35)		13 (38)
รวมทั้งสิ้น		5 (7)		13 (36)		18 (43)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงเช้าและกลางวันเท่ากันที่ 2 กิจกรรม (ร้อยละ 40 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 7 กิจกรรม (ร้อยละ 53.8 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานที่พบจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบการเดินเล่นผ่อนคลาย การทำความสะอาดพื้นที่บริเวณข้างลาน และนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาเดินเล่นในพื้นที่ ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข พบการถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่เพียงกิจกรรมเดียว

การจำแนกประเภทของกิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 1 กิจกรรม (ร้อยละ 5.5) กิจกรรมทางเลือก 6 กิจกรรม (ร้อยละ 33.3) และกิจกรรมทางสังคม 11 กิจกรรม (ร้อยละ 61.1) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางเลือกสูงที่สุดที่ร้อยละ 16.7 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการเดินเล่นผ่อนคลายส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 55.6 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากร่วมกันถ่ายภาพกับบรรยากาศพื้นที่ แสดงดังตารางที่ 36

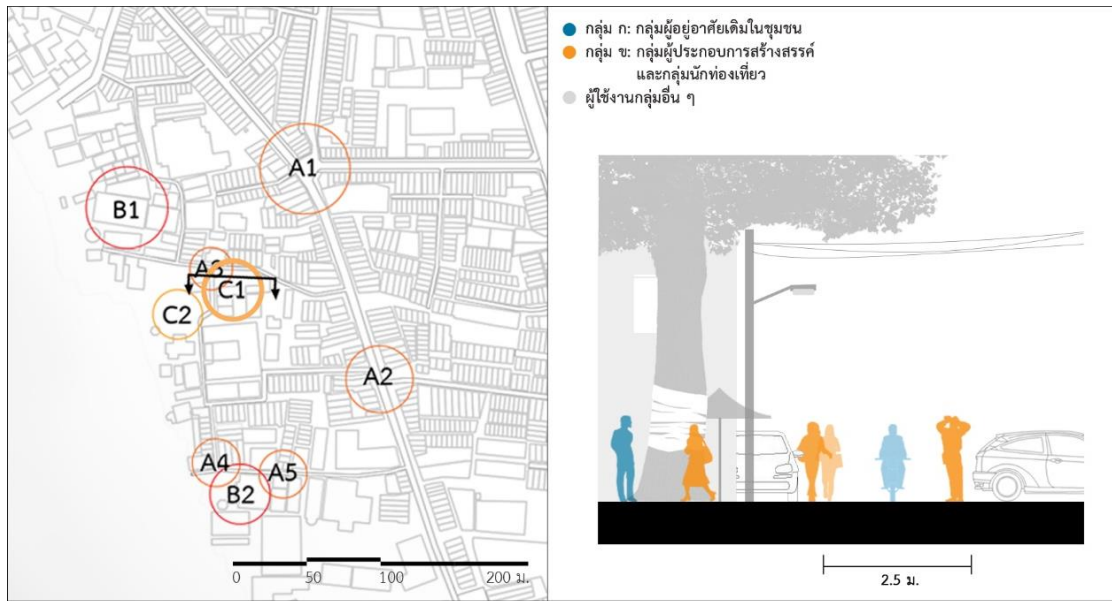
ตารางที่ 36 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C1

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวม กิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	1	3	0	0	1	0	5
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	0	0	1	0	2	10	13
รวมทั้งสิ้น	1	3	1	0	3	10	18

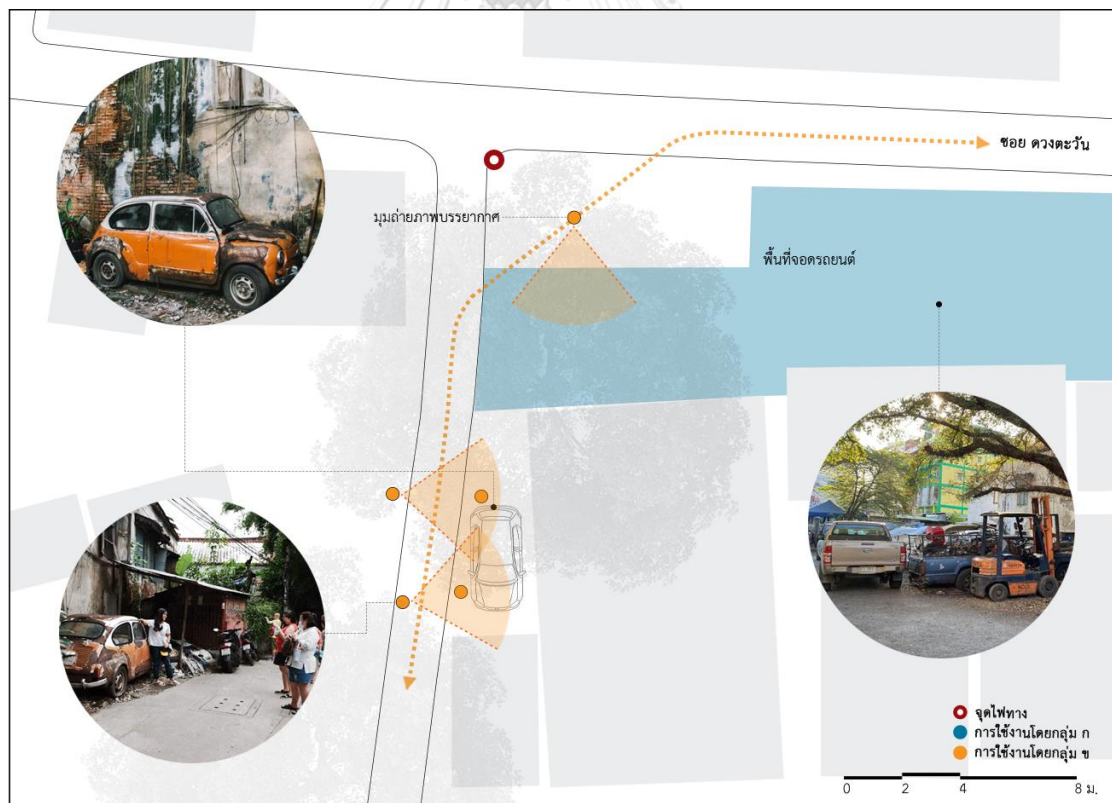
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

8.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C1

กิจกรรมที่เกิดจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยส่วนมากเป็นกิจกรรมเลือกจากการเดินเล่นผ่อนคลาย เก็บกวาดสิ่งของและทำความสะอาดพื้นที่บริเวณด้านข้างลาน และนำสัตว์เลี้ยงมาเดินเล่นบริเวณลานและทางสัญจรข้างลาน ส่วนกิจกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมทางสังคมจากการร่วมถ่ายรูปกับองค์ประกอบสำคัญที่เป็นเอกลักษณ์ของย่านในบริเวณพื้นที่ข้างลาน ซึ่งเป็นที่ตั้งของอาคารเก็บของเก่าแก่และรถยนต์โบราณที่เป็นส่วนหนึ่งการท่องเที่ยวชุมชน ดังภาพที่ 34

ภาพที่ 34 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C1 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 35 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C1 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

การทับซ้อนระหว่างกิจกรรมใหม่จากการท่องเที่ยว ในพื้นที่ดังกล่าวมีการใช้งานของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในวันธรรมดา ซึ่งช่วงวันดังกล่าวจากการสำรวจมีนักท่องเที่ยวใช้งานเพียงหนึ่งกลุ่ม จึงไม่เกิดผลกระทบระหว่างกิจกรรมบนพื้นที่ลาน รวมถึงวันหยุดสุดสัปดาห์ที่มีการใช้งานพื้นที่ลานจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเพียงหนึ่งกลุ่ม จึงไม่เกิดผลกระทบจากกิจกรรมโดยนักท่องเที่ยวเช่นกัน แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นเนื่องจากพื้นที่ที่ถูกขนาบด้วยเส้นทางสัญจรย่อยภายในชุมชน และองค์ประกอบที่ส่งเสริมการใช้งานด้านการท่องเที่ยวตั้งอยู่บริเวณด้านหนึ่งของลานที่ติดกับทางสัญจร การถ่ายรูปร่วมกับบรรยากาศพื้นที่ของนักท่องเที่ยวบางส่วนต้องดำเนินกิจกรรมบนพื้นที่ทางสัญจร ผลกระทบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนแห่งนี้จึงไม่เกิดบริเวณลาน แต่เกิดบนพื้นที่ทางสัญจรของชุมชนเป็นหลัก บางครั้งทำให้การสัญจรของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและกลุ่มผู้ใช้งานอื่น ๆ ต้องหยุดชะงัก เนื่องจากเขตทางสัญจรมีระยะจำกัด แต่กิจกรรมจากนักท่องเที่ยวมีจำนวนผู้ใช้เป็นจำนวนมากและเกิดความหนาแน่นในจุดดังกล่าว โดยเฉพาะในช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์ ดังภาพที่ 36

ภาพที่ 36 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C1 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

9) พื้นที่ลานกิจกรรมชุมชน (C2)

พื้นที่เป็นลานกิจกรรมที่มีการใช้งานโดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก เป็นจุดที่เกิดกิจกรรมทางสังคมของชุมชนจากการพบปะสังสรรค์ และประกอบกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลายของผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยมีเงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา ดังตารางที่ 37

ตารางที่ 37 เงื่อนไขของพื้นที่ลานกิจกรรมชุมชน (C2)

เงื่อนไขของพื้นที่	รายละเอียด
ประเภทพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่สาธารณะประเภทที่ว่างเอนกประสงค์และลานกิจกรรม
ระดับพื้นที่สาธารณะ	พื้นที่กึ่งสาธารณะ
ลักษณะทั่วไปของพื้นที่	การเข้าถึง: เข้าถึงพื้นที่จากถนนสายย่อย ขนาดพื้นที่: 12 x 17 เมตร ขอบเขตพื้นที่: เป็นพื้นที่ปิดล้อมโดยกลุ่มอาคาร กำแพง และถนนสายย่อย
องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน	แสงสว่าง: จากไฟทาง 1 จุด ไฟใต้หลังคา ร่มเงา: จากเงาร่มไม้ และผ้าใบ Street Furniture: ชุดโต๊ะหินอ่อน และอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ
องค์ประกอบเป็นอุปสรรคในการใช้งาน	เขตทางสัญจรแคบ
จุดดึงดูดการใช้งาน	ร้านอาหารชุมชน

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนประเภทที่ว่างเอนกประสงค์และลานกิจกรรม โดยเป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะที่มีผู้ใช้งานส่วนใหญ่ในบริเวณลานเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชน และผู้ใช้งานกลุ่มอื่นจะใช้งานบริเวณทางสัญจรขนาดด้านหนึ่งของลาน โดยพื้นที่ดังกล่าวสามารถเข้าถึงได้จากถนนสายย่อย มีขอบเขตพื้นที่เป็นกลุ่มอาคาร กำแพง และถนนสายย่อยปิดล้อมลานดังกล่าว มีไฟทาง ไฟใต้หลังคา ร่มเงาจากร่มไม้ขนาดใหญ่และผ้าใบ รวมถึงมีชุดโต๊ะหินอ่อนและอุปกรณ์ประกอบกิจกรรมอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการใช้งาน มีจุดดึงดูดการใช้งานโดยมีร้านอาหารชุมชนที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนใช้งานบ่อยครั้ง ส่วนในด้านอุปสรรคในการใช้งาน ในบริเวณทางสัญจรมีเขตทางที่แคบ ไม่สามารถใช้งานได้สะดวกหากมีผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก

9.1) ผลการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C2

จากการสำรวจพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่จุด C2 พบกิจกรรมจำนวนทั้งสิ้น 72 กิจกรรม และผู้ใช้งานจำนวน 178 คน โดยแบ่งเป็นการใช้งานในช่วงวันธรรมดา 14 กิจกรรม (ร้อยละ 19.4 ของกิจกรรมทั้งหมด) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมเกิดขึ้นจำนวน 58 กิจกรรม (ร้อยละ 80.6 ของกิจกรรมทั้งหมด) โดยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ก จำนวน 34 กิจกรรม (ร้อยละ 47.2) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่ม ข จำนวน 38 กิจกรรม แสดงดังตารางที่ 38

ตารางที่ 38 กิจกรรมหลักที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C2 จำแนกตามช่วงเวลาที่สำรวจ

ช่วงวัน/เวลา		จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน				รวม กิจกรรม (คน)
		กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว		
		กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	กิจกรรม (คน)	กิจกรรมที่พบ	
ช่วงวันธรรมดา	ช่วงเช้า	5 (6)	1. ทำความสะอาดลาน	0	-	5 (6)
	ช่วง กลางวัน	6 (11)	1. พบปะพูดคุย นั่งเล่นผ่อนคลาย	0	-	6 (11)
	ช่วงเย็น	2 (13)	1. ร่วมวงสังสรรค์ 2. พบปะพูดคุย 3. นั่งเล่นผ่อนคลาย	1 (1)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	3 (14)
	รวม		13 (30)		1 (1)	14 (31)
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	ช่วงเช้า	10 (16)	1. ร่วมวงทานอาหาร 2. พบปะพูดคุย 3. นั่งเล่นผ่อนคลาย	3 (7)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว	13 (23)
	ช่วง กลางวัน	5 (14)	1. ร่วมวงทานอาหาร 2. พบปะพูดคุย 3. นั่งเล่นผ่อนคลาย	8 (17)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. หยูดหาเส้นทาง	13 (31)
	ช่วงเย็น	6 (16)	1. ร่วมวงสังสรรค์ 2. พบปะพูดคุย 3. นั่งเล่นผ่อนคลาย	26 (77)	1. สัญจรเส้นทางท่องเที่ยว 2. ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ 3. หยูดหาเส้นทาง	32 (93)
	รวม		21 (46)		37 (101)	58 (147)
รวมทั้งสิ้น			34 (76)		38 (102)	72 (178)

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

หากพิจารณาถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลา ในช่วงวันธรรมดา มีกิจกรรมมากที่สุดเกิดขึ้นในช่วงกลางวัน 6 กิจกรรม (ร้อยละ 42.9 ของกิจกรรมในช่วงวันธรรมดา) ส่วนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในช่วงเวลาเย็น จำนวน 32 กิจกรรม (ร้อยละ 55.2 ของกิจกรรมทั้งหมดในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์) ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานที่พบจากกลุ่มเป้าหมายที่พบบ่อยครั้งจากการสำรวจ ในกลุ่ม ก พบการร่วมวงสังสรรค์ของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชน การพบปะพูดคุยกัน และทำกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน ส่วนพฤติกรรมและการใช้งานของกลุ่ม ข พบการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว การถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ และหยุดดูแผนที่และหาเส้นทางท่องเที่ยว เป็นต้น

โดยในด้านการจำแนกประเภทของกิจกรรม แบ่งเป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน 3 กิจกรรม (ร้อยละ 4.2) กิจกรรมทางเลือก 37 กิจกรรม (ร้อยละ 51.4) และกิจกรรมทางสังคม 32 กิจกรรม (ร้อยละ 44.4) โดยกลุ่ม ก มีรูปแบบกิจกรรมทางสังคมสูงที่สุดที่ร้อยละ 31.9 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการร่วมวงสังสรรค์ ส่วนกลุ่ม ข มีรูปแบบกิจกรรมทางเลือกสูงที่สุดที่ร้อยละ 40.3 ของจำนวนกิจกรรมทั้งหมดจากการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน ดังตารางที่ 39

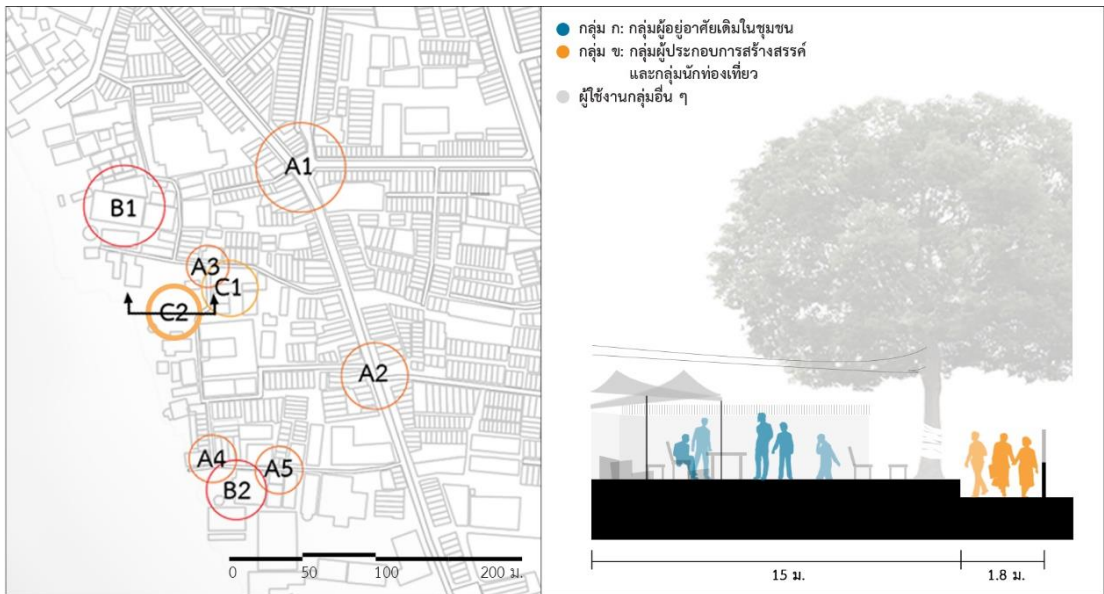
ตารางที่ 39 การจำแนกรูปแบบของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C2

ช่วงวัน	จำนวนกิจกรรมตามกลุ่มผู้ใช้งาน						รวมกิจกรรม
	กลุ่ม ก: ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน			กลุ่ม ข: ผู้ประกอบการ / นักท่องเที่ยว			
	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	กิจกรรมชีวิตประจำวัน	กิจกรรมทางเลือก	กิจกรรมทางสังคม	
ช่วงวันธรรมดา	1	1	11	0	1	0	14
ช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์	2	7	12	0	28	9	58
รวมทั้งสิ้น	3	8	23	0	29	9	72

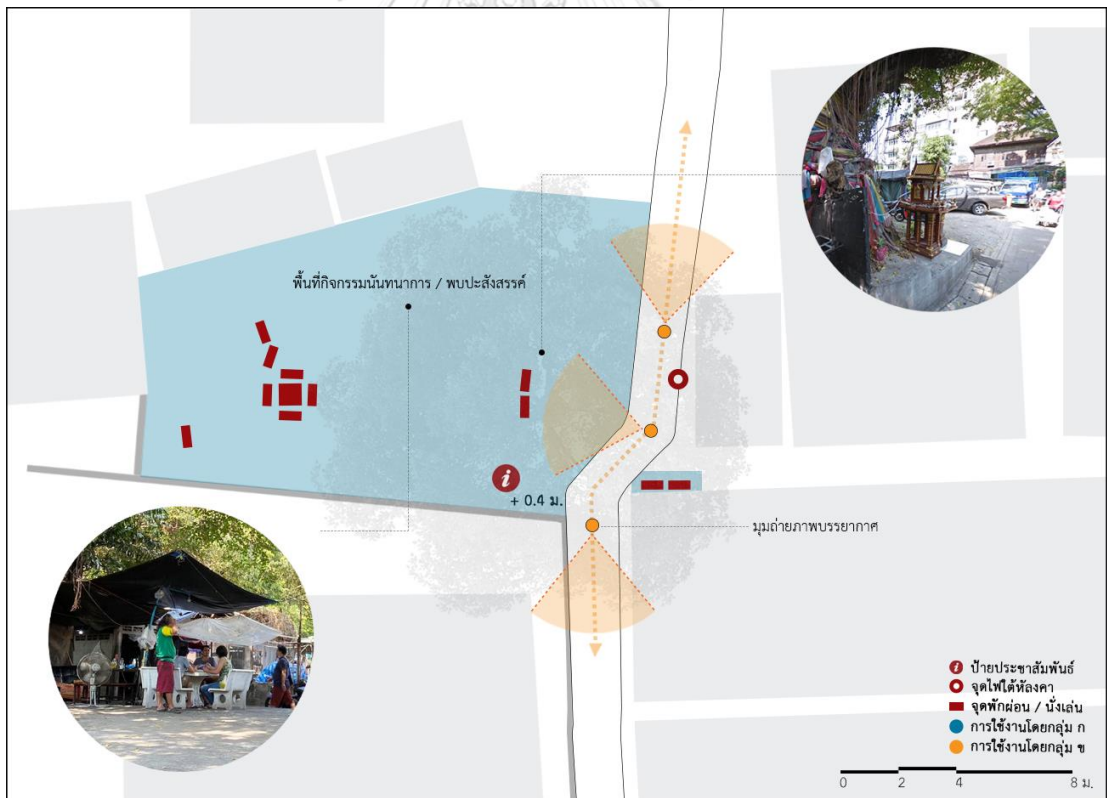
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

9.2) การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุด C2

กิจกรรมจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางสังคมที่เกิดจากการพบปะร่วมกันในพื้นที่ โดยมีการร่วมวงสังสรรค์และรับประทานอาหารร่วมกันบนลานกิจกรรม การพูดคุยกัน รวมถึงกิจกรรมนันทนาการเพื่อผ่อนคลาย อาทิ การเล่นเกมดนตรี ส่วนการใช้งานของนักท่องเที่ยวทั้งหมดเกิดขึ้นบนทางสัญจรข้างลานกิจกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางเลือกจากการสัญจรผ่านบนเส้นทางท่องเที่ยว การถ่ายรูปบรรยากาศโดยรอบ และหยุดดูแผนที่และหาเส้นทางท่องเที่ยวอื่น ๆ แสดงดังภาพที่ 37

ภาพที่ 37 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ภาพที่ 38 ขอบเขตการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ไม่ใช่ผลกระทบทางตรงจากการใช้งานด้านกายภาพของพื้นที่ เนื่องจากบริเวณที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนใช้งานจะเป็นลานที่ยกระดับขึ้นจากบริเวณเส้นทางสัญจรที่นักท่องเที่ยวใช้งาน กิจกรรมของนักท่องเที่ยวจึงถูกจำกัดภายในระยะเขตทางที่แยกกับลานอย่างชัดเจน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงอยู่ในรูปแบบของการถูกรบกวนจากกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว อาทิ การถ่ายภาพบรรยากาศชุมชนของนักท่องเที่ยวในขณะที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนกำลังดำเนินกิจกรรมบางอย่าง ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องหยุดหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมนั้นเพราะถูกรุกล้ำด้วยสายตาและการถ่ายภาพ ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะในช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวใช้งานอย่างหนาแน่น ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวยังเป็นช่วงที่กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนกำลังร่วมวงสังสรรค์และรับประทานอาหาร ดังภาพที่ 39

ภาพที่ 39 การทับซ้อนของกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณพื้นที่ C2 จากกลุ่มเป้าหมาย
ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

5.5 ผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

จากข้อมูลรายละเอียดการใช้งานที่ได้จากการสำรวจพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทั้ง 9 แห่ง แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของกิจกรรมและการใช้งานที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนจากกิจกรรมและการใช้งานโดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็น

1) ผลกระทบสูง หมายถึง เมื่อเกิดการทับซ้อนของกิจกรรมจากกลุ่มคนอื่น ๆ ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจะหยุดทำกิจกรรมหรือเลี่ยงการใช้งานในพื้นที่ โดยมากมักเกิดในบริเวณเส้นทางสัญจรหลักที่มีพื้นที่เขตทางจำกัด หรือเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรู้สึกรำคาญต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชน

2) ผลกระทบปานกลาง หมายถึง เมื่อเกิดการใช้งานจากกลุ่มคนอื่น ๆ ในพื้นที่ กิจกรรมนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยเกิดในพื้นที่ที่ทั่วบริเวณของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีขอบเขตจำกัด

3) ผลกระทบต่ำหรือไม่ส่งผลกระทบ หมายถึง สามารถใช้งานในพื้นที่ร่วมกันได้ ซึ่งพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะมีระยะเพียงพอต่อการใช้งานโดยคนหลายกลุ่ม รวมถึงเป็นกิจกรรมที่ใช้งานเพียงชั่วคราว แสดงดังตารางที่ 40

ตารางที่ 40 ระดับผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

พื้นที่	กิจกรรมและพฤติกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว	ระดับผลกระทบของการดำเนินกิจกรรม ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน		
		ผลกระทบสูง (หยุดกิจกรรมหรือเลี่ยงการใช้งาน)	ผลกระทบปานกลาง (เป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม)	ผลกระทบต่ำหรือไม่ส่งผลกระทบ (ใช้งานร่วมกันได้)
A1	- สัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว - ถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่ - หยุดดูแผนที่และหาเส้นทาง	-	- ถ่ายภาพกับพื้นที่ในช่วงที่มีการขนถ่ายสินค้า	- การใช้งานช่วงขณะไม่ส่งผล กระทบจากระยะเขตทางกว้างเพียงพอ
A2	- สัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว - ถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่ - หยุดดูป้ายประชาสัมพันธ์	- ถ่ายภาพกับพื้นที่ในช่วงที่มีการขนถ่ายสินค้า การค้าอื่น ๆ	- ส่งผลต่อทางสัญจรในช่วงมีการใช้งานหนาแน่น	- การใช้งานช่วงขณะไม่ส่งผลกระทบ จากการใช้งานพื้นที่คนละจุด
A3	- สัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว - หยุดดูแผนที่ และหาเส้นทาง	-	- ส่งผลต่อทางสัญจรในช่วงมีการใช้งานหนาแน่น	- การใช้งานช่วงขณะไม่ส่งผลกระทบจากระยะเขตทางกว้างเพียงพอ
A4	- สัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว - ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ - ชื้อของหน้าร้านขายของชำ	-	- สัญจรบริเวณหน้าร้านอาหารริมทางในช่วงที่มีการซื้อ-ขาย	- การซื้อของหน้าร้านเป็นการใช้เพียงชั่วคราว
A5	- สัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว - เข้า – ออกจากร้านค้า - ถ่ายรูปบริเวณหน้าร้าน	- ถ่ายภาพบนทางสัญจร / ถ่ายภาพกับองค์ประกอบชุมชน	- ส่งผลต่อทางสัญจรในช่วงมีการใช้งานหนาแน่น	- การใช้งานช่วงขณะไม่ส่งผลกระทบจากระยะเขตทางกว้างเพียงพอ
B1	- ประกอบพิธีกรรมในศาล - ถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่	-	-	- กิจกรรมในศาลเจ้าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์พื้นที่ - พื้นที่เพียงพอต่อการใช้งาน
B2	- กิจกรรมการค้าขายในทางเทศกาล - ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ - ประกอบพิธีกรรมในศาล	- กิจกรรมเทศกาลเป็นกิจกรรมใหม่ที่แทนที่การใช้งานเดิมในพื้นที่	- ถ่ายภาพในบริเวณพื้นที่นั่งพักผ่อน	- การใช้งานช่วงขณะไม่ส่งผลกระทบ - กิจกรรมในศาลเจ้าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์พื้นที่
C1	- ถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่	- ถ่ายภาพบนทางสัญจร / ถ่ายภาพกับองค์ประกอบชุมชน	- ถ่ายภาพในจุด check-in ที่มีพื้นที่จำกัด - ส่งผลต่อทางสัญจรในช่วงมีการใช้งานหนาแน่น	- การใช้งานช่วงขณะไม่ส่งผลกระทบ
C2	- สัญจรในเส้นทางท่องเที่ยว - ถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ - หยุดดูแผนที่และหาเส้นทาง	- ถ่ายภาพกับบรรยากาศพื้นที่ในขณะดำเนินกิจกรรมของคนในชุมชน	- ถ่ายภาพกับบรรยากาศพื้นที่บางส่วน	- การใช้งานทางกายภาพไม่ส่งผลกระทบ

ที่มา: การสำรวจโดยผู้วิจัย, 2563

พื้นที่มักเกิดผลกระทบสูงต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน จากการดำเนินกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยพื้นที่สำรวจจุด A2, A5, B2, C1, C2 โดยมีกิจกรรมคู่ขัดแย้งส่วนใหญ่จากการท่องเที่ยวจากกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ พร้อมการถ่ายภาพร่วมกับบรรยากาศและองค์ประกอบที่น่าสนใจในพื้นที่ หรือการจัดกิจกรรมที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมจำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ กับการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ การขนส่งสินค้า การสัญจรภายในเขตชุมชนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน หรือแม้แต่การถูกรุกล้ำบนพื้นที่สาธารณะจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีระยะเขตทางหรือขนาดค่อนข้างจำกัด ประกอบกับการดำเนินกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลาในพื้นที่มาก และบางกิจกรรมกลุ่มผู้ใช้งานมีความจำเป็นต้องใช้งานในอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

พื้นที่ที่เกิดผลกระทบในระดับปานกลาง ประกอบไปด้วยพื้นที่สำรวจจุด A1, A2, A3, A4, A5, B2, C1, C2 โดยมีกิจกรรมคู่ขัดแย้งที่ส่งผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว การสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชน การถ่ายภาพร่วมกับองค์ประกอบพื้นที่ชั่วคราว ซึ่งจะทำให้เกิดอุปสรรคต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยเฉพาะผลกระทบต่อการสัญจรในภายในเขตชุมชน กิจกรรมการค้าบริเวณเขตทาง หรือบริเวณพื้นที่พักผ่อนเดิมของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ที่ถูกแทนที่การใช้งานในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจากกลุ่มนักท่องเที่ยว

ส่วนพื้นที่ที่เกิดระดับผลกระทบต่ำหรือไม่ส่งผลกระทบ จะเกิดขึ้นทั่วไปในทุกพื้นที่ โดยกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการสัญจรของนักท่องเที่ยว การถ่ายภาพบรรยากาศระหว่างทาง การเข้าประกอบพิธีกรรมในบริเวณศาลเจ้า ซึ่งรูปแบบกิจกรรมจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการใช้งานพื้นที่บริเวณนั้น ๆ หรือเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราวในบริเวณพื้นที่ที่มีขนาดหรือระยะเขตทางที่สามารถรองรับจำนวนผู้ใช้งานมากได้ ผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจึงเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย และสามารถใช้งานร่วมกันได้โดยไม่พบปัญหาหรือข้อขัดแย้ง

ผลการสำรวจกิจกรรมและการใช้งาน รวมถึงข้อมูลเชิงพฤติกรรมที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง สามารถยืนยันได้ว่า พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย มีการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในทั่วบริเวณ และเกิดการทับซ้อนระหว่างกิจกรรมรูปแบบใหม่จากจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว กับกิจกรรมเดิมจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน รวมถึงการเกิดขึ้นของกิจกรรมรูปแบบใหม่ยังส่งผลกระทบและเกิดขึ้นแทนที่การใช้งานเดิมของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนอย่างชัดเจน

บทที่ 6

การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย

จากการสำรวจพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในบทที่ 5 นำมาสู่การสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย เพื่อสอบถามทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนปรากฏการณ์ที่พบจากผลสำรวจดังกล่าว โดยเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน แบ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรเป้าหมาย 3 กลุ่มตามที่ได้จำแนกกลุ่มละ 5 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball) เพื่อเก็บข้อมูลด้านทัศนคติด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน และทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย โดยอ้างอิงข้อความคำถามถึงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 3 ประเภทในพื้นที่สำรวจ 9 จุด ซึ่งได้ทำการสัมภาษณ์ในช่วงวันที่ 1 มิถุนายน - 14 มิถุนายน พ.ศ. 2564 สามารถสรุปและวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์ ได้ดังนี้

6.1 ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไปจากการสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลด้านการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนขอบชุมชนย่านตลาดน้อย ข้อมูลด้านมุมมองด้านการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จำแนกตามกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยสามารถแสดงได้ดังนี้

6.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1) กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ประกอบไปด้วยข้อมูลระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน การประกอบธุรกิจหรือประกอบอาชีพในชุมชน และหน้าที่ สมาชิกกลุ่ม หรือตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชน แสดงดังตารางที่ 41

ตารางที่ 41 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ลำดับ	เพศ / ช่วงวัย	ระยะเวลา ที่อยู่ในชุมชน	การประกอบการ ในชุมชน	หน้าที่หรือตำแหน่งในชุมชน
1	หญิง / ผู้ใหญ่	36 ปี	ร้านขนมและเครื่องดื่ม	- สมาชิกชมรมคนรักตลาดน้อย
2	หญิง / ผู้สูงอายุ	50 ปี (ย้ายเข้า)	ไม่มี (รับราชการนอกพื้นที่)	- สมาชิกชมรมคนรักตลาดน้อย - อาสาชมรมแม่บ้านและ ผู้สูงอายุตลาดน้อย
3	หญิง / ผู้ใหญ่	57 ปี	ผู้นำเที่ยวชุมชนย่านตลาดน้อย	- สมาชิกชมรมคนรักตลาดน้อย - สมาชิกเครือข่ายการท่องเที่ยว ตลาดน้อย
4	หญิง / ผู้ใหญ่	20 ปี (ย้ายเข้า)	ร้านค้าเครื่องแสดนเลส	- สมาชิกชมรมคนรักตลาดน้อย
5	ชาย / ผู้ใหญ่	42 ปี	ร้านค้าอาหารตามสั่ง	-

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนที่ทำการสัมภาษณ์ ประกอบไปด้วยทั้งกลุ่มคนที่อยู่ชุมชนย่านตลาดน้อยมาตั้งแต่กำเนิด และกลุ่มคนที่ย้ายเข้ามาในพื้นที่ โดยมีช่วงระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนตั้งแต่ 20 ถึง 57 ปี ซึ่งส่วนมากประกอบกิจการในย่านตลาดน้อย และผู้อยู่อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่จากการสัมภาษณ์เป็นสมาชิกกลุ่มชมรมคนรักตลาดน้อย

2) กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ประกอบไปด้วยข้อมูลการประกอบกิจการ ระยะเวลาการดำเนินกิจการ และเหตุผลในการเลือกประกอบกิจการในพื้นที่ย่านตลาดน้อย จากชุดคำถามสำหรับผู้ประกอบการสร้างสรรค์ แสดงดังตารางที่ 42

ตารางที่ 42 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

ลำดับ	เพศ / ช่วงวัย	การประกอบกิจการ	ระยะเวลา ดำเนินกิจการ	เหตุผลในการ ประกอบกิจการ
1	ชาย / วัยรุ่น	ทีมงานพัฒนาพื้นที่ ชุมชนย่านตลาดน้อย	3 เดือน	สนใจโครงการพัฒนาชุมชน และ มีความคุ้นชินกับกลุ่มพัฒนาย่าน
2	หญิง / ผู้ใหญ่	ร้านเบเกอรี่	4 ปี	มีที่อยู่อาศัยของสามีอยู่ในย่าน ย่านมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นทุกปี
3	หญิง / ผู้ใหญ่	พนักงานสถาน ประกอบการคาเฟ่	2 ปี	มีรายได้ค่อนข้างแน่นอน มีนักท่องเที่ยวมากขึ้นตลอด
4	หญิง / ผู้ใหญ่	ผู้ประกอบการคาเฟ่	1 ปี	เล็งเห็นถึงโอกาสจากพื้นที่ และ พื้นที่มีศักยภาพสูงจาก องค์กรประกอบต่าง ๆ ในชุมชน
5	หญิง / วัยรุ่น	ทีมงานผู้จัดงาน เทศกาลศิลปะ ประจำปี	2 เดือน	เป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับย่านเจริญ กรุง - บางรัก และมีความ สวยงามในพื้นที่

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ในย่านตลาดน้อย มีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ หรือกิจกรรมตามกระแสนิยม โดยมีช่วงระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ 2 เดือน ถึง 4 ปี โดยส่วนมากเข้ามาประกอบการในย่านจากการเล็งเห็นถึงศักยภาพการพัฒนาของย่านตลาดน้อย

3) กลุ่มนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบไปด้วยข้อมูลวัตถุประสงค์ในการเข้ามาในพื้นที่ เหตุผลในการเดินทางเข้ามา และจำนวนครั้งที่เคยเดินทางเข้ามาในพื้นที่ จากชุดคำถามสำหรับ นักท่องเที่ยว แสดงดังตารางที่ 43

ตารางที่ 43 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ จากกลุ่มนักท่องเที่ยว

ลำดับ	เพศ / ช่วงวัย	วัตถุประสงค์ในพื้นที่	เหตุผลที่เข้ามาในพื้นที่	จำนวนครั้งที่เคยมา
1	หญิง / วัยรุ่น	ใช้บริการคาเฟ่ และถ่ายรูปกับบรรยากาศพื้นที่	มีคาเฟ่ที่มีชื่อเสียงหลายจุด	1
2	หญิง / วัยรุ่น	ท่องเที่ยวในพื้นที่กับกลุ่มเพื่อน	พื้นที่มีความเก่าแก่ เหมาะกับการท่องเที่ยว และเห็นพื้นที่ผ่านสื่อออนไลน์	2
3	ชาย / วัยรุ่น	ถ่ายรูปเที่ยวชมพื้นที่	พื้นที่มีจุดถ่ายรูปสวย ๆ หลายแห่ง	1
4	ชาย / วัยรุ่น	ใช้บริการคาเฟ่เพื่อนั่งทำงาน	พื้นที่บางจุดในชุมชนมีความสงบ บรรยากาศเหมาะสมกับการทำงาน	8-9
5	หญิง / วัยรุ่น	เดินเล่น และใช้บริการร้านค้าคาเฟ่และร้านอาหาร	มีตัวเลือกเยอะมากกว่าพื้นที่อื่น และมีเอกลักษณ์เฉพาะ	2

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมดอยู่ในช่วงวัยรุ่น โดยเดินทางเข้ามาในพื้นที่เพื่อใช้บริการสถานประกอบการจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และท่องเที่ยวภายในชุมชน จากเหตุผลด้านความสวยงามทางประวัติศาสตร์และบรรยากาศที่เก่าแก่และเป็นเอกลักษณ์ โดยมีประวัติการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตั้งแต่ 1 ถึง 9 ครั้ง

6.1.2 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

ข้อมูลด้านการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ประกอบไปด้วยข้อมูลด้านการใช้งานในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง ตามที่ได้จำแนก (สัญลักษณ์ A แทนพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร, B แทนพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน, C แทนพื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม) ระยะเวลาที่ใช้งานในแต่ละครั้ง และรายละเอียดการใช้งานและกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ประกอบกับข้อมูลรายละเอียดด้านข้อจำกัดหรือเงื่อนไขในการใช้งาน และการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อคำถามเพิ่มเติมสำหรับผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ แสดงผลได้ดังนี้

1) กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

1.1) รายละเอียดการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่ใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทั้ง 3 ประเภท มีระยะเวลาที่ใช้งานตั้งแต่ 10 นาที ถึง 1 ชั่วโมง โดยมีกิจกรรมหลักที่เกิดขึ้น ได้แก่ การเดินสัญจรทั่วไปบนพื้นที่ทางสัญจร (พื้นที่ A) การจัดกิจกรรมช่วงเทศกาลของชาวจีน การไหว้เจ้า การจัดตลาดนัดชุมชน และการนำเที่ยวในบริเวณศาลเจ้า (พื้นที่ B) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวยังมีการใช้งานร่วมกันจากผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน และการประกอบกิจกรรมอาสาสมัครและอบรมคนในชุมชนร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น และเดินเล่นผ่อนคลายในบริเวณลานกิจกรรมชุมชน (พื้นที่ C) ดังตารางที่ 44

ตารางที่ 44 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ลำดับ	ระยะเวลาที่ใช้งาน	กิจกรรมหลักในพื้นที่									
		A1	A2	A3	A4	A5	B1	B2	C1	C2	
1	1 ชั่วโมง	สัญจรทั่วไป					ร่วมงานเทศกาลจีน	ร่วมงานเทศกาลจีน	-	-	
2	1 ชั่วโมง	สัญจรทั่วไป					ร่วมงานเทศกาลจีน	จัดตลาดชุมชน	กิจกรรมจิตอาสา	กิจกรรมจิตอาสา	
3	10 – 30 นาที	สัญจรทั่วไป					นำเที่ยวชุมชน	จัดตลาดชุมชน	-	นำเที่ยวชุมชน	
4	1 ชั่วโมง	สัญจรทั่วไป					นำเที่ยวชุมชน	นำเที่ยวชุมชน	-	กิจกรรมชุมชน	
5	15 นาที	สัญจรทั่วไป					ประกอบพิธีกรรม	ประกอบพิธีกรรม	-	เดินเล่นผ่อนคลาย	

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

1.2) ข้อจำกัดในการใช้งาน และการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

ข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น การขออนุญาตเพื่อจัดกิจกรรม และการจ่ายค่าบำรุงในบริเวณศาลเจ้า (พื้นที่ B) และลานชุมชน (พื้นที่ C) เนื่องจากมีกรรมสิทธิ์การถือครองพื้นที่ รวมถึงบางจุดมีระยะเวลาในการทำกิจกรรมที่จำกัด ในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ ผู้อยู่

อาศัยในชุมชนส่วนใหญ่มักเป็นอาสาสมัคร หรือให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมและทำความสะอาดพื้นที่ในช่วงเทศกาล วันสำคัญ หรือการจัดกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังตารางที่ 45

ตารางที่ 45 เงื่อนไขในการใช้งานและการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ลำดับ	ข้อจำกัดหรือเงื่อนไข	การมีส่วนร่วมในการจัดการ
1	บริเวณศาลเจ้า (B) มีช่วงที่เปิดให้ทำกิจกรรมได้บางเวลา	ให้ความร่วมมือในช่วงจัดเตรียมงาน หรือทำความสะอาดบางพื้นที่ในช่วงเทศกาล
2	บริเวณศาลเจ้า (B) และลานกิจกรรมชุมชน (C) ต้องจ่ายค่าบำรุงพื้นที่เมื่อใช้งานในบางกิจกรรม	เป็นอาสาสมัครชุมชน ช่วยจัดการและดูแลพื้นที่ในบางช่วงและบางกิจกรรม
3	บริเวณศาลเจ้า (B) ต้องจ่ายค่าสาธารณูปโภคหากใช้จัดงาน	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากพื้นที่มีผู้ดูแลเดิมอยู่แล้ว
4	บริเวณศาลเจ้า (B) มีค่าบำรุงพื้นที่เมื่อใช้งานในบางกิจกรรม	ให้ความร่วมมือในการจัดการพื้นที่คืนสู่สภาพเดิม ภายหลังจากจัดกิจกรรม
5	ไม่มีข้อจำกัด สามารถใช้งานได้	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากพื้นที่มีผู้ดูแลเดิมอยู่แล้ว

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

2) กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

2.1) รายละเอียดการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ส่วนใหญ่ใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในประเภทพื้นที่ทางสัญจรและศาสนสถาน มีระยะเวลาที่ใช้งานตั้งแต่ 10 นาที ถึง 30 นาที โดยใช้ในการเดินสัญจรทั่วไปบนเส้นทางคมนาคม (พื้นที่ A) การจัดเตรียมงานพัฒนาชุมชน และร่วมเทศกาลของชาวจีนและเทศกาลศิลปะในพื้นที่ศาลเจ้า (พื้นที่ B) และการเดินเล่นผ่อนคลาย รวมถึงการประกอบการทำงานในรูปแบบการจัดกิจกรรมในช่วงเทศกาลศิลปะในพื้นที่ลานชุมชน (พื้นที่ C) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 46 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

ลำดับ	ระยะเวลา ที่ใช้งาน	กิจกรรมหลักในพื้นที่								
		A1	A2	A3	A4	A5	B1	B2	C1	C2
1	10-15 นาที	สัญญาทั่วไป					ทำงานพัฒนา ชุมชน	ทำงานพัฒนา ชุมชน	-	-
2	15-30 นาที	สัญญาทั่วไป					ร่วมงาน เทศกาลจีน	ร่วมงาน เทศกาลจีน	เดินเล่นผ่อนคลาย	เดินเล่นผ่อนคลาย
3	10 นาที	สัญญาทั่วไป					-	เดินเล่นผ่อนคลาย	-	-
4	15 นาที	สัญญาทั่วไป					-	ร่วมเทศกาล ศิลปะ	-	-
5	30 นาที	สัญญาทั่วไป					-	หาพื้นที่จัด งานเทศกาล ศิลปะ	หาพื้นที่จัด งานเทศกาล ศิลปะ	-

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

2.2) ข้อจำกัดในการใช้งาน และการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

ข้อจำกัดในการใช้งานที่พบจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ เช่น การขออนุญาต และมีค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรม และบางจุดมีเวลาปิดให้ใช้งานในบางช่วงเวลาเท่านั้น (พื้นที่ B) ส่วนในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ ผู้ประกอบการบางท่านเป็นกลุ่มผู้มีส่วนร่วมโดยตรงในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน รวมถึงการจัดการพื้นที่ให้กลับคืนในสภาพเดิมหลังการดำเนินกิจกรรม ดังตารางที่ 47

ตารางที่ 47 เงื่อนไขในการใช้งานและการมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มผู้อยู่ประกอบการสร้างสรรค์

ลำดับ	ข้อจำกัดหรือเงื่อนไข	การมีส่วนร่วมในการจัดการ
1	บริเวณศาลเจ้า (B) ต้องขออนุญาตและมีค่าใช้จ่ายในบางกิจกรรม	มีส่วนร่วมในการดูแลและจัดการ เพราะจากหน้าที่ในการเป็นทีมงานพัฒนาพื้นที่ชุมชนตลาดน้อย
2	ไม่พบข้อจำกัดในการใช้งาน	ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากเป็นเพียงผู้ใช้งาน
3	ไม่พบข้อจำกัดในการใช้งาน	ไม่มีส่วนร่วมกับพื้นที่
4	บริเวณศาลเจ้า (B) ต้องขออนุญาตในการทำกิจกรรม	ไม่มีส่วนร่วมกับพื้นที่
5	ทุกพื้นที่ต้องขออนุญาตหากทำกิจกรรมในเขตชุมชน (A, B, C)	มีส่วนร่วม หลังการจัดกิจกรรมต้องจัดการพื้นที่ให้คืนสู่สภาพเดิม

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

3) กลุ่มนักท่องเที่ยว

3.1) รายละเอียดการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทั้ง 3 ประเภท โดยระยะเวลาใช้งานตั้งแต่ 5 – 30 นาที โดยใช้ในการเดินสัญจรทั่วไป การสัญจรเพื่อเดินเล่น การท่องเที่ยวในโครงข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนและสถานที่สำคัญบนเส้นทางสัญจรภายในชุมชน (พื้นที่ A) การถ่ายรูปในบริเวณจุดท่องเที่ยวระหว่างทาง นั่งพักผ่อนและชมบรรยากาศบริเวณพื้นที่ลานริมน้ำของศาลเจ้า (พื้นที่ B) และการชมบรรยากาศองค์ประกอบทางประวัติศาสตร์ของชุมชนในพื้นที่ลานต้นโพธิ์ (พื้นที่ C) โดยข้อมูลจากนักท่องเที่ยวมีความแตกต่างจากกลุ่มประชากรเป้าหมายอื่น ๆ เนื่องจากการใช้งานพื้นที่ลานกิจกรรมชุมชนจากกลุ่มนักท่องเที่ยว (พื้นที่ C2) โดยแสดงได้ดังตารางที่

ตารางที่ 48 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย จากกลุ่มนักท่องเที่ยว

ลำดับ	ระยะเวลา ที่ใช้งาน	กิจกรรมหลักในพื้นที่								
		A1	A2	A3	A4	A5	B1	B2	C1	C2
1	10 นาที	สัญจรทั่วไป / ถ่ายรูประหว่างทาง					-	ถ่ายรูป ร่วมกับพื้นที่	ถ่ายรูปกับ รถยนต์เก่า	-
2	5 นาที	-	สัญจรทั่วไป				-	ถ่ายรูป บริเวณศาล	-	-
3	5 นาที	สัญจรทั่วไป					-	ถ่ายรูป ร่วมกับพื้นที่	ชม บรรยากาศ	-
4	30 นาที	-	สัญจรทั่วไป				-	นั่งเล่น พักผ่อนริมน้ำ	-	-
5	5 - 10 นาที	สัญจรทั่วไป / ถ่ายรูประหว่างทาง				เดินท่องเที่ยว ในชุมชน	เดินท่องเที่ยว ในชุมชน	ถ่ายรูปกับ รถยนต์เก่า	-	

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

6.1.3 มุมมองด้านการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

ในส่วนนี้จะแสดงข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ทั้งจากผู้ใช้งานและกิจกรรม (ชุดคำถามสำหรับผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน) ข้อมูลของกิจกรรมและการใช้งานที่พบบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว จุดดึงดูดหรือองค์ประกอบที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มผู้ใช้ดังกล่าว และข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่จากนโยบายการพัฒนาชุมชนด้วยการท่องเที่ยวกิจกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชนย่านตลาดน้อย แสดงตามกลุ่มประชากรเป้าหมาย ดังนี้

1) กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ในมุมมองของผู้อยู่อาศัยในชุมชน ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันโดยการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ทำให้ผู้ใช้งานกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยเพิ่มจำนวนสูงขึ้น รวมถึงการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการและกิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ โดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ที่ทำให้ผู้บริโภคเดินทางเข้ามาใช้บริการเป็นจำนวนมาก ในด้านจุดดึงดูดหรือองค์ประกอบที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงจากการประชาสัมพันธ์ย่านผ่านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของชุมชน โดยเฉพาะในช่วงเวลาจัดงานเทศกาลศิลปะหรือเทศกาลของชาวจีนย่านตลาดน้อยในพื้นที่ รวมถึงการปรับเปลี่ยนพื้นที่บางจุดในชุมชนให้สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและสะดวกมากขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดเป็นผลมา

จากนโยบายพัฒนาชุมชนที่ผลักดันการพัฒนาโดยใช้การท่องเที่ยวบนฐานทรัพยากรของชุมชนเป็นองค์ประกอบหลัก โดยเฉพาะในช่วงที่มีการจัดงานเทศกาลต่าง ๆ ที่ใช้ความเก่าแก่และประวัติศาสตร์ของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงาน แสดงดังตารางที่ 49

ตารางที่ 49 การเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ลำดับ	การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่	จุดส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง	ผลจากนโยบายพัฒนาชุมชน
1	มีการเปลี่ยนแปลง จากการใช้งานโดยนักท่องเที่ยวรุ่นจุดต่าง ๆ ของชุมชน จากเดิมที่มีกลุ่มคนภายนอกเพียงผู้ใช้งานศาลเจ้า และผู้เดินทางมาร้านอาหารในย่าน	จากการจัดงานเทศกาลศิลปะ และการประชาสัมพันธ์งานดังกล่าว	ส่งผลทำให้พื้นที่ที่มีชื่อเสียง โดยเฉพาะการใช้ความเก่าแก่ของพื้นที่ประกอบกับเทศกาลศิลปะ และส่งผลในระยะยาว เพราะมีการจัดงานอย่างต่อเนื่อง
2	เปลี่ยนแปลงมาก จากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการที่ทำให้คนภายนอกเข้ามามากขึ้น	จากเอกลักษณ์ของชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม อาหาร และความเก่าแก่ของพื้นที่	ส่งผลกับชุมชนในระยะยาว โดยในระยะช่วงปีหลังมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวมากขึ้น
3	เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในบริเวณศาลเจ้า โดยเปลี่ยนจากที่ศักดิ์สิทธิ์กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว	มีการประชาสัมพันธ์พื้นที่เป็นวงกว้าง โดยเฉพาะทางโซเชียลมีเดีย	ส่งผลทำให้ชุมชนกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว คนนอกเข้ามาทำธุรกิจ และมีนักท่องเที่ยวตามมาจำนวนมาก
4	พื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงสูงคือศาลเจ้า กลายเป็นพื้นที่เปิดให้คนภายนอกเข้ามาท่องเที่ยว	การเปิดพื้นที่เชื่อมต่อศาลกับท่าเรือ ทำให้พื้นที่เข้าถึงง่ายขึ้น โดยคนภายนอก	ส่งผลทำให้ชุมชนกลายเป็นพื้นที่ที่เปิดรับคนภายนอกมากขึ้น
5	เปลี่ยนแปลงในบางจุด กลายเป็นที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้เป็นจำนวนมาก	มีกลุ่มคนปรับเปลี่ยนให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีการปรับปรุงพื้นที่บางจุดให้นักท่องเที่ยวใช้	ส่งผลอย่างมาก จากการเกิดสิ่งใหม่ ๆ ในชุมชน และส่งผลในระยะยาวเพราะตลาดน้อย กลายเป็นที่รู้จักไปแล้ว

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

2) กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

กิจกรรมและการใช้งานของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเทศกาล ทั้งการมีส่วนร่วมในการจัดงานเทศกาลศิลปะ กลุ่มผู้จัดงานด้านสถานที่ กลุ่มที่ออกแบบ กลุ่มร้านค้า การจัดกิจกรรมตลาดนัดสินค้าประเภทงานฝีมือ และในด้านการท่องเที่ยว มีกิจกรรมในรูปแบบการนำเที่ยวโดยกลุ่มคนภายนอก ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยมีจุดส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการใช้งานโดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์จากองค์ประกอบของชุมชน โดยมีความเก่าแก่ทางบริบทและสภาพแวดล้อมที่เป็นศักยภาพสำคัญของย่าน รวมถึงการมีนโยบายย่านสร้างสรรค์จากพื้นที่เชื่อมต่อ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดกิจกรรมและการใช้งานโดยกลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งนโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านผลิตภัณฑ์ให้เกิดความสร้างสรรค์ โดยมีส่วนหนึ่งที่ผลักดันด้านการท่องเที่ยวในชุมชนจากการพัฒนาองค์ประกอบต่าง ๆ จะส่งผลสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ส่วนหนึ่งที่ได้เห็นได้ชัดเจนคือเกิดสถานประกอบการใหม่ที่ดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว และการเกิดกิจกรรมและเทศกาลที่ประชาสัมพันธ์พื้นที่ แสดงได้ดังตารางที่ 50

ตารางที่ 50 การเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

ลำดับ	กิจกรรมที่พบในพื้นที่	จุดส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง	ผลจากนโยบายพัฒนาชุมชน
1	- การจัดตลาดสินค้างานฝีมือ - กลุ่มนักร้องแบบและผู้จัดงาน ในช่วงเทศกาล	บรรยากาศความเก่าแก่ของ ชุมชน และวิถีชีวิตที่เป็น เอกลักษณ์	มีผลมากอย่างต่อเนื่อง ทำให้ การท่องเที่ยวเติบโตสูงมาก พื้นที่ชุมชนกลายเป็นจุด ท่องเที่ยวจากการผลักดัน นโยบายการท่องเที่ยวในชุมชน
2	- การจัดตลาดสินค้างานฝีมือ	ในพื้นที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายหาก ร่วมกิจกรรมของกลุ่ม ผู้ประกอบการ	มีผลจากการประชาสัมพันธ์ผ่าน ช่องทางต่าง ๆ หากจัดการพื้นที่ ให้คงอยู่สภาพเดิมได้ก็จะยิ่งทำ ให้เกิดการพัฒนาและ เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง
3	- กลุ่มทัวร์นำเที่ยว ที่จัดขึ้นจาก ทั้งคนในชุมชน และคนนอก ชุมชน	คนในชุมชนเปิดรับคนนอก	มีผลมาก ยังมีร้านอาหาร คาเฟ่ ที่เพิ่งเปิดมากเท่าไรใครก็จะยิ่ง เข้ามาในชุมชน
4	- กลุ่มทัวร์นำเที่ยวชาวต่างชาติ - การจัดตลาดร่วมกับคนใน ชุมชน	พื้นที่มีศักยภาพที่หายากใน เมือง มีคนอยากเข้ามาทำธุรกิจ เยอะจากความเป็นเอกลักษณ์ ของชุมชน	ส่งผลในระยะยาว เพราะเมื่อ ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ผู้ใช้งานก็จะคุ้นชินกับสถานที่ และใช้งานได้อย่างเต็มที่
5	- กลุ่มผู้ร่วมจัดงาน นักร้อง แบบ และร้านค้าตั้งในพื้นที่ ชุมชน	การเป็นชุมชนเก่าแก่ และเป็น พื้นที่เชื่อมต่อกับย่านสร้างสรรค์ ทำให้มีองค์ประกอบใหม่ ๆ เกิดขึ้นมาก	มีผลมาจากนโยบายพัฒนาย่าน ที่ใช้จุดเด่นของพื้นที่มานำเสนอ เป็นสิ่งที่ทำให้คนภายนอกอยาก เข้ามาชม

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

3) กลุ่มนักท่องเที่ยว

กิจกรรมและการใช้งานของนักท่องเที่ยวที่พบเห็นโดยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ พบกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยว ทั้งจากการท่องเที่ยวเป็นกลุ่มเล็กหรือคณะทัวร์ชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยมีกิจกรรมเป็นการถ่ายรูปในบริเวณต่าง ๆ ร่วมกับองค์ประกอบของชุมชน ในบริเวณทางสัญจร ศาลเจ้า และลานกิจกรรมชุมชน รวมถึงในช่วงเทศกาลยังพบเห็นกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้งานในชุมชนเป็นจำนวนมาก โดยมีจุดดึงดูดหรือองค์ประกอบที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงจากการมีเอกลักษณ์ด้านความเก่าแก่ของชุมชน ซึ่งมีความสวยงามและแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงยังมีสถานประกอบการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวหลายแห่งเป็นตัวเลือกให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลจากนโยบายพัฒนาชุมชนจากการมีองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดสถานประกอบการและกิจกรรมในชุมชน เช่น คาเฟ่ และเทศกาลศิลปะประจำปี ซึ่งในระยะหลังมีการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีชื่อเสียงในระดับที่สามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวภายนอกให้เดินทางเข้ามาใช้งาน ส่วนหนึ่งยังเป็นผลมาจากการประชาสัมพันธ์พื้นที่ผ่านโซเชียลมีเดียในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของกรุงเทพฯ แสดงดังตารางที่ 51

ตารางที่ 51 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากกลุ่มนักท่องเที่ยว

ลำดับ	กิจกรรมที่พบในพื้นที่	จุดส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง	ผลจากนโยบายพัฒนาชุมชน
1	- การท่องเที่ยว และถ่ายรูปตามจุดต่าง ๆ ในชุมชน - การเข้ามาประกอบพิธีกรรมในศาลเจ้า	พื้นที่ที่มีความเก่าแก่ และสวยงาม เหมาะกับการท่องเที่ยว	ส่งผลโดยเฉพาะในช่วงการจัดงานเทศกาลศิลปะที่ทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก
2	- กลุ่มคณะนำเที่ยวในชุมชน - การถ่ายรูปร่วมกับบรรยากาศพื้นที่	มีสถานประกอบการคาเฟ่ที่มีชื่อเสียง และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์	ส่งผลมาจากการส่งเสริมการท่องเที่ยว และสามารถทำให้เกิดความต่อเนื่องจากการประชาสัมพันธ์ในระยะยาวได้
3	- การสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยวแนะนำ	มีตัวเลือกของสถานประกอบการคาเฟ่หลายแห่ง	ส่งผลมากและเกิดขึ้นในระยะยาว เพราะมีสถานประกอบการคาเฟ่เปิดใหม่เป็นจำนวนมาก และมีชื่อเสียงในระดับที่สามารถนำกลุ่มคนเข้ามาในย่านได้
4	- การสัญจรเพื่อเข้าถึงร้านค้าคาเฟ่ - การถ่ายรูปบริเวณทางสัญจรหน้าที่พักอาศัย และศาลเจ้า	ชุมชนมีเอกลักษณ์ เป็นพื้นที่ที่หายากในกรุงเทพฯ	ส่งผลโดยเฉพาะในช่วงระยะหลังที่มีสถานประกอบการคาเฟ่เปิดใหม่ โดยใช้ความเก่าแก่ชุมชนในการออกแบบ
5	- การร่วมงานเทศกาลศิลปะ - การถ่ายรูปบริเวณทางสัญจรและรถโบราณ - กลุ่มคณะนำเที่ยวชาวต่างชาติ	มีพื้นที่ที่มีความสวยงามหลายแห่งในชุมชน เหมาะกับผู้ที่ชอบถ่ายรูป	ส่งผล โดยส่วนตัวรู้จักพื้นที่จากโซเชียลมีเดียโดยประสัมพันธ์ว่าพื้นที่นี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของกรุงเทพฯ

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

6.2 การวิเคราะห์ทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่ สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ประกอบไปด้วยการจำแนกผลการสัมภาษณ์ด้านความสามารถในการกีดกันการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวน และการเป็นปรปักษ์หรือส่งผลกระทบจากการใช้งานโดยผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวดังกล่าวต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยในการสัมภาษณ์จะอ้างอิงถึงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 3 ประเภท โดยระบุตำแหน่งพื้นที่สำรวจ 9 จุดในข้อคำถาม ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ผ่านการเปรียบเทียบชุดข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายกับทฤษฎีสินค้าสาธารณะ (Public goods) ในรูปแบบการจำแนกประเภทของสินค้า (four types of goods) (ตารางที่ 4) รวมถึงตัวชี้วัดในการจำแนกทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (ตารางที่ 5) ซึ่งในการระบุทัศนคติของกลุ่มประชากรเป้าหมายตามแต่ละบุคคล จะใช้การแทนด้วยสัญลักษณ์เพื่อจำแนกตำแหน่งในตาราง ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย: - กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ลำดับที่ 1-5

แทนด้วยสัญลักษณ์สีน้ำเงิน: ① ② ③ ④ ⑤

- กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1-5

แทนด้วยสัญลักษณ์สีส้ม: ① ② ③ ④ ⑤

- กลุ่มนักท่องเที่ยวน ลำดับที่ 1-5

แทนด้วยสัญลักษณ์สีแดง: ① ② ③ ④ ⑤

6.2.1 ทัศนคติต่อพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร (พื้นที่ A)

จากการสัมภาษณ์ทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร (พื้นที่ A) สามารถนำผลการสัมภาษณ์มาจำแนกรูปแบบของพื้นที่สาธารณะ ด้วยตัวชี้วัดความสามารถในการกีดกันการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวน และการเป็นปรปักษ์หรือส่งผลกระทบจากการใช้งานโดยผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวดังกล่าวต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยสามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 52 ทักษะคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพื้นที่ A

พื้นที่		การใช้งานพื้นที่เป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Rival in Consumption)	การใช้งานพื้นที่ไม่เป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Non-rival in Consumption)
A1	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	5	-
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	1 2 3 4 5 1 2 3 4 5	4 1 2 3
A2	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	5	-
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	1 2 3 4 5 1 2 3 4 5	4 1 2 3
A3	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	5	-
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	1 2 3 1 2 3 4 2 4 5	4 5 1 3
A4	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	5 2	-
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	1 2 3 1 2 3 4 4 5	4 5 1 3
A5	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	5	-
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	1 2 3 1 2 3 4 2 4 5	4 5 1 3

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

พื้นที่สาธารณะประเภทพาหุวิถีและโครงข่ายการสัญจร (พื้นที่ A) มีทัศนคติจากกลุ่มเป้าหมายที่สอดคล้องกัน โดยภาพรวมอยู่ในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่ไม่สามารถกีดกันการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว และการใช้งานของกลุ่มคนดังกล่าวเป็นปรปักษ์หรือสร้างผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน สอดคล้องกับผลการสำรวจพื้นที่ พบกิจกรรมการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว และการถ่ายรูปแบบบรรยากาศระหว่างทางในทิวบริเวณ ซึ่งบางจุดผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการใช้งานได้ ประกอบพื้นที่ค่อนข้างจำกัด ทำให้กิจกรรมการค้า การขนถ่ายสินค้า หรือการสัญจรทั่วไปในบริเวณดังกล่าวของผู้อยู่อาศัยในชุมชนได้รับผลกระทบบางส่วน

หากจำแนกทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่มีมุมมองถึงพื้นที่สาธารณะประเภทพาหุวิถีและโครงข่ายการสัญจรในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยพื้นที่ดังกล่าวผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวสามารถใช้งานได้โดยไม่มีกฎหรือข้อห้ามใด ๆ เนื่องจากเป็นเส้นทางสัญจรสาธารณะ แต่การใช้งานบางอย่างผู้อยู่อาศัยในชุมชนเกิดความรู้สึกได้รับผลกระทบจากกิจกรรมนั้น โดยเฉพาะการนำเที่ยวชุมชนหรือถ่ายรูปร่วมกับบรรยากาศพื้นที่เป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องหลีกเลี่ยงการใช้งานในพื้นที่หากพบกิจกรรมในรูปแบบดังกล่าว ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีมุมมองต่อพื้นที่ดังกล่าวในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) เช่นเดียวกัน เนื่องจากสามารถใช้งานเส้นทางสัญจรทั่วไปได้ในทิวบริเวณชุมชน แต่การดำเนินกิจกรรมบางอย่างอาจทำให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนได้รับผลกระทบไปด้วย โดยเฉพาะการใช้งานเส้นทางสัญจรภายในชุมชนที่มีระยะเขตทางแคบแต่ต้องใช้งานร่วมกันหลายกิจกรรม

ในด้านการจำแนกรูปแบบของพื้นที่สาธารณะตามพื้นที่สำรวจแต่ละจุด (A1 – A5) พื้นที่ที่มีผลการวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มประชากรเป้าหมายอย่างสอดคล้องกัน ประกอบไปด้วย พื้นที่ A1, A2 เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวตั้งอยู่บนเส้นทางสัญจรสายเดียวกันซึ่งเป็นเส้นทางสัญจรหลักระหว่างย่าน ประกอบกับมีวัตถุประสงค์ของการใช้งานและรูปแบบกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน และพื้นที่ A3, A5 เนื่องจากเป็นเส้นทางสัญจรย่อยภายในเขตชุมชนเช่นเดียวกัน และมีกลุ่มผู้ใช้งานที่สอดคล้องกัน ส่วนพื้นที่ A4 มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นเส้นทางสัญจรย่อยภายในเขตชุมชน แต่มีกิจกรรมการค้าและร้านอาหารขนาดเล็กของชุมชนตั้งอยู่ ทำให้วัตถุประสงค์ของพื้นที่แตกต่างจากเส้นทางสัญจรภายในชุมชนจุดอื่น ๆ ส่งผลถึงทัศนคติในการเข้าใช้งานภายในพื้นที่ดังกล่าวในช่วงที่มีกิจกรรมการค้าอย่างหนาแน่น

6.2.2 ทศนคติต่อพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน (พื้นที่

B)

จากการสัมภาษณ์ทศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน (พื้นที่ B) สามารถนำผลการสัมภาษณ์มาจำแนกรูปแบบของพื้นที่สาธารณะ ด้วยตัวชี้วัดความสามารถในการกีดกันการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยว และการเป็นปรปักษ์หรือส่งผลกระทบจากการใช้งาน โดยผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยสามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 53 ทศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพื้นที่ B

พื้นที่		การใช้งานพื้นที่เป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Rival in Consumption)	การใช้งานพื้นที่ไม่เป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Non-rival in Consumption)
B1	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	4 5 2 4	1 2 4 5 5
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	1 2	3 3 1 3
B2	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	4 5 4 2 4	1 2 5 5
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	1 2	3 3 1 3

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน (พื้นที่ B) มีทศนคติจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบ พื้นที่สาธารณะที่เป็นส่วนตัว (Private Goods) และพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่สามารถกีดกันการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว และการใช้งานของกลุ่มคนดังกล่าวมีทั้งเป็นปรปักษ์

หรือสร้างผลกระทบ และบางส่วนไม่เป็นปรปักษ์หรือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน สอดคล้องกับผลการสำรวจในข้างต้น ที่พบกิจกรรมการท่องเที่ยวและเก็บภาพบรรยากาศบริเวณศาลเจ้าโดยกลุ่มนักท่องเที่ยว การจัดงานเทศกาลของผู้ประกอบการสร้างสรรค์ เป็นต้น โดยกิจกรรมทั้งหมดต้องดำเนินภายในเวลาที่จำกัดเนื่องจากสถานที่ที่มีเวลาเปิด - ปิด ในด้านผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ใช้งานดังกล่าวอาจทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องเลี่ยงการใช้งานในบางเวลา เนื่องจากมีความหนาแน่นของจำนวนผู้ใช้งานสูง

หากการจำแนกทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่มีมุมมองถึงพื้นที่ดังกล่าวในรูปแบบพื้นที่สาธารณะที่เป็นส่วนตัว (Private Goods) และพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยพื้นที่ดังกล่าวผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวสามารถใช้งานได้ แต่การดำเนินกิจกรรมบางส่วนอาจจะต้องขออนุญาต การจ่ายค่าตอบแทน หรือควรระมัดระวังในการใช้งานและการแสดงพฤติกรรมบริเวณศาลเจ้าซึ่งเป็นศาสนสถานที่เคารพของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ มีมุมมองถึงพื้นที่ดังกล่าวในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) โดยบริเวณศาลเจ้ามีช่วงเวลาที่ใช้งานได้อย่างจำกัด และบางกิจกรรมต้องขออนุญาตผู้เกี่ยวข้อง และการใช้งานนั้นไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้งานอื่น ๆ ในด้านกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีมุมมองในรูปแบบพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) โดยสามารถใช้งานพื้นที่ศาลเจ้าได้โดยไม่มีข้อจำกัด และในช่วงที่ใช้งานไม่พบกลุ่มผู้ใช้งานอื่น ๆ จึงไม่เกิดผลกระทบขึ้น

การจำแนกรูปแบบของพื้นที่สาธารณะตามพื้นที่สำรวจแต่ละจุด (B1 - B2) มีความแตกต่างกันจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยในพื้นที่ B1 เป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่เข้าถึงได้ยากกว่า มีการใช้งานเป็นพื้นที่จอดรถยนต์บริเวณลานขนาดใหญ่หน้าอาคารศาลเจ้า กิจกรรมที่เกิดขึ้นจากผู้ใช้งานจึงมีความหลากหลายน้อยกว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายจึงไม่พบปัญหาจากการทับซ้อนของกิจกรรมส่วนในพื้นที่ B2 เป็นพื้นที่ที่เข้าถึงง่าย และเป็นพื้นที่เปิดโล่งริมน้ำ ซึ่งมีบรรยากาศเหมาะสมกับการท่องเที่ยว และการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ การทับซ้อนของกิจกรรมและการเกิดผลกระทบในการใช้งานต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจึงเกิดขึ้นบ่อยครั้งกว่าพื้นที่ B

6.2.3 ทศนคติต่อพื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม (พื้นที่ C)

จากการสัมภาษณ์ทศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม (พื้นที่ C) สามารถนำผลการสัมภาษณ์มาจำแนกรูปแบบของพื้นที่สาธารณะ ด้วยตัวชี้วัดความสามารถในการกีดกันการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยว และการเป็นปรปักษ์หรือส่งผลกระทบจากการใช้งาน โดยผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยสามารถแสดงได้ดังนี้

ตารางที่ 54 ทศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนพื้นที่ C

พื้นที่		การใช้งานพื้นที่เป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Rival in Consumption)	การใช้งานพื้นที่ไม่เป็นปรปักษ์ ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน (Non-rival in Consumption)
C1	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	-	① ⑤ ⑤
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	① ② ④ ③ ② ③ ④	⑤ ③ ④ ① ②
C2	สามารถกีดกันผู้ใช้งาน ในพื้นที่ได้ (Excludable)	②	② ④ ⑤ ① ③ ⑤ ③ ⑤
	ไม่สามารถกีดกัน ผู้ใช้งานในพื้นที่ได้ (Non-excludable)	④	① ③ ④ ① ②

ที่มา: การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, 2564

พื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม (พื้นที่ C) มีทศนคติจากกลุ่มเป้าหมายโดยมากอยู่ในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่สามารถกีดกันการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว และการทำงานของกลุ่มคนดังกล่าวไม่เป็นปรปักษ์หรือไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ซึ่งจากการสำรวจ พบกิจกรรมที่เกิดจากนักท่องเที่ยวโดยมากเป็นการสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยวและถ่ายภาพกับรถยนต์โบราณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในย่านตลาดน้อยที่สำคัญ โดยกิจกรรมดังกล่าว

เกิดขึ้นบริเวณลานว่างและบางส่วนต้องดำเนินกิจกรรมบนพื้นที่ทางสัญจร อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อ การสัญจรของผู้อยู่อาศัยในชุมชน อีกจุดคือพื้นที่ที่มีการใช้งานโดยผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก รวมถึง พื้นที่ลานมีลักษณะแยกตัวจากทางสัญจรที่กลุ่มผู้ใช้งานอื่น ๆ ใช้ ซึ่งระยะของการเกิดกิจกรรม ค่อนข้างห่างกัน จึงไม่เกิดผลกระทบโดยตรงต่อการใช้งานของกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชน

การจำแนกทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่มี มุมมองถึงพื้นที่ดังกล่าวในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) และพื้นที่สาธารณะ อย่างแท้จริง (Public Goods) โดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวสามารถใช้งาน ได้ตลอดเวลา และกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีทั้งส่งผลกระทบและไม่ส่งผลกระทบเช่นกัน โดยมากการใช้งาน อยู่คนละจุดทำให้ไม่ส่งผลกระทบต่อกัน แต่ในจุดที่มีการใช้งานร่วมกัน หากเป็นช่วงเวลาที่มีการใช้ งานอย่างหนาแน่นจะส่งผลไปถึงทางสัญจรของชุมชนที่มีระยะจำกัด ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการ สร้างสรรค์ส่วนใหญ่ มีมุมมองในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) โดยในพื้นที่มีกลุ่มผู้ อยู่อาศัยในชุมชนใช้งานอย่างหนาแน่น ทำให้ต้องเลี่ยงการใช้งานในบางครั้ง ในด้านกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีมุมมองในรูปแบบพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) โดยสามารถใช้งานพื้นที่นั้น ได้ และกิจกรรมที่เกิดขึ้นก็ไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชน เนื่องจากการใช้งาน เพียงชั่วคราว

การจำแนกรูปแบบของพื้นที่สาธารณะตามพื้นที่สำรวจแต่ละจุด (C1 – C2) ค่อนข้างแตกต่างกันเนื่องจากกายภาพและกิจกรรมในพื้นที่ โดยในพื้นที่ C1 เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับทางสัญจร คนทุก กลุ่มจึงสามารถสัญจรผ่านและใช้งานบริเวณลานได้ ประกอบกับการมีจุดท่องเที่ยวสำคัญ เช่น รถยนต์ โบราณและอาคารเก่า ทำให้พื้นที่มีการใช้งานอย่างหนาแน่นจนเกิดผลกระทบบริเวณทางสัญจรได้ ส่วนในพื้นที่ C2 มีการครอบครองพื้นที่โดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนเดิมเป็นหลัก ประกอบกับกายภาพ ของพื้นที่แยกตัวจากทางสัญจรชัดเจน ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงการรบกวนด้วยสายตาและการ เก็บภาพบรรยากาศจากนักท่องเที่ยวบนทางสัญจรเท่านั้น

6.2.4 ทักษะคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่

สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

ทักษะคติของรูปแบบพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย พบทั้งความสอดคล้องและความแตกต่างกันของมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในแต่ละประเภท ในพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร (พื้นที่ A) มีทักษะคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยผู้ใช้งานทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ได้โดยไม่มีข้อจำกัดหรือข้อบังคับ เนื่องจากพื้นที่ไม่มีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองโดยบุคคลใด และมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้งานในการสัญจรเป็นหลัก แต่พื้นที่ดังกล่าวมักพบผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจากการทับซ้อนของกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวตลอดเส้นทางคมนาคม ทำให้ผู้ใช้งานเดิมที่มักเป็นการประกอบอาชีพหรือสัญจรในชุมชนถูกรบกวนและแทนที่จากกิจกรรมดังกล่าว

ในด้านพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน (พื้นที่ B) มีทักษะคติจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบพื้นที่สาธารณะที่เป็นส่วนตัว (Private Goods) และพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง จึงมีข้อจำกัดในการใช้งานจากการกำหนดเวลาเปิดทำการ ส่วนผลกระทบจากการดำเนินกิจกรรมของต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนมีความแตกต่างกันของทั้งสองพื้นที่สำรวจ เนื่องมาจากความหลากหลายและความหนาแน่นของกิจกรรมที่ต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยในจุดที่พบผลกระทบโดยส่วนใหญ่มาจากกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว การถ่ายภาพร่วมในบรรยากาศ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในบริเวณศาลเจ้า โดยเฉพาะช่วงที่มีกลุ่มผู้ใช้งานเป็นจำนวนมาก ทำให้กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพหรือต้องเลี่ยงการใช้งานในช่วงนั้น

ส่วนพื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างเนกประสงค์และลานกิจกรรม (พื้นที่ C) มีทักษะคติจากกลุ่มเป้าหมายในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) โดยเป็นพื้นที่สามารถกีดกันการใช้งานจากกลุ่มคนภายนอก ทั้งจากกายภาพด้านความต่างระดับของพื้นที่ลานที่ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนใช้กับทางสัญจรที่กลุ่มคนทั่วไปใช้งาน ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวยังมีกรรมสิทธิ์ในการครอบครองทั้งสองพื้นที่สำรวจ ผู้ใช้งานส่วนใหญ่จึงเป็นผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเป็นหลัก ในด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน เนื่องจากความแตกต่างกันของกายภาพพื้นที่ทำให้กิจกรรมที่เกิดขึ้นแยกตัว

ออกจากกัน ในระยะที่ไม่ส่งผลกระทบหรือส่งผลกระทบในบริเวณทางสัญจรขนานข้างลานมากกว่าในบริเวณลาน

หากเปรียบเทียบทัศนคติในการใช้งานและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย โดยการจำแนกทัศนคติตามกลุ่มประชากร เป้าหมาย 3 กลุ่ม ในกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติถึงพื้นที่พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในภาพรวมว่าเป็นพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยมีความคิดเห็นว่าการกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจะไม่สามารถกีดกันผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ ในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนได้ ประกอบกับได้รับผลกระทบจากการใช้งานจากคนกลุ่มอื่นในพื้นที่ เช่นเดียวกับทัศนคติจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ที่มีทัศนคติถึงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนว่าเป็นพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยมีความคิดเห็นที่สามารถใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนได้โดยไม่มีข้อจำกัดหรือไม่ได้รับการกีดกัน แต่บางกิจกรรมกลับส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชน ส่วนในด้านทัศนคติของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยให้ทัศนคติถึงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนว่าอยู่ในรูปแบบพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) โดยนักท่องเที่ยวจะสามารถเข้าใช้งานในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทุกในชุมชนจุดได้โดยไม่มีข้อจำกัด และสามารถใช้งานร่วมกับบุคคลอื่นได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อกัน

ความแตกต่างของรูปแบบพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนตามแต่ละประเภทจากการวิเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การตัดสินใจเข้าใช้งานพื้นที่รวมถึงรูปแบบกิจกรรมและพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ใช้งานกลุ่มต่าง ๆ มีความแตกต่างกัน โดยผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์นี้ยังสอดคล้องกับการวิเคราะห์ผลการสำรวจกิจกรรมและการใช้งาน รวมถึงข้อมูลเชิงพฤติกรรมที่พบในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง โดยเป็นหลักฐานยืนยันได้ว่าการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ได้ส่งผลกระทบต่อการใช้งานในพื้นที่ของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนอย่างประจักษ์

6.3 มุมมองด้านการบริหารจัดการ และข้อเสนอแนะในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย

จากการสำรวจการทับซ้อนของกิจกรรมโดยผู้ใช้งานกลุ่มต่าง ๆ พบปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยเดิมชุมชนจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ตั้งแต่ในระดับที่ยังใช้งานร่วมกันได้ เป็นอุปสรรคในการใช้งาน และหยุดทำกิจกรรมหรือเลี่ยงการใช้งานนั้น โดยผลกระทบแต่ละระดับมีความแตกต่างกันในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่งตามปัจจัยด้านกายภาพของพื้นที่ รูปแบบกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่แสดงออก และความหนาแน่นของจำนวนผู้ร่วมกิจกรรมนั้น ประกอบกับข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นท่ามกลางบริบทพื้นที่ที่ขาดการกำหนดกฎระเบียบในการใช้งาน ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นและมุมมองในการกำหนดข้อจำกัดหรือกฎควบคุมในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการดำเนินกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนในย่านตลาดน้อย จากกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยสามารถแสดงได้ดังนี้

มุมมองของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน แสดงทัศนคติที่สอดคล้องกันว่าควรมีกฎหรือข้อจำกัดในการประกอบกิจกรรมหรือการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน เช่น การจำกัดช่วงเวลาในการท่องเที่ยวหรือการดำเนินกิจกรรมอย่างเหมาะสม ไม่ส่งผลกระทบในช่วงที่ผู้อยู่อาศัยกำลังดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการประกอบอาชีพ การมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนผู้ร่วมกิจกรรมมากเกินไป ความสามารถในการรองรับของเขตทางหรือพื้นที่บางจุด การดำเนินการกิจกรรมโดยให้ความเคารพสถานที่และผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจากการแสดงพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เหมาะสม การมีข้อควรระวังด้านการรบกวนความเป็นส่วนตัวของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนบนพื้นที่สาธารณะ ประกอบกับจัดการด้านความสะอาดและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย โดยทั้งหมดอาจอยู่ในรูปแบบการขอความร่วมมือในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบเพียงเล็กน้อย จนไปถึงในระดับการสร้างกฎระเบียบในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนสูง (กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน, 2564)

ในด้านมุมมองของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ มีทัศนคติส่วนใหญ่สอดคล้องกันว่าควรมีควรมีกฎหรือข้อจำกัดในการประกอบกิจกรรมหรือการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน เช่นเดียวกัน โดยข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เช่น การจัดทำสื่อออนไลน์จากช่องทางที่แนะนำการท่องเที่ยวในชุมชน หรือการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนในบริเวณที่การใช้งานส่งผลกระทบต่อกลุ่มคนอื่น ๆ

ที่ใช้งานร่วมกันในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมหรือเทศกาล ที่ควรมีรูปแบบงานที่คำนึงถึงผลกระทบต่อชุมชนในหลายมิติ ประกอบกับการเลือกช่วงเวลาเวลาในการดำเนินกิจกรรมที่ไม่รบกวนกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ส่วนในด้านความคิดเห็นที่ไม่จำเป็นต้องมีมีกฎหรือข้อจำกัดในการประกอบกิจกรรมหรือการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน เนื่องมาจากปัญหาหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวเกิดขึ้นแค่เพียงบางช่วงเวลา ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ที่มีการใช้งานทับซ้อนกัน ประกอบกับหากมีข้อจำกัดมากจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งหากกฎหรือข้อจำกัดในการทำกิจกรรมและใช้งานในพื้นที่เกิดขึ้น กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ทั้งหมดมีความยินดีในการปฏิบัติตาม (กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์, 2564)

ส่วนมุมมองของกลุ่มนักท่องเที่ยว มีทัศนคติส่วนใหญ่ว่าควรมีควรมีกฎหรือข้อจำกัดในการประกอบกิจกรรมหรือการใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน เช่น การจำกัดช่วงเวลาในการท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยเฉพาะบริเวณสถานประกอบการร้านค้าอะไหล่และเครื่องยนต์ อาจส่งเสริมช่วงเวลาท่องเที่ยวที่ไม่ตรงกับช่วงเวลาของการขนส่งสินค้า การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ที่ไม่ใช่เส้นทางท่องเที่ยวหลักบนทางสัญจรที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนจำเป็นต้องใช้ตลอดทุกช่วงเวลา รวมถึงในบางพื้นที่ต้องจำกัดการใช้งานจากกลุ่มคนภายนอก ทั้งในด้านกิจกรรมและจำนวนผู้ใช้งานที่เหมาะสมกับพื้นที่นั้น ส่วนในด้านกฎระเบียบควรมีในจุดที่เป็นพื้นที่เปราะบาง โดยเฉพาะจุดที่มีองค์ประกอบเก่าแก่โบราณ ที่เสี่ยงต่อการเกิดความเสียหายจากการดำเนินกิจกรรมด้านท่องเที่ยว ส่วนความคิดเห็นที่ไม่จำเป็นต้องมีข้อจำกัดในการใช้งาน โดยเป็นเพียงการให้คำแนะนำก็เพียงพอสำหรับการตระหนักถึงการใช้งานบริเวณพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุดต่าง ๆ โดยหากมีกฎหรือข้อจำกัดในการทำกิจกรรมและใช้งานในพื้นที่เกิดขึ้นจริง กลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งหมดมีความยินดีที่จะปฏิบัติตามเช่นกัน (กลุ่มนักท่องเที่ยว, 2564)

บทที่ 7

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการพื้นที่

จากการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ประกอบกับการวิเคราะห์ทัศนคติและมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ได้แสดงในข้างต้น สามารถสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปผลการศึกษาประกอบคำถามของงานวิจัย การวิเคราะห์ผลการศึกษิตตามสมมติฐาน การอภิปรายผลการศึกษา ข้อค้นพบในงานวิจัย และข้อเสนอแนะด้านแนวทางการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต ดังนี้

7.1 สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งเน้นที่การศึกษาผลกระทบ ข้อจำกัดในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนร่วมกัน และทัศนคติต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในกลุ่มผู้ใช้งาน โดยการศึกษาจะพิจารณาพฤติกรรมการใช้งาน เหตุการณ์ และข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยที่เลือกนำมาเป็นกรณีศึกษา 9 แห่ง โดยมีคำถามของงานวิจัย ดังนี้

1. ปัจจุบันพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อย มีการใช้งานในลักษณะใด
2. การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ในการประกอบกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่ของผู้กลุ่มอยู่อาศัยเดิมในชุมชนย่านตลาดน้อยอย่างไร

จากการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ประกอบกับการวิเคราะห์ทัศนคติและมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย สามารถสรุปผลการศึกษาตามคำถามของงานวิจัยและการวิเคราะห์สมมติฐานของงานวิจัย แสดงได้ดังนี้

7.1.1 การใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อย

จากการศึกษาการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อย โดยกำหนดกลุ่มประชากรเป้าหมาย 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยจะแสดงการใช้งานของกลุ่มประชากรเป้าหมายตามประเภทพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่ได้จำแนก 3 ประเภท ดังนี้

1) พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร

พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร เป็นพื้นที่เขตทางบนโครงข่ายการสัญจรภายในย่าน มีการใช้งานอย่างหนาแน่นโดยเฉพาะในช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งการใช้งานจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน (Necessary activities) โดยเป็นการใช้งานพื้นที่เพื่อการสัญจรทั่วไป การค้าขายริมทาง การขนส่งสินค้า และการประกอบอาชีพอื่น ๆ ที่ใช้พื้นที่บริเวณเขตทาง ส่วนการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ โดยมากเป็นกิจกรรมทางสังคม (Social activities) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมตามเทศกาล หรือการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยใช้โครงข่ายคมนาคมเป็นเส้นทางสัญจรที่เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ในย่าน ในด้านการใช้งานโดยกลุ่มนักท่องเที่ยว ล้วนเป็นกิจกรรมทางสังคม (Social activities) ที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยว โดยเป็นการสัญจรร่วมกันบนโครงข่ายการท่องเที่ยว การหาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการถ่ายรูปร่วมกับพื้นที่หรือชมองค์ประกอบที่มีความน่าสนใจระหว่างทาง

2) พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน

พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน เป็นพื้นที่ที่เกิดกิจกรรมที่หลากหลายจากผู้ใช้งานหลายกลุ่ม โดยมีความหนาแน่นของผู้ใช้งานและกิจกรรมสูงในช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์เช่นเดียวกัน ซึ่งการใช้งานจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนโดยมากเป็นกิจกรรมทางสังคม (Social activities) โดยเป็นกิจกรรมที่สร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างคนในชุมชน ทั้งการพบปะพูดคุย การร่วมกันเตรียมสถานที่เพื่อจัดงานเทศกาลบริเวณศาลเจ้า การเดินเล่นผ่อนคลายร่วมกันของผู้สูงอายุ ส่วนการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ โดยมากเป็นกิจกรรมทางสังคม (Social activities) โดยเฉพาะกิจกรรมที่พบในการสำรวจอยู่ในช่วงเวลาการจัดตลาดสินค้างานฝีมือ ที่ใช้พื้นที่บริเวณลานด้านหน้าอาคารศาลเจ้าเป็นที่ตั้งของงาน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวยังเป็นพื้นที่รองรับการจัดเทศกาลอื่น ๆ จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์อีกด้วย และกลุ่มนักท่องเที่ยวมีการใช้งานส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางสังคม (Social activities) จากการท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ โดยใช้งาน

พื้นที่ในการเที่ยวชม ถ่ายรูปร่วมกับบรรยากาศลานหน้าอาคารศาลเจ้า หรือการร่วมงานเทศกาลและตลาดที่จัดขึ้นจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

3) พื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม

พื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม เป็นพื้นที่ว่างที่แทรกตัวอยู่ในแนวโครงข่ายทางสัญจร โดยการใช้งานเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นในช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์เช่นเดียวกับพื้นที่สาธารณะทั้งสองประเภทในข้างต้น มีการใช้งานจากกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางสังคม (Social activities) โดยทั้งหมดเป็นการพบปะพูดคุย การร่วมวงสังสรรค์ รับประทานอาหาร และทำกิจกรรมร่วมกัน การใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์อยู่ในรูปแบบกิจกรรมทางสังคม (Social activities) ในช่วงเวลาสำรวจพบผู้ประกอบการนำเที่ยวในชุมชนนำนักท่องเที่ยวสัญจรผ่านบริเวณลาน ประกอบกับนักท่องเที่ยวบางส่วนถ่ายรูปบรรยากาศพื้นที่ ส่วนการใช้งานโดยกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางสังคม (Social activities) เช่นเดียวกัน โดยทั้งหมดเป็นการถ่ายรูปร่วมกับองค์ประกอบพื้นที่ยอดนิยมในพื้นที่บริเวณส่วนหนึ่งของลาน

หากจำแนกการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มประชากรเป้าหมายในภาพรวมของย่านตลาดน้อย การใช้งานของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมชุมชนโดยมากจะเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นต้องใช้งานในพื้นที่บริเวณนั้น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือการใช้งานพื้นที่ทางสังคมในรูปแบบกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ร่วมกัน เช่น การขนส่งสินค้าบริเวณทางสัญจรหลัก การพบปะพูดคุยบริเวณลานกิจกรรม ซึ่งกลุ่มดังกล่าวยังเป็นผู้ใช้งานที่มีระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมนานที่สุด และกระจายในทั่วบริเวณทุกพื้นที่สำรวจ ส่วนการใช้งานโดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ จะมีรูปแบบการใช้พื้นที่อย่างหลากหลาย หากเป็นกลุ่มที่เป็นเจ้าของกิจการในพื้นที่ จะมีการใช้งานใกล้เคียงกับกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน และหากเป็นกลุ่มผู้จัดกิจกรรม เทศกาล หรือการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ชุมชน มักใช้งานในพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นที่มากกว่าวัตถุประสงค์เดิมของพื้นที่ เช่น การใช้งานบริเวณลานศาลเจ้าเพื่อดำเนินกิจกรรมเทศกาลศิลปะ หรือการจัดกิจกรรมการนำเที่ยวบนเส้นทางสัญจรชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่จุดสำคัญของย่านตลาดน้อย ในด้านการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนโดยนักท่องเที่ยว มักเกิดขึ้นในพื้นที่ลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงย่านตลาดน้อยโดยไม่จำเป็นต้องเป็นจุดท่องเที่ยวหรือจุดสำคัญของย่าน จึงเกิดกิจกรรมจากนักท่องเที่ยวไปทั่วบริเวณบางส่วนยังเป็นการท่องเที่ยวตามรอยพื้นที่จัดกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ในช่วงเทศกาล ซึ่งโดยมากการใช้งานของนักท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นเพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น

ในด้านการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้งานของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนในย่านตลาดน้อย โดยผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนการดำเนินนโยบายฟื้นฟูย่านตลาดน้อย พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านการใช้งานโดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวันและมีความจำเป็นต้องใช้งานในพื้นที่ทั่วไป ส่วนกลุ่มผู้ใช้งานอื่นที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในชุมชนจะเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะกลุ่มนำเที่ยวในจุดสำคัญของชุมชน หรือนักท่องเที่ยวชาวไทยในช่วงเทศกาลของชาวจีนในบริเวณศาลเจ้า ภายหลังจากการดำเนินนโยบายฟื้นฟูย่านตลาดน้อย ประกอบกับการเกิดขึ้นของสถานประกอบการที่ดึงดูดการท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมเทศกาลต่าง ๆ ของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ย่านตลาดน้อยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากเดิม ทำให้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของย่านตลาดน้อยในทิวบริเวณมีความยืดหยุ่นและการใช้งานที่หลากหลายไปจากวัตถุประสงค์เดิม รวมถึงพื้นที่บางจุดเดิมไม่มีการใช้งานก็กลับกลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวและมีการใช้งานอย่างหนาแน่น ซึ่งจากการศึกษายังพบว่ามี การเกิดขึ้นของพื้นที่สาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวในย่านตลาดน้อยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะจุดท่องเที่ยวแห่งใหม่บนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่เป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมและเทศกาลสร้างสรรค์ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงย่านอย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้เกิดจากการผลักดันทรัพยากรของชุมชนเป็นจุดเด่นเพื่อประชาสัมพันธ์ย่านตลาดน้อย และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากกระแสนิยมของกลุ่มการท่องเที่ยวและการพัฒนาในเขตชุมชนดั้งเดิมใจกลางเมือง

ผลการศึกษาดังกล่าวไม่ปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า “พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทุกจุดในย่านตลาดน้อย มีการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น เกิดการทับซ้อนของกิจกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนและกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ ในทิวบริเวณย่าน” โดยพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนในย่านตลาดน้อยมีการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น ซึ่งจากผลการสำรวจพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 9 แห่ง พบกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในช่วงเวลาสำรวจ เป็นสัดส่วนร้อยละ 16.7 จากจำนวนกิจกรรมจากผู้ใช้งานทั้งหมด และมีจำนวนผู้ใช้งานกลุ่มดังกล่าวเป็นสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 30.9 ของจำนวนผู้ใช้งานทั้งหมด โดยในพื้นที่แต่ละจุดจะมีความแตกต่างกันของจำนวนกิจกรรมและจำนวนผู้ใช้ของกลุ่มดังกล่าวตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน

การใช้งานดังกล่าวจากกลุ่มผู้ใช้ต่าง ๆ เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทุกจุดในพื้นที่ศึกษาที่ได้ทำการสำรวจ ในขณะเดียวกัน กิจกรรมที่เกิดขึ้นของกลุ่มผู้ใช้งานดังกล่าวเกิดการ

ทับซ้อนกันในพื้นที่และช่วงเวลาเดียวกันในหลายกิจกรรม โดยเฉพาะการทับซ้อนระหว่างกิจกรรมรูปแบบใหม่จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว กับกิจกรรมเดิมของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่าง ๆ ดังที่แสดงรายละเอียดต่อไปในหัวข้อที่ 7.1.2

7.1.2 ผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อยของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อยของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน จะแสดงข้อมูลจากการวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูลกิจกรรมและการใช้งาน กลุ่มผู้ใช้งาน และข้อมูลเชิงพฤติกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ประกอบกับผลการวิเคราะห์ทัศนคติและมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนย่านตลาดน้อยของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามด้านการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มประชากรเป้าหมายบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน 9 แห่ง พบการใช้งานจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในหลายกิจกรรมที่ส่งผลกระทบหรือข้อจำกัดต่อการใช้งานโดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยจากการวิเคราะห์สามารถจำแนกระดับผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนได้ทั้งสิ้น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ผลกระทบสูง หมายถึง เมื่อเกิดการทับซ้อนของกิจกรรมจากกลุ่มคนอื่น ๆ ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจะหยุดทำกิจกรรมหรือเลี่ยงการใช้งานในพื้นที่ โดยมากมักเกิดในบริเวณเส้นทางสัญจรหลัก หรือพื้นที่ที่มีเขตทางและขนาดของพื้นที่จำกัด (พื้นที่ A2, A5, B2, C1, C2) รวมไปถึงบางกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความรู้สึกรำคาญต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนหรือไม่มีความสัมพันธ์กับชุมชนร่วมด้วย โดยกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลกระทบสูง เช่น การถ่ายรูปของนักท่องเที่ยวในพื้นที่บริเวณที่มีการขนส่งสินค้าหรือกิจกรรมการค้าอื่น ๆ เป็นผลให้กิจกรรมของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนต้องหยุดทำกิจกรรมเพื่อรอให้กลุ่มนักท่องเที่ยวถ่ายรูปเสร็จเรียบร้อย การจัดการกิจกรรมเทศกาลศิลปะหรือการจัดตลาดงานฝีมือของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ ที่ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องเลี่ยงการใช้งานในบริเวณพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจุดดังกล่าว เนื่องจากมีจำนวนกลุ่มผู้ใช้งานจากภายนอกเป็นจำนวนมาก รวมถึงรูปแบบกิจกรรมไม่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับชุมชนและกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิม เป็นต้น

ระดับที่ 2 ผลกระทบปานกลาง หมายถึง เมื่อเกิดการใช้งานจากกลุ่มคนอื่น ๆ กิจกรรมนั้นจะเป็นอุปสรรคหรือสร้างข้อจำกัดต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยรูปแบบดังกล่าวจะเกิดในพื้นที่ที่บริเวณของชุมชนโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีขอบเขตในการใช้งานอย่างจำกัด และเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของกิจกรรม (พื้นที่ A1, A2, A3, A4, A5, B2, C1, C2) กิจกรรมที่มักส่งผลกระทบ เช่น การสัญจรในเส้นทางท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวบนเส้นทางสัญจรย่อยภายในชุมชน ซึ่งหากมีการใช้งานของกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากรวมถึงมีการหยุดแวะเพื่อชมสิ่งที่น่าสนใจระหว่างทาง จะทำให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนใช้งานพื้นที่บริเวณดังกล่าวได้ไม่เต็มประสิทธิภาพหรือถูกรบกวนในการใช้งาน เป็นต้น

ระดับที่ 3 ผลกระทบต่ำหรือไม่ส่งผลกระทบ หมายถึง กิจกรรมโดยกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะบริเวณเดียวกันได้ และไม่ส่งผลกระทบหรือส่งผลกระทบในระดับที่ไม่ทำให้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมลดลง ซึ่งพื้นที่อาจมีขอบเขตในการใช้งานที่เพียงพอ มีการใช้งานในรูปแบบที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนบริเวณดังกล่าว หรือมีการใช้งานเพียงชั่วคราว (พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทุกจุด) กิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น การหยุดดูป้ายประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนในบริเวณเขตทางของกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในบริเวณเดียวกันกับการขนส่งสินค้าของกลุ่มอยู่อาศัยเดิมในชุมชน แต่กิจกรรมทั้งสองเกิดขึ้นในตำแหน่งพื้นที่ต่างกันประกอบกับระยะเขตทางมีพื้นที่ค่อนข้างกว้าง การใช้งานจึงไม่ส่งผลกระทบระหว่างกันหรือสามารถใช้งานร่วมกันได้ รวมถึงการเข้าประกอบพิธีกรรมในศาลเจ้าของกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบกิจกรรมมีความสอดคล้องกับพื้นที่ศาลเจ้าเดิม จึงไม่เกิดผลกระทบต่อกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ และผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน เป็นต้น

ส่วนผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณอื่น ๆ นอกเหนือจากบริเวณพื้นที่กรณีศึกษา กลุ่มพื้นที่ประเภทพื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร ในภาพรวมมักพบผลกระทบอย่างบ่อยครั้งจากการขาดการจัดการในการใช้งานร่วมกันบนเส้นทางสัญจร โดยเฉพาะการใช้งานเพื่อการสัญจรโดยพาหนะ การเดินเท้า กิจกรรมการค้า และกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนพื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่ว่างหน้าอาคาร และศาสนสถาน และพื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรมในบริเวณอื่น ๆ พบการทับซ้อนของกิจกรรมน้อยจนถึงในระดับที่ไม่พบผลกระทบ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่ใช่จุดท่องเที่ยวจากข้อจำกัดด้านการเข้าถึง การไม่มีองค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน หรือพื้นที่ไม่มีความยืดหยุ่นในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้งานที่หลากหลายเพียงพอ จึงพบการใช้งานเพียงกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเท่านั้น

2. ผลการวิเคราะห์ทัศนคติและมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย

ผลการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมาย จะเป็นผลการศึกษาด้านทัศนคติที่สนับสนุนผลการสำรวจผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนในข้างต้น โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ทัศนคติและมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบกับทฤษฎีสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ดังนี้

1) พื้นที่สาธารณะประเภทบาทวิถีและโครงข่ายการสัญจร (พื้นที่ A) มีทัศนคติจากกลุ่มประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่ในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยผู้ใช้งานทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและใช้งานพื้นที่ได้โดยไม่มีข้อจำกัดหรือข้อบังคับ แต่พื้นที่ดังกล่าวมักพบผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจากการทับซ้อนของกิจกรรม หากจำแนกทัศนคติตามกลุ่มประชากรเป้าหมาย กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการนำเที่ยวชุมชนหรือถ่ายรูปร่วมกับบรรยากาศพื้นที่เป็นกลุ่มใหญ่ ซึ่งทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนต้องหลีกเลี่ยงการใช้งาน ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวมีทัศนคติต่อพื้นที่ดังกล่าวในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) เช่นเดียวกัน เนื่องจากสามารถใช้งานเส้นทางสัญจรทั่วไปได้ในทั่วบริเวณชุมชน แต่มักเกิดปัญหาในการใช้งานร่วมกับกลุ่มคนอื่น ๆ บนเส้นทางสัญจรภายในชุมชนที่มีระยะเขตทางจำกัด เช่น พื้นที่สำรวจบริเวณซอยดวงตะวัน และซอยศาลเจ้าโรงเกือก (พื้นที่ A3, A4, A5)

2) พื้นที่สาธารณะประเภทอาคาร พื้นที่วางหน้าอาคาร และศาสนสถาน (พื้นที่ B) มีทัศนคติส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบพื้นที่สาธารณะที่เป็นส่วนตัว (Private Goods) และพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวมีกรรมสิทธิ์ในการครอบครอง มีข้อจำกัดในการใช้งานจากการกำหนดเวลาเปิดทำการ และผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยส่วนใหญ่มาจากพฤติกรรมในการท่องเที่ยว หากจำแนกทัศนคติตามกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนส่วนใหญ่มีทัศนคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะที่เป็นส่วนตัว (Private Goods) และพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมบางอย่างจะต้องขออนุญาตหรืออาจจะมีค่าบำรุงสถานที่ และบางครั้งพบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในบริเวณศาลเจ้า ในด้านกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์มีทัศนคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) โดยมีช่วงเวลาที่ใช้งานได้อย่างจำกัดตามเวลาเปิด - ปิดของสถานที่ ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวมีทัศนคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะ

อย่างแท้จริง (Public Goods) เนื่องจากสามารถใช้งานในพื้นที่ในทุกกิจกรรมได้ และในช่วงใช้งานไม่พบกลุ่มผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ จึงไม่ส่งผลกระทบต่อกัน

3) พื้นที่สาธารณะประเภทพื้นที่ว่างอเนกประสงค์และลานกิจกรรม (พื้นที่ C) มีทัศนคติจากกลุ่มเป้าหมายในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) โดยเป็นพื้นที่สามารถกีดกันการใช้งานจากกลุ่มคนภายนอกได้โดยการครอบครองการใช้งานพื้นที่โดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยหากจำแนกจำแนกทัศนคติจากกลุ่มเป้าหมาย ในกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนมีทัศนคติถึงพื้นที่ดังกล่าวในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) และพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) ซึ่งความแตกต่างนี้เกิดขึ้นจากกายภาพของพื้นที่สำรวจ โดยในพื้นที่ว่างชอยดวงตะวัน (พื้นที่ C1) เป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับทางสัญจร คนทุกกลุ่มจึงสามารถสัญจรผ่านและใช้งานบริเวณลานได้ และพบผลกระทบในช่วงที่มีการใช้งานจากการท่องเที่ยวอย่างหนาแน่น ส่วนพื้นที่ลานกิจกรรมชุมชน (พื้นที่ C2) มีกายภาพของพื้นที่แยกตัวระดับจากทางสัญจรชัดเจน และมีการครอบครองพื้นที่โดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์มีทัศนคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะของชุมชน (Club Goods) เนื่องจากในพื้นที่บางครั้งมีกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนใช้งานร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ทำให้ต้องเลี่ยงพื้นที่จุดดังกล่าวในบางครั้ง ในด้านกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีทัศนคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) เนื่องจากสามารถใช้งานพื้นที่นั้นได้ และเป็นกิจกรรมเพียงชั่วขณะจึงไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ

หากเปรียบเทียบทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนทุกจุดที่สำรวจ (พื้นที่ A1 - C2) จากกลุ่มประชากรเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนมีทัศนคติถึงรูปแบบพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยเป็นพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) กล่าวคือ กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจะไม่สามารถกีดกันผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ ในการเข้าใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนได้ และในทางกลับกัน การใช้งานของกลุ่มคนดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนอีกด้วย ส่วนทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ แสดงทัศนคติในรูปแบบพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) เช่นเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์สามารถใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยได้โดยไม่มีข้อจำกัด แต่การดำเนินกิจกรรมบางอย่างส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนเช่นกัน และทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มนักท่องเที่ยว อยู่ในรูปแบบพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) กล่าวคือ กลุ่มนักท่องเที่ยวสามารถใช้งานพื้นที่

สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยได้ทุกจุดโดยไม่มีข้อจำกัด รวมถึงกิจกรรมจากนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นก็ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน

ความแตกต่างด้านทัศนคติและมุมมองจากกลุ่มประชากรเป้าหมายดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเลือกเข้าใช้งานในพื้นที่ การเลือกดำเนินกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ บนพื้นที่ รวมถึงการแสดงออกเชิงพฤติกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่แตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้จึงนำมาซึ่งปัญหาจากการใช้งานร่วมกันและการทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย สอดคล้องกับผลการสำรวจผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนในข้างต้น

ผลการศึกษาจึงไม่ปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า “การเข้ามาประกอบธุรกิจและกิจกรรมในพื้นที่ของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว จะสร้างข้อจำกัดในด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน” โดยจากนโยบายพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนที่ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้ประโยชน์ภายในชุมชน โดยส่วนหนึ่งเกิดการใช้งานและกิจกรรมขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นใหม่จากกลุ่มผู้ใช้งานดังกล่าวบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จะเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีการใช้งานเดิมของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน เมื่อการใช้งานจากกลุ่มผู้ใช้ต่าง ๆ เกิดการทับซ้อนกัน เป็นผลให้เกิดผลกระทบหรือสร้างข้อจำกัดต่อการใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ดังแสดงรายละเอียดระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้นในหัวข้อที่ 7.1.2

ผลการวิเคราะห์ทัศนคติในด้านผลกระทบจากการใช้งานโดยกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ยังแสดงทัศนคติของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนและผู้ประกอบการสร้างสรรค์ที่มีมุมมองส่วนใหญ่ที่สอดคล้องกันว่า การทำกิจกรรมของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จะส่งผลกระทบหรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้งานของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ส่วนทัศนคติของกลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีมุมมองที่แตกต่างคือ การใช้งานของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวจะไม่ส่งผลกระทบหรือไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้งานของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว

7.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาแผนนโยบายพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนย่านตลาดน้อย แผนงานดังกล่าวได้เป็นแรงกระตุ้นและผลักดันให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมจากกลุ่มคนใหม่ที่เข้ามาในพื้นที่ เช่น การเกิดสถานประกอบการธุรกิจตามสมัยนิยม การจัดเทศกาลศิลปะหรืองานประจำปี รวมถึงการออกแบบและจัดวางองค์ประกอบภายในชุมชนเพื่อตอบสนองกับความต้องการของกลุ่มการท่องเที่ยว เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมใหม่ที่เกิดขึ้นจำนวนมากมีการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของย่าน และกระจายตัวไปทั่วบริเวณพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูลกิจกรรมและการใช้งาน กลุ่มผู้ใช้งานและข้อมูลเชิงพฤติกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษาของชุมชนในย่านตลาดน้อย พบการใช้งานและกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมรูปแบบใหม่ที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชน

ผลการสำรวจพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย ได้พบประเด็นปัญหาการทับซ้อนของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในหลายรูปแบบจากคนหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกิจกรรมเกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในพื้นที่ จากการวิเคราะห์พบว่าผลกระทบดังกล่าวจะเกิดขึ้นตั้งแต่ในระดับที่ยังสามารถใช้งานพื้นที่ร่วมกันได้ การใช้งานที่เป็นอุปสรรคต่อกัน จนไปถึงการทับซ้อนของกิจกรรมที่ส่งผลให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนต้องหยุดทำกิจกรรมและเลี่ยงการใช้งานในพื้นที่บริเวณนั้น ซึ่งความหลากหลายของระดับผลกระทบนี้ยังสะท้อนถึงความแตกต่างของกิจกรรมในบริบทพื้นที่และตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบนั้น

นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายในด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้งานและผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน พบว่ากลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนและกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยเป็นพื้นที่สาธารณะส่วนกลาง (Common Goods) โดยกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจะไม่สามารถกีดกันผู้ใช้งานกลุ่มอื่น ๆ ในการเข้าใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จึงมักพบผลกระทบระหว่างกลุ่มผู้ใช้งานจากความหนาแน่นของกิจกรรมในหลายพื้นที่ เนื่องจากการขาดข้อจำกัดหรือกฎระเบียบเพื่อควบคุมความเหมาะสม ส่วนทัศนคติและมุมมองที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของกลุ่มนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นว่าเป็นพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง (Public Goods) ทัศนคติในลักษณะดังกล่าวทำให้สามารถตัดสินใจในการเลือกใช้งานพื้นที่สาธารณะชุมชนทุกจุดได้โดยไม่ได้รับการกีดกัน และยังแสดงออกในด้านพฤติกรรมโดยไม่มีข้อจำกัด ด้วย

ทัศนคติของกลุ่มประชากรเป้าหมายมีความแตกต่างกัน จึงเป็นส่วนหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างของการตัดสินใจเลือกใช้งานพื้นที่ และการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมบนพื้นที่สาธารณะ นำมาซึ่งประเด็นปัญหาจากการใช้งานร่วมกันบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อย ผลการวิเคราะห์ทัศนคติดังกล่าวยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การทับซ้อนของกิจกรรมที่ทำให้เกิดผลกระทบที่ต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนอย่างประจักษ์

การเกิดขึ้นกิจกรรมใหม่ของกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยเหล่านี้ ยังเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้งานและการแสดงออกบนพื้นที่สาธารณะ เนื่องจากบทบาทของพื้นที่ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงจากเดิมถูกรอบครองและมีการใช้งานโดยกลุ่มคนในชุมชนเป็นหลัก แต่กลับกลายเป็นพื้นที่ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและแสดงออกได้อย่างหลากหลายมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาพบกลุ่มผู้อยู่อาศัยในชุมชนบางส่วนมีทัศนคติทางลบต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ด้วยสาเหตุของการไม่พึงประสงค์ต่อการเข้ามาใช้ประโยชน์ในชุมชนของกลุ่มบุคคลภายนอกเป็นจำนวนมาก หรือส่วนหนึ่งไม่สามารถปรับตัวตอบรับกับรูปแบบของกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยคนกลุ่มใหม่ และมีทัศนคติต่อกลุ่มคนเหล่านั้นว่าเป็น “ผู้บุกรุก”

ถึงแม้ว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวดังกล่าวจะเกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนและไม่มีการใช้งานทางกายภาพที่รุกร้าในพื้นที่ส่วนบุคคล แต่ในบางครั้งกิจกรรมหรือพฤติกรรมนั้นก็มักเกิดขึ้นโดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นพื้นที่สาธารณะในระดับชุมชน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและมีความจำเป็นต้องใช้งานร่วมกันกับกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมเสมอ ดังปรากฏประเด็นปัญหาในปัจจุบัน ทั้งพฤติกรรมการท่องเที่ยวในการเก็บภาพบรรยากาศบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ที่ไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและการทำให้ทรัพย์สินของชุมชนเสียหาย โดยเฉพาะในจุดที่มีองค์ประกอบเก่าแก่และมีคุณค่าของชุมชน รวมถึงยังพบปัญหานักท่องเที่ยวรุกร้า ความเป็นส่วนตัวบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากเสียงสะท้อนของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน ในช่วงการจัดงานเทศกาลศิลปะบริเวณย่านตลาดน้อย (แสดงเพิ่มเติมในภาคผนวก ค)

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนภาพผลกระทบของพื้นที่เมืองที่ถูกพัฒนาและฟื้นฟูโดยมีกลไกในการบริหารจัดการผลกระทบหรือผลที่ตามมาอย่างไม่ครอบคลุม การเกิดขึ้นของสิ่งใหม่และเข้ามาแทนที่หรือสร้างผลในทางลบต่อสิ่งเดิมที่มีอยู่ดังที่แสดงในผลการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ ล้วนเป็นสัญญาณของการเกิดปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชัน (Gentrification) โดยสะท้อนมุมมองของการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนที่สอดคล้องกับกระแสนิยม และตอบสนองความต้องการ

ของคนกลุ่มใหม่ที่เข้ามาในพื้นที่มากกว่าความต้องการของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนซึ่งเป็นผู้ครอบครองพื้นที่อย่างแท้จริง การเปลี่ยนแปลงในลักษณะดังกล่าวเป็นผลมาจากการพัฒนาโดยอาศัยบทบาทของย่านจากนโยบายเมืองสร้างสรรค์ และแรงผลักดันจากคนกลุ่มใหม่ที่ทำให้เกิดองค์ประกอบใหม่ทั้งในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่านตลาดน้อยที่งานวิจัยฉบับนี้ได้กล่าวถึง ในขณะเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงนี้ยังส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเชิงนโยบายที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทยุคสมัย และเป็นแรงกระตุ้นให้กลุ่มคนภายนอกสามารถเข้าแสวงมาหาผลประโยชน์จากชุมชนได้โดยง่าย โดยที่กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่และกลุ่มคนที่เข้ามาประกอบกิจกรรมโดยใช้ฐานทรัพยากรของชุมชน ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลประโยชน์ที่จะคืนกลับมาสู่ชุมชน รวมถึงการสร้างองค์ประกอบที่จะดึงดูดการพัฒนาโดยต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน (Carrying Capacity) ที่จะช่วยปกป้องวิถีชุมชนที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของย่านตลาดน้อย ประกอบกับการจัดการด้านใช้งานอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ที่จะทำให้กลุ่มผู้ใช้งานทุกกลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างเหมาะสมบนฐานทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งปัจจุบันยังคงเป็นช่องว่างของการพัฒนาที่จำเป็นต้องหากระบวนการนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เหมาะสม และเป็นต้นแบบการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

7.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการผลกระทบที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

จากการศึกษาในงานวิจัยฉบับนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยว ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนในระดับพื้นที่ ประกอบกับการแสดงทัศนคติด้านการบริหารจัดการและข้อเสนอแนะในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มประชากรเป้าหมาย จึงสามารถสรุปข้อเสนอแนะการจัดการพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ตั้งแต่ในระดับแผนนโยบายการพัฒนาและในระดับพื้นที่ ครอบคลุมในด้านกายภาพ กิจกรรม และการทำความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ดังนี้

7.3.1. การจัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

จากการศึกษาผลกระทบบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างบ่อยครั้งมาจากการใช้งานของนักท่องเที่ยวที่หาเส้นทางท่องเที่ยวด้วยตนเองผ่านการสัญจรทั่วบริเวณชุมชน ซึ่งบางจุดเป็นพื้นที่ที่ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนมีความจำเป็นต้องใช้งานในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน และในบางพื้นที่จะมีองค์ประกอบดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ช่วงเวลาที่มีการใช้งานจากกลุ่มนักท่องเที่ยวอย่างหนาแน่นจะรบกวนกิจกรรมของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนอยู่บ่อยครั้ง ประกอบกับการท่องเที่ยวในรูปแบบการเดินทางสอดส่องตามตรอก ซอก และซอยย่อยในเขตชุมชน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมักเป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนที่ค่อนข้างมีความเป็นส่วนตัว

การจัดทำแผนพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน จึงมีความสำคัญในการกำหนดพื้นที่ท่องเที่ยวและควบคุมกิจกรรมให้เหมาะสม ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กับการจัดทำนโยบายการพัฒนาในภาพรวมจนถึงในระดับพื้นที่ โดยต้องรับปัญหาจากกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง และดำเนินการภายใต้ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับเป็นสำคัญ โดยการดำเนินการ เช่น การจัดทำเส้นทางโครงข่ายการท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยหลีกเลี่ยงพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการเกิดผลกระทบสูง และเป็นเส้นทางมีความเหมาะสมต่อการเดินอย่างเป็นระบบ โดยอาจมีช่วงเวลาเป็นปัจจัยในการกำหนดการใช้งานบนเส้นทางสัญจรประกอบ ในขณะเดียวกันโครงข่ายการสัญจรเพื่อการท่องเที่ยวดังกล่าวยังต้องครอบคลุมไปถึงจุดการท่องเที่ยวสำคัญของพื้นที่ ผ่านการประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แนะกลุ่มผู้ใช้งานให้อยู่กรอบที่ชัดเจนและสามารถใช้งานบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนโดยส่งผลกระทบให้น้อยที่สุด

7.3.2 การกำหนดกฎระเบียบในการใช้งานและพฤติกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มนักท่องเที่ยวและบุคคลภายนอก

การกำหนดกฎระเบียบในการใช้งานและพฤติกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มนักท่องเที่ยวและบุคคลภายนอกเพื่อควบคุมกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นบนพื้นที่ดังกล่าวให้มีความเหมาะสมทั้งในด้านจำนวนและรูปแบบกิจกรรม โดยอาจเป็นการจำกัดการใช้งานกลุ่มนักท่องเที่ยวในบางกิจกรรม ในช่วงเวลาที่พบการทับซ้อนของกิจกรรมและผลกระทบต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน หรือช่วงเวลาที่มีความหนาแน่นในการใช้งานสูง โดยเฉพาะในบริเวณที่เป็นการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนที่ได้รับผลกระทบสูง หรือการควบคุมพฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่แสดงออกในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ในบริเวณพื้นที่เปราะบางที่มีความเสี่ยงในการเกิดผลกระทบต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ เช่น การควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกในพื้นที่บริเวณศาสนสถานที่เป็นที่เคารพของกลุ่มคนในชุมชน การควบคุมการใช้งานในการถ่ายภาพร่วมกับองค์ประกอบของชุมชนบางจุดที่มีความเก่าแก่และเสี่ยงต่อการเสียหาย เป็นต้น

ซึ่งในการกำหนดกฎระเบียบในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนจากกลุ่มคนภายนอก อาจอยู่ในระดับการขอความร่วมมือจนถึงกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน โดยสร้างความตระหนักรู้ผ่านการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ และสัญลักษณ์ภายในพื้นที่ เช่น ป้ายขอความร่วมมือ ป้ายแสดงกฎระเบียบ หรือสัญลักษณ์แจ้งเตือนในบริเวณพื้นที่เปราะบาง หรือการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในสังคมออนไลน์ (Social Media) ในรูปแบบสื่อแนะนำการท่องเที่ยวและการจัดกิจกรรมในพื้นที่ ควรนำเสนอการรณรงค์การท่องเที่ยวหรือทำกิจกรรมอย่างเหมาะสมในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมควบคู่กับการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งจะสามารถสื่อสารโดยตรงต่อกลุ่มผู้ที่มีความสนใจในการเดินทางเข้ามาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ได้เป็นวงกว้าง

7.3.3 การกำหนดรูปแบบของกิจกรรมและขอบเขตของการดำเนินกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

การกำหนดรูปแบบของกิจกรรมและขอบเขตของการดำเนินกิจกรรมจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ โดยก่อนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะในรูปแบบของกิจกรรมที่มีแนวโน้มในการเกิดผลกระทบต่อพื้นที่ ต้องมีการศึกษาด้านความเหมาะสมของกิจกรรมเกิดขึ้นภายในชุมชนร่วมกับกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนเสมอ มีการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งในสิ่งที่อยู่ภายใต้การควบคุมของการดำเนินงานโดยผู้จัด รวมถึงสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้จากผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังเช่นการจัดการ

ท่องเที่ยวในรูปแบบกลุ่มนำเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งมักเป็นปัญหาและมีเสียงสะท้อนจากผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนอยู่บ่อยครั้ง โดยกลุ่มการท่องเที่ยวดังกล่าวมีการใช้งานพื้นที่ในชุมชนอย่างหนาแน่นจากจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมเป็นจำนวนมากในแต่ละครั้ง อีกรณีคือการจัดงานเทศกาลประจำปีในการแสดงผลงานด้านศิลปะในย่านชุมชนตลาดน้อย ถึงแม้การออกแบบรูปแบบงานหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นในงานดังกล่าวจะคำนึงถึงข้อจำกัดที่ชุมชนมี แต่ปัญหาที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้งคือไม่สามารถควบคุมการใช้งานหรือพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นได้ ซึ่งเป็นผลให้ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนบางส่วนได้รับผลกระทบจากกลุ่มผู้เข้าร่วมงาน ทั้งในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนหรือแม้แต่ในบริเวณพื้นที่ส่วนตัว

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมในชุมชนย่านตลาดน้อยทุกกลุ่ม ต้องสร้างข้อกำหนดและขอบเขตของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างชัดเจน โดยอาจอยู่ในรูปแบบการจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ชุมชน หรือการจำกัดช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมอย่างเหมาะสม ประกอบกับก่อนการเริ่มกิจกรรมในทุกครั้งต้องมีข้อแนะนำในการร่วมกิจกรรมจากกลุ่มผู้จัดกิจกรรมเสมอ โดยอยู่ในกรอบของการคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน รวมถึงการป้องกันการรุกรานพื้นที่ส่วนตัวของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนจากกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้น

7.3.4 การปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

โดยการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน เพื่อการพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นปัจจุบัน และเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาพื้นที่ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวและรองรับกิจกรรมรูปแบบใหม่ จากปัญหาและผลกระทบจำนวนมากที่มาจากข้อจำกัดของพื้นที่ เดิมมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานในรูปแบบที่ไม่หลากหลายและมีการใช้งานอย่างเฉพาะกลุ่ม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในหลายมิติภายในชุมชน องค์ประกอบเดิมในชุมชนย่อมได้รับผลกระทบสูงจากความสามารถในการยืดหยุ่นไม่เพียงพอด้วยข้อจำกัดทางกายภาพ ทำให้เกิดความไม่สมดุลในการใช้งานจากกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกันในด้านวัตถุประสงค์ของการเข้าใช้งานในพื้นที่

ในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ต้องอยู่ในแผนงานระดับนโยบายการพัฒนาพื้นที่เสมอ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบทบาทพื้นที่ในชุมชนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่พบในปัจจุบันและเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับความเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างสมดุล และก่อให้เกิดความเสียหายจากการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบการปรับปรุงสภาพแวดล้อม การสร้างขอบเขตของพื้นที่ และการจัดทำ

องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งานให้เหมาะสมกับการใช้งานโดยกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์ในการใช้งานที่แตกต่างกัน การมีมาตรการรองรับด้านความปลอดภัยของผู้อยู่อาศัยในชุมชนจากการเข้าใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนหรือพื้นที่อื่น ๆ ในชุมชนจากกลุ่มคนภายนอก หรือการมีมาตรการในการจัดการของเสียที่เพิ่มขึ้นและการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน เป็นต้น

7.3.5 การสร้างความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

จากการศึกษาส่วนหนึ่งพบว่า มีผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนชนจำนวนหนึ่งที่มีทัศนคติด้านลบต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน โดยเป็นการแสดงความคิดเห็นทางลบต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและผลักดันกิจกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นในชุมชน ด้วยสาเหตุของการไม่สามารถปรับตัวหรือไม่พึงประสงค์ในรูปแบบของกิจกรรม และเข้ามาของกลุ่มบุคคลภายนอกในชุมชนเป็นจำนวนมาก ดังเช่นกรณีการจัดการจัดกิจกรรมและเทศกาลการแสดงผลงานทางศิลปะจากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ แม้ว่าการดำเนินกิจกรรมที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อชุมชนจะมีการพูดคุยเพื่อขออนุญาตก่อนการดำเนินกิจกรรมต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนก่อนเสมอ แต่เมื่อกิจกรรมนั้นเกิดขึ้นกลับไม่สามารถควบคุมผลกระทบจากกลุ่มผู้ร่วมงานและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ เป็นผลให้กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนบางส่วนไม่พึงประสงค์ในเทศกาลดังกล่าวอันเนื่องมาจากการขาดการจัดการอย่างครอบคลุมเพียงพอ และยังทำให้เกิดทัศนคติในทางลบต่อกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากนโยบายการพัฒนาชุมชนในรูปแบบใกล้เคียงกับกิจกรรมดังกล่าวอีกด้วย

นอกเหนือจากการจัดการในด้านกายภาพ และกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนของชุมชนย่ำตลาดน้อยแล้ว สิ่งหนึ่งที่สำคัญอีกประการคือการสร้างความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนต่อผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องดำเนินการพัฒนาชุมชนด้วยองค์ประกอบใหม่ภายใต้ข้อจำกัดที่มีอยู่เดิม ทำความเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนได้รับ และมีการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนก่อนและหลังการทำกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่ควรแก้ไขหากต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับควรร่วมพูดคุยหรือทำความเข้าใจต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนที่มักได้รับผลกระทบและมีมุมมองที่ไม่พึงประสงค์ต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและครอบคลุมถึงผลประโยชน์ต่อกลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนอย่างแท้จริง

7.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาผลกระทบจากการทับซ้อนของกิจกรรมบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในช่วงเปลี่ยนผ่านการพัฒนา โดยมีตัวแปรด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการใช้งานพื้นที่ของกลุ่มผู้อาศัยเดิมในชุมชนเป็นวัตถุประสงค์หลักในการศึกษา ซึ่งมีพื้นที่กรณีศึกษาคือชุมชนย่านตลาดน้อยจากการมีสัญญาณของการเกิดปรากฏการณ์เจนทรifiเคชัน (Gentrification) ผลการศึกษาจึงสะท้อนตัวอย่างของผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้อาศัยเดิมในชุมชนท่ามกลางบริบทชุมชนย่านตลาดน้อย ซึ่งการศึกษาของงานวิจัยฉบับนี้ มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนเป็นสำคัญ แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังมีแง่มุมในการแทนที่จากกลุ่มคนภายนอกชุมชนในอีกหลายมิติ โดยมีแนวทางในการศึกษา เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของชุมชน จากนโยบายการส่งเสริมเศรษฐกิจและกิจกรรมสร้างสรรค์ การเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคมและกลุ่มประชากรในช่วงเปลี่ยนผ่านการพัฒนา การศึกษาทัศนคติของกลุ่มผู้อาศัยเดิมในชุมชนต่อนโยบายย่านสร้างสรรค์ รวมถึงยังสามารถเลือกแนวทางการศึกษาดังกล่าวในบริบทพื้นที่ชุมชนอื่น ๆ ที่ปรากฏสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างตามบริบทชุมชนเมือง เป็นต้น ซึ่งแนวทางการศึกษาดังกล่าวนี้ไม่จำกัดเพียงการศึกษาของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการผังเมืองเพียงเท่านั้น

บรรณานุกรม

- Dusit Thani College. (2019). ประเทศไทยตอนนี้มีโรงแรมแต่ละประเภทจำนวนเท่าไร? Retrieved from <https://dtc.ac.th/ประเทศไทยตอนนี้มีโรงแรม/>
- Florida, R. (2002). *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday life*. New York: Basic Books.
- Gehl, J. (1987). *Life Between Buildings: Using Public Space*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Gehl, J. (2013). *How to Study Public Life*. Washington, D.C: Island Press.
- Habermas, J. (1989). *The structural transformation of the public sphere: an inquiry into a category of bourgeois society (T. Burger, Trans.)*. Massachusetts: MIT Press.
- Howkins, J. (2001). *The Creative Economy: How People Make Money from Ideas*. London: Allen Lane.
- Huabcharoen, N., & Ellsmore, D. (2017). Creative Class and Gentrification: The Case of Old Bangkok Foreigner Communities, Charoenkrung and Talad Noi Neighbourhood. *Veridian E-Journal*, 10(5), 516-535.
- Huyakorn, Y. C. (2018). Exploring Chiang Mai through Gentrification lens: drawing linkage between tourism and social class changes of residents in the old city. *วารสารสังคมศาสตร์*, 29(2), 73-101.
- Jennings, W. (2019). Should architects design provocatively ugly architecture that does not conform to Instagram's aesthetic conventions? Retrieved from <https://www.dezeen.com/2019/09/05/anti-instagram-architecture-will-jennings/>
- Landry, C. (2000). *The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators*. Ebbw val: Creative Print and Design.
- Mankiw, N. G. (1998). *Principles of microeconomics*. Texas: Dryden Press.
- McKenzie, T. L., Cohen, D. A., Sehgal, A., Williamson, S., & Golinelli, D. (2006). SOPARC (System for Observing Play and Recreation in Communities) Reliability and Feasibility Measures. *Journal of Physical Activity and Health*, 3(1), 208-222.
- Millward, S. (1971). *Urban Renewal: Papers Presented at a Symposium*. Paper presented at the A Symposium Held in the Department of Civil Engineering 23

and 24 June, University of Salford.

Paksukcharern, K. (2016). Sustaining Urban Spatial Network of Historical Communities through the Reuse of Temple Grounds and Social Space - A Case Study of Rattanakosin, Bangkok. *Nakhara*, (12), 177-186.

Russell, D. W. (2008). Nostalgic Tourism. *Journal of Travel & Tourism Marketing. The Urban Reinventors Paper Series*, 25(2).

Smith, N. (2005). New Globalism, New Urbanism: Gentrification as Global Urban Strategy. *The Urban Reinventors Paper Series*, (2).

Thompson, L. J. (2018). Gentrification. In R. W. Kolb (Ed.), *The SAGE Encyclopedia of Business Ethics and Society*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc.

กนกวรรณ คชสีห์, และ เอกกรินทร์ อนุกุลยุทธชน. (2562). มิติการใช้พื้นที่สาธารณะ และบทบาทความเป็นชุมชนดั้งเดิมในเมืองเชียงใหม่. *Rajabhat Chiang Mai Research journal*, 20(1), 5-18.

กลุ่มนักท่องเที่ยว. (2564). พฤติกรรมการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน.

กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์. (2564). พฤติกรรมการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน.

กลุ่มผู้อาศัยดั้งเดิมในชุมชน. (2564). พฤติกรรมการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน.

จาดุรงค์ โปะคะรัตน์ศิริ. (2556). ความไม่ลงรอยในเมืองเก่ากรุงเทพฯ : มรดก การท่องเที่ยว และเจนตรีพิเคชั่น. วารสารหน้าจั่ว: ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย, (9), 120-135.

จุฬาลักษณ์ ไพบูลย์ฟุ้งเฟื่อง, และ ต้นข้าว ปาณินท์. (2562). การก่อรูปของพื้นที่สาธารณะในย่านชุมชนเก่า: กรณีศึกษาชุมชนพาดสาย ย่านเยาวราช. *Veridian E-Journal*, 12(6), 646-662.

ชมพูนุท คงพูนพิน, และ ภาวิณี เอี่ยมตระกูล. (2563). การจัดกลุ่มประเภทพื้นที่สาธารณะเมืองของไทย กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร. *JARS*, 17(2), 41-58.

ชรีตา ชาตรีกุล. (2555). พื้นที่ว่างเนกประสงค์ในย่านกรุงรัตนโกสินทร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาการวางแผนภาคและเมือง). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ฐานิตา แก้วกลัด. (2561). ผลกระทบของแผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ในเขตพาณิชย์กรรมสวนหลวง-สามย่าน ในช่วงเปลี่ยนผ่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาการวางแผนภาคและเมือง).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

- ธงชัย เลิศกัทธินาพร, และ สุวัฒน์ ธาดานิติ. (2563). การถอดบทเรียนการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการคิดเชิงออกแบบ: กรณีศึกษาโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูชุมชนย่านตลาดน้อย กรุงเทพมหานคร. วารสารการบริหารและจัดการ, 10(1), 131-141.
- ธนกร จูตาศรี. (2558). แนวทางการออกแบบพื้นที่สาธารณะตอบรับกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่ (วิทยานิพนธ์ในหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- นพพันธ์ ตาปานนท์. (2550). บทบัญญัติว่าด้วยการฟื้นฟูเมือง. Paper presented at the การประชุมวิชาการด้านการวางแผนภาคและเมือง, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพันธ์ อินสุข. (2554). การศึกษาพฤติกรรมการใช้งานลานสาธารณะบริเวณวงเวียนใหญ่ (วิทยานิพนธ์ในหลักสูตรปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ปราณระฟ้า พรหมประวดี. (2550). สนามทัศน์และรูปแบบการใช้พื้นที่ว่างสาธารณะของชุมชนเมือง: กรณีศึกษาชุมชนย่านเสาชิงช้า กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ในหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบชุมชนเมือง). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- พนิต ภูจินดา, และ ยศพล บุญสม. (2559). แนวคิดการพัฒนาเมืองต้นแบบ (Urban Design Guideline for Specific Purposed Towns). เจ-ดี: วารสารวิชาการ การออกแบบสภาพแวดล้อม, 3(1), 21-43.
- ภูมิ ภูติมหาตมะ. (2558). จีนย่านตลาดน้อย: ครีธาและเศรษฐกิจการค้าแห่งจีนสยาม. *Veridian E-Journal*, 8(2), 2590-2606.
- มัณฑุตา กัญชนะ. (2554). รูปแบบและแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายพื้นที่กึ่งสาธารณะของโครงการเอกชน: ย่านธุรกิจศูนย์กลางเมืองกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศุภชัย ชัยจันทร์, และ และณรงพน ไส้ประกอบทรัพย์. (2559). แนวคิดสาธารณะของพื้นที่สาธารณะในเมือง: Public Concepts of Urban Public Space. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 15(2), 71-83.
- สรวิศ รุ่งโรจนารักษ์. (2562). สันฐานเมืองเพื่อการพัฒนาย่านสร้างสรรค์บางรัก กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ในหลักสูตรการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สฤชดี ดิยะวงศ์สุวรรณ. (2555). ข้อเสนอแนะบางประการทางประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลงการเมือง

การปกครองที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนกับการฟื้นฟูเมืองในประเทศไทย. วารสารหน้าจั่ว: ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรมไทย, (9), 137-157.

อัครพล ธัญญเกษตร. (2559). การศึกษาพฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะและสภาพภูมิทัศน์: กรณีศึกษาพื้นที่สาธารณะริมชายหาดบริเวณถนนพญา สาย1 (ถนนเลียบชายหาดพญา) (วิทยานิพนธ์ในหลักสูตรปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก แบบสำรวจในงานวิจัย

แบบสำรวจ

พฤติกรรมการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย

☐	ช่วงวันที่สำรวจ	☐	วันอังคาร - วันพฤหัสบดี	☐	เสาร์ - อาทิตย์
	วันที่.....				
☐	รหัสพื้นที่	ช่วงเวลา	☐	เช้า (8.00 - 9.00น.)	
			☐	กลางวัน (12.00 - 13.00น.)	
			☐	เย็น (16.00 - 17.00น.)	

เงื่อนไขของพื้นที่ศึกษา

1. ลักษณะทั่วไปของพื้นที่

- 1.1 การเข้าถึงพื้นที่ เข้าถึงได้จากถนนสายหลัก
 เข้าถึงได้จากถนนสายรอง
 เข้าถึงได้จากถนนสายย่อยหรือการเดิน
- 1.2 ขอบเขตพื้นที่ พื้นที่ปิดล้อม โดย
 พื้นที่ปิดล้อมบางส่วน โดย
 ไม่มีขอบเขตพื้นที่ เนื่องจาก
- 1.1 ขนาดพื้นที่โดยประมาณ เมตร
- 1.3 วัตถุประสงค์หลักของพื้นที่

2. องค์ประกอบส่งเสริมการใช้งาน (ระบุประเภทและจำนวน)

- แสงสว่าง ระบุ
- ร่มเงา ระบุ
- Street Furniture ระบุ
- อื่น ๆ ระบุ

3. องค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคในการใช้งาน มี ระบุ
- ไม่มี ระบุ

หมายเหตุ:***ระดับของพื้นที่สาธารณะ**

- พื้นที่สาธารณะ: พื้นที่หรือสถานที่ที่เปิดกว้างให้ทุกคนสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้
- พื้นที่กึ่งสาธารณะ: พื้นที่หรือสถานที่ที่ทุกคนสามารถเข้าใช้ประโยชน์ได้บางส่วน หรือมีการจำกัดการใช้งาน

***กลุ่มผู้ใช้งาน**

- A: กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน
- B: กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์หรือกลุ่มนักท่องเที่ยว
- C: กลุ่มคนอื่น ๆ ที่มีนัยยะในการใช้งานพื้นที่สาธารณะ
- D: กลุ่มผู้ใช้งาน / ผู้สัญจรที่ไม่สามารถจำแนกประเภทได้

***พฤติกรรมและการใช้งาน**

- กิจกรรมที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น การไปทำงาน การเดินซื้อของ การรอรถโดยสาร
- กิจกรรมทางเลือก เช่น การเดินเล่น ปั่นจักรยานเล่น การพักผ่อน
- กิจกรรมทางสังคม เช่น การเล่นกันของเด็ก การพูดคุยระหว่างผู้คน การเล่นกีฬา ร่วมกัน

ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ในงานวิจัย

แบบสัมภาษณ์

พฤติกรรมการใช้งานและทัศนคติที่มีต่อพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในย่านตลาดน้อย

ชุดคำถาม: กลุ่มผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชน**ส่วนที่ 1** ชุดคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ท่านพักอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มาเป็นระยะเวลาานานเท่าไร
- 1.2 ท่านมีธุรกิจหรือประกอบอาชีพภายในชุมชนย่านตลาดน้อยหรือไม่ อย่างไร
- 1.3 ท่านมีความสัมพันธ์หรือตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 2 ชุดคำถามเรื่องการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (อ้างอิงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง)

- 2.1 ท่านเคยใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน หรือไม่ ประเภทใดบ้าง
- 2.2 พื้นที่ใดบ้างที่ท่านเคยใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งานพื้นที่ของท่านคืออะไร
- 2.3 ระยะเวลาที่ท่านใช้งานในพื้นที่ดังกล่าวแต่ละครั้ง ประมาณเท่าไร
- 2.4 หากท่านต้องการประกอบกิจกรรมในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน มีข้อจำกัดและเงื่อนไขในกิจกรรมอะไรบ้าง อย่างไร
- 2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนหรือไม่ยกตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ชุดคำถามเรื่องการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (อ้างอิงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง)

- 3.1 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน ที่ท่านเคยใช้งาน ท่านคิดว่าปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ ทั้งในด้านกลุ่มผู้ใช้งาน และประเภทของกิจกรรม
- 3.2 หากมีการเปลี่ยนแปลง ท่านคิดว่าอะไรเป็นจุดเปลี่ยนหรือจุดที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานและกิจกรรมจากคนกลุ่มอื่นหรือบุคคลภายนอกชุมชนนั้น
- 3.3 ท่านคิดว่านโยบายการพัฒนาชุมชนด้วยการท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบและกิจกรรมใหม่ของย่านตลาดน้อย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนนั้นหรือไม่ ละส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวหรือไม่

ส่วนที่ 4 ชุดคำถามเรื่องผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (อ้างอิงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง)

4.1 ท่านคิดว่าพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในจุดต่าง ๆ บุคคลภายนอกชุมชนหรือนักท่องเที่ยว สามารถใช้งานพื้นที่นั้นได้หรือไม่ (หากไม่สามารถใช้งานได้ เพราะอะไร)

4.2 การใช้งานพื้นที่ เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จากบุคคลภายนอกชุมชนหรือนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการใช้งานของท่านหรือไม่ และกิจกรรมใดที่ทำให้ท่านได้รับผลกระทบสูง

4.3 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จำเป็นต้องมีข้อจำกัดหรือกฎควบคุมบุคคลภายนอกชุมชน / นักท่องเที่ยว / กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ที่เข้ามาใช้งานหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

5.1 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ชุดคำถาม: กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์

ส่วนที่ 1 ชุดคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 ท่านเข้ามาประกอบกิจการอะไรในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อย

1.2 ท่านประกอบกิจการมาเป็นระยะเวลาเท่าไร

1.3 เพราะเหตุใด ท่านถึงเลือกเข้ามาประกอบกิจการในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อย

ส่วนที่ 2 ชุดคำถามเรื่องการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (อ้างอิงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง)

2.1 ท่านเคยใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนหรือไม่ ประเภทใดบ้าง

2.2 พื้นที่ใดบ้างที่ท่านเคยใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งานพื้นที่ของท่านคืออะไร

2.3 ระยะเวลาที่ท่านใช้งานในพื้นที่ดังกล่าวแต่ละครั้ง ประมาณเท่าไร

2.4 หากท่านต้องการประกอบกิจการในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน มีข้อจำกัดและเงื่อนไขในกิจกรรมอะไรบ้าง อย่างไร

2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการและดูแลพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนดังกล่าวหรือไม่ ยกตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 ชุดคำถามเรื่องการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (อ้างอิงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง)

3.1 ท่านเคยพบเห็นกิจกรรมอื่น ๆ บนพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์กลุ่มอื่น ๆ หรือไม่ และมีกิจกรรมอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในพื้นที่

3.2 ท่านคิดว่าจุดดึงดูดหรือจุดที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานที่ทำให้ท่าน หรือกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์อื่นกลุ่ม ๆ เลือกใช้งานและดำเนินกิจกรรมพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน คืออะไร

3.3 ท่านคิดว่านโยบายการพัฒนาชุมชนด้วยการท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบและกิจกรรมใหม่ของย่านตลาดน้อย ส่งผลให้เกิดเปลี่ยนแปลงในพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนนั้นหรือไม่ ทั้งในด้านจำนวนและกิจกรรม และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวหรือไม่

ส่วนที่ 4 ชุดคำถามเรื่องผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน (อ้างอิงพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนกรณีศึกษา 9 แห่ง)

4.1 ท่านคิดว่าพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในจุดต่าง ๆ ตัวท่าน หรือผู้ประกอบการสร้างสรรค์กลุ่มอื่น ๆ สามารถใช้งานพื้นที่นั้นได้หรือไม่ (หากไม่สามารถใช้งานได้ เพราะอะไร)

4.2 ท่านคิดว่าการใช้งานพื้นที่ เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จากท่าน หรือกลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์กลุ่มอื่น ๆ จะส่งผลกระทบต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนหรือไม่ อย่างไร และกิจกรรมใดที่ส่งผลกระทบสูง

4.3 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จำเป็นต้องมีข้อจำกัดหรือกฎควบคุมบุคคลภายนอกชุมชน / นักท่องเที่ยว / กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ที่เข้ามาใช้งานหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

5.1 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

ชุดคำถาม: กลุ่มนักท่องเที่ยว

ส่วนที่ 1 ชุดคำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.1 ท่านมีวัตถุประสงค์อะไรในการเข้ามาในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อย
- 1.2 เพราะเหตุใด ท่านถึงเลือกเข้ามาประกอบกิจกรรมดังกล่าวในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อย
- 1.3 ท่านเคยเดินทางเข้ามาในพื้นที่ชุมชนย่านตลาดน้อยก่อนหน้านี้หรือไม่ หากเคย เป็นจำนวนกี่ครั้ง

ส่วนที่ 2 ชุดคำถามเรื่องการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

- 2.1 ท่านเคยใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน หรือไม่ ประเภทใดบ้าง
- 2.2 พื้นที่ใดบ้างที่ท่านเคยใช้งาน และวัตถุประสงค์ในการใช้งานพื้นที่ของท่านคืออะไร
- 2.3 ระยะเวลาที่ท่านใช้งานในพื้นที่ดังกล่าวแต่ละครั้ง ประมาณเท่าไร

ส่วนที่ 3 ชุดคำถามเรื่องการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

- 3.1 กิจกรรมอื่น ๆ ที่ท่านเคยพบเห็นในการใช้พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จากนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ มีกิจกรรมอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในพื้นที่ดังกล่าว
- 3.2 ท่านคิดว่าจุดดึงดูดหรือจุดที่ส่งเสริมให้เกิดการใช้งานที่ทำให้ท่าน หรือนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ เลือกใช้งานและดำเนินกิจกรรมพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน คืออะไร
- 3.3 ท่านคิดว่านโยบายการพัฒนาชุมชนด้วยการท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบและกิจกรรมใหม่ของย่านตลาดน้อย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่มากขึ้นหรือไม่ และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวหรือไม่

ส่วนที่ 4 ชุดคำถามเรื่องผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

- 4.1 ท่านคิดว่าพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนในจุดต่าง ๆ ตัวท่าน หรือนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ สามารถใช้งานพื้นที่นั้นได้หรือไม่ (หากไม่สามารถใช้งานได้ เพราะอะไร)
- 4.2 ท่านคิดว่าการใช้งานพื้นที่ เพื่อประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จากตัวท่าน หรือนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ จะส่งผลกระทบต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยเดิมในชุมชนหรือไม่ อย่างไร และกิจกรรมใดที่ส่งผลกระทบสูง

4.3 พื้นที่สาธารณะระดับชุมชน จำเป็นต้องมีข้อจำกัดหรือกฎควบคุมบุคคลภายนอกชุมชน / นักท่องเที่ยว / กลุ่มผู้ประกอบการสร้างสรรค์ที่เข้ามาใช้งานหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชน

5.1 ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนหรือไม่ อย่างไร

**ภาคผนวก ค กรณีศึกษาเพิ่มเติม: ผลกระทบจากการใช้งานพื้นที่สาธารณะระดับชุมชนโดยกลุ่ม
ผู้ประกอบการสร้างสรรค์และกลุ่มนักท่องเที่ยวในย่านตลาดน้อย**

หัวเรื่อง: “ตลาดน้อย” ประจําานนักท่องเที่ยว ฝืนข้อห้ามขึ้นนั่งภาพถ่ายบนซากรถโบราณ

ที่มา: <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9640000015126>

“เครือข่ายท่องเที่ยวย่านตลาดน้อย” ซอยเจริญกรุง 22 แขวงตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพฯ ได้โพสต์ถึงนักท่องเที่ยว หลังพบนักท่องเที่ยวขึ้นไปถ่ายภาพกับรถโบราณที่มีสภาพเก่า แต่ฝืนกฎข้อห้ามทางตลาด ไปนั่งบนรถ และเปิดประตูรถ ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับรถโบราณคันดังกล่าวได้

จึงระบุข้อความว่า “ขอความร่วมมือจากเพื่อนๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ที่มาเที่ยวตลาดน้อยช่วยๆ กันดูแลด้วย สำหรับคนที่ ‘โคตรเห็นแก่ตัว’ ซึ่งนับวันก็จะมีมากขึ้นๆ นักถ่ายภาพ คงอยากได้ภาพ แต่คนรุ่นต่อๆ ไป ก็คงอาจจะไม่ได้ภาพจากสถานที่นี้อีก ถ้า รถคันนี้เสื่อมสภาพเร็วกว่าที่ควรจะเป็นเดิมทีกันชน ก็ถูกขึ้นไปเหยียบจนหลุดคนในชุมชนก็เอาลวดมาผูก ประตูก็กก็เอาลวดมาผูก แต่ นักท่องเที่ยว ก็อุตส่าห์แกะออก แล้วเข้าไปนั่งถ่ายรูป คนในชุมชนได้เข้าไปเตือนแล้ว แต่ ‘ไม่สนใจ’ ยังทำตัวนิ่งเฉยต่อคำเตือน ปากบอกครับ ครับ แต่ก็ยังถ่ายต่อ เหมือนไม่ให้ความเคารพต่อสถานที่เลย มันน่าเศร้าใจนะคะ ด้วยความเคารพ ถ้าเห็นรูปพวกนี้ไปโพสต์ที่ไหนหรือลงหนังสือฉบับใดเหมือนเป็นการประจําานความเห็นแก่ตัวของตัวเอง”

ทั้งนี้ โพสต์ดังกล่าวได้รับความสนใจจากโซเชียลจำนวนมาก ต่างเข้ามาแสดงความคิดเห็นถึงการกระทำไม่เหมาะสม และคิดว่าเจ้าของภาพถ่าย นางแบบ และอาชีพตากล้องควรให้เกียรติสถานที่ต่างๆ เคารพกฎด้วย โดยโพสต์มียอดกดไลค์แล้ว 1,300 ครั้ง และแชร์ไปกว่า 1,000 ครั้งด้วยกัน

ภาพประกอบหัวเรื่อง “ตลาดน้อย” ประจําานักท่องเที่ยว ฝืนข้อห้ามขึ้นนั่งภาพถ่ายบนซากรถโบราณ

ที่มา: <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9640000015126>

หัวเรื่อง: อันเนื่องมาจาก BANGKOK DESIGN WEEK 2021, 12-20 June THE INTRUDERS กับ
สภาวะ Resilience และ Resistance ใครคือผู้บุกรุก ยึดหยุ่นและต่อต้าน

ที่มา: <https://web.facebook.com/hashtag/อันเนื่องมาจากbangkok>

ตัดสินใจไปงานนี้เพราะชื่อชุดการศิลปะการแสดงสด คู่มั่นทำทนายต่อการอยากรู้อยากเห็น รู้
ว่าคนต้องเยอะแยะเพราะอัดอันมานาน ซึ่งก็ไม่ผิดหวัง ซอกซอยเล็ก ๆ ผู้คนเดินราวกับป่าช้าแตก ไม่มี
ใครตระหนกตกใจกับโรคห้าตำปอดที่เขย่าขวัญทุกคนที่

แต่นี้มันเทศกาลถ่ายรูปชัด ๆ เชื่อว่าถ้ามีแต่จ้องมองแบบ The Society of Spectacle
ของ Guy Debord คงได้เดินชนกำแพงซอยหัวแตกหัวแตกแน่นนอน คนเยอะเป็นทอนไม่รู้จะหลบไป
ตรงไหน เห็นร่มโพธิ์ร่มไทรข้างหน้าจึงได้ร่มเงารอการแสดงผลผู้บุกรุก ภายใต้แนวคิดพื้นที่ส่วนตัว
แบบสาธารณะ

ก่อนที่จะเข้ารอบไปในบ้านเก่าสร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่สาม ได้คุยกับคุณป้าที่ยืนเกาะรั้ว
อยู่หน้าบ้าน คุยกันถูกคออิท่าไหนไม่รู้ คุณป้า (ไม่เอียนนาม) ระบายอารมณ์ด่าแบบเขื่อนแตก

องค์กรที่มาจัดก็ไม่เคยมาบอกกล่าวอะไรจู่ ๆ ก็ไม่รู้ว่าคนมาจากไหนเดินกันให้วอนทั้งวัน
ตั้งแต่เข้ายันมืด ตลอดที่จัดงานมีแต่คนมาชะโงกดู ทำยังกับเราเป็นตัวประหลาด โทรมไปเขตให้
เจ้าหน้าที่มาจัดการ ก็มาถ่ายรูปกันเฉย ๆ

บ้านป่าทั้งนั้นแหละแถมนี้ ก่อนนั้นมีที่ 5 ไร่ บ้านประตูแดงก็ของป่า ตรงข้ามที่ติดแม่น้ำ เจ้าพระยา ก็ของลูกสาว คุยไปคุยมานี่คือเจ้าของที่ตัวจริงแห่งตลาดน้อย

ในขณะที่ยืนคุยกับป้าริมรั้ว อีกฝั่งตรงข้ามซึ่งทำเป็นลานพักผ่อนใต้ร่มโพธิ์ร่มไทร (ที่ของป่า มอบให้กทม.) ก็มีชาวชุมชนตั้งวงดื่มกินสนุกสนาน แน่ละมันขวางหูขวางตาของผู้มาท่องเที่ยวในฐานะ บุกรุกแน่นอน

แต่อย่าลืมนะครับว่าผู้คนเหล่านั้นคือเจ้าของที่อยู่อาศัยมาเนิ่นนาน จู๋ ๆ ก็จัดเทศกาลบ้านบอ คอแตกอะไรก็ไม่รู้ มีแต่คนแปลกหน้าเดินกันพล่าน “เมื่อไหร่มันจะเลิกๆงานนี้สักทีวะ” ...เสียงที่ลอด มาจากวงดื่มกิน

กลับมาเรื่องโบราณสมัยรัชกาลที่ 3 ซึ่งเป็นพื้นที่จัดแสดงงานศิลปะ The Intruders ยอมรับ ว่าทั้งพื้นที่และการนำเสนอผลงานนั้นเป็นความย้อนแย้งและตบหน้า Bangkok Design Week 2021 ได้อย่างเหวี่ยงหัวนั้หว โดยเฉพาชูดการแสดง Performance The Inhabitants ซึ่งนำเสนอการ แสดงโดยชายและหญิง พยายามบอกเรื่องราวทั้งหมดทั้งมวลของงาน Bangkok Design Week ครั้งนี้ ว่าคุณต้องทบทวน บทบาท แนวคิด วิธีการจัดการในเรื่องพื้นที่ Private ผู้คนแต่ละครอบครัวในชุมชน แห่งนี้ให้จงหนัก ก่อนที่ทุกอย่างมันจะทำให้พื้นที่ชอกชอยแคบ ๆ แห่งกลายเป็นสวนสาธารณะ

เสียดายว่าถ้าเปิดพื้นที่การแสดงใน site ที่ผู้คนพลุกพล่านในรูปแบบของ Happening art จะกระชากอารมณ์คนที่ได้รับรู้ให้ตระหนักและตระหนักต่อพฤติกรรมที่บรรดาผู้บุกรุกได้แสดงออกต่อ ชุมชนได้บ้าง

องค์กรที่จัดการพื้นที่ชุมชนต้องทำงานหนักหน่วงกว่านี้หลายร้อยเท่า ไม่เช่นนั้นแล้วจะถูก ปฏิเสธจากชุมชนจนยากที่จะทำความเข้าใจได้ เมื่อไหร่ที่คนในชุมชนตั้งวงดื่มกินไปพร้อม ๆ กับการ เดินชมตึกซากปรักหักพังตามชอกชอยของผู้แปลกหน้าที่มาบุกรุกในแต่ละห้วงของวันเวลาอย่าง ต่อเนื่อง เมื่อนั้นแหละโครงการนี้ก็จะเหลือแต่ป้ายโครงการ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ทัตพล วงศ์สามัคคี
วัน เดือน ปี เกิด	15 มิถุนายน 2540
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	169/2 หมู่ 6 หมู่บ้านสมชายพัฒนา ตำบลบางกรวย อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY